

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ועשרים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ג' באב התשנ"ג (21 ביולי 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה
ביצוע מסקנות ועדת-קלוגמן לבדיקת מבנים במזרח-ירושלים
עצירים קטינים
הצעות לסדר-היום דוח "בצלם" על הריגת ילדים בשטחים ואי-פרסום דוח על הריגת פלשתינים בידי פלשתינים
הודעה אישית של חבר הכנסת ד' לוי
הודעה אישית של חברת הכנסת נ' חזן
הודעת היושב-ראש על סדרי הדיונים במליאה
הצעות לסדר-היום
סיוע גרמני ושווייצרי בפיתוח נשק גרעיני בעירק
הצעות לסדר-היום
תפיסת חוליית "חמאס" מעורבת
הצעה לסדר-היום
ביטול שטחי האש 105 ו-109
הצעה לסדר-היום העמדתו לדין של רב בבסיס חיל האוויר על שאפשר לחסיד חב"ד לערוך מבצע הנחת תפילין
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאלות ותשובות
תאונות במפעלי תע"ש
הגדרת כפר-קרע כ"כפר עוין"
מסקנות תאונת האימונים בצאלים
העברת מפעלי תע"ש לנגב
מגורים לחיילים במגורונים
שאלות בעל-פה
נוכחות מנכ"ל בפגישת עדכון ראש הממשלה בחקירת השר דרעי
שאלות ותשובות
שירותי רפואת חירום בערד
גירוש מחבלים ומסיתים
יציאת יהודי סוריה
חשיפת פרויקט "ארובות השרב"
כינוס ועדת המנכ"לים בעניין היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים
התניית מתן אישורי כשרות באי-חילול שבת
קיום מופע ומכירת כרטיסים בחג
קיום מופע ומכירת כרטיסים בחג
התנהגות ראש משרד התיירות בצפון-אמריקה
חוף רחצה נפרד לדתיים בים-המלח

תוכניות לפיתוח אתר הטבילה בירדן
תיירות ביהודה ובשומרון
מבצע תיירותי להבאת צליינים
הצעה לסדר-היום
מדיניות הממשלה – חוקית אך לא לגיטימית
הודעה אישית של חבר הכנסת ת' זיאד
הצעה לסדר-היום
מדיניות הממשלה – חוקית אך לא לגיטימית
הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון – אי-מינוי למועצת הפסיכולוגים), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק הקדשות המוסלמים (הווקף המוסלמי), התשנ"ב–1992
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – חבי מס), התשנ"ג–1992
(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)
הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת י' לס)
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
חילופי גברי בוועדות הכנסת
הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת י' לס)
הצעה לסדר-היום
גביית ריבית יתר על-ידי הבנקים
הצעה לסדר-היום
חשש לביטול הסכמים על-ידי העובדים
הצעת חוק רשות השידור (ביטול אגרת רדיו וטלוויזיה), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)
הצעת חוק רשות השידור (תיקון – ביטול אגרת רדיו ברכב), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)
הצעה לסדר-היום פריצת החרם על נגינת יצירות ריכרד שטראוס, על-ידי תזמורת ראשון-לציון
הצעה לסדר-היום
דרישת שלטונות הודו לשנות את שמה של התזמורת
הסימפונית ירושלים של רשות השידור
הצעות לסדר-היום
ילדים חשופים לסרטי אלימות ומין בתוכניות הכבלים
הצעת חוק כרטיסי חיוב (תיקון – עסקה בין לקוח לספק), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

הצעת חוק השימוש בתאריך העברי, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

הצעה לסדר-היום

מערך ההסברה בבתי-הספר בנושא האידס

הצעה לסדר-היום

תכנון מרכז מיסיונרי-נוצרי בהר-ציון

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (השבתת מוסדות חינוך)

(הוראת שעה), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הגליל (הוראת שעה), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, ג' באב התשנ"ג, 21 ביולי 1993. אנחנו מתחילים בסדר-היום שלנו.

רשומים אצלי שני שרים תורנים. הם אינם. נמצא כאן שר שגם כשהוא לא תורן הוא כאן, זה שר המשפטים.

דוד מגן (הליכוד):

גם אתמול הוא היה.

היו"ר ש' וייס:

שר המשפטים ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 188, מאת חבר הכנסת אפרים סנה, בנושא: ביצוע מסקנות ועדת-קלוגמן לבדיקת מבנים במזרח-ירושלים. חבר הכנסת סנה, בבקשה.

ביצוע מסקנות ועדת-קלוגמן לבדיקת מבנים במזרח-ירושלים

אפרים סנה (העבודה):

היות שעברו עשרה חודשים מיום הגשת דוח-קלוגמן, ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הועברו לבעלות המדינה אותם נכסים שנרכשו או שופצו בכספיה?

2. האם הוכרעה שאלת מעמד הדיירים בנכסים אלה?

3. האם הוחזרו למדינה אותם כספים שנעשה בהם שימוש לעסקאות שלא הושלמו של רכישת נכסים במזרח-ירושלים?

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת סנה. אדוני שר המשפטים, תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

2-1. הנושא הנדון תלוי ועומד בפני בית-המשפט. לפיכך, כל עוד אין החלטה בנדון, לא הועברו לבעלות המדינה נכסים שנרכשו או שופצו בכספיה ולא הוכרעה שאלת מעמד הדיירים בנכסים האלה.

3. הנושא בתחום סמכותו של החשב הכללי במשרד האוצר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. האם יש שאלה נוספת? חבר הכנסת סנה, בבקשה.

אפרים סנה (העבודה):

היות שהתשובה של כבוד השר על השאלות הראשונה והשנייה מרמזת, או פירושה הוא סחבת של העניין, שכבר נמשך עשרה חודשים, אני שואל: מה עושה הממשלה הנוכחית לתיקון העוולות שעשתה קודמתה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, במסגרת דקה, שאלה נוספת. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ועדת-קלוגמן הוקמה כחלק ממאמץ ממשלתי להפסיק את הבינוי היהודי והציוני ברחבי ירושלים. וכאשר אני מצרף את זה להחלטה של הוועדה המקומיות בירושלים השבוע, לאפשר בנייה ערבית בכל המורדות של הר-הזיתים לכיוון הר-הבית, אני רואה תמונה שעל-פיה הממשלה מבקשת לאפשר רצף קרקעי ערבי מיהודה ושומרון, דרך אל-עזריה, הר-הזיתים, גת-שמנים, הרובע המוסלמי, אל לבו של הר-הבית.

אני מבקש לדעת מאדוני שר המשפטים, האם, אף שהדבר הזה מוסתר מהציבור, יש מדיניות ממשלתית שמטרתה לאפשר לערבים, במהלך המשא-והמתן המדיני, ריבונות בירושלים?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה.

חברי הכנסת, ועדת-קלוגמן עבדה הרבה חודשים. הייתי רוצה לשאול: האם יש מועד שבו היא מסיימת את תפקידה ואת עבודתה, ומשרד המשפטים יכול להביא לסיום פרק בסוגיה הזאת?

שאלת הנכסים היא אחת השאלות החשובות ביותר בסוגיה הזאת. אני חושב שהגיע הזמן, אחרי תקופה ארוכה, להגיע לסיום פרק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

יש פה שאלה ועצה. אדוני השר, תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, ברשותך. לשאלה הנוספת של חבר הכנסת אפרים סנה: אם נעשו עוולות – זאת צריך לפסוק בית-המשפט. מכיוון שההליך תלוי ועומד בפניו, אין אנו יכולים, ללא פסיקה הולמת, לנקוט צעדים במקרים המסוימים, הקונקרטיים. אנו ממתינים לפסיקה.

להוציא רכוש מידי המחזיקים בו או לקבוע מי בעלים, זה, בכל הכבוד, לא לרשות המבצעת, אלא במקרה של סכסוך, כמו במקרים הנדונים בפני בית-המשפט, זה בסמכות בית-המשפט בשלב זה.

לחבר הכנסת עוזי לנדאו, ודאי וודאי הוא שאין מדיניות ממשלתית לאפשר את חלוקת ירושלים או ריבונות זרה בירושלים. המדיניות הממשלתית היא חדה וברורה: ירושלים בירת ישראל תישאר שלמה ובלתי מחולקת, בריבונות ישראלית.

לשאלה של חבר הכנסת רענן כהן: ועדת חיים קלוגמן סיימה את תפקידה. היא ביררה את אשר הוטל עליה לברר. מסקנותיה והמלצותיה הועברו לראש הממשלה, על מנת שהנושא יידון בוועדת שרים לענייני ביטחון בקשר להסקנת מסקנות מסוימות וקביעת מדיניות שיש לה גם רקע ביטחוני וגם היבטים בין-לאומיים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זו התבנית האידיאלית של שאילתא בעל-פה. כל השאלות והתשובות, ארבע דקות. לו כך נהגנו יכולנו להספיק הרבה יותר בכנסת. תודה.

אני פונה עכשיו אל ידידי שר המשטרה, ששייב על שאילתא בעל-פה מס' 186, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד, בנושא: עצירים קטינים. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

עצירים קטינים

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כבוד שר המשפטים וכבוד שר המשטרה, במשטרה עצורים ארבעה קטינים החשודים בזריקת הרימון בשוק הקצבים בירושלים.

מידיעות שברשותי עולה כי סירבה המשטרה לאפשר יצירת קשר עם עורך-דינם. לדעתי, הסיבה לסירוב היא, שהעצורים עונו בכוויות, בכיבוי סיגריות על גופם, במכות בחושך ובהרעבתם.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם יורשו להיפגש עם עורך-דינם, ומתי?

3. כיצד יטופל העניין?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

1. ארבעת הקטינים נעצרו ב-11 ביולי 1993 כחשודים במעשה הפיגוע שאירע ב-16 בנובמבר 1992 בשוק הקצבים בעיר העתיקה בירושלים, שבמהלכו נהרג אדם אחד ועשרה אחרים נפצעו.

כל הטענות המועלות בשאלתא בדבר עינויים, שימוש באלימות כביכול אינן אמת. הן העצורים והן עורך-דינם לא העלו כל טענה כזו ולא כל איש אחר מלבדם בכל שלב שהוא מאז מעצרם, לא בפני החוקרים ולא בפני בתי-המשפט שבפניהם הובאו כמה פעמים להארכת המעצר. החקירה מתנהלת על-פי החוק.

2. הסמכות למנוע זמנית פגישה בין עורך-דין לעצור, החלה במקרה דנן, קבועה בסעיף 29(ו) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ובתקנות סדר הדין הפלילי (פגישת עצור עם עורך-דין), התשמ"ב-1981. על-פי סמכות זו הורה הממונה על החקירה שלא לאפשר לעצורים להיפגש עם עורך-דינם במשך חמישה ימים מיום מעצרם. אולם כעבור יומיים מיום מעצרם אושר להם להיפגש עם עורך-דינם. מאז שוב לא נאסר עליהם להיפגש עם עורך-הדין, והם אכן נפגשו ונפגשים עם עורך-דינם באורח שוטף.

עובדת הוצאת ההוראה האוסרת על פגישתם עם עורך-הדין הובאה בפני בית-המשפט כבר ביום מעצרם. ביום 11 ביולי 1993 ניתן על-ידי בית-המשפט צו מעצר לעשרה ימים נגד שלושת החשודים, וביום 12 ביולי 1993 ניתן צו מעצר לעשרה ימים נגד החשוד הרביעי. אתמול, 20 ביולי 1993, האריך בית-המשפט את מעצרם של שלושה מן החשודים בעשרה ימים נוספים; והיום, 21 ביולי 1993, יובא העצור הרביעי בפני בית-המשפט בבקשה להאריך את מעצרו. בדיון בבית-המשפט אתמול יוצגו החשודים על-ידי עורך-דינם.

3. החקירה מתנהלת על-פי החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד. אחריו, לשאלות קצרות – חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו חבר הכנסת דראושה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני שר המשטרה, אני רוצה להודות על שאפשרו לי לבקר את העצירים גם באבו-כביר וגם במגרש-הרוסים. טוב שביקרת, גם מנעתי מהם אתמול שביתת רעב. אני מודה, אני רוצה לומר שבאבו-כביר התרשמתי מהיחס ההוגן, מהמקום הנקי והמסודר, וזו הזדמנות לשבח את מנהל בית-המעצר.

אני רק רוצה להביא לידיעתך, שאומנם ההודעה – – –

רענו כהן (העבודה):

מקום נחמד?

יוסף בא-גד (מולדת):

הדבר כואב מדי.

אומנם ההודעה על כוויות סיגריות היא לא מהפעם הזאת, היא מהפעם הקודמת, לנחמיה מושבויים, העצור הרביעי.

אני רוצה לשאול אותך, כבוד שר המשטרה, האם יעלה על דעתך שייאסר עליהם במשך שלושה ימים להניח תפילין? לקחו להם את התפילין עד שהם יסכימו להודות. אני בטוח שזה לא על דעתך. אני רוצה שתתנהל חקירה; האם זו שיטה חדשה שלא נותנים את התפילין שהביאו להם עד שהם יודו?

דבר נוסף, האם ידוע לך שהאחות של הרשקוביץ, ילדה בת 14, הוזמנה פעמיים לחקירה, הוחרם יומנה האישי והשמיעו לה מוסיקה רועשת, וכשכיסתה את אוזניה הסירו לה גברים בכוח את הידיים מהאוזניים?

האם ידוע לך, שלטל שחר נכנסו בלילה, עטפו את ראשו בשמיכה והרביצו מכות? הדברים שאני אומר מוסמכים. האם ידוע לך שלשלושת העצורים נכנסו בלילה ושפכו עליהם מים קרים בעת שנתם?

אני רוצה לומר, שהעצירים טוענים שהחתימו אותם ורימו אותם. אני לא מעלה זאת, זה לגיטימי, חקירה צריכה להיות חקירה, כולנו נגד רצח של כל אדם, ואני לא תומך בהם. אבל גם בשיטות חקירה יש הבדל בין מותר ואסור, בייחוד לקטינים, ובמיוחד לקטינה כזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מנע, אתה תדבר פחות מדקה, כדי להתקזז עם חבר הכנסת בא-גד. אחריו – חבר הכנסת דראושה. כבוד השר ישיב במקובץ.

דוד מנע (הליכוד):

אני אאזן את הזמן.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בתקשורת פורסמו ידיעות, שלפיהן אחד מהארבעה לא שייך לנושא הזה, הוא לא לקח חלק בנושא הזה. האם כבוד השר יכול לאשר את נכונות הידיעה הזאת, שפורסמה אתמול בכלי התקשורת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת ולבית הזה, שמדובר באנשים צעירים שמואשמים בפשע חמור. אני מתפלא על שחברי הכנסת מגינים על טרוריסטים בשל שייכותם הלאומית, בשל העובדה שהם יהודים. מדובר בטרוריסטים אשר רצחו בדם קר, זרקו רימון בתוך השוק, פגעו באנשים חפים מפשע, ואתם מגינים עליהם.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא הגנו.

דוד מנע (הליכוד):

אף אחד לא הגן. אתה לא יכול להגיד שמישהו הגן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מדובר בטרוריסטים רוצחים. אני רוצה להזכיר לכם, שילדים פלשתינים, במשך שנים, הרבה יותר זמן מהם, עוברים עינויים גופניים קשים בגלל זריקת אבן או התארגנות, לא בגלל זריקת רימון.

כבוד השר, אני רוצה לשאול אותך שאלה: האם לאור הממצאים הקשים האלה לא שוקלת המשטרה להוציא מחוץ לחוק את הארגון שנקרא "כהנא חי" או ארגונים דומים, כמוהו?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה. רבותי, אין קריאות ביניים בזמן שאילתות. גם אם מישהו מתקומם, זה חלק מהחיים בבית הזה, אנחנו כל הזמן מתקוממים.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני משיב על שאלות של חבר הכנסת בא-גד. עניין הסיגריות שמישהו מעלה על מקרה קודם – זה לא הוגן, אני לא יודע את התאריך, אי-אפשר להתייחס לזה. בשאלה הראשונה נוצר הרושם כאילו מדובר במקרה הזה. כפי שאמרתי, לא היה שום עינוי, בכל צורה שהיא.

בנושא התפילין, אני מוכן לבדוק, אינני יודע.

לגבי השאלה השלישית, שבה הוזכרו שמות העצורים, בהיותם קטינים נמנעתי במפורש מלהזכיר את שמותיהם ודיברתי רק על ארבעה עצורים, בלי לנקוב בשמותיהם. לגופו של עניין, המקום לתלונה – אם יש לעצור על מה להתלונן – הוא בבית-המשפט, שם העניין מתברר באופן ענייני. כאמור, ציינתי שהם היו מיוצגים על-ידי עורך-דינם, לא עלתה שום טענה בפני השופט. עם כל הכבוד, אינני חושב שגורם פוליטי הוא הכתובת שממנו נשמעת הטענה.

אני רוצה להדגיש, חבר הכנסת בא-גד, אתה ביקשת את הבקשה לביקור, אני החלטתי לא להימנע ולאפשר לך לבקר, כדי למנוע בכל דרך שהיא לזות-שפתיים מאותו רגע שהחקירה הסתיימה והחשודים הודו בעבירות המיוחסות להם.

לחבר הכנסת מנע, אחד מן החשודים לא היה פיסית בעת ביצוע העבירה המיוחסת בשוק, אבל יש לו קשר עם האירועים, והמשטרה חוקרת וכאמור היא תביא אותו היום להארכת מעצרו בבית-המשפט.

לחבר הכנסת דראושה, אינני יודע לגבי ההחלטה בנושא של ארגונים כמו "כהנא חי", אלה שאלות שנבדקות על-ידי גורמי המקצוע. אם יהיה צורך להחליט החלטה, אני בטוח שהגורמים הביטחוניים, יחד עם משרד המשפטים, לא יהססו לעשות כן. עד השלב הזה, אם לא עשו זאת, משמע שלא היה צורך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר המשטרה.

מרדכי גור (העבודה):

חבר הכנסת דראושה הגניב בדבריו התעללות בקטינים זורקי אבנים. לא היו דברים מעולם. עלילת שווא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, לא. אדוני סגן שר הביטחון, עוד מעט יש הצעות לסדר-היום בנושא.

דוד מנע (הליכוד):

סגן השר אמר זאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, יש לי בקשה לחבר הכנסת דראושה, לא צריכים להפוך כל שאילתא וכל הופעה כאן למאורע, מה עוד שיש עכשיו כמה הצעות לסדר-היום בנושא דומה, ולסגן השר תהיה הזדמנות להתייחס לכך לפי מיטב ידיעתו ושיפוטו. חברי הכנסת, גם כשהדברים הם חמורים, אני מבין את ההתרגשות, אבל מוכרחים לעשות זאת על-פי איזה סדר.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, על השאילתא בעל-פה שלך ישיב השר רמון כאשר הוא ישיב על ההצעה לסדר-היום. קיבלנו הודעה, שהוא נתקע בפקק תנועה. אני נוטה להאמין לו, כי הוא שר שמכבד מאוד את הכנסת. שמך ממילא מופיע בהצעות לסדר-היום עוד מעט, וזה יהיה ביחד.

הצעות לסדר-היום דוח "בצלם" על הריגת ילדים בשטחים ואי-פרסום דוח על הריגת

פלשתינים בידי

פלשתינים

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 2143, 2145, 2158, 2172 ו-2176, בנושא: דוח "בצלם" על הריגת ילדים בשטחים ואי-פרסום דוח על הריגת פלשתינים בידי פלשתינים. ראשונת הדוברים, חברת הכנסת נעמי חזן. שבע לדקות לכל נואם.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרג ילדים בשטחים – כך נאמר לנו – איננו מדיניות מכוונת של כוחות הביטחון, או של ממשלת ישראל. אך קציר הדמים בחמש השנים וחצי האחרונות הוא מזעזע – 232 ילדים פלשתינים נהרגו מאש כוחות צה"ל. אלפים נפצעו. בששת החודשים האחרונים יש 38 ילדים הרוגים, 12 עוד לא הגיעו לגיל מצוות. לכל ילד יש שם, יש משפחה, היו חברים ועתיד שירד לטמיון.

לא ארגון "בצלם" המציא את הנתונים הללו. אפשר להכפיש את הארגון, שעושה מלאכתו נאמנה בהגנה על זכויות האדם. אפשר לנסות לעשות דה-לגיטימציה לארגון "בצלם", אבל אי-אפשר להתעלם מהנתונים הללו. הנתונים הללו הם עובדות, עובדות שאי-אפשר להתכחש להן, שדובר צה"ל אינו מתכחש להן; הן עובדות שאנחנו חייבים, מדינת ישראל, ממשלת ישראל, אזרחי מדינת ישראל, להתמודד אתן, כי הרג ילדים בשטחים איננו בעיה רק של הפלשתינים. הרג ילדים בשטחים היא בעיה שלנו, של מדינת ישראל.

עובדיה עלי (הליכוד):

את שומעת מה שאת אומרת?

נעמי חזן (מרצ):

הילדים הללו נהרגו במהלך "ניסיונות" להשליט סדר בשטחים. הילדים נהרגו על-ידי ילדים – חיילים שלנו שאינם אשמים, מדובר פה בהנחיות, שהן הנחיות שמביאות – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

למה שולחים אותם – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת יצחק לוי, חבר הכנסת אלסאנע. כל הזמן זה חוזר על עצמו. ממש נוצר רושם מוזר, בנושא כאוב ורגיש כל כך, שאתם ממש מחכים להזדמנות שיהיה פה סיפור. הנושא כבד מדי בשביל דברים כאלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אבל איך אפשר להטיל דופי בחיילי צה"ל?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי, תן לי קודם לעשות סדר פה, לפני שאני בא אליך.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת עובדיה עלי, אינני מטילה דופי בחיילי צה"ל. אני מטילה דופי במדיניות שגורמת לחיילי צה"ל להרוג ילדים, במדיניות של כוחות הביטחון, במדיניות של ממשלות ישראל בעבר ובהווה.

כמעט כל המקרים של הרג ילדים קרו במהלך של הפרות סדר. אך האם אומנם הילדים האלה סיכנו את חיי חיילי צה"ל? האם הוקפד על ביצוע הוראות פתיחה באש, והאיסור המפורש על פתיחה באש על ילדים מתחת לגיל 14? האם כדי להחזיר את הסדר הציבורי חייבים להשתמש בנשק חם? האם חייבים לשים חיילים קרוב למקומות ובמצבים בלתי אפשריים? הילדים שנהרגו – – –

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, עם כל הכבוד – – –

היו"ר ש' וייס:

אין סידור כזה בכנסת, חבר הכנסת לוי.

דוד לוי (הליכוד):

סגנון כזה – מדיניותה של ישראל להרוג ילדים? גם אם אני שייך לאופוזיציה, עם כל הכבוד, אינני יכול לשמוע דברים כאלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי.

בנימין טמקין (מרצ):

מה אתה מתערב?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני טמקין, אל תעזור לי.

דוד לוי (הליכוד):

מדינת ישראל – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, אני קורא אותך לסדר. תשב. חבר הכנסת דוד לוי, תשב, אני אשיב לך. חבר הכנסת דוד לוי, אני קורא אותך לסדר, וזה יהיה מאוד לא נעים.

דוד לוי (הליכוד):

יש גבול לכל דבר.

היו"ר ש' וייס:

אני הבינותי את ההערה.

דוד לוי (הליכוד):

– – – אנה אנו באים?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, אני קורא אותך לסדר. אתה לא רוצה שאוציא אותך.

עובדיה עלי (הליכוד):

אי-אפשר לעבור לסדר-היום על דברים אלה, שתחזור בה מדבריה.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה היית נוהג בדיוק באותה דרך אם היית יושב פה; קודם היית מרגיע את האולם, אחר כך מברר את העניין הזה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אלה דברים חמורים ביותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי, תירגע.

דוד לוי (הליכוד):

זה כתב אישום חמור מאוד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, תקשיב לי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אל תעזור לי, אתה מבין? אתה עוזר בזה?

חבר הכנסת דוד לוי, חבר הכנסת עובדיה עלי וחבר הכנסת דן תיכון, ואחר כך חברת הכנסת נעמי חזן, יש לי בקשה אליכם: עד שיושב-ראש הכנסת הופך את עצמו לצנזור, זה מאוד מסובך. אני שמעתי מעל דוכן זה הרבה דברים, שלא אחת התקוממתי נגדם, מכל הכיוונים. אני מציע לכם, כחברי כנסת ותיקים, לא לדחוף יושב-ראש ישיבה – לא רק יושב-ראש הכנסת – למצב, שגם כאשר מושמעים דברים קשים מאוד, שהוא יצנזר. אני רואה את הערתך כקריאת ביניים לגיטימית. אני יכול רק לפנות לחברת הכנסת נעמי חזן, שהיא חברת הכנסת עצמאית, מייצגת השקפת עולם, להביא בחשבון גם רגישויות, ואני יכול לבקש ממנה שתאמר גם דברים קשים מאוד בדרך שתגרום לכך שנוכל לקיים כאן דיון. מעבר לזה – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

שתחזור בה מדבריה.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, זה תבקש בהצעה לסדר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אי-אפשר לעבור לסדר-היום על דבר כזה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי.

דוד לוי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי.

דוד לוי (הליכוד):

תוציא אותי.

היו"ר ש' וייס:

לא רוצה, לא עכשיו. חבר הכנסת דוד לוי, אני קורא אותך לסדר.

דוד לוי (הליכוד):

אני יכול לצאת.

היו"ר ש' וייס:

אני לא רוצה שתצא, תשב.

דוד לוי (הליכוד):

זה כתב אישום חמור מאוד על המדיניות של הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, תשב.

רן כהן (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אל תעזור לי, חבר הכנסת רן כהן.

דוד לוי (הליכוד):

יש גבול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, תקשיב לי, אנחנו יותר מדי זמן יחד פה, גם לא בכנסת – – –

דוד לוי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני מקבל באהדה את ההערה. אני פונה אליך באופן אישי – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו הערה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. לא ייתכן שכל דיון בנושא רגיש, אתה תהיה אחד מאלה שהופכים אותו לדיון בלתי אפשרי, עם כל הלהט שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תקשיב לי עכשיו, מספיק. אני מבין את הפרינציפ. הבנתי את הפרינציפ, איך אתה עושה את זה, מחוץ לזה שיש לך קשר לנושא. הדברים ברורים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש עכשיו שתפסיק לדבר. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה, ואני בקושי אעשה זאת פעם שלישית.

דוד לוי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, שב. חבר הכנסת לוי, תקשיב לי, מגיע לי שתקשיב לי, נכון? ואל תתערבו עכשיו. חבר הכנסת גוטמן, שב בטובך.

יש לנו פה אפשרות להפסיק את הדיון. אני לא רוצה. זה לא טוב להפסיק דיון בכנסת. תאמין לי שאני מבין את פשר ההתרגשות.

דן תיכון (הליכוד):

היו דברים מעולם.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — זו האשמה נבזית, האשמה שפלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני אתן לך לדבר אחר כך.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, אני פונה אליך לא להפריע לי כמעט באופן שיטתי.

חברי הכנסת, אני מודיע לכם שקול חזק איננו מכשיר לגיטימי לשבש את עבודת הכנסת.

חבר הכנסת לוי, אני אפילו לא רוצה להגיע לרעיון שאני אצטרך להוציא אותך מן האולם, ואתה יודע למה. אני מבין את ההתרגשות. אני מבקש עכשיו להפסיק את קריאות הביניים. אני פונה לחברת הכנסת נעמי חזן לסייע לנו בסיום הקטע הזה בדיון. אני לא צנזור, ואני אומר לכם שוב, עד שאני אעשה צנזורה, עשר פעמים אתייעץ עם עצמי ועם הנשיאות. אני יודע שמשמיעים פה הרבה דברים שלא צריך להשמיע, לפחות לא בסגנונם. הייתי רוצה שלא חברי קואליציה ולא חברי אופוזיציה יבקשו מאיזה שהוא יושב-ראש להיות צנזור. היו לי דברים כאלה גם כשהייתי סגן יושב-ראש הכנסת כשהייתי באופוזיציה.

חברת הכנסת נעמי חזן היא אשה אינטליגנטית, היא תעשה מה שהיא מבינה. אם לחבר כנסת תהיה תלונה על תוכן הדברים, יש לנו כלים פרלמנטריים לטפל בכך. אל תגרמו לכך שאני אצטרך להפסיק ישיבה בנושא כל-כך חשוב ורציני. אני אומר את זה לכם וגם לחברת הכנסת נעמי חזן. יש שישה חברי כנסת שנרשמו להצעה אחרת, והם יוכלו אז להגיב באופן חריף מאוד.

אני רושם את הקריאה שלך, חבר הכנסת דוד לוי, כזעקת ביניים. בסדר?

חברת הכנסת חזן, בבקשה. יש לך עוד שתי דקות.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה עולה על סדר-היום של הכנסת, משום ש-232 ילדים פלשתינים נהרגו מאז תחילת האינתיפאדה, ואת העובדה הזאת אי-אפשר למחוק. חייבים להתמודד אתה.

שאול גוטמן (מולדת):

שיישארו בבית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גוטמן, תן לי לסיים את הקטע הזה. לא בכל צירוף כזה אתה חייב להשתתף. יש לך עוד הזדמנות. יש עוד חמישה דוברים.

חברת הכנסת חזן, תנסי לסיים, תעזרי לי גם לקיים פה איזה סדר מינימלי, גם זה חלק מאחריות פרלמנטרית.

נעמי חזן (מרצ):

בהחלט, אני גם מבקשת את הגנתך להשמיע את דברי.

היו"ר ש' וייס:

עשיתי זאת כמיטב יכולתי, אולי אפילו מעבר למיטב יכולתי. את האחרונה שצריכה להעיר לי פה.

נעמי חזן (מרצ):

אנחנו צריכים להתמודד עם העובדה הזאת. אין פה האשמה לחיילי צה"ל אלא למתווי המדיניות, שהיא עמומה מדי, שהיא לא רגישה מספיק לזכויות אדם, שהיא איננה מביאה בחשבון עובדה אחת, שאין כיבוש נאור, אין כיבוש מתקדם, אין כיבוש שאיננו אכזרי. האינתיפאדה היא התקוממות עממית. מידי האבנים וסכינאים הם חיילי האינתיפאדה, אבל שולחיהם הם עם שלם שאיננו מוכן לקבל את הכיבוש, ואנחנו את חיילינו הפכנו לשוטרים, לממלאי משימות קשות ומזעזעות.

הגענו היום למבוי סתום כי ישראל לא הצליחה, בעיקר מאז תחילת האינתיפאדה, לדכא את המרי העממי של העם הפלשתיני, ופעילות צה"ל הוכיחה לפלשתינים, שאי-אפשר לנצח את ישראל בכוח. אין פתרון כוחני, אין פתרון כוחני לסכסוך בינינו, והגיע הזמן לעשות דה-פוליטיזציה של זכויות האדם. אין מיקח וממכר עם זכויות אדם. זכויות אדם והגנה על זכויות אדם הן משימה של מדינת ישראל, של הדמוקרטיה הישראלית, ותרומה חיונית לתהליך שלום, להגנה על השלום ולהגנה על צלם האנוש שלנו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת נעמי חזן.

חבר הכנסת מצא, הרי אתה הצגת דרישות.

יהושע מצא (הליכוד):

הופתעתי מהדיון, כי ידעתי שדחית את זה.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך להתכונן, בסדר. אתה תהיה בסוף הסדרה.

אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת יעל דיין, במסגרת שבע דקות.

חברי הכנסת, אני פונה גם לבעלי ההצעות, אני אעשה את זה בעדינות ככל האפשר, לסייע ליושב-ראש הישיבה, לי ולאלה שיבואו אחרי, לקיים את הדיון הזה, והמבין יבין.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר נאמר לי שזו הצעה לסדר שהיא דמגוגית. אתמול נפצע מאש צה"ל עיזאת עמר בן ה-10 ומת מפצעיו. הוא הילד-קורבן ה-39 השנה. הוא תוספת על דוח "בצלם". הוא מצטרף דמגוגית לספא סיאג' בת ה-4, לפארס מוחמד בן שנה ושמונה חודשים, לשירין בת ה-11, למוחמד תאופיק בן ה-13.

הילדים שלנו, שלי ושלכם, ילידי 1971 ו-1972, הורגים את הילדים שלהם ילידי 1987 ו-1988, והילדים שלהם הורגים את הילדים שלנו. דם הילדים הוא טהור והוא אסור והוא אסור, ומה להוסיף על ה"דמגוגיה" של ביאליק על דם ילד קטן.

לכן הזעקה הזו אינה ראויה למדינאים אולי, המבדילים בין דם לדם ומגנים את ההורג לפי גיל ההרוג, וניתנת רשות הדיבור למשורר.

אני רוצה לנצל את הדקות שיש לי לקרוא שני שירים של המשוררת דליה רביקוביץ. השיר הראשון שאקרא מהספר שלה: "אמא עם ילד". השיר נקרא STONES – אבנים.

"STONES זה אבנים. / למה אמרת STONES? / למה זרקת STONES? / למה אתה עומד פה ילד? / מה יש לך אתה לזרוק STONES על חיילים? / למה אתה לא פוחד? / למה אתה לא מודאג, חרד לעתידך? / למה אמרת STONES? / למה STONES זה כל מה שיש לך בראש / וגם בדיים? / איך אתה כל כך קל רגליים / ולמה אתה מתכוון בכלל / ב-STONES? / עכשיו אמרנו STONES, / ילד בן שבע, עשר, תשע,

שתיים-עשרה/ כולם זורקים STONES / עולים בטור חזיתי מבין הסמטאות/ בידיים מלאות, / בגוף עליז
וקל, / כל מה שיש להם בראש זה STONES / והשמחה רבה, / אולי יספיקו גם להימלט/ וייעלמו כחגבים
בתוך פתחים סמויים, / וזה יהיה היום אללה אכבר בשבילם, / יום של STONES / בין מעצר למעצר/ אולי
גם חבטת אלה/ אולי גם ראש פצוע, / יד שבורה, / הכול פתוח בשבילם. / STONES, STONES, STONES
STONES / ילדים, ילדים, ילדים, / שובו הביתה ילדים, / איך תחיו בלי מנוחה."

השיר השני של דליה רביקוביץ, שנכתב בעקבות שיר של נתן זך.

גונן שגב (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גונן שגב, אני קורא אותך לסדר. סלח לי, אתה לא על הדוכן. חבר הכנסת גונן שגב,
אתה שומע? אני מבין שיש לך דחף להצטרף למדור הספרותי כשיגיע תורך. בסדר?

יעל דיין (העבודה):

זה לא שיר של פדואה טוקאן. זה שיר של דליה רביקוביץ.

"כל המאבד 30 תינוקות/ כאילו איבד שלוש מאות תינוקות/ וכן גם פעוטות/ ואף בני שמונה וחצי,
בעוד שנה/ יהיו, בלי נדר, חיילים בצבא השחרור/ הפלסטינאי".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, אתה כבר מוותיקי הבית, שנה ושבעיים.

יעל דיין (העבודה):

זבולון המר, היית שר החינוך, אני מאמינה שבזמןך המשוררת דליה רביקוביץ קיבלה כמה וכמה
פרסים לאומיים.

דן תיכון (הליכוד):

אז מה את רוצה לומר? זה ערב שירה?

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת או האזנה או תשומת לב. זה ערב שירה, זה יום שירה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני ממש לא מבין את ההערות האלה.

יעל דיין (העבודה):

זה לילה שחור של שירה.

היו"ר ש' וייס:

אפשר לצטט שירה בתנ"ך, בקוראן, הכול. מה אתכם? אני לא מבין את ההערות האלה בכלל.

יעל דיין (העבודה):

"כל המאבד 30 תינוקות/ כאילו איבד שלוש מאות תינוקות/ וכן גם פעוטות/ ואף בני שמונה וחצי, בעוד שנה/ יהיו, בלי נדר, חיילים בצבא השחרור/ הפלסטינאי.

"ילדים נבערים, תמונת עולם לא/ היתה להם בכלל, בגיל צעיר./ גם עתידם היה ממילא מעורפל/ בקתות פליטים, פנים לא רחוצות/ ביוב זורם ברחוב, עיניים מודלקות/ גישה שלילית אל החיים."

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, מה ההתייעצות הזאת שם? זה לא מקובל לעשות התייעצות באולם.

יעל דיין (העבודה):

חבר הכנסת לוי, על ילדים אנחנו מדברים. על ילדים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני שומע בדיוק על מה מדברים, על שירים.

יעל דיין (העבודה):

"ואז החלה המנוסה מעיר לכפר, / מכפר אל מחילות הרים, / כאשר ינוס איש מפני הארי / כאשר ינוס מפני הדב / כאשר ינוס מפני התותח / ומפני המטוס ומפני כוחותינו.

"כל המאבד 30 תינוקות / כאילו איבד אלף ושלושים / או 1070, אלף ואלף / ולא יהיה לו מנוח / בעבור זה."

אין לי מנוח, אין לנו מנוח, אין לנו מנוחה ואין לנו שלום כל עוד ההרג הזה נמשך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת יעל דיין.

קיבלתי פה שניים-שלושה פתקים של חברי כנסת בקשר להקראת שירים. אני ממש תמה על כך. בכנסת הראשונה היה חבר הכנסת משורר, אורי צבי גרינברג, ובן-גוריון קרא כאן שירים של אלתרמן. מה זה?

חנן פורת (מפד"ל):

תלוי איזה שירים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — זה קשקוש.

היו"ר ש' וייס:

אין צנזורה בבית הזה. גם לא תהיה צנזורה על דבריו, חבר הכנסת פורת; גם לא על דבריו, חבר הכנסת זאבי. אין צנזורה פה, זה בית פתוח.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא ביקשתי לצנזר. נתתי ציון. זה קשקוש, זו לא שירה.

היו"ר ש' וייס:

זו הערה שתירשם בפרוטוקול. זו ביקורת על שירה.

באותו נושא, חבר הכנסת האשם מחאמיד. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחרונה שוגרו מטחי ביקורת קשים וחריפים ביותר על מצב זכויות האדם הפלשתיני בשטחים הכבושים. ארגונים, אשר זכויות האדם יקרים להם, ולהם אני שולח את ברכותי: "בצלם", "אל-חאק", "פריק", והארגון האמריקני לזכויות האדם MIDDLE EAST WATCH. מממצאי "בצלם" מתבררת תמונה שחורה, עגומה, עצובה וכואבת.

מאז תחילת האינתיפאדה נהרגו 232 ילדים פלשתינים בידי כוחות הביטחון. תארו לעצמכם, ו"בצלם" עשו זאת – שש כיתות. חברי ועדת החינוך והתרבות, או הוועד למען הילד, יודעים מה זה שש כיתות של בית-ספר יסודי + שתי כיתות גן-ילדים – ואלפי ילדים שהפכו נכים ועיוורים.

בחצי השנה האחרונה נהרגו בקרב הפלשתינים 38 ילדים בני 16 ומטה, למעלה מכפליים ממספר הילדים שנהרגו בכל השנה הקודמת. זה מספר שאין לו תקדים בשום תקופה מקבילה מאז תחילת האינתיפאדה.

יש בארץ סוגים שונים של בני אדם על-פי תגובותיהם ועל-פי קהות חושיהם. כאלה שאווירת אדישות שוררת בקרבם, כלפי חיי אדם, שלא מעניין אותם ולא אכפת להם שחיי ילדים נקצרים בצורות יריות, לא אכפת להם שיש מתירנות של ירי, כך שיידי אבן, או הבערת צמיג, נענים ביריות ובהריגה – ואפילו אמצעי התקשורת אינם רגישים יותר. הרג ילד אולי יפורסם בידיעה נידחת בעמוד פנימי, ואולי כלל לא.

ויש מי שקורא לילדים אלה צעירים – מתפרעים, מחבלים, מסיתים. ילדים פלשתינים נקראים על-ידי כמה חברי כנסת כאן צעירים, אך כאשר לבני גילם הישראלים קורה משהו, אז הם ילדים.

ויש כאלה הנוקטים את טכניקת ההצדקה, באומרים: גם הם הורגים, או: גם בארצות אחרות עושים זאת. או משתמשים בטכניקת: נכון, אבל. נכון שהרג ילדים הוא בלתי מוסרי, אך כנראה לא התנהגו כשורה, או, כמו שחבר הכנסת גוטמן אמר: למה הם יוצאים מהבית? הוא מחנך, הוא הולך שם כמורה, למה הם יוצאים מהבית? בשטח שלו, כאילו הבית שלו. נכון, אך כנראה לא התנהגו כשורה, או למה זרקו אבנים. ויש הטוענים שאין בשטחים מדיניות מכוונת של הרג ילדים. אך כאשר 232 ילדים נהרגים ואלפים נפצעים אין הכוונות רלבנטיות. אי-נקיטת האמצעים הדרושים למניעת הרג תינוקות וילדים היא פשע בפני עצמו, אולי לפחות רשלנות פושעת.

אך יש רבים-רבים המוכנים בימים אלה לצאת למערכה ציבורית כדי לעורר את מודעותם של אלה שחושיהם נאטמו ורגשותיהם הוקהו, על מנת ללחוץ על הממשלה בכל סיעותיה, בכל מרכיביה. להפסיק עם הלוקסוס הזה, המדיניות המתירנית של שימוש בנשק חם כנגד ילדים פלשתינים; הריגתם על לא עוול בכפם, כפי שקרה עם אמג'ד עבד-אל-ראנק ג'אבר מאל-ראם, בן 12, שנורה למוות בגבו בעת מנוסתו, מידיו של קצין בן 25 מיחידת המסתערבים.

אני יודע, אדוני היושב-ראש, שיש כאלה אשר יאשימו את המראה ויעשו ככל יכולתם כדי לנפצה. אפשר לנפץ ראי, אך הדבר לא ישנה כהוא-זה את הפרצוף האמיתי, את העיוותים וההעוויות. שכן, יש כאלה אשר יקללו, יגדפו, ישמיצו את "בצלם", כי "בצלם" מצלם ומשקף את הפנים האמיתיות של מדיניות הדיכוי בשטחים הכבושים.

אנשים הגונים אסור שיהיה להם מוסר כפול. אנשים הגונים בחברה הגונה אינם יכולים להינתק מהטרגדיה המוסרית והאנושית הזאת, וכאילו כלום לא קורה. ומשום שהעניין הנדון היום הוא בנפשו של כל אחד מאתנו, של כל אדם הגון, אני קורא, אדוני היושב-ראש, לכל חברי הבית, מימין, ממרכז ומשמאל. אני קורא לכל אחד בבית הזה להוקיע הרג ילדים באשר הם, אני קורא לבית להתאחד ולתמוך בקריאה לממשלה לתת את האפשרות לילדים האלה לחיות, ילדים אשר לא מזמן ראו את אור העולם וכבר נקטע מהם המחר.

כי אם מדינת ישראל רוצה לחיות בשלום עם שכניה הפלשתינים, צריכים אנו כולנו להבין, ששלום לא עושים רק בין מנהיגים. לא חתימות יביאו שלום מלא. שלום עושים בראש ובראשונה בין עמים, בין בני אדם משני העמים, בין האדם הפלשתיני לאדם הישראלי, בין הילדים וההורים הישראלים ובין הילדים וההורים הפלשתינים, שכולם נבראו בצלם אלוהים.

עד אשר תדבר ממשלת ישראל עם אש"ף ועד אשר תכיר בזכויותיהם הלאומיות והאנושיות של הפלשתינים לחיות בשלום ובחופש במולדתם, עד אשר ייוון שלום כן באזור, יש לכבד את זכויות האדם הפלשתיני. ויש לזכור שאין זכות לשום כוח, ואפילו למדינה, להרוג ילד קטן, אשר, לפי ביאליק, את נקמתו עוד לא ברא השטן. תודה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

שימו לב, לפחות לפי שתי הדוגמאות האחרונות: אפשר לקיים דיון בנושא מאוד רגיש גם בלי צעקות, דווקא מפני שזה נושא רגיש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח את הנאום שלי בבית משירה ערבית שכתב אותה המשורר הערבי התוניסי עבד אל-קאסם אל-שאבי, ואני אתרגם את מה שאני עומד לומר בערבית.

61(קורא את השיר בערבית)

להלן התרגום: "אם העם ירצה חיים, הגורל יענה לו, והלילה יעבור והכבלים יישברו".

הבית הזה, שאמר אותו משורר, יכול לשקף את המציאות של מאבק העם הפלשתיני לשחרור לאומי, לקבלת עצמאותו. וכאשר נפטר אתמול הילד הפלשתיני עיזאת עומר במחנה הפליטים ג'באליה, הילד בן עשר השנים, הוא הצטרף כחלל לשורה של חללים. 41 ילדים נהרגו בששת החודשים האחרונים, והם מצטרפים למאות ילדים, חלקם פעוטות בני כמה חודשים, אשר נפלו בירי זרועות הביטחון של ישראל.

אלכס גולדפרב (צומת):

למה משתמשים בילדים?

היו"ר ש' וייס:

זה כבר נשאל שלוש פעמים, חבר הכנסת גולדפרב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ילד הוא ילד, אם הוא ילד יהודי או ערבי, ישראלי, פלשתיני.

אלכס גולדפרב (צומת):

למה משתמשים בילדים כנשק?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אמשיך בדברים שלי, אבל אני אומר: כל מי שמנסה להבדיל בין דם של ילד יהודי לדם של ילד ערבי עושה טעות. כפי שאנחנו לא מבדילים, ואני מקווה – גם חברי הכנסת שנזעקו מהדברים של חברת הכנסת נעמי חזן, ובלי צדק. גם היום, עכשיו, אתה מעלה את עצם השאלה הסתמית הזאת, הלא-מובנת, שאין לה שום צידוק. הרי נהרגו ילדים כאשר היו בחיק אבותיהם או אמותיהם – –

אלכס גולדפרב (צומת):

למה אתם משתמשים בילדים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – ילדים בני כמה חודשים, בירי של חיילים, בניגוד להוראות הרשמיות של הצבא. ואני אומר: החיילים שפעלו, לא פעלו לפי ההוראות של הצבא.

אלכס גולדפרב (צומת):

זה לא נכון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שהוכח בדוח הזה, בעדויות.

אלכס גולדפרב (צומת):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם הם נהרגו בהוראת הצבא, זה דבר חמור ביותר. זה אומר: הצבא כולו, הממשלה כולה היא אשר הורתה לחיילים להרוג בילדים הפלשתינים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה מאמין שצה"ל יגיד להרוג ילדים?

חיים אורון (מרצ):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר שילדים נהרגו מפני שחיילים ירו בהם ישירות ולא לפי ההוראות.

חיים דיין (צומת):

אני מאמין, חבר הכנסת דראושה, שלשום חייל לא נתנו הוראה להרוג ילד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הוא פשוט איחר; עכשיו הוא בא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חיים דיין, תקשיב לי. גם בעקבות ההערות של חברי הכנסת טמקין והאשם מחאמיד – אתה ממש חוזר על מה שאמר חבר הכנסת דראושה, וזה לא חיוני מבחינת הפרוטוקול.

חיים דיין (צומת):

אני שמעתי את מה שהוא אמר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, מותר לחזור, אבל זה לא חיוני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הוא רק מדגיש את זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל אני מאשים את הפיקוד בצבא – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

הערה אחת: אני מבקש ממך, שלא תחשוב שיש אחד בבית הזה שמבדיל בין דם לדם.

דוד מנע (הליכוד):

הוא יודע את זה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מהמשפט הזה תחזור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר: אני לא חושב שמישהו רוצה דם, אם זה דם יהודי או דם ערבי, לא בבית הזה ולא מחוץ לבית הזה. אבל אני לא הבנתי את הזעקה של אותם חברי כנסת שגם הם הורים, בחלקם משפחות ברוכות ילדים. כאשר מדברים על דם פלשתיני, כביכול אם נופל ילד פלשתיני לא אכפת להם, לא צריך להביא את זה בפני הכנסת, "בצלם" לא צריך לבדוק את זה ולפרסם את זה.

עובדתית, ילדים פלשתינים נהרגים, מאות נהרגים, בירי של חיילים, ואני חושב: המפקדים עושים טעות כאשר הם מגוננים על אותם חיילים שיורים ואותם קצינים שיורים, לא לפי ההוראות של התקשי"ר ולא לפי ההוראות של הצבא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אפשר לשאול אותך שאלה?

היו"ר ש' וייס:

עוד אחת וזהו. השאלה לא על חשבונך, התשובה – כן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני שומע אותך כבר כמה דקות. למה לא אמרת מלה אחת על רצח פלשתינים על-ידי פלשתינים?

דוד מנע (הליכוד):

ועל חיילים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה תשמע אותי. אני באופי שלי לא מורח ולא מטייח, תיכף תשמע אותי גם בנקודה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תנו לו לסיים. רבותי, זו הסכנה בהצגת שאלות באמצע הדברים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הבעיה היא, שדובר צה"ל מטייח, מצדיק כל ירי, והממשלה מנסה לטייח את הדברים. לא ממצים את הדין עם אותם חיילים ועם אותם קצינים שיורים והורגים ילדים, ולכן זה מעודד את התופעה הנוראה, הקשה, שילדים פלשתינים נהרגים יום-יום. הבית הזה כולו צריך להזדעק נגד התופעה הזאת. הממשלה כולה צריכה לקום נגד התופעה הזאת, כאשר היום אנחנו נמצאים בתהליך של שלום, במשא-ומתן עם הפלשתינים, והפלשתינים נהרגים.

אני לא מדבר על מצב כאשר יש סכנת חיים וחייל מגן על עצמו במלחמה, אני מדבר על ילד קטן בן כמה חודשים או על ילד צעיר מתחת לגיל 16, שכל אשמתו שהוא נזדמן למקום או שהוא נמצא עם קבוצת ילדים שזרקו אבנים על ניידת או על קבוצה של חיילים.

ואתם צריכים להבין: כל עוד הכיבוש נמשך הם יזרקו אבנים.

דוד מנע (הליכוד):

ויירו בהם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם יזרקו אבנים – –

דוד מנע (הליכוד):

ויירו בהם.

היו"ר ש' וייס:

עזוב את זה, חבר הכנסת מנע. שב. איזה מין דיבורים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – מכיוון שכל עם נאבק נגד הכיבוש ונגד הכובש שלו. ואתם צריכים לדעת שהכיבוש הישראלי משחית את הדימוי של המדינה, משחית את האופי של החיילים והקצינים, ומשחית את הדור החדש הזה שקם בתוך המדינה ופוגע במערכת היחסים בין שני העמים.

חיים דיין (צומת):

הם מביאים את המלחמה על עצמם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כל הטענה הזאת: למה הם יוצאים לרחובות? לאן הם ילכו – לתל אביב? לחולון? לחיפה? הרי מונעים מהם אפילו לעבוד בתוך מדינת ישראל. לאן ילכו הילדים הקטנים הללו, לרחובות ג'באליה, לרחובות דהיישה, לרחובות שכם? זה הבית שלהם, זאת המולדת שלהם, וזאת צריכה להיות המדינה העצמאית שלהם.

תבינו זאת, ולא יעזרו לך, חבר הכנסת דוד לוי, כל הזעקות שלך. התפלאתי לשמוע אותך דווקא זועק, כאשר צריכה להיות לך רגישות רבה כלפי ילדים.

דוד לוי (הליכוד):

ברשות היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר לך.

דוד לוי (הליכוד):

יש הבדל גדול כאשר מעלים עניין רגיש, אנושי, שהוא תוצאה שיכולה לקרות במאבק הגדול הזה, כאשר מעלים את ההיבט האנושי – ואתה עשית את זה בסדר – לבין ההאשמה וכתב אישום ואצבע מאשימה, שזאת מדיניות מכוונת.

בנימין טמקין (מרצ):

את זה אתה אומר.

רן כהן (מרצ):

זה לא נאמר.

דוד לוי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד לוי, מספיק.

דוד לוי (הליכוד):

— — — סיימתי.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן לא צריכה סניגורים. אני אאפשר לה. היא לא צריכה סניגורים. אני אפילו חושב שהיא תיפגע אם אני אתן לה סניגורים, לפי רמתה.

דוד לוי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לוי, מספיק. חבר הכנסת לוי, זה ניצול לא הוגן של הרשות שנתתי לך. חבר הכנסת לוי.

דוד צוקר (מרצ):

אולי אפשר לתקן את דבריו של חבר הכנסת דוד לוי.

בנימין טמקין (מרצ):

צריך לאפשר לחברת הכנסת חזן הערה אישית.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת נעמי חזן, אם תרצי להעיר במשך הדיון, אני מאפשר לך. טוב? תודה. חברת הכנסת נעמי חזן באמת לא צריכה סניגורים. היא פרופסור, יש לה יכולת ביטוי, היא לא צריכה סיוע, אפילו לא של חבריה לסייעה. אני פשוט לא רוצה לפגוע בה. אם היא תרצה, היא תקבל רשות תגובה.

חבר הכנסת דראושה, אתה סיימת?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני כבר מסיים.

היו"ר ש' וייס:

עוד משפט אחד, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה גם להתייחס לנושא של הרג פלשתינים על-ידי פלשתינים אחרים. אני רוצה לומר זאת גם כפלשתיני וכחבר כנסת. אני מגנה את הרציחות הללו. אין שום הבנה ושום הצדקה לשום רצח מכל סוג שהוא. אני אומר את הדברים הללו גם עכשיו בשידור ישיר, כדי שישמעו האחים הפלשתינים גם בשטחים הכבושים. אין שום הצדקה לרצח של פלשתיני על-ידי פלשתיני, בשום תואנה ובשום טענה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כל הכבוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אומר את הדברים הללו, אמרתי אותם ואני חוזר ואומר אותם. אמרתי אותם גם בשכם ובעזה וגם במקומות אחרים. אין שום הצדקה למקרי הרצח הללו, ואני מגנה אותם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו לו, הוא כבר מסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים בקריאה לכולנו, לראות בנושא הכאוב הזה נושא חשוב, רגיש, ולפעול על מנת לשים קץ להרג של ילדים. בכלל, יש לשים קץ להרג של בני אדם, של יהודים וערבים, ישראלים ופלשתינים, ולהגיע להסכם של שלום. בנושא הזה הבית הזה כולו צריך להתאחד. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה. אני מזמין את חבר הכנסת יהושע מצא; בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבוי לאוזניים ששמעו כאן אותו כתב אשמה חמור, קשה, עם כינוי "רצח", כתב אשמה נגד חיילי צבא-הגנה לישראל. אבוי לאוזניים ששמעו את ההאשמות כלפי ממשלה יהודית בארץ-ישראל. בושה וחרפה.

רבתי, בבית הזה הולך ומשתלט מיעוט על ממשלת ישראל, בתפיסותיו המחפירות, ה"יוניות" כפי שנוהגים לכנות אותן.

אני רוצה להביא לכם אולי תזכורת קצרה, אדוני היושב-ראש, לבית הזה ולעם ישראל, תזכורת קטנה מי הם מייסדי "בצלם", מי המובילים בתוך "בצלם". אני קורא מתוך רשימה של חברי הקבוצה היוזמת: עורך-הדין חוסיין אבו-חוסיין; חנא אבו-חנא; חבר הכנסת חיים אורון; מכרם חורי; ד"ר אחמד טיבי, המוכר לנו; חבר הכנסת דוד ליבאי; חבר הכנסת יאיר צבן; חבר הכנסת דדי צוקר; חבר הכנסת יוסי שריד. זה מתוך רשימה של 60-80 אישים, ויכולתי עוד למשוך ולקרוא.

חיים אורון (מרצ):

אתה אינך מופיע שם, וזה לכבודה של הרשימה הזאת.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת חיים אורון, אל תתפלא כאשר פקידה בממשלת ישראל מאשימה אותך בדבר מסוים. אני מציע לך לשבת בשקט. אתה האחרון שצריך לדבר.

חיים אורון (מרצ):

אתה יכול באמת להסתדר בשורה אחת עם הפקידה הזאת – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא על חשבון זמני.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אומר לך מה שאסור היה לפקידה הזאת לומר לך.

חיים אורון (מרצ):

תאמר מה שאתה רוצה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני אומר לך שאתה עוסק בבוגדנות במדינת ישראל.

חיים אורון (מרצ):

אתה קטן מדי מכדי להגיד את הדברים האלה.

רן כהן (מרצ):

תתבייש לך.

יהושע מצא (הליכוד):

לה אסור היה לומר לך את זה. אבל אני אומר לך את זה היום.

חיים אורון (מרצ):

רן כהן (מרצ):

חוצפה. של נעליך מעל רגליך כאשר אתה מדבר על חיים אורון ביחס לבוגדנות. מי אתה שתגיד לו את זה? הביטחוניסט הגדול.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא על זמני.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא על זמנך, לא אקפח את זמנך. אני אבקש מכולם שקט. חבר הכנסת מצא, אני רוצה לשאול אותך משהו, האם אתה מוכן – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, אין לי עד עכשיו שום פליטות-פה. אנא, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

ידעת מראש את שאלתי, וקיבלתי תשובה.

יהושע מצא (הליכוד):

אנא, אדוני היושב-ראש, אין לי שום פליטות-פה.

חיים אורון (מרצ):

זה בדיוק הראש של חבר הכנסת מצא, אדוני היושב-ראש, זה בדיוק מה שהוא חושב, זה בדיוק מה שהוא אומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לו הזמן שלו. אני רואה שהוא יעמוד פה חצי יום, כי את כל ההפרעות אני לא מחשיב על זמנו. תאפשרו לו לדבר. אני מחדש את פעולת השעון.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה לקרוא רשימה נוספת, אדוני היושב-ראש, מי הם חברי ההנהלה של "בצלם": חוסיין אבו-חוסיין איוב; חיים אורון; מג'ד אל-חאג'; חבר הכנסת עמיר פרץ; חבר הכנסת דוד צוקר; חבר הכנסת חיים רמון.

והיום, אדוני, לצערי הרב, אלה מהווים את התמיכה המסיבית בממשלת ישראל, וחלקם אפילו שרים בממשלת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני הייתי אומר, שהקבוצה הזאת, שהקימה את "בצלם", אני כופר בכך שהם קודש הקודשים ומטרתם להגן על זכויות האזרח.

דוד צוקר (מרצ):

שישה מהם היום חברים בממשלת ישראל.

יהושע מצא (הליכוד):

נכון.

דוד מנע (הליכוד):

והממשלה הזאת אכן נראית כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

נא לאפשר לחבר הכנסת מצא להמשיך.

יהושע מצא (הליכוד):

אמרתי בפתח דברי, שמיעוט משתלט – – – אדוני היושב-ראש, מפריעים לי, אני אבקש שלא לקצר את זמני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אוריד את ההפרעות, אני אשמור על זמנך, חבר הכנסת מצא.

רן כהן (מרצ):

הבעיה שלכם היא "בצלם" או הבעיה שלכם היא פחד מהעובדות?

דוד מנע (הליכוד):

אתם מגינים על זכויות האזרח יותר מאתנו?

רן כהן (מרצ):

אני שואל, האם הבעיה שלכם היא "בצלם", או שאתם פוחדים מהעובדות? אתם פוחדים כאשר חושפים את העובדות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, הרי ממילא לא שומעים מה שאתם מדברים זה עם זה, וזה רק גורם להפרעה. חבר הכנסת מצא, אתה יכול להמשיך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני אמרתי בראשית דברי, שרסיסים של מפלגות, מיעוט בעם הזה, רסיסים המורכבים מארבע מפלגות, שני חברים, שני חברים, שלושה וארבעה הפכו יחד לקבוצה של עשרה והשתלטו על מפלגה ציונית, טובה, חזקה, שהובילה והיתה בין מייסדות המדינה הזאת והובילה בגאווה את המדינה מאז הקמתה. הם השתלטו עליה והם ממריצים היום, לצערי, את ממשלת ישראל.

רן כהן (מרצ):

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם לא יכולים להפסיק אותו בכל משפט, רבותי.

חיים אורון (מרצ):

רן כהן (מרצ):

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מטרתם היא לקדם מדינה פלשתינית, והם מוכנים ואף עוסקים בכרסום 'ומיומי בתפיסות המדיניות הציוניות של אותו מרכיב עיקרי בממשלת ישראל. הם עוסקים בכרסום התפיסות הלאומיות בתוככי עם ישראל.

אין להם כל היסוס אפילו להסתיר אותן עובדות. כאשר ערבי רוצח ערבי, הם מסתירים זאת. כשילדים יהודים נופלים בחוצות, מטרור זה או אחר, הם ממלאים פיהם מים, ואם הם פותחים פיהם, זה כדי לצאת ידי חובה.

בנימין טמקין (מרצ):

קראת עיתונים השבוע?

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת בני טמקין, אנא, אל תפריע. כבר שמעתיך לפני שבוע אומר: יש לנו בוס, נדבר עם הבוס. אני חושב שהבוס כאן הוא הריבונות שלנו על ארץ-ישראל, ואל תבוא לכאן לחפש לנו בוסים חדשים.

בנימין טמקין (מרצ):

אדון מקארתי, שמעת אותי? – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אני מבקש.

דוד מנע (הליכוד):

חבר הכנסת האו האו.

יהושע מצא (הליכוד):

אני פשוט מברך את חבר הכנסת בני טמקין, שבבואו לארץ הזאת מצא לנכון להכתיר בוס חדש, להכתיר את ערפאת כבוס. אני מצטט אותו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שהכנסת תשים לב לעובדה נוספת אחת. אחת לשנה מתפרסם דוח "אמנסטי", כתב אשמה בין-לאומי חמור כנגד מדינת ישראל. הוא מתפרסם בדרך כלל ימים אחדים לפני כתב האשמה החמור של "בצלם". ואני מודיע לכם חגיגית, ברורות, ואני מוכן להיתבע על כך, שיש פה שיתוף פעולה ביניהם, בין דדי צוקר, בין אותם 100,000 דולר שהוא קיבל מנשיא ארצות-הברית לשעבר על פעולותיו למען זכויות האזרח, שיתוף פעולה מלא בין שני הדוחות האלה, עם כתב אשמה נגד מדינת ישראל, ואם על זה לא יכנו אתכם באותם כינויים, אני חושב שצריך לכנות אתכם בכינויים חמורים יותר.

בנימין טמקין (מרצ):

אני דורש לציין גם את – – –

יהושע מצא (הליכוד):

כינויים חמורים יותר על שיתוף הפעולה עם גורמים בין-לאומיים, שרוצים להשפיל ולבזות את מדינת ישראל.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

משה פלד (צומת):

מה זה שייך?

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אבל הרעש הזה לא מאפשר – – –

משה פלד (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני חייב להפסיק כל רגע את פעולת השעון, כי השיחות ביניכם גורמות לרעש גדול מאוד. חבר הכנסת מצא, תואיל להמשיך בדבריו.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת צוקר.

יורם לס (העבודה):

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי אפשר כבר להירגע? חבר הכנסת לס וחבר הכנסת פלד, אם אתם רוצים לקיים דו-שיח, תצאו בחוץ ותשוחחו. חבר הכנסת מצא, עכשיו יש שקט, אתה יכול לדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש, אל תעזור לי לשמור על הזמן. כל פעם שיש הפסקות אני מפסיק את פעולת השעון. יש לי פה שעון שמראה את השעה המדויקת יותר. לחבר הכנסת מצא יש עוד שלוש דקות, לידיעתך.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חייב להזכיר כאן לכולנו, לאלה שצועקים: כואב לנו כל הרג של ילד, כל הרג של ילד, מכל סוג, מין וגזע, גם ילד פלשתיני, גם ילד ערבי. הכאב גדול. עם זאת, אני רוצה לומר לכם דבר אחד: ילדים ערבים נהרגים משום שחיילי צה"ל יוצאים למנוע הרג של ילדים יהודים, חד, חלק וברור.

טלב אלסאנע (מד"ע):

וליד חאג' יחיא (מרצ):

יהושע מצא (הליכוד):

חד, חלק וברור. הטרור בשטחים, בשטחי יהודה ושומרון, מוכה, נרצח, משום שאנחנו רוצים להגן על חיי ילדינו בתוככי ישראל ועל חיי המתיישבים ביהודה ובשומרון.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

יהושע מצא (הליכוד):

איפה היית לפני שבועיים, כשמחבלים במכונית טרור חטפו אשה וקטלו אותה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — — זה לא מצדיק — — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — — אז חברת הכנסת יעל דיין לא שרה — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — — זאת צביעות, זה מוסר כפול.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטער.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, אני שומר על זמנך, אתה יכול להמשיך.

יהושע מצא (הליכוד):

לחרפתנו, אני לא שמעתי את חברת הכנסת יעל דיין מזכירה באירוע של רצח פלשתינים את שיר הקדושה, את השיר "בעיר ההריגה", של ביאליק. בושי והיכלמי לך, בושי והיכלמי. את מזכירה באותו הקשר את קישיניב, את הפרעות בקישיניב? חיילי צה"ל עורכים פרעות באיזו עיר ערבית?

יעל דיין (העבודה):

— — — חבר הכנסת האשם מחאמיד ציטט — — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מודה.

יהושע מצא (הליכוד):

חיילי צה"ל יוצאים לערים לפרוע? בושי והיכלמי לך, בושי והיכלמי. כבר הבאת לבית הזה כמה בושות, וזו הבושה הנוספת שלך. "עיר ההריגה" – למדנו את זה בבתי-הספר, כילדים קטנים.

יעל דיין (העבודה):

האשם מחאמיד (חד"ש):

רן כהן (מרצ):

דוד מנע (הליכוד):

הוא לא אמר את זה.

רן כהן (מרצ):

דוד מנע (הליכוד):

תפסיק לדבר שטויות. הוא לא אמר את זה.

רן כהן (מרצ):

דוד מנע (הליכוד):

כי הם רוצים להרוג ילדים יהודים.

משה קצב (הליכוד):

דוד מנע (הליכוד):

אתם מסלפים דברים.

רן כהן (מרצ):

זה מה שהוא אמר.

משה קצב (הליכוד):

יעל דיין (העבודה):

רן כהן (מרצ):

משה קצב (הליכוד):

יהושע מצא (הליכוד):

אתה משקר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא להירגע ולאפשר לחבר הכנסת מצא להמשיך בדבריו. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא יכול.

היו"ר ד' שילנסקי:

לאחר שארגיע את הציבור, תדע לך רק שיש לך עוד דקה וחצי.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

ראשית, אני מבקש לשבת. מה זה כאן, נדידת עמים? נא לשבת.

משה קצב (הליכוד):

יעל דיין (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מציע, חבר הכנסת קצב וחברת הכנסת דיין, תצאו בחוץ ותתווכחו. עכשיו אנחנו נאזין לדברי חבר הכנסת יהושע מצא, שיש לו עוד דקה וחצי. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

ראשית, אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם כדי שלא יסולפו על-ידי חברי כנסת, כפי שמנסים לסלף אותם. אמרתי שהטורור מוכה וילדים נהרגים משום שחיילי צה"ל ממלאים בקדושה רבה את תפקידם לשמור על חיי היהודים בארץ הזאת, ואני לא מצדיק שום הריגה, אבל לקרוא שיר על אותן פרעות בקישיניב, שעל-פיהן למדנו איך אנחנו חייבים לחיות בארץ הזאת ולהתחזק בה, ולהביא אותן כדוגמה לאותם מתפרעים ערבים – – –

גדעון שגיא (העבודה):

לא הבנת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

הבנתי והבנתי למה התכוונה. אוי לפה שהעלה את השם הזה בקשר לפלשתינים. אבל אני יודע, אמרתי: זאת עוד חרפה של חברת הכנסת דיין בבית הזה.

אני רוצה לומר לכם, רבותי: פה נשמעות צעקות – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

יעל דיין (העבודה):

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אנחנו למדנו שלא יהיו עוד פרעות בישראל, הדם היהודי יישמר מכל משמר, ומי שינסה לשפוך אותו, דמו בראשו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

יורם לס (העבודה):

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להשלים את המשפט ולסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יורם לס (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, תרשו לו להשלים את המשפט, הוא מסיים.

משה קצב (הליכוד):

רן כהן (מרצ):

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל תיתנו לו לסיים את המשפט.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל הוא לא יכול להשלים את המשפט. לא שומעים אותו.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים בפתרון אותה חידה שנשאלת מפעם לפעם מספסלי האופוזיציה ומוטחת כלפי כל אותם צדדים שתומכים בממשלה. תמיד אנחנו מטיחים: אז למה אתם תומכים בממשלה הזאת? אז למה אתם לא עוזבים אותה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי תסיים במשפט אחד?

יהושע מצא (הליכוד):

כי זה ברור לחלוטין שאתם יושבים בממשלה הזאת שאתם מאשימים אותה. בפתח דברי אמרתי מדוע, ואני אדגיש זאת ביתר הדגשה. אדוני היושב-ראש, הקבוצה הזאת לא תעזוב את הממשלה, משום שהיא רוצה להשליט את דעותיה השמאלניות על הממשלה. משום כך ימשיכו לקרוא להרג יהודים "מרי ערבי", והם ימשיכו לדרוש ולתבוע, ובהולכת שולל יובילו להקמתה של מדינה פלשתינית, שאתם לא תזכו לראותה לעולמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמין את כבוד סגן שר הביטחון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה יודע שאם העם רוצה משהו, אין זו אגדה. היא קום תקום, ואתה תראה את זה.

דוד מנע (הליכוד):

בחלום היא תקום.

גוֹנוֹן שִׁגְבִּי (צוּמַת):

הם מגדלים זקן, כדי להידמות להרצל.

טֹלֵב אֶלְסָאנֶע (מַד"ע):

אתה עוד תזכה לראות אותה, ואולי תהיה שגריר ישראל שם.

דוֹד מִנֶּע (הִלִּיכּוּד):

רק בחלום.

טֹלֵב אֶלְסָאנֶע (מַד"ע):

היא קום תקום. אתה תראה.

סִגְנוֹן שֶׁר הַבִּיטְחוֹן מ' גוֹר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צה"ל רואה בחיי אדם ערך מקודש ועליון, ומצר צער רב על אובדן חיים, ובפרט חיי ילדים.

גם לפי קביעתו הבסיסית של ארגון "בצלם", המופיעה בדוח זה, אין לכוחות הביטחון בשטחים מדיניות המכוונת להרוג ילדים. ראשית כול אני רוצה לקבוע בצורה חד-משמעית, כי ברור ומוסכם שאין מדיניות של הרג ילדים. צה"ל מגביל את חייליו בצורה המפורשת ביותר, בעת פעילותם בהפרות סדר שבהן נוכחים נשים וילדים, ומורה לחיילים לנהוג משנה זהירות בקרבת נשים וילדים. הנחיות אלה מעוגנות בהוראות הפתיחה באש. אני רוצה להבהיר בצורה חד-משמעית, שהוראות הפתיחה באש אוסרות ירי כלפי ילדים.

חרף הניסיונות להימנע ככל האפשר מפגיעה בילדים, אירעו במהלך שנות האינתיפאדה מקרים שבהם נהרגו ילדים מאש חיילי צה"ל. כמעט כל האירועים שבהם נהרגו ילדים בשוגג התרחשו בנסיבות שבהן היו הילדים בקרבה או בתוך המון מתפרע, בסמוך למחבלים חמושים שסיכנו חיי חיילים, או בנסיבות שבהן החיילים לא ידעו על הימצאותם של הילדים. כך אירע במקרה המצער המתואר בדף המידע של "בצלם", שבו הפעוט פארס אל-כורד יצא באקראי ובמפתיע מפתח חנות במהלך הפרות סדר בג'באליה. וכך אירע גם במקרה של ירי לעבר המכונית החשודה שנמלטה במחסום בחברון, ובתוכה היו ילדים. צה"ל הביע צער על מקרים טרגיים אלו.

עוד יצוין, כי גם נערים צעירים, בני 15-18, מסכנים לעתים את חיילי צה"ל על-ידי זריקת בלוקים על ראשי חיילים, לדוגמה, ובנסיבות אלה הם בהחלט עלולים להיפגע.

יודגש כי צה"ל חוקר ובודק בקפידה כל מקרה שבו נהרג ילד או מבוגר, ומעמיד לדין את האחראים, אם מתברר שהיתה חריגה מן ההוראות.

בתקופה שבה עוסק הדוח, 9 בדצמבר 1992 עד 9 ביוני 1993, חלה עלייה משמעותית במצבים שבהם נגרם סיכון לחיילי צה"ל. אני מבקש מכם לשים לב היטב לדברים האלה. בתקופה זו נהרגו בשטחים 22 חיילים ואזרחים ישראלים כתוצאה מפעילות חבלנית עוינת, לעומת 14 חיילים ואזרחים שנהרגו במחצית השנה הקודמת.

חברי הכנסת, כאשר רמת האלימות גוברת, עולה גם רמת הסיכון לחיילי צה"ל. וכך גם גדל מספר המקרים המחייב אותם להגיב באש כדי לשמור על חיי אדם. כך, לצערנו, נוצרים מצבים רבים יותר שבהם ילדים עלולים ליהרג בשוגג.

היתה התייחסות להודעות של דובר צה"ל. אני רוצה להדגיש, שמדיניות דובר צה"ל לגבי הודעותיו קובעת, שיש לעשות כל מאמץ למתן ביטוי אמין ומדויק לאירועים בשטח בהודעה שתצא מהר ככל שניתן, כפי שמתחייב מזמני התגובה ומתנאי התקשורת המודרנית.

דובר צה"ל מייחס חשיבות עליונה לערך חיי אדם ולכבודו של הזולת, ומשתדל לשקול בקפידה את נוסח הודעותיו בהתאם. אם יהיו לארגון "בצלם" הצעות קונקרטיות לניסוחים שיבטאו בצורה נכונה יותר את הרגישות לערך חיי אדם ולכבודו, יציעו אותן בבקשה לדובר צה"ל.

אני רוצה להדגיש את ההסברה וההדרכה שניתנות בצה"ל למי שפועל בשטח. הסברה: מפקדת קצין חינוך ראשי עוסקת ללא הרף בהסברה באמצעים מגוונים לכל חייל המשרת, או המיועד לשרת בשטחים. לדוגמה: הוקם מערך קציני מילואים שתפקידם ללוות את היחידות בשטח, לתדרך את המפקדים בכל הקשור בחינוך עם האוכלוסייה המקומית. במסגרת זו נבחן גם אופן הטיפול במקרים של חריגות מן ההוראות. בנוסף מועברים מערכי שיעור למפקדים בנושאים אלה, וכן נערכים ימי עיון והדרכה לכלל החיילים. כל קצין וכל חייל בשטחים מקבל פנקס כיס מעודכן, שאותו עליו לשאת עמו, ובו הוראות התנהגות בשטחים ונוהלי הפתיחה באש. לפני כל תעסוקה מבצעית מתדרכים מפקדים בכירים את מפקדי היחידות בנהלים ובהוראות. המפקדים בשטח עורכים תדריכים יומיומיים לחיילים.

כל מקרה מוות נחקר בחקירה כפולה: א. על-ידי מפקדים בכירים, במטרה להפיק לקחים ולהסיק מסקנות מבצעיות שיישמו מייד לאחר האירוע; ב. חקירת מצ"ח – משטרה צבאית חוקרת, שמסקנותיה מועברות לפרקליטות. כאשר נמצא לאחר החקירה שהיתה חריגה מההוראות, ננקטים הצעדים המשפטיים הדרושים.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני שימשתי כמפקד ברצועת-עזה בשנים 1967-1969, ואני מודה שלא היה קץ לתדהמתי כאשר הסתבר לי שהילדים, קטנים ככל שהיו, הפכו להיות ראש החץ במאבק נגדנו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא מרצונם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

האמן לי, אני אבהיר את הנקודה.

היתה מלחמת ששת הימים; לא אנחנו רצינו בה, וקיוונו שמיידי אחריה יבוא השלום. והנה, ראינו ילדים מבתי-ספר נשלחים בכוונה תחילה בראש החץ של הפגנות נגד השלטון.

יהושע מצא (הליכוד):

את שומעת, חברת הכנסת דיין? תקשיבי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ילדיכם לא משתתפים בהפגנות? הנה בירושלים זרקו פצצות – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, סגן שר הביטחון מדבר. חבר הכנסת דראושה וחבר הכנסת זאבי, הזוג הקבוע המתווכח; חבר הכנסת דראושה וחבר הכנסת זאבי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברי הכנסת, לי עצמי היו עשרות שיחות עם מורים, עם מנהלי בתי-ספר ועם הורים והתחננתי בפניהם שישמרו את הילדים. בלי להיכנס לשאלה מי צודק בוויכוח התחננתי בפניהם: את הילדים תשאירו בבית. הילדים לא בנויים לזה, זה לא ייעודם, זה לא תפקידם. אוי ואבוי למי שצריך להילחם,

אבל לשלוח את הילדים ראשונים ואחר-כך להאשים את צה"ל או להאשים את ממשלות ישראל בירי מכוון או בהרג מכוון? עלילת דם. עלילת דם.

אני חושב שסיפורי בעבר: הבן שלי חזר ביום שישי אחד ממחסום ליד בית-לחם, והוא לא רצה לספר לנו בדיוק מה היה, אלא ראשית כול לדבר עם הבת הבכירה שלנו, שהיה לה ילד בן חמש אז. הוא אמר: עמדנו במחסום, באו ילדים וזרקו בלי סוף אבנים. היו בינינו ויכוחים מה לעשות. בסופו של דבר לא יכולנו עוד, רצנו אחריהם. אני רץ אחרי ילד – ולכן הוא רצה לספר את הסיפור לבתי, לאחותו – ואני משיג את הילד. אני מסובב אותו אלי, ואת מי אני רואה? את יונתן, את הבן שלה. אלא שיונתן היה בן חמש אז והילד הזה היה בן שמונה.

ושאלתי אותו: ומה עשית? הוא עונה: מה יכולתי לעשות? אמרתי לו, לך הביתה. הוא שאל אותי: מה אתה היית עושה? אמרתי לו: קודם כול ספר לי – על מה שוחחתם ביניכם, החיילים? הוא אמר לי: כל הלילה לא ישנו והיה ויכוח בתוכנו איך לנהוג, האם צריך לרוץ אחריהם או לא לרוץ; מה המשמעות של העובדה שמפעילים נגדנו ילדים ואיך אנחנו צריכים לנהוג. אמרתי לו: רמי, כל זמן שאתם, במשך לילה שלם, אחרי שבסך הכול רצת אחרי הילד, יושבים, מתווכחים ודנים איך לנהוג – המוסר הישראלי נשמר וצה"ל נשאר צבא עם ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל לא כולם הבן שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, תאפשרו לו. סגן שר הביטחון מדבר ברוח טובה, מדבר מכל הלב, ואני לא מאפשר עכשיו קריאות ביניים. שום קריאת ביניים עכשיו. הוא מדבר, אין סיבה שמישהו יתרגז. הוא מדבר מתוך החיים, מתוך הלב, אל תפריעו לו.

חברי הכנסת, אני בדרך כלל ליברלי. עכשיו אני לא אהיה ליברלי, אנהג בדיוק לפי התקנות. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני קראתי קודם, חברי הכנסת, שכל מי שאיננו נוהג על-פי התקנות ועל-פי ההוראות עומד לדין ומטופל. אני מדבר כנגד הנימה שנשמעה, המכלילה האשמה נגד צה"ל, נגד מדיניות הממשלה, ואני פשוט רוצה להעמיד את הדברים במקומם בכמה מן ההיבטים שלהם.

אין מדובר פה בחיילים שמבצעים הוראות באופן עיוור. ההוראות אוסרות לפגוע בילדים, וכאשר החיילים שלנו עומדים בפני הדילמה הם מתווכחים, הם שואלים את עצמם, הם רוצים לשמור על צלם האדם, הם לא צריכים את אגודת "בצלם", הם שומרים את צלם האדם.

דוד צוקר (מרצ):

הם צריכים את "בצלם".

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא אכפת לי שתהיה אגודת "בצלם".

רן כהן (מרצ):

אם לא היה "בצלם" – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע. אני דורש עכשיו שקט.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברי הכנסת, אינני רוצה להתווכח.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה צה"ל שאתה מפקד בו. אתה לא בטוח ביכולתך – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בגין. חבר הכנסת רן כהן. אני מבקש מכם להפסיק את הדו-שיח. אני מדבר ברמקול, וממילא הקול שלי גובר על שלכם. הרי אף אחד לא שומע אתכם, למה אתם מדברים?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אוי ואבוי – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בגין וחבר הכנסת רן כהן, אני מודיע לכם שאף אחד בתקשורת לא שמע אתכם. אני דיברתי אליכם ברמקול וקולי גבר, אז למה אתם מבזבזים אנרגיה? אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברי הכנסת, אני לא בא לדבר בעד או נגד ארגון כזה או אחר, אני מדבר על בצלם, על צלם האדם. אני רוצה להדגיש שהצבא, כמערכת פעילה, עושה כל מאמץ לשמור בתנאי מאבק ומלחמה קשים ביותר על צלם האדם. הוא שומר והוא מצליח. לצערנו, במלחמה קורים מקרים, ואני לא צריך לומר לכם שיש דרך אחת לשים קץ לעימות, והיא להגיע לשלום. אבל כל זמן שחיילי צה"ל נמצאים בעימות, נמצאים בסכנה – חובתם להגן על עצמם. לזכותם צריך לומר, שהם עושים את זה תוך דאגה מאוד עמוקה לצלם האדם באשר הוא אדם, לצלם האדם בצה"ל – בוודאי.

אני תמה על "בצלם", שעדיין לא פרסמו את הדוח על מה שהתרחש בקרב הפלשתינים, בינם לבין עצמם, והדבר הזה מעורר סימן שאלה. אבל אינני רוצה שזה יעיב על הנקודה העיקרית, שעם ישראל, ממשלת ישראל, צה"ל – הם שדואגים בעיקר לצלם הלוחמים שלנו.

חבר הכנסת מצא, הגיע הזמן להשתחרר, כאשר אנחנו מדברים זה עם זה, ממונחים של בוגדנות, מה עוד שמדובר בחברי כנסת אשר כל חייהם משרתים את המדינה על-פי מיטב הבנתם והכרתם.

יהושע מצא (הליכוד):

כיצד תקרא לקשר בין "אמנסטי" לדוח "בצלם", האזנה הדדית? אני מוכן לקבל כל הגדרה שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, שאלת, תאפשר לסגן השר לענות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע שתסכים אתי, ראשית כול, שכלפי חברי הכנסת הללו לא תשתמש במלה בוגדנות.

יהושע מצא (הליכוד):

תן לי מלה אחרת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה יודע שאני די אוהב לכתוב ואני אחפש מלה, אבל אני מבקש ומציע שאתה – – –

חיים אורון (מרצ):

האמן לי, המאמץ מיותר. זה מצא, זה מה שהוא אומר. ככל שהמאמץ קשור בי הוא מיותר. הוא יכול לומר את דבריו בכל זמן שהוא רוצה, אין לזה שום משקל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת אורון, יכול להיות שאתה מבחינתך האישית צודק. כסגן שר הביטחון אני לא יכול לעבור לסדר-היום על כך שאנשים חברי כנסת, מעבר להיותם חברי כנסת, בהכירו את השירות שהם משרתים את המדינה כל חייהם בפועל, גם בלחימה וגם בבנייה, שהם יואשמו בבוגדנות או בבגידה. אני חושב שהדבר הזה בוודאי לא תורם לרצון העז שלנו לוודא, שכל זמן שהעימות נמשך אנחנו נשמור על צלם העם וצלם האדם כמיטב יכולתנו.

אני מבקש להסתפק בהודעתי ולא להביא את זה לשום דיון נוסף.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, היו פה שני חברי כנסת שביקשו לשאול שאלה בצורה מסודרת, בלי צעקות, בהרמת יד, ואני אמרתי להם שרק בהסכמת סגן השר, אם השאלה תהיה במשפט-וחצי. בבקשה, חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, כלפי ההאשמות אשר הוטחו לפני דקות אחדות בהצעות לסדר-היום השתמשת בביטוי מרחיק לכת: עלילת דם. כיוון שההצעות הועלו, האחת על-ידי חברת מפלגת העבודה והשנייה על-ידי חברת סיעת מרצ, ושתי הסיעות חברות בקואליציה, שאלתי: האם לא עלה בידך לשכנע אותן להוריד את ההצעות האלה לפני הגשתן? האם ניסית לעשות את הדברים האלה כדי שעלילת דם כזאת לא תועלה גם באולם הכנסת? תודה.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מודיע, שאם מישהו ירים יד בצד השני ויבקש לשאול שאלה, אני אאפשר לו. חבר הכנסת טמקין, אתה רשום פה להסרה. אתה לא יכול לדבר פעמיים.

חבר הכנסת פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני סגן השר, לאחר הדברים הנוגעים ללב שאמרת באשר לוויכוח שהיה בביתכם, מה בפועל ההנחיות של צה"ל לגבי ילדים שאי-אפשר לדעת בדיוק את גילם, שזורקים אבנים ומסכנים חיי חיילים אם במהלך מרדף ואם בעת מהלכה של מכונית נוסעת? מה ההנחיות בפועל? אני רוצה לדעת, כאזרח וכאיש מילואים, מה צריך לעשות במצב כזה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת טמקין, אתה רשום להצעה להסיר את ההצעה מסדר-היום. אם יש שאלה אחרת, אינני יכול לתת לך, כי אתה רשום פה לדבר. הרי אי-אפשר לעשות משחק מהעניין. יש מישהו שרוצה לשאול שאלה? אין. אדוני סגן השר, תואיל לענות על שתי השאלות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אעביר לחבר הכנסת חנן פורת את כל ההוראות המפורטות של פתיחה באש.

חנן פורת (מפד"ל):

בשורה אחת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא רוצה לתת שורה אחת, שכן בשורה השנייה מפורטים גם פרטים אחרים. אתה תקבל את כל ההוראות.

אשר לשאלה של חבר הכנסת בגין, אין לי שום צל של ספק ששתי חברות הכנסת, נעמי חזן ויעל דיין, לא התכוונו ולא העלו על דעתן להעליל עלילת דם על צה"ל, על ממשלת ישראל ועל מדינת ישראל. בדיון שהתעורר נאמרו דברים, אשר יכלו ליצור את הרושם שכביכול יש גם הכוונה של הממשלה וגם התנהגות צה"ל, והם לפי דעתי עלילת דם. אלה לא דברים שנאמרו על-ידי מישור מחברי הכנסת, ולכן פה לא מדובר על שיחות שהיו לי אתם או לא היו לי אתם. אני מקשיב לכל מה שמתרחש במליאה בזמן שהנושא מדובר, ורציתי להבהיר שכל התייחסות אל המדיניות של הממשלה, אל התנהגות עם ישראל, אל התנהגות צה"ל, כאילו הן בכוונה או בזדון או באי תשומת לב שבה פוגעים בילדים, זו עלילת דם, לא חשוב מי אומר את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מצא, היה בכוונתי לפנות אליך, ואני מבקש שתשמע אותי בסבלנות. חבר הכנסת מצא, זה לא מכובד. בכל זאת יושב-ראש ישיבה מדבר אליך. קודם לא נתת לי לגמור משפט, עכשיו אתה עושה תנועות כאלה. זה לא מכובד. תשמור על הדר, ממלכתיות וכולי.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה רוצה ויכוח, נקיים את הוויכוח.

היו"ר ד' שילנסקי:

התכוונתי לפנות אליך בתום ההצבעה, אבל מכיוון שבינתיים כבר פנה סגן השר, אני עושה את זה עכשיו. אני פונה אליך ואומר לך לא רק פורמלית, כי כך אני חושב. חבר הכנסת מצא, אני מבקש ממך, כבד את המעמד.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש פנה אלי? אדוני היושב-ראש מבקש תשובה?

היו"ר ד' שילנסקי:

עוד לא פניתי אליך, וזכותי לבקש ממך, אם אני פונה אליך בתור יושב-ראש, שתשב ולא תעשה תנועות, תתנהג בכבוד ובדרך ארץ כמו שאני מתנהג אליך.

אני קיבלתי פנייה למחוק את הדברים בקשר לבגידה מהפרוטוקול. אין זה בסמכותי, אני לא יכול לעשות את זה. הסמכות היחידה שיש לי היא לבקש ממך, ואני מציע לך להסכים שהדברים יימחקו מהפרוטוקול.

יהושע מצא (הליכוד):

איזה דברים?

היו"ר ד' שילנסקי:

הביטוי בקשר לחבר הכנסת אורון, שאתה אומר עליו שהוא בוגד.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כאשר סגן שר הביטחון, בדבריו, שבהחלט סיפקו אותי והיו דברים כנים וישרים, מכנה אותן האשמות כעלילת דם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהושע מצא, לא נתתי לך אפשרות לנאום.

יהושע מצא (הליכוד):

הביטוי עלילת דם קשה יותר מהביטוי בוגדנות. לכן אני מוכן להוציא את המלה בוגדנות ולהסתפק בביטוי של סגן שר הביטחון – עלילת דם. הביטוי עלילת דם עונה על הצרכים שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הביטחון ביקש להסתפק בדברים שלו. חברת הכנסת נעמי חזן, האם את מסתפקת?

נעמי חזן (מרצ):

מסתפקת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני חושב שזה נכון מאוד. חברת הכנסת יעל דיין?

יעל דיין (העבודה):

מסתפקת.

היו"ר ד' שילנסקי:

מסתפקת. חבר הכנסת האשם מחאמיד?

האשם מחאמיד (חד"ש):

גם אני מסתפק.

היו"ר ד' שילנסקי:

מסתפק. חבר הכנסת יהושע מצא?

יהושע מצא (הליכוד):

מסתפק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מסתפק, אבל עם כל הגינוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

מסתפק. חברי הכנסת, אחרי כל הסערה גמרנו בצורה מכובדת את הסעיף הזה. אנחנו ניגשים לסעיף הבא.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לגבי הודעתו של סגן השר – – –

דוד לוי (הליכוד):

אני מבקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת לוי, מה אתה מבקש?

דוד לוי (הליכוד):

בעת הדיון, כאשר נזעקתי על דברים חמורים שנאמרו כאן, זעקו כאן אנשים, לרבות חברת הכנסת הנכבדה נעמי חזן, לאמור שהיא לא אמרה את הדברים שבגינם נזעקתי.

קריאות:

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע, רגע, רגע, רק רגע. רגע, אני מבקש. חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת לוי. חבר הכנסת טמקין. חבר הכנסת לוי, עדיין לא נתתי לך את רשות הדיבור. אני מבקש רגע שקט.

אני לא ניהלתי קודם את הישיבה, תרשו לי לשאול את המזכיר. אינני יודע על מה מדובר.

קריאה: – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לשאול את המזכיר ולא אותך.

חבר הכנסת לוי, שמעתי מה שהיה. בדרך כלל זה במסגרת הודעה אישית, שנמסרת בסוף הישיבה, אבל היו תקדימים שהודעה אישית נמסרה גם לפני כן. אני יכול לתת לך דקה להודעה אישית.

בנימין טמקין (מרצ):

תסלח לי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, האם אתה תאפשר לי לסיים משפט או לא?

בנימין טמקין (מרצ):

הרמתי יד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרים יד אבל אל תצעק. אני אצטרך לתת דקה גם לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת לוי, האם אתה מקבל את זה? בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

זו פעם שלישית – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אינני יודע מה היה. שאלתי את המזכיר והוא אמר לי מה היה. גמרנו. אני לא יודע אם זו פעם שלישית או חמישית. מהימנים עלי הדברים שאומרים לי מן המנגנון. תודה רבה.

הודעה אישית של חבר הכנסת ד' לוי

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה, חבר הכנסת דוד לוי, אני מפעיל את השעון.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הדברים שנאמרו מעל בימת הכנסת חמורים ולא היו כמותם מבחינת הטלת האשמה על מדינת ישראל בדבר הרגיש ביותר – חיי ילדים.

כל מי שירצה להשתמש בדברים שאמרה חברת הכנסת נעמי חזן, על המדיניות של ממשלת ישראל או של כוחות הביטחון, הוא ימצא בהם תימוכין בעולם כולו, עם נזק חמור ביותר וראיית חיילי צה"ל כקלגסים ההורגים ילדים במתכוון.

על השאלה, במי היא מטילה דופי – אני קורא את דבריה מהסטנוגרמה: אני מטילה דופי במדיניות שגורמת לחיילי צה"ל להרוג ילדים, במדיניות של כוחות הביטחון, במדיניות של ממשלות ישראל בעבר ובהווה. אין האשמה חמורה מזו. זאת באמת עלילת דם על עם ישראל ועל מדינת ישראל מנציגה שהסיעה שלה יושבת בממשלה ורוצה ליהנות במחיר איום כזה משני עולמות. זוהי הונאה ועלילת דם שלא היתה כמותה מעל בימת הכנסת. אילו היתה חוזרת בה, אבל היא מתעקשת ואיננה חוזרת בה. זו תעודת עניות לחברת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הודעה אישית של חברת הכנסת נ' חזן

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, משפט הפתיחה שלי בנאומי בכנסת הבוקר: אין מדיניות מכוונת של הרג ילדים.

מה שחבר הכנסת דוד לוי – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חברי הכנסת. חבר הכנסת זאבי, אני מודיע לך שקריאת הביניים שלך גורמת לכך שאני מתחיל את הספירה מחדש. אתה מוסיף לה זמן. חברת הכנסת חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני חוזרת. משפט הפתיחה שלי: אין מדיניות מכוונת להרג ילדים.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חברי הכנסת. חבר הכנסת לוי, חברת הכנסת חזן שמעה אותך בהקשבה, אני ראיתי. היא לא קראה קריאות ביניים.

בבקשה, חברת הכנסת חזן, אני מתחיל שוב את הספירה מחדש, שידעו שכל הפסקה מוסיפה לך זמן.

נעמי חזן (מרצ):

אין מדיניות מכוונת. מה שנאמר כאן ועכשיו על-ידי חבר הכנסת דוד לוי גובל בעלילת דם נגדי.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא ציטט, זה ציטוט.

נעמי חזן (מרצ):

המדיניות של ממשלות ישראל וצה"ל – – –

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, חברי הכנסת מהאגף שיושב פה, חבר הכנסת אורון, אני במקום חברת הכנסת נעמי חזן הייתי אומר לכם כל פעם תודה על ההפרעה הגדולה שלכם, כי כל פעם אני מתחיל את ספירת הזמן שלה מחדש.

רחבעם זאבי (מולדת):

תן לה זמן כמה שאתה רוצה, זה לא יעזור לשקר הזה.

בנימין טמקין (מרצ):

טרנספר מוסרי, תשתוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, חברת הכנסת חזן, עכשיו שקט, עכשיו בוודאי ייתנו לך לדבר. אחרת אני אתחיל שוב את הספירה מחדש.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

אני חזרתי על דברי הפתיחה שלי, ועכשיו אסתמך על הסטנוגרמה שנמצאת בידי. אין מדיניות מכוונת. אבל לאורך השנים מדיניות מדינית גרמה לכך ש-232 ילדים נהרגו על-ידי כוחות צה"ל ולא נעשה מספיק כדי למנוע הרג ילדים מכל הצדדים. כי הסכסוך הישראלי-הערבי והסכסוך הישראלי-הפלשתיני הוא טרגדיה, וקורבנות הטרגדיה הזאת הם קודם כול ילדים. למען כולנו, למען ילדינו, הגיע הזמן להביא לסיום הסכסוך, כי תמיד, תמיד יהיו קורבנות, והקורבנות האלה יהיו בראש ובראשונה ילדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, בנקודה זו גמרנו.

הודעת היושב-ראש על סדרי הדיונים במליאה

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להודיע לחברי הכנסת שפנו וביקשו שסגן שר הביטחון יענה עכשיו על שאלות – א. זה לא לפי סדר-היום; ב. זה לא מקובל. קבוע שסגן שר הביטחון יענה על שאלות אחרי ששיב על ההצעות לסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מחזיק את סדר-היום כפי שהוא מודפס, כפי שהמחשב הנפיק אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע, גם אני מבקש להחזיק בו. אדוני המזכיר, אפשר לקבל את סדר-היום המודפס? אנחנו נלבן את הבעיה ברוח טובה.

דוד מגן (הליכוד):

כתוב בסעיף א', שאלות בעל-פה, שאלות ותשובות. קרתה תקלה והשר רמון לא הגיע. אני מניח שתהיה תשובה בהמשך. ביקש סגן שר הביטחון, לפי סדר-היום, לענות על שאלות. קבע יושב-ראש הכנסת, כי קודם ייערך דיון בסעיף ב'. נערך דיון בסעיף ב'. תינתן אפשרות לסגן שר הביטחון לענות, כמקובל, בראשית הדיון, לפני שהוא מתייחס לכל הצעה, על שאלות. אי-אפשר לשבש את לוח הזמנים של חברי הכנסת בכל רגע ובכל שנייה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מגן, אני מצטער שאינני יכול להיענות לבקשתך.

דוד מגן (הליכוד):

יש לי שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן.

דוד מגן (הליכוד):

מתי תינתנה התשובות של סגן שר הביטחון, והאם יש נוהג חדש, שהשרים יענו על שאלות בתום הדיונים?

היו"ר ד' שילנסקי:

בדרך כלל נוהג, כשיש לשר שאלות והצעות לסדר-היום, הוא עונה על השאלות בתום ההצעות לסדר-היום. זה בדרך כלל הנוהג. אם חבר הכנסת מגן חושב שזה לא בסדר, או שיש לשנות, הסמכות היא של יושב-ראש הכנסת.

אני מציע, שנדון בסעיף נוסף הקשור בסגן שר הביטחון, ובינתיים תוכל להיכנס ליושב-ראש הכנסת, ונקבל כל החלטה שלו.

דוד מגן (הליכוד):

מתי ישיב סגן שר הביטחון על שאלות?

היו"ר ד' שילנסקי:

יש ארבעה נושאים בהצעות לסדר-היום שסגן שר הביטחון צריך להשיב עליהן, מהן שתי הצעות לסדר-היום שיועלו כל אחת על-ידי שני חברי הכנסת ושתי הצעות לסדר-היום שיועלו כל אחת על-ידי חבר הכנסת אחד.

הצעות לסדר-היום

סיוע גרמני ושווייצרי בפיתוח נשק גרעיני בעירק

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי, שמחכה בסבלנות ובשקט, ובא לדבר על נושא כאוב, אבל החיוך ישנו. הנושא הוא: סיוע גרמני ושווייצרי בפיתוח נשק גרעיני בעירק – הצעות לסדר-היום מס' 2157 ו-2169.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שאני מעלה היום בפניכם הוא חמור מאוד וכאוב מאוד. הוא ראוי להתייחסות הרצינית ביותר על-ידי כנסת ישראל, ממשלת ישראל וכל הציבור הישראלי. הנושא נוגע לכל אזרח ותושב בארץ ולבני העם היהודי באשר הם, הצריכים לעמוד בכל מקום ובכל שעה בעירנות מרבית בראש המאבק בהשתוללות המחודשת של הנאציזם והגזענות בגרמניה ובכל מדינה אחרת בעולם עד להפסקתם, עד למיגורם.

במה דברים אמורים? המכון האמריקני ויסקונסין לפיקוח על נשק גרעיני פרסם בימים אלה, כי חברות גרמניות עסקו ומוסיפות לעסוק במשלוח רכיבים לייצור נשק גרעיני לעירק. קשה להאמין, כי גרמניה שמנהיגיה מודים בפשעי העבר, גרמניה המבקשת לכאורה לכפר על זוועות המשטר הנאצי, גרמניה הקוראת לעצמה דמוקרטיה חדשה, נאורה, גרמניה המבקשת לעצמה מקום ראשון בהנהגתה של אירופה המתאחדת, מסכימה בעצימת עין למשלוחי ציוד מוות מגרמניה למדינות המגדירות עצמן כאויבות בנפש של ישראל, אירן החומייניסטית ועירק של סדאם חוסיין.

עובדה מזעזעת זו, שמשלוחי נשק, תחמושת וציוד, בכלל זה רכיבים לייצור נשק גרעיני, זכו ועדיין זוכים ברשיונות ייצוא מאת שלטונות גרמניה, עובדה זו פירושה אדישות מחרידה של ממשלת גרמניה לסכנה הנוראה שבנשק הלא-קונבנציונלי המגיע לידי רודנים מטורפים חסרי מעצורים, ומטרתם האחת, אויבם האחד – ישראל.

זאת ועוד, חוקרי מכון זה, הידועים באמינותם וברצינותם, מגלים, כי חברות גרמניות הן שסייעו בימי מלחמת המפרץ בידי הרודן העירקי להגדיל את טווח הפעולה של טילי ה"סקאד" שהיו ברשותו, דבר שאפשר להם לפגוע במרכזי של ישראל ולגרום לישראל ולתושביה את אחת הטראומות הגדולות שידעה מיום קומה. שוב אין ספק, לדעת חוקרי מכון ויסקונסין, כי לולא תרומתן הנהלה של חברות גרמניות למאמץ התעשייתי בעירק לייצור טילי ה"סקאד", בידיעתה וללא התנגדותה של ממשלת גרמניה, שהעניקה את הרשיונות הדרושים לייצוא מסוכן זה, היו שמי ישראל בימי מלחמת המפרץ נשארים נקיים. ואין צורך, על כן, בדמיון נועז כדי לתאר אילו חרדות ואילו פחדים ואיזה סבל נפשי היו נמנעים מישראל ומתושביה אילו לא זכתה אז עירק בסיוע הגרמני המתועב הזה.

המכון, בראשות פרופסור גרי מילהולן, לשעבר פקיד בכיר במשרד ההגנה האמריקני, מגלה זו הפעם הראשונה את שמות החברות הגרמניות, שמוצריהן אפשרו פיתוחו של נשק השמדה. ממצאי מכון ויסקונסין מלמדים אותנו, כי חברות גרמניות מכרו ציוד לעירק בהיקף אדיר, העולה לאין ערוך על כל הציוד שנמכר לעירק על-ידי מדינות אחרות.

מתברר מעל לכל ספק, כי גרמניה עמדה ועומדת עדיין בראש ספקי ציוד המוות הזה לעירק. היא, לכל הדעות, האשמה העיקרית בהצטיידות ובהתחמשות של ממשלת סדאם חוסיין לפני מלחמת המפרץ, בתקופת מלחמת המפרץ ולאחריה, וזה על-ידי מכירת ציוד לייצור נשק לא-קונבנציונלי. לצדה של גרמניה, כספק שני בחשיבותו, מצויה שווייץ שחברות בה סיפקו אף הן לעירק חומר זה, ואחריהן בסדר יורד – צרפת, ברזיל, בריטניה וארצות-הברית.

בין הממצאים של המכון, הגילוי שאין עליו עוררין, כי חברות גרמניות מכרו רכיבים וציוד תעשייתי להעשרת אורניום כדי להביאו לדרגה שממנה ניתן יהא לייצר פצצה גרעינית. הגרמנים הם שבנו את קריית הטילים הגדולה בעירק, סאאד-16; הגרמנים הם שסיפקו את מרבית הרכיבים להארכת טווחי הפגיעה של טילי ה"סקאד", שסיכנו ומוסיפים לסכן את ישראל.

הגרמנים לא הסתפקו במשלוח הציוד הנורא הזה לעירק, אלא אף הכשירו ועדיין מכשירים אנשי מקצוע בעירק, שאפשרו ועדיין מאפשרים לעירק להגיע לרמת התחכום בתחום הטילים והנשק הגרעיני, שאליה הגיעו העירקים ערב מלחמת המפרץ ולאחריה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדוח ועדת הקונגרס האמריקני, שבדקה נושא זה לעומק, דוח שפורסם לאחרונה, ומן הדוחות שפורסמו בשנה האחרונה על-ידי פקחי האו"ם הנמצאים בעירק כדי לבדוק את מידת האכיפה של הסנקציות נגד עירק ואת יעילות האמברגו על עירק, שעליו החלט, עולה בבירור, כי עירק כבר הצליחה לשקם חלק ניכר מכוח הייצור שלה בתחומי הנשק והתחמושת. משמע, שלמרות האמברגו ממשיכה עירק להשקיע סכומי עתק ולהפעיל בגרמניה, בשווייץ, באיטליה, במדינות אירופיות נוספות, אולי אף בארצות-הברית ובמזרח התיכון, רשת של רכש של ציוד מלחמתי, הכולל רכיבים לייצור נשק לא-קונבנציונלי, ובתוכו נשק גרעיני. קיימות הוכחות חותכות, כי כמה מן הסוכנים הידועים ביותר שסייעו לעירק להשיג טכנולוגיות מערביות מתוחכמות לתוכנית הטילים הבליסטיים שלה ולמאמצי ייצור הנשק הגרעיני ממשיכים לפעול כמו לא היו סנקציות, כמו אין אמברגו, וכמו לא היתה מלחמת המפרץ, שבה הובסו לכאורה צבאו ומשטרו של סדאם חוסיין.

מצב דברים זה מוכיח, שמשטר סדאם חוסיין לא הובס. הגזענות שלו, שנאת ישראל שלו ושל מסייעיו עדיין לא הובסה, לצערנו.

אם נזכור, כי אנשי האו"ם קבעו כבר לפני כשנה, כי סדאם הקים שני מרכזים לייצור אורניום מועשר, שאחד מהם כבר היה במצב תפקודי בתחילת מלחמת המפרץ, נימצא למדים כי נחישותה של ממשלת עירק להשיג נשק גרעיני לא פחתה ואינה פוחתת, וכי הביקורות התכופות של נציגי הסוכנות הבין-לאומית לאנרגיה אטומית מפריעות למאמץ זה בצורה מוגבלת ביותר, משום שרק חלק קטן מהציוד העירקי לבניית נשק גרעיני הושמד.

לאור מצב דברים זה נדרשת ישראל לעירנות כפולה ומכופלת, כדי לגייס תמיכה בין-לאומית לבלית המאמץ הגרעיני העירקי הנמשך, שישראל היא בוודאי אחד האובייקטים הראשונים שלו.

ממשלת ישראל חייבת להשמיע באוזני ממשלת גרמניה, וכן באוזני ממשלת שווייץ, וכן באוזני כל ממשלה אחרת שחברות בארצה סיפקו ואולי מוסיפות לספק לעירק ולאירן ציוד למפעלי הטילים שלהן או אף מימון לרכישת ציוד זה – מחאות ברורות, חריפות וחד-משמעיות.

מנהיגי גרמניה מנסים כל הזמן, לאחרונה, להצטייר כלוחמים בניאון-נאציזם וכלוחמים בתחיית הגזענות והאנטישמיות בגרמניה. הדבר דרוש להם לטיהור שמה של גרמניה ולהכשרתם למנהיגות אירופה החדשה והמתחדשת.

אדישותם של שלטונות גרמניה לנוכח כל הפעילות המחרדה הזאת של חברות גרמניות במכירת ציוד המוות הזה למטורף בבגדאד ולחבריו באירן הינה תעודת קלון לממשלות אלה. אפשר גם אפשר שקיימת חובה מוסרית ומדינית עליונה, המוטלת על כתפי ממשלת גרמניה, לעשות הכול לאסור את ייצוא הציוד המסוכן הזה ולהבטיח שמנמלי גרמניה לא ייוצא בעתיד ציוד זה; לשלול מתן כל רשיונות לחברות הגרמניות, ששכחו כנראה מה עוללה גרמניה הנאצית בעבר הלא-רחוק לעם היהודי ולעולם כולו.

ממשלת ישראל חייבת לפעול להידוק הפיקוח על ייצוא ציוד רגיש ומסוכן. כאשר מתברר מעל לכל ספק, כי מרבית החברות הגרמניות שנאשמו במכירת ציוד מסוכן לעירק ממשיות לפעול ללא הפרעה, ובמרץ רב, למציאת שווקים חדשים במזרח התיכון – רק קול אדיר, צלול, מפוכח, מתמיד וחד-משמעי של ישראל אצל ממשלת גרמניה, במוסדות אירופה, מפי כל שגריר משגרירי ישראל בעולם ומעל כל במות האו"ם והבמות הבין-לאומיות, על הסכנה האיומה ועל הצורך הבין-לאומי המיידי בבלימת סכנה זו, יוכל להניע את מנהיגי גרמניה לחדול מאדישותם ולהכות בתעשיית המוות מבעוד יום. ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדברים שאומר אינם חדשים וכבר נדרשתי להם פעמים אחדות, ואפילו בשנה זו, אך בשל חשיבותם המכרעת ביקשתי להעלותם שוב. סבורני שעצם העלאתם החוזרת ונשנית יש בה כדי להועיל, שכן העמדת נושא הסיוע הטכנולוגי הגרמני לעירק על סדר-יומנו כאן והעלאתו על סדר-היום ביחסינו עם ממשלת גרמניה יש בהן כדי להביא גם לכלל מעשה, שיתקן את החטא הזה, וכבר היו דברים מעולם.

אדוני היושב-ראש, בשנת 1961 נודע על שיתוף פעולה בין מדענים גרמנים לבין מצרים לבניית טילים ארוכי טווח, שהיה בהם כדי לסכן את מדינת ישראל, והממשלה דאז, שהבינה את חומרת המצב, קמה ועשתה מעשה, ולא אפרט, שכן הדברים ידועים, ורק אזכיר כי ב-20 במרס 1963 הודיעה שרת החוץ דאז, הגברת גולדה מאיר, זכרה לברכה, על דעת כל חברי הבית הזה, כי: "פעילותם של מדענים ומומחים גרמנים מהווה סכנה חמורה לביטחון ישראל". בעקבות זאת החליטה הממשלה ב-1 בספטמבר, כי "יש הכרח להמשיך ביתר שאת בפעולה נגד עבודתם של המדענים הגרמנים במצרים".

נדרשתי לפרשה זו בשל המקבילה שיש בה למתרחש כיום. ולא במקרה נדרשתי דווקא לפרשה זו. כאז גם כיום הגרמנים – כן, דווקא הגרמנים – עומדים במקום הראשון בסיוע למדינה המבקשת לפגוע בנו. כאז גם כיום זוהי חובתה של ממשלת ישראל לקום ולעשות מעשה.

והמעשה חייב שיהיה בכל המישורים בו-זמנית, במישור המדיני כמו גם במישורים האחרים. אסור לה לממשלת ישראל לסמוך על כך שהאחרים יוציאו למענה את הערמונים מן האש, ואם צריך לפעול כנגד קונצרנים או מפעלים גרמניים המתעלמים מבעיות הביטחון שלנו, זכותנו המלאה לתת להם להבין, כי דרכם זו לא תצלח. והבעיה גדולה, שכן היקף שיתוף הפעולה בין גרמנים לבין עירק הוא גדול משניתן להניח או להאמין.

ובנושא רגיש זה של דרכי הפעולה, אדוני היושב-ראש, לא אני הוא זה שיציע ולא זה המקום לפרט, אף שיש עמי אי-אלו רעיונות. למרבה השמחה, לא אלמן ישראל בכגון אלה, ואותם גופים שאמורים לתת מענה לבעיה קיימים, ועוד איך קיימים, ורק צריכים לקבל הנחיות ממי שמוסמך לתת הוראות בנדון.

אדוני היושב-ראש, דוח מכון ויסקונסין – וכבר עמד על כך קודמי, חבר הכנסת שאקי, שעשה זאת בצורה מאוד מרשימה ומפורטת ומעמיקה – מגלה, כי מחצית מאותו ציוד שאפשר את הקמתה בעירק של התשתית לייצור נשק להשמדה המונית הגיע ונרכש מחברות גרמניות. דבר נורא זה מעלה את המחשבות בדבר מקומם של הגרמנים בכל הקשור בתעשיית המוות הפורה בעברם ובהווה. אך חמורה לא פחות מכך היא העובדה, שממשלת גרמניה נמנעת לחלוטין מפיקוח על ייצוא של ציוד ורכיבים רגישים למדינות מטורפות דוגמת עירק ואחיותיה, ובכך היא בעצם מסייעת לפעילותן הפושעת של החברות הגרמניות הללו, הסוחרות בדמים, תרתי משמע.

אך הפשע הזה של הגרמנים אינו מתמצה רק באספקה, אלא גם במכירת ידע לייצור מרכיבים שהגדילו את טווח הטילים שנורו מעירק לעבר מדינת ישראל, והדבר נעשה באישור ממשלת גרמניה. אדוני היושב-ראש, במצב זה בהחלט ניתן לומר, שבלי הסיוע הזה היו שמיה של מדינת ישראל נותרים נקיים מפגיעות בנו וכל מה שקרה היה נמנע. זאת צריך להחדיר לתודעת הגרמנים יום-יום ושעה-שעה.

פעילות זו לא נפסקה, וחברות גרמניות, כמו גם חברות וגופים משווייץ, מאיטליה, מצרפת, מברזיל ומבריטניה תרות אחר שווקים נוספים וחדשים במזרח התיכון.

נתוני הדוח מורים על כך, שהחברות הגרמניות מכרו לעירק ציוד בהיקף שהיה גדול מאות מונים מכל הציוד שמכרו החברות במדינות האחרות במזרח התיכון, והעסקאות הסתכמו במאות מיליוני דולרים. החברות הללו מכרו, בין השאר, רכיבים וציוד תעשייתי להעשרת אורניום המיועד לייצור פצצות גרעין.

אדוני היושב-ראש, הגרמנים הם שבנו את קריית הטילים שכינויה סאאד-16 בעירק, והגרמנים הם שגם הכשירו אנשי מקצוע לתחזוקה ולהרחבתה של מכונת המוות הזאת. יצוין כי פעילותם בכל המישורים נעשתה תוך הפרת הסכמים בין-לאומיים שעירק היתה חתומה עליהם.

אדוני היושב-ראש, אסיים במה שפתחתי. על ממשלת ישראל מוטלת החובה לקום ולעשות מעשה, ולא רק במישור המדיני, שכן בנפשנו הדבר. אני מדגיש זאת: קודם כול במישור המדיני. קודמי, חבר הכנסת שאקי, התעכב בעיקר על הפעילות המדינית, אבל זה רק מישור אחד, ויש מישורים נוספים שאין כאן המקום לפרטם. לפני-כן, כשהבאתי את המקבילה ודיברתי על 1961, על הסיוע הגרמני לפיתוח טילים במצרים, לא במקרה הבאתי את הדוגמה הזאת, מפני שהממשלה דאז הבינה שצריך

לקום ולעשות מעשה ולא רק להתרות, לא רק להשמיע דברים ולא רק לפעול במישור המדיני והדיפלומטי.

יש לדרוש ממשלת גרמניה להדק את הפיקוח על ייצוא של ציוד רגיש ועל פעולות נוספות שתכליתן מניעה מוחלטת של מעשים שיש בהם כדי לפגוע בביטחוננו. פעולות משולבות ומתואמות הנעשות בו-זמנית ובמישורים שונים יהיו הערובה שאכן הגרמנים יפסיקו לסחור בדמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמין את סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין ספק שהנושא שהועלה פה עכשיו על-ידי שני חברי הכנסת הוא בעל חשיבות עצומה לביטחונה ולקיומה של מדינת ישראל. מכיוון שגם על-פי דבריהם של חברי הכנסת ברור שאי-אפשר בדיון כגון במליאה לכסות את כל התחומים שבהם מדינת ישראל צריכה לחשוב ולפעול, הרי אני אומר מראש שאני אבקש להעביר את הדיון לוועדת החוץ והביטחון, ואני מתאר לי ששם, בוועדת משנה, אפשר יהיה להיכנס ליתר פרטים ולבדוק את כל ההשלכות וגם את כל האפשרויות של מדינת ישראל לפעול כנגד האיום הזה.

חברי הכנסת, לצערנו הרב אנחנו עומדים פה שוב מול מצב בלתי נסבל, שבעיקר בגלל צרכים או חשבונות כלכליים נעשים על-ידי חלק מאומות העולם מעשים המסכנים את היציבות בעולם כולו; מבחינתנו, מעמידים אותנו בסכנה ישירה. שכן, כל הפרסומים הללו על ההצטיידות, גם באיין וגם בעירק, אלה נתונים אשר מדינת ישראל איננה יכולה לעבור עליהם בשלוות נפש.

הסתבר לנו בחודשים האחרונים, שהפעילות הבין-לאומית איננה פשוטה. שליחי מדינת ישראל, לא חשוב מאיזה משרד, אשר באים במגע עם ארצות העולם, לא מרפים מהנקודה הזו. אנחנו מעלים בכל מפגש את כל הסכנות הכרוכות בה, לא רק לישראל, אלא למרחב של המזרח התיכון כולו, ואין איש יכול לדעת אם לא טמונה בהצטיידות המטורפת הזאת של מדינות חסרות אחריות סכנה לביטחון העולם כולו.

בצדק הדגישו חברי הכנסת את החלק הנורא של גרמניה בתהליך זה. גם ארץ כמו שווייץ איננה יכולה לרחוץ בנקיון כפיה, ואנחנו חייבים להעלות את הנושא הזה בכל חומרתו. והארצות האלה, העמים האלה, חייבים להבין, שהסכנה שבה מדובר הפעם היא סכנה המחייבת פעולה מיידית, עכשיו. זאת אומרת, ראשית כול, כל המדינות האלה חייבות להתחייב להימנע מכל סיוע טכני, טכנולוגי ומדעי לארצות אשר מתכננות פיתוח נשק להשמדה המונית, והתנהגותן מצביעה על חוסר אחריות, כפי שהיתה ההתנהגות של עירק בהתקפה על כוויית, כפי שהדבר התגלה במלחמה הממושכת בין אירן לבין עירק. זאת אומרת, אנחנו לא סתם חולמים חלומות, אנחנו מתבססים על עובדות שקרו כאן באזור, כדי להמחיש לארצות העולם כולו איזו סכנה עלולה לצמוח מהעברת הידע והטכנולוגיה למדינות חסרות אחריות באזור.

בעניין הזה, לפי הערכתי, אין מקום לוויכוח. יש מקום לעשייה, גם עשייה מדינית, גם עשייה אחרת. ומכיוון שהנושא כל-כך רציני ואי-אפשר לדון בו במליאה, אני מציע לחברי הכנסת שהעלו את ההצעה שיסכימו להעבירה לדיון בוועדת החוץ והביטחון, ושם, בוועדת משנה אפשר יהיה לבחון ביתר עומק את כל האספקטים, את כל ההשלכות שיש למצב הנוכחי, על מנת לוודא שלא ניתן לעולם להיכנס לסחרחרת שבסופו של דבר לא יהיה אפשר יהיה לעצור אותה, כי הסכנה היא סכנה, ומוטב שנפעל מוקדם ככל האפשר.

הממשלה נוקטת צעדים. פרטים שלה יוכלו לבוא לדיונים סגורים יותר, ולכן אני מציע שלא להרבות בדיבורים אלא להעביר את הנושא לוועדה ולדון שם בפועל – מה עושים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לחבר הכנסת דוד מנע יש הצעה אחרת, אבל אני לא רואה אותו באולם. אני שואל את חבר הכנסת פרופסור אבנר חי שאקי, האם הוא מסכים שהצעתו תעבור לוועדה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה להציע לסגן השר, שהחלק המדיני יידון במליאה, כדי שהגרמנים ישמעו מה חושבים חברי כנסת ישראל. אני מציע לתרגם את הדברים לגרמנית ולשלוח להם. על כל פנים, המטרה היא באמת לזעזע אותם קצת. הצד השני, כל השאר, ודאי שמקומו שם.

היו"ר ד' שילנסקי:

מורי ורבי, אני למדתי גם ממך באוניברסיטה שחייבים להיות צמודים לסדר, לחוק ולתקנון. התקנון אינו מאפשר להפריד את הצעת חבר הכנסת לשני חלקים. יש אפשרות אחת – לדון או במליאה או בוועדה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מאחר שההיבט המדיני הוא העיקר, אני מציע שהכנסת תדון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לי לא תהיה התנגדות, אבל אתה יודע שדיון במליאה יכול להידחות זמן רב מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע, אולי נשמע את חבר הכנסת עובדיה עלי. האם אתה מסכים שהצעתך תעבור לוועדה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבין את סגן שר הביטחון, אבל אין שום ספק שוועדת החוץ והביטחון תוכל לדון בסוגיה מההיבטים הביטחוניים שלה, כי זו ועדת החוץ והביטחון. יש כאן גם בעיה מדינית, שהדיון הפומבי בה חשוב מאוד, ולכן אני גם כן פונה ומבקש מסגן שר הביטחון לקיים את הדיון במליאה, ועם זאת לבקש מוועדת החוץ והביטחון להשלים את הדברים בסוגיה. אני מכיר את התקנון, אדוני היושב-ראש, אבל הנושא הוא נושא רגיש, ולכן אני חושב שהדיון הפומבי יש לו חשיבות גדולה מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר הביטחון, שניהם מבקשים דיון במליאה. העניין של העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון הוא עניין שאינו נוגע עכשיו להצבעה; אנחנו לא יכולים להצביע.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אין בעיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, יש הסכמה כללית לדיון במליאה. אנחנו עוברים להצבעה.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, אין נגד, אין נמנעים.

הצעות לסדר-היום

תפיסת חוליית "חמאס" מעורבת

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: תפיסת חוליית "חמאס" מעורבת – הצעות לסדר-היום מס' 2163 ו-2189. אני מזמין את חבר הכנסת גונן שגב, ואחריו – את חבר הכנסת בנימין טמקין. הנה, אתה רואה, עכשיו תהיה לך הזדמנות לדבר בצורה מסודרת ונדאג שהכול יקשיבו לך.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ידיעה קטנה היתה השבוע בעיתון, הודעה יבשה במהדורת החדשות של השבוע החולף: נחשפה חוליה צבאית של ה"חמאס", שבה חברים גם ערבים ישראלים. זהו ביטוי קשה לאחת התופעות המסוכנות בחברה הישראלית, והביטוי מוצנע ומושתק. כנראה לממשלה נוח יותר עם מדיניות של בת-יענה. אך מה נאמר בעוד עשור שנים לבנינו – לא ידענו על ההקצנה הדתית בקרב ערביי ישראל? לא הבנו? לא האמנו שיש קשר בין "התנועה האסלאמית" ובין ה"חמאס"?

יש כאן מצב מסוכן של מודל "האחים המוסלמים" במצרים, בירדן, בסוריה, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, מודל שחוזר על עצמו פעם נוספת. "התנועה האסלאמית" של הערבים הישראלים תעבור משירותי צדקה ועזרה, שבהם היא עוסקת כביכול היום, למלחמה, כמו שקרה במצרים, כמו המרד בסוריה שדוכא על-ידי אסד לאחר שהרג 15,000 מתנגדים שלו, או כמו האינתיפאדה ביהודה, בשומרון ובעזה.

כבר היום קשה מאוד להפריד בין "התנועה האסלאמית" הישראלית לבין ה"חמאס". לאחרונה נעצרו שתי חוליות שהיה להן קשר הדוק ל"תנועה האסלאמית" הישראלית.

שניים מחברי החוליה האחרונה הם תושבי ואדי-עארה, ואחד – תושב הנגב. כולם, כל השלושה, הם בוגרי המכללה האסלאמית באום אל-פחם, אוניברסיטה למפיצי תורת ה"חמאס". חבר נוסף באותה חוליה, תושב דיר-בלוט, מרצה במכללה האסלאמית באום אל-פחם.

בחוליה הקודמת, החוליה ממזרח-ירושלים, מפקד החוליה מחמוד עיסא עבד בעיתון של "התנועה האסלאמית" הישראלית, עיתון המודפס באום אל-פחם ומופץ ביש"ע, בניגוד להוראות, במסגדים, באלפי עותקים. בעיתון, כמובן, כותבים כתבים פעילים, מפעילי ה"חמאס" בעזה, ביהודה ובשומרון. עיתון תנועה המציגה עצמה כתנועה דתית העוסקת בהפצת הדת בלבד הפך לכלי ביטוי עיקרי של ה"חמאס".

העובדות מצביעות על קשר הדוק בין "התנועה האסלאמית" הישראלית ובין הנהגת ה"חמאס" ביש"ע. באום אל-פחם, הנשלטת על-ידי אנשי "התנועה האסלאמית", פועלת המכללה האסלאמית, שבה מכשירים 350 אנשי דת, כביכול, כל שנה. התלמידים באים מכל חלקי ארץ-ישראל, בכלל זה מיהודה, משומרון ומעזה, וכן המרצים.

ל"תנועה האסלאמית" אידיאולוגיה שצריכה להטריד אותנו, צריכה לעורר בנו סימני שאלה קשים. ראשית, הם לא מכירים במדינת ישראל, לא בממסד שלה ולא בעצם קיומה. "התנועה האסלאמית" בישראל נמצאת היום בתהליך של בדיקת גבולות ומנסה ללכת על חבל דק שבין הסתה לאלימות.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אתה יכול – – –

גונן שגב (צומת):

אני אספר עוד מעט מה אתה אמרת בכנס של "אל-אקצה", תאמין לי. כתוב לי, אני יודע שהיית שם.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אתה יכול לצטט פסקה אחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תתאזר בסבלנות.

גונן שגב (צומת):

אני לא אקפח אותך. סגן השר וליד צאדק, אני אספר בדיוק מה אתה אמרת לגבי קרקעות הווקף בכנס של "אל-אקצה", העמותה המהוללת שלכם, העמותה הציונית שלכם. עוד מעט אני אצטט אותך, תאמין לי.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

גונן שגב (צומת):

אני אגיע לזה, אני אגיע לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

קצת סבלנות. הוא אפילו יצטט דבר בשם אומרו.

בנימין טמקין (מרצ):

מה זה "שלכם"?

גונן שגב (צומת):

סליחה, חבר הכנסת טמקין, של וליד צאדק. אני מקווה שאתה לא חבר ב"אל-אקצה". אולי תחדש לי כשתעלה על הדוכן.

מנהיג התנועה נימר דרוויש תומך ב"חמאס" באופן גלוי, אך לא קורא לאנשיו לנהוג כמו ה"חמאס" בשלב זה. ל"תנועה האסלאמית" כוח הולך וגדל; הם יוצרים מעין אוטונומיה דתית בשטח מדינת ישראל, והם אינם מסתירים את העובדה, שאחת ממטרותיהם היא שחרור אדמות הווקף בישראל שלפני 1967. ומי שלא יודע, אדמות הווקף, זה לא 10 דונם, לא 100 דונם ולא 1,000 דונם, האדמות שהם מדברים עליהם הן 20% מאדמות מדינת ישראל, לא פחות ולא יותר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

טלב אלסאנע (מד"ע):

גונן שגב (צומת):

ובוודאי לא יתפלאו חברי הכנסת הערבים, ואני רואה שהם לא מתפלאים, חלקם הגדול היה בכנס עמותת "אל-אקצה", שעליה דיברתי לפני רגע, כי סיכום הכנס היה, שיש לאתר את הנכסים הנ"ל של הווקף, כיוון שחלק אולי נעלמו להם, ולהשתלט עליהם בשיטת ה"דונם פה, דונם שם". בסיכום אותו כנס, חבר הכנסת וליד צאדק, שאתה היית נוכח בו, דובר על הכנסת הנושא לתוכנית הלימוד. ואני מחכה ליום שגם תשימו קופה כחולה בכל הכיתות אצלכם לגאולת קרקעות הווקף, ובוודאי גם אז לא יתעורר משרד החינוך שלנו ובוודאי לא הממשלה.

בנימין טמקין (מרצ):

מה זה "שלכם" ו"שלנו"? אני לא מבין את העניין הזה. איזה דיבור זה?

גונן שגב (צומת):

בן-אדם שקם ורוצה לגאול אדמות בשם האסלאם הוא לא שלי. מה אני אעשה, חבר הכנסת טמקין?

בנימין טמקין (מרצ):

מה זה "משרד החינוך שלנו"?

גונן שגב (צומת):

לא אמרתי "משרד החינוך שלכם", אמרתי "משרד החינוך". אמרתי "התנועה שלכם".

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשו לו לגמור קודם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רוצה להוסיף לו זמן? טוב, אם כל כך רוצים לתת לו זמן נוסף, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

משום שאני מעלה את הנושא של הווקף אולי בעוד חצי שעה, אני רוצה להגיד שאני חושב שחבר הכנסת שגב לא מבין את העניין ומסלף את הנושא שעליו אני מדבר עוד מעט.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא מסלף מכוח ההרגל.

גונן שגב (צומת):

איזה מזל שאנחנו לעולם לא מבינים מה אתם עושים בארץ. אנחנו לא מבינים, אנחנו חסרי הבנה, רק החברה של מרצ מבינים אתכם. אנחנו חסרי הבנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

היתה הערת ביניים, עכשיו חבר הכנסת שגב יכול להמשיך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה לא יודע כלל מה זה הקדש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלסאנע, חבר הכנסת אלסאנע.

גונן שגב (צומת):

אני גם לא שומע מה הוא אומר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אלסאנע, אפילו לא שומעים אותך, זה רק מפריע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא מדבר על משהו שהוא לא מבין בו דבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

היתה הערה, היתה שאלה, אני אפשרתי, אבל יש לכל דבר גבול.

גונן שגב (צומת):

כבר חבר הכנסת מחאמיד אמר שאני לא מבין מה שאני מדבר. שמענו, הבנו שאני לא מבין. אני עדיין דבק בדברי, מה לעשות?

למערכת המשומנת היטב יש בית-מדרש לקיצונים מוסלמים, הוא המכללה האסלאמית באום-אל-פחם; יש ביטאון, ויש אפילו חומר טלוויזיוני. החומר המופץ הוא על הקו הדק שבין אינפורמציה להסתה. יש שם נבואה הקוראת להגשמת עצמה, וממשלת ישראל מחרישה. עלינו להתעורר לפני שיהיה מאוחר.

אני רוצה רק להדגיש עוד נקודה קטנה לפני שאני מסכם את דברי. היום היה, להפתעתי, בעיתון קטע, שממנו עולה, שגם המשטרה הבינה אחרי חקירה של אותה חוליה, שיש בעיה, שיש הקצנה,

שיש הליכה מ"התנועה האסלאמית" ה"הומניטרית" לכיוון של פעולות צבאיות. ואז תגובת המכללה לא היתה חס-וחלילה: נפעל לשנות את דרכנו, נגנה; אלא תגובתם היתה: יש ניסיון הסתה נגדנו, נגד השליחות החינוכית והתרבותית שלנו. אין שם מלה וחצי מלה על זה שכל הנתפסים בחוליות האחרונות הם חניכים או מרצים של המכללה האסלאמית.

לדעתי, יש לסגור את המכללה האסלאמית, ומייד. יש להוציא את "התנועה האסלאמית" אל מחוץ לחוק, לעצור את פעולות התעמולה שלהם, ובנוסף – לבדוק מי ומה מלמדים בבתי-הספר, שבהם מתחנך הדור הבא של ערביי ישראל, ובחוגי ההעשרה שלהם. כי הכתובת על הקיר ברורה, רק העיתוי לא ברור.

הזרם האסלאמי הקיצוני הזה קורא בביטאוננו למשלחת הפלשתינית לשיחות השלום: אל תנהיגו את העם לעבר משחטת הכניעה. המנהיגות האסלאמית, הקוראת לשחרור אדמות הווקף בישראל שלפני 1967, יוצרת תשתית טובה להקמת זרוע צבאית בדמות "חרכת אל-מוקאומה אל-אסלאמיה", זה ה"חמאס" המהולל, אשר תיישם את התיאוריה המופצת באמנות תחת עיניו הפקוחות של השב"כ.

אני מבקש דיון דחוף במליאה ופעולה מיידית כדי לאסור את התפשטות האסלאם הקיצוני, אשר קובע שכל אדמת פלשתיין היא אדמת הקודש האסלאמי; תנועה אשר משיריה ניתן להבין הכול. ואסיים את דברי בציטוט מ"שיר מולדת" של "התנועה האסלאמית": "קח בידך אש ופלדה ומחה את ראשיהם של היהודים. דקור בסכין בנחישות ושקיקה בכף ידך האמיצה והחזקה, דקירה שיש בה טעם של הנאה בחזה של הציונות בת העוולה". אני מקווה שגם חברת הכנסת דיין תקרא את הציטוט הזה ותשווה אותו לשיריה. תודה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

של מי התרגום?

גונן שגב (צומת):

שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת טמקין, בבקשה.

גונן שגב (צומת):

סליחה, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת פלד ועזרן לא שמעו והם מבקשים לשמוע את השיר פעם נוספת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מסכים?

גונן שגב (צומת):

כן. מלות השיר האלה כל-כך חיוביות ואנושיות, שכדאי לשמוע אותן שוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתכוון לשיר אותו?

גונן שגב (צומת):

לא, אין לו מגנינה. איך אומר חבר הכנסת תופיק זיאד? זו בוהמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ההפסד כולו שלנו.

גונן שגב (צומת):

אני חוזר: "קח בידך אש ופלדה ומחה את ראשיהם של היהודים. דקור בסכין בנחישות ושקיקה בכף ידך האמיצה והחזקה דקירה שיש בה טעם של הנאה, בחזה של הציונות בת העוולה". אלה רק שני קטעים מהשיר, זה לא כל השיר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

איפה זה נכתב?

גונן שגב (צומת):

סתם שיר, סתם, שיר שאני חיברתי...

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת וליד חאג' יחיא, רצית לשאול שאלה?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

דבריו של חבר הכנסת שגב היו חמורים ביותר.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו לא שאלה, אתה מתחיל בנאום.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני רוצה לשאול אותו, האם יש לו איזה מסמך אחד המוכיח ש"התנועה האסלאמית" בתוך מדינת ישראל מתנכלת למדינת ישראל ופועלת להכחדתה של המדינה? אם יש לו מסמך כזה, אני מאוד מבקש שהוא יציג אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלה מובנת.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

"התנועה האסלאמית" הישראלית היא היחידה בין התנועות האסלאמיות בכל העולם הדוגלת בדו-קיום ובהכרה במדינת ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלה מובנת, נשמע את התשובה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — — אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אינני יכול יותר.

גונן שגב (צומת):

יש לו עוד שאלה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו לא שאלה, אני רוצה להגיד לחבר הכנסת גונן שגב, שהוא מערבב מין בשאינו מינו. יש תא אסלאמי בתוך מדינת ישראל, שרק לפני יומיים-שלושה ימים שמענו את המנהיג שלו אומר בצורה מאוד מפורשת מה היא המדיניות שלהם — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

כל כך בער לך לשאול שאלה ולא הפסקתי אותך, אבל אתה לא שואל, אתה נואם. מה שאלתך?

גונן שגב (צומת):

אותו דרוויש, ראש "התנועה האסלאמית" בישראל, אמר גם מה הן מטרות "התנועה האסלאמית". חלק מהמטרות הוא שחרור אדמות פלשתינ. הוא אמר עוד כמה דברים, ואם הקשבת לנאומי אני גם ציטטתי את דבריו. זה הקשר הראשון.

קשר שני, לצערי, לא ייתכן שבאופן ממש "מקרי" כל החוליות האחרונות שנתפסו היו בהן או חניכי המכללה האסלאמית הדתית הקדושה, או מרצים שם. זה קשר שאולי לכם קשה לראותו, לי לא כל כך קשה.

מעבר לכך, הביטאון שלהם, המופץ ביהודה ובשומרון, הוא בפירוש כלי ביטוי לאידיאולוגיה שלהם, המקבילה לזו של ה"חמאס". הם עדיין ללא זרוע צבאית מוצהרת, אבל גם זה יגיע, לצערי, יום אחד, אם לא נגדע את הדרכון הנורא הזה בעודו צעיר.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

לא השבת על השאלה שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

סלח לי, חבר הכנסת שגב, עוד רגע. חבר הכנסת הרב עזרן רצה לשאול שאלה ואני בלי משים לא אפשרתי לו.

יוסף עזרן (ש"ס):

חבר הכנסת גזון שגב, האם אני יכול להבין מדברריך, אם כי יכול להיות שלא התכוונת לזה, אבל כך זה עלול היה להשתמע, שמבחינה תיאולוגית יש מאבק בין האסלאם ליהדות? אני מדגיש את זה, מפני שלפי דעתי לא רק שזה לא יכול להיות, אלא יכול להיות רק שלום. ההיסטוריה מוכיחה, שמבחינה תיאולוגית דתית, ואני מכיר גם את הקוראן וגם את התנ"ך, אם יש אנשים שנושאים את שם האסלאם לשווא, זה חמור מאוד וצריך להוקיע את זה; אבל אני מבקש לא לדבר על מאבק תיאולוגי, כי אין לזה כל בסיס.

גזון שגב (צומת):

בפירוש לא דיברתי על הבסיס התיאולוגי, סליחה. הרב עזרן, אני דיברתי על מכללה מאוד ספציפית, ובפירוש אמרתי שהם מערבבים מין בשאינו מינו.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עזרן, חבר הכנסת טמקין מאוד רוצה שתאזין לו. חבר הכנסת שגב, חבר הכנסת טמקין האזין לך בהקשבה מלאה. תראה לו שגם אתה מאזין לו.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש את סליחתך לפני שאתחיל לדבר על הנושא. אני רוצה לנצל את ההזדמנות היחידה שיש לי היום למחות כנגד מה שקרה קודם לכן כאן באולם, כאשר חבר כנסת, אומנם ותיק ומכובד, לא חבר כנסת חדש כמוני, קיבל שלוש פעמים אפשרות להתבטא באופן אישי, פגע באנשים מהסיעה שלי, ולי לא ניתנה אפילו הזדמנות אחת להעיר הערה קצרה על כך. לכן אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי להגיב.

חבר הכנסת מצא, שאיננו פה, מזכיר בכל פעם מחדש, וזה מעניין כאשר הדברים באים מפי דובר הטוען שהוא ציוני, מזכיר בכל פעם מחדש את העובדה שאני לא נולדתי כאן ובאתי לכאן. אני בחרתי את המדינה הזאת מתוך ציונות מלאה ומימשתי זאת. אבל הוא מזכיר את זה בכל פעם בהקשר של עמדה שהוא משייך לי, כאילו אני אמרתי שיאסר ערפאת הוא הבוס של מדינת ישראל. ברור ומובן שהדברים שנאמרו הם שיאסר ערפאת הוא הבוס של התנועה הלאומית הפלשתינית, במובן המטפורי, ושצריך לנהל משא-ומתן עם הבוס ולא עם השליחים שלו.

מספיק עם חצאי האמת, השייכים למסורת מקארטיסטית לאומנית, ואני לא רוצה להשתמש במושגים יותר קשים כלפיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, תרשה לי לרגע, לא על חשבון זמנך.

אני רוצה להגיד לך, לי לא היה מזל אישי להיוולד במדינה הזאת. כמוך גם אני לא נולדתי כאן. הלוואי שלהורים שלי, זיכרונם עדן, היתה תבונה להגיע הנה לפני המלחמה, היה לי הרבה יותר טוב.

אני רוצה להגיד לך, אני חושב שעל דעת כולם, בנקודה זו אין פגם בכך שלא נולדת פה. להיפך, מי שנולד פה חי פה, אבל אתה ועוד כמוך לא נולדתם פה והיתה לכם ההחלטה לבוא לכאן, צריך לזקוף את זה לזכותם ולא לגנותם.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מודה ליושב-ראש.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת טמקין, לפי האמנה הפלשתינית, כל מי שלא נולד כאן – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש, לא אמרתי את מה שאמרתי כדי לתת עוד הזדמנות ל"מר טרנספר".

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

ידידי חבר הכנסת רחבעם זאבי, תרשה לי. אמרתי שיש דברים שצריכים להיות מוסכמים מעל לכל חילוקי דעות ומעל לכל מפלגתיות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אפשר להסכים או לא להסכים עם חבר הכנסת טמקין, זה לגיטימי, אבל באמת נאמר פה: אתה לא נולדת פה.

בנימין טמקין (מרצ):

זה נאמר כמה פעמים, זאת לא הפעם הראשונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה לקחת לעצמי את רשות ההבעה, אני משוכנע שזה על דעת כולם, שזאת לא תיראה פגיעה אישית בכל מי שלא נולד פה. הוא הרי לא אשם שהוא לא נולד פה. זה מזלו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הפגיעה היא באמנה הפלשתינית – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שבכל זאת לא התכוונת לפגוע באלה שלא נולדו פה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני מודה ליושב-ראש על ההזדמנות שהוא נתן לי. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, תעשי לי טובה, עוד מעט נתווכח, בסדר?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, את נולדת פה. הורייך לא נולדו פה.

בבקשה, חבר הכנסת בני טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

יש תפיסה של חוליית "חמאס", הכוללת מעט ערבים אזרחי ישראל החשודים בהשתייכות לחוליית טרור כזו, ואני מדבר על תופעה שולית בסך הכול באוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, כשהאוכלוסייה הזאת ברובה העצום היא אוכלוסייה נאמנה למדינת ישראל, אזרחים שווים, על-פי זכות, ולא על-פי פריבילגיה שמישהו מחליט לתת להם. אבל לתופעה יש השלכות, שנדמה לי שהן השלכות שאנחנו צריכים ללמוד אותן, כי לעתיד יש תכונה מעניינת: העתיד תמיד מגיע.

אנחנו מדברים בעצם על תופעה עולמית, התופעה של ה"חמאס", ה"חיזב-אללה", "הג'יהאד האסלאמי", המשטר באירן ומה שקורה באפגניסטן, במצרים ובאלג'יר, וזה אף הגיע לארצות-הברית. חשוב ללמוד את הסיבות להתפשטות התופעה הזו על מנת שנדע ושוכל באמת להתמודד עם התופעה ולהילחם נגדה, ולא רק לדבר עליה ולגנות אותה.

אם כן, מה הן הסיבות להתפשטות התופעה של הפונדמנטליזם האסלאמי הקיצוני? ראשית, הפונדמנטליזם האסלאמי הקיצוני מתפשט במקומות שבהם קיים עוני רב, במקומות שבהם קיים ייאוש, במקומות שבהם יש השוואה קשה בין תנאי החיים של ההמונים לבין תנאי החיים של אחרים, שחיים טוב יותר, שנמצאים במצב טוב יותר. וההשוואה הזאת עם חלקים מודרניים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

זה נכון גם לגבי אלג'יר.

בנימין טמקין (מרצ):

המפגש היום הוא עולמי. אנשים, כנראה, לא שמעו על טלוויזיה, הם חיים במקומות אחרים, והיכן שהייאוש והעוני שוררים, יש שם כר נוח יותר להתפשטות הפונדמנטליזם האסלאמי. יש מקומות שבהם הפונדמנטליזם האסלאמי "מתלבש" על התמרמרות תרבותית, לאומית או אחרת – בכל מקום זה משתנה על-פי התנאים שם – על אכזבה מאידיאולוגיות ומאלטרנטיבות. כאשר אנחנו שמחנו, לפחות אני שמחתי, על נפילת המשטר הקומוניסטי הדיקטטורי – אין שום ספק שנפילת החלום הקומוניסטי או החלום הסוציאליסטי לגבי אזורים שלמים בעולם השלישי מביאה לחיפוש אחרי אידיאולוגיות חדשות, ובתוכן הפונדמנטליזם האסלאמי, שבא לתת תשובות מוחלטות על דברים.

אבל יש גם אלמנט נוסף, שהוא חשוב במיוחד לגבינו, וזה העידוד, לפעמים מכוון ולפעמים לא מכוון, במדיניות של ממשלות שיוצרות כר נוח להתפתחות הפונדמנטליזם האסלאמי. בגלל חוסר הזמן אני לא יכול לנתח את המקרים האלה, אבל רק כמה דוגמאות: השמאל באירן, שחשב שהוא ישתמש במוסלמים לצורך המאבק שלו נגד השאה; ארצות-הברית ואפגניסטן; ישראל, שהעדיפה לפעמים בשטחים לעודד, או לפחות לא לשלול, את ההתפתחות של גורמים אסלאמיים בעבר אל מול הגורמים הלאומיים; מעשה האיוולת של מלחמת לבנון, שהביא לכך שהחלפנו את אש"ף, שאתו היתה לנו שם לפחות הפסקת אש בפועל לשנה שלמה, בכוח כמו ה"חיזב-אללה", שהתפתח, בין היתר, כתוצאה של הווקום שנוצר עקב ההסתלקות של אש"ף והגורמים הלאומיים מדרום-לבנון. ולפעמים גם בתוך

ישראל אתה מזהה איזו עדיפות לגורמים אסלאמיים לעומת גורמים המזוהים כביכול עם התביעות הלאומיות הפלשתיניות, כמו מפלגת חד"ש, מפלגת דראושה או הרשימה המתקדמת בזמנה.

אני רוצה לומר, שמי שמטשטש את "הקו הירוק" צריך להבין, שהוא מטשטש אותו לשני הכיוונים. אין טשטוש רק לכיוון אחד. התנחלות יהודית שהולכת לכיוון אחד, ופונדמנטליזם אסלאמי שנשען על ייאוש חברתי, על מצב כלכלי מידרדר, על התמרמרות תרבותית, על ההשוואה בין תנאי החיים בעזה לבין תנאי החיים בתל-אביב – כל הדברים האלה קיימים, ומי שאומר שיש להחזיק את השטחים, מי שאומר שיש להתנחל שם, צריך להבין שהוא אומר באותו זמן – – –

גון שגב (צומת):

ואדי-עארה נראה כמו שווייץ – – –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת גון שגב, או שלא היית בשווייץ, או שלא היית בוואדי-עארה, אחת מהשתיים, כי רק מי שלא היה בשני המקומות יכול להגיד דבר כזה.

גון שגב (צומת):

הייתי גם פה וגם פה.

בנימין טמקין (מרצ):

אבל, עזוב אותי, אני אומר עכשיו: מי שמסתכל על עזה, מי שרואה אותה על הייאוש החברתי, הייאוש הכלכלי והייאוש הלאומי שלה, מי שרואה את הילדים שנולדים שם לתוך מציאות של כיבוש וחיכוך, וכבר דיברנו על זה קודם, ומי שלא מבין שמדיניות שאינה מסיימת את המצב הזה גורמת להידרדרות לקראת פונדמנטליזם אסלאמי – איננו מבין על מה הוא סח. מי שרוצה למנוע את זה צריך להידבר עם התנועה הלאומית הפלשתינית, שהיא היחידה שנותנת משקל-נגד אמיתי ותקווה אמיתית להתגבר על הפונדמנטליזם האסלאמי.

אני רוצה לומר לכם משהו כללי. בכל זאת צריך להסתכל מפעם לפעם על העולם, ולא רק על הנקודה הקטנה שלנו. לפעמים תנועות לאומיות יכולות להיות קיצוניות מאוד, אבל לפי הגדרתן ומהותן תנועות לאומיות "מתלבשות" על מדינת לאום גיאוגרפית, שיש לה גבולות. תנועה דתית פונדמנטליסטית קודם כול מתבטאת בזה שאין לה גבולות, ומי שמטשטש גבול מזמין את הניצחון של הפונדמנטליזם האסלאמי על הלאומיות הפלשתינית.

המסקנה היא: הידברות עם התנועה הלאומית הפלשתינית, שיפור המצב בשטחים וניהול משא-ומתן עם אותה נציגות, שמייצגת טוב מכולם אותו בוס שהזכרתי קודם, קרי, הארגון הלאומי הפלשתיני, אש"ף, שאתו צריך לנהל משא-ומתן לסיום הסכסוך, וזו הדרך הטובה ביותר לפחות להוריד את הפרופיל של הפונדמנטליזם האסלאמי באזור. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שיש טעם שאמנה מחדש את שמות כל אלה שנתפסו עכשיו בחוליות השונות. יש בידי פה פרטים רבים עליהם, אבל אני לא מציע שניכנס לזה.

השאלה של השפעת הפונדמנטליזם המוסלמי הכללי על ערביי ישראל היא השאלה העומדת כאן לדיון. מדינת ישראל עומדת היום מול הפונדמנטליזם המוסלמי בכמה מעגלים. אשר למעגל של הארצות שאתן אנו הולכים לעשות שלום, אני מקווה, נשאלת שאלה רצינית: האם השלום יבלום או לא יבלום זאת? מה יהיה אופי המשטרים במדינות האלה לאחר שנגיע אתן לשלום? כי הרי בעבר לא רצינו, ולא נרצה גם בעתיד, להיות שוטרים, ולא אנחנו נחליט אילו משטרים יהיו בארצות השכנות. אבל אין ספק שהשאלה הזאת מטרידה אותנו.

ואם באותו יום שבו נפתחו שיחות השלום במדריד נפתחה הוועידה בטהרן, היא יצאה בקריאה גדולה נגד כל שלום עם ישראל, ונגד קיומה של ישראל – אין ספק שיש לנו בעיה. זה מעגל אחד, של הארצות שאתן אנחנו מנסים להגיע לשלום, ואי-אפשר להתעלם מהמועקה שהשאלה הזאת מעמידה בפנינו בעת המשא-ומתן.

התחום השני הוא זה של הארצות היותר-רחוקות, עירק ואירן. לגביהן נשאלת שאלה רצינית מאוד. נניח שאנחנו מגיעים לשלום – ואני מקווה שזה אומנם יקרה – עם הסורים ועם הפלשתינים ועם ירדן, מה אומר הדבר הזה כלפי המדינות היותר-רחוקות כמו עירק ואירן? האם הפונדמנטליזם היותר-מרוחק, שאין לו אתנו גבול משותף, יפסיק את העוינות שלו נגדנו כאשר נגיע לשלום עם המדינות הקרובות?

אני יכול לומר לכם, שבכל הדיונים עם אנשי אקדמיה פה וגם בעולם, וגם בסמינרים בין-לאומיים, אין תשובה על השאלה הזאת. יש החושבים שהמשטרים היותר-יציבים בארצות ערב, כמו מצרים ואלג'יר, יוכלו להתגבר על התנועה הזאת, ויש כאלה שלא בטוחים בזאת. אני לא יודע, אבל מה שכן בטוח הוא, שמדינת ישראל צריכה לעשות הכול על מנת שהיא תהיה חזקה נגד כל תופעה כזאת או אחרת.

עכשיו, לצערנו הרב, אולי אנחנו עומדים מול המעגל הפנימי ממש. מפני שאנחנו עוקבים לא מהיום אחרי התנועה הדרווישית בארץ, ובימים האחרונים נראים כמה בקיעים המחייבים את תשומת לבנו.

אני מאוד לא רוצה להגיע למסקנות מוקדמות מדי, מפני שכשם שהקיצוניות יכולה להוביל לטעות מצד אחד, השאננות יכולה לעשות זאת מהצד השני.

אני חושב שאין שום ספק בכך, שאנחנו צריכים לפקוח עין מאוד עירנית כדי לראות באילו גבולות ממשיך לפעול הדרווישיזם בארץ, ועד כמה הדבר הזה יהיה קשור ל"חמאס", ועד כמה ה"חמאס" יהיה קשור אל המקורות היותר-רחוקים, בעיקר אירן. לכן אנחנו מתייחסים ברצינות רבה גם לתופעות הטרור הקטנות, מפני שאנחנו רוצים לדעת האם הן קטנות, או שמא זו רק התחלה.

חברי הכנסת, אני לא חושב שבדיון במליאה אפשר יהיה לברר לעומק נקודה חשובה כל כך. אפשר לעשות פה תעמולה, אפשר לדבר לכאן ואפשר לדבר לשם, אבל מי שמתייחס לסוגיה הזאת ברצינות – ואני מציע להתייחס אליה ברצינות גם בממד המדיני שלה וגם בממד הטרוריסטי שלה – יקבל את הצעתי להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. אני מעריך שבשלב ראשון זה יידון גם שם בוועדת משנה, מפני שאני מתאר לעצמי שיהיה צורך ביותר פרטים וביותר ידיעה על מה שאומנם מתרחש בקרב ערביי ישראל, לפני שמגיעים למסקנות כאלה או אחרות.

הנושא הוא רציני מאוד. ללא ספק, הוא תלוי על גבנו בשיחות השלום, מפני שכאשר בתוכנו יש ויכוחים על כמה ניתן לסמוך על השלום, השאלות האלה חוזרות ועולות. לכן, חשוב לברר את זה עד כמה שאפשר לעומק, ובזמן. לכן אני מציע לחברי הכנסת שהעלו את הנושא להסכים להעביר את זה לוועדת החוץ והביטחון. ראשית כול, זה יידון בוועדת המשנה, אשר עוסקת בסוגיות האלה, והיא תבדוק את העניין. אני חושב שדיון במליאה יוסיף אולי ויכוחים אבל לא יוסיף תועלת. משום כך אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שגב, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

גובן שגב (צומת):

אני ביקשתי להעביר את זה לדיון במליאה. אני חושב שוועדת החוץ והביטחון – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. האם אתה מסכים או לא?

גובן שגב (צומת):

אני מבקש להסביר. ההסבר ייקח רק רבע דקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבע דקה? בבקשה, אני מסתכל בשעון.

גונן שגב (צומת):

אני חושב שוועדת החוץ והביטחון – – – אני חושב שהנושא הוא בעל חשיבות גדולה, לא רק ביטחונית אלא גם חברתית, ובעיקר חברתית בשלב ראשון, וצריך לדון בו במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כך שאתה מבקש לדון בזה במליאה.

חבר הכנסת טמקין, מה דעתך אתה?

בנימין טמקין (מרצ):

אני מוכן להעביר את זה לוועדה, אבל אני רואה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אפשר גם להחליט להעביר את ההצעה של חבר הכנסת שגב למליאה, ואת ההצעה שלך להעביר לוועדה, אם אתה מסכים.

בנימין טמקין (מרצ):

אין דבר כזה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הצעתי להעביר זאת לוועדה, כדי ששם אפשר יהיה לדון בזה במלוא הרצינות, אבל אני לא מתנגד לדון בזה במליאה. אם אתה רוצה שידונו בזה במליאה, חבר הכנסת שגב, אני מוכן לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שיש הסכמה או נטייה לדון בזה במליאה. חבר הכנסת טמקין, אתה מסכים?

בנימין טמקין (מרצ):

בסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. אז אנחנו נעבור – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, סליחה. עוד לא מצביעים. יש כאן פתק, שהסתתר בין הדפים הרבים שעל השולחן, ובו רשום שחבר הכנסת האשם מחאמיד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גונן שגב, ושחבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין. בבקשה, חבר הכנסת האשם מחאמיד. יש לך דקה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תודה, אדוני היושב-ראש. אני רק מתפלא ואינני מסוגל להבין את הבהלה שהתבטאה בהצעה הדחופה כביכול של חבר הכנסת שגב. חבר הכנסת שגב עשה סלט משונה, והוא סילף דברים, כמו, למשל, בעניין הווקף, שהיה ממש סילוף. אני חושב שבהרבה דברים שהוא אמר יש סילוף, וצריך לבדוק את כל הדברים כדי לראות אם מה שהוא אמר נכון או לא.

כאשר הוא החליט, הוא עסק בהכללות משונות, עסק כשופט, כצנזור, כמושל צבאי, כנציב עליון – ומאשים עיר שלמה. הוא הסית נגד העיר שלי, אום-אל-פחם, הוא הסית נגד האוכלוסייה הערבית בארץ, והוא הסית גם נגד תנועה, ולא משנה שאני לא מסכים אתה, אבל הוא הסית נגד תנועה. הוא בא אליה בטענות משונות, הוא פוסל אותה. דרך אגב, העיתון של "התנועה האסלאמית" מצונזר, הוא עובר צנזורה יומיומית, אז אל תהיה גם אתה, נוסף על כך, עוד צנזור.

מעצרים של כמה צעירים ערבים, שעוד לא הוכח נגדם כלום, הם בגדר חשודים; כאשר יוכח נגדם, אני בטוח שגם אני וגם "התנועה האסלאמית" וכולנו בתוך המדינה נוקיע. הם יוקיעו כפי שהוקיעו בעבר. הם עשו זאת.

לכן, אדוני, משום שאני פוסל הכללות, הסתה בצורה גסה, לא רציונלית, שעברה כל גבול, אני מבקש להסיר, לא את חסינותו, את הצעתו של חבר הכנסת גונן שגב. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע עכשיו את חבר הכנסת דוד מנע, מה הוא רוצה להגיד לנו.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, אני מבקש להפריד את הצעתי זו מהדברים שנאמרים על התנועה האסלאמית בעולם, אם אפשר להתגבר או אי-אפשר להתגבר על-ידי חוקרים ומדענים וכדומה. דבר אחד אני מבקש להעביר כמסר בנושא הזה של חוליות מעורבות, שכוללות ערבים ישראלים: יש להילחם עד חורמה, להפעיל את כל הכוחות, אסור להרשות הישנות תופעה כזאת, על מנת שיראו וייראו.

כל מי שמתחבר לאויב על מנת לפגוע בביטחון שלנו, סופו שכוחות הביטחון ישפטו אותו ויכלאו אותו ויענשו אותו בעונשים הכבדים ביותר. המסר לחוליה הזו צריך להדהד בכל המדינה.

לכן אסור להרפות דווקא משום שהחוליה הזאת היא חוליה ראשונה שנתפסה ובה מעורבים ערבים ישראלים. אותה צריך להוקיע. אותם צריך לתפוס. אותם צריך להעניש במלוא החומרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אתה לא אמרת בסוף מה שאתה רוצה.

דוד מנע (הליכוד):

אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שגב וחבר הכנסת טמקין, אתם מסכימים להצבעה משותפת?

גונן שגב (צומת):

כן.

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד דיון במליאה? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

16 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט שההצעות של חברי הכנסת גונן שגב ובנימין טמקין יידונו במליאת הכנסת.

הצעה לסדר-היום
ביטול שטחי האש 105 ו-109

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, להביא את ההצעה לסדר-היום מס' 2139: ביטול שטחי האש 105 ו-109. בבקשה. אתם רואים, היו חילוקי דעות ולבסוף אהבת אחים, מסכימים לדיון משותף.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שאני מביא היום בפני הכנסת הוא נושא שקשור לשטחי האש 105 ו-109, מה שנקרא בערבית: מונטכאת אל-רוחה, בעברית: רמת-מנשה.

האזור הזה מוכר כאזור שיש בו מטעים, אדמות בעל, שדות מרעה, בארות מים רבים ויישובים יהודיים וערביים.

היישובים הערביים שקיימים היום באזור הזה הם: ביאדה, אל-מושירפה, מוסמוס, מועאויה, עארה, כפר-קרע ושכונות ששייכות לעיריית אום-אל-פחם – אל-ביאדה, עין-אל-זיתונה ואל-ביאר. באזור גם יישובים יהודיים: גלעד, רמות-מנשה ודליה.

כל היישובים קיימים ליד כביש עפולה-חדרה, מלבד מועאויה, שנמצאת בעומק של 5 קילומטרים בתוך האזור.

באזור הזה, 105, 109, קיימים כ-150 מעיינות מים, והקרע באזור שייכת ליישובים הערביים והיהודיים שם, שחיים, חלקית לפחות, על חקלאות וגידול מרעה.

לתושבי אום-אל-פחם והאזור היו לפני קום המדינה 148,000 דונמים, והיום השטח הצטמצם, בגלל ההפקעות, לכ-50,000 דונם.

עם הקמת המדינה הוציא הרמטכ"ל בזמנו צו צבאי, ובו הורה על סגירת השטח, ונתן לו את התווית של אזור צבאי סגור כשטח אש. הוא הסתמך בכך על סעיף 125 מתקנות החירום המנדטוריות משנת 1945. האזורים נקראו אז 105, 109, ושטחם כיום 34,348 דונמים. השטחים הללו פרוסים בין אל-מושירפה בצפון עד כפר-קרע בדרום וואדי-עארה.

רוב השטחים שנסגרו הם שטחים חקלאיים, שטחי מרעה, ושטחים שהתושבים באזור זקוקים להם לחקלאות ולמרעה.

תושבי האזור מאז קום המדינה ממשיכים במאבק, כאשר הם דורשים מהשלטונות – מהממשלה, מהכנסת, משרי הביטחון – לשחרר את השטח הזה מהתווית של שטח צבאי, שטח אש 105 ו-109, ומבקשים לפתור את הבעיה כדי לאפשר להם כניסה חופשית לשטחים שלהם.

סגירת האזורים הללו והכללתם כשטחי אש פוגעות בפרנסת התושבים, בחקלאות, במטעים ובשדות המרעה, שמהווים מקור פרנסה לתושבים.

שטחי האש ממש חופפים לבתים. בית-הספר מוסמוס מרוחק כ-100 מטרים משטח האש 105, 109. הבתים של מועאוויה, חלקם נמצאים בתוך שטח אש. יש בתים שהם ממש בתוך שטח האש. מרבית היישובים הערביים והיהודיים נמצאים קרובים לשטחי האש, ומאז קום המדינה נפגעו הרבה אנשים. 12 נהרגו, 48 נפצעו כתוצאה מפצצות שהתפוצצו או יריות בתוך השטח, או כאלה שהגיעו גם לתחום השיפוט של היישובים הערביים, ובמיוחד מועאוויה, אל-מושירפה, מוסמוס וכפר-קרע.

הנושא הזה מהווה מקור למרידות, לתסכול ולכעס אצל התושבים, שפונים ודורשים מהממשלה לשחרר את השטחים הללו מתווית שטח אימון, שטח צבאי, ולהחזיר אותו כשטח אזרחי, כפי שהיה גם בזמן המנדט הבריטי.

בשנת 1957 פסק בג"ץ לפי החלטה 92/57, כאשר התיר לתושבים להיכנס לשטח הזה, אף שהמושל הצבאי והרמטכ"ל החליטו שזה שטח צבאי סגור.

הממשל הצבאי מנע בזמנו מהתושבים להיכנס, וניסה לטרפד את האפשרות של כניסה לשטח למרות החלטת בג"ץ. אבל, בשנת 1982 החליט שר הביטחון דאז לאפשר לתושבים להיכנס בימי שישי, שבת ובימי החגים של היהודים, בטענה שאלה ימים שאין בהם אימונים, ולכן אפשר לחקלאים ולבעלי העדרים להיכנס.

אבל הצו מאפשר עד היום לכוחות הצבא להגיש דוחות נגד אנשים שנכנסים בימים אחרים או ללא רשיונות כניסה. זה דבר פרדוקסלי שפוגע בתושבים. השטחים ממש חופפים את הבתים שלהם, את השכונות שלהם, והם לא יכולים לעבד אותם. זה פוגע בעיבוד האמיתי של השטחים הללו.

שר הביטחון הקודם, מר משה ארנס, כאשר למד את הנושא הזה לאור פניית התושבים וחברי כנסת שונים, ואני הייתי בתוכם, גם חבר הכנסת תופיק טובי, פנינו אליו וביקשנו למצוא פתרון לבעיה הכאובה הזאת ולפטור את שטחי 105 ו-109 מהתווית של שטח אימונים, של שטח אש צבאי. אכן, במכתב שהוא שלח אלינו הוא אמר, שהוא מבין את מורכבות הבעיה. יש בעיה של שטחי אש, אבל הוא מקווה שהממשלה תפתור את הבעיה לתושבים.

הממשלה לא פתרה את הבעיה עד היום, אבל אני בירכתי בזמני, ואני חוזר ומברך על החלטת הממשלה שהתקבלה ב-1986, כאשר בראשות הממשלה היה שמעון פרס, שר הביטחון היה יצחק רבין והשר לענייני ערבים היה עזר ויצמן. הם החליטו החלטה מבורכת, שהניבה תוצאות מבורכות לכל אוכלוסיית הגליל, יהודים וערבים, כאשר שחררו את שטח 9 מהתווית של שטח צבאי. היום מי שמבקר בשטח הזה, שטח 9, רואה יישובים יהודיים פורים ופורחים, יישובים ערביים פורים ופורחים,

שטחים חקלאיים שמעובדים על-ידי יהודים וערבים בשכנות טובה, מטעי זיתים, שקדים. השטח הזה שחרר את התושבים, שחרר את המדינה מבעיה כאובה כשמדי פעם, כאשר התושבים נכנסו לעבד את השטחים שלהם, הם נתקלו בבעיות קשות; אנשים גם נפצעו ונהרגו.

אדוני סגן שר הביטחון מר מוטה גור, אני פונה אליך כאל נציג הממשלה. היום מר יצחק רבין הוא ראש הממשלה ושר הביטחון, שר החוץ הוא שמעון פרס, ממשלה שהבטיחה לכולנו, יהודים וערבים, אבל במיוחד לאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, לתקן עיוותים, למנוע המשך המצב במקומות שיש בהם פגיעה באינטרסים של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, כדי למנוע את המשך המרידות הקיימת והתסכול אצל תושבי האזור הזה, אזור שאני מכיר אותו, אני קרוב אליו, אתה מכיר אותו. אני יודע שכבר פנו אליך אנשים רבים, כולם פונים לממשלה בבקשה לשחרר את האזור הזה מהתווית הצבאית, לבטל את שטחי האש 105 ו-109, ולאפשר לתושבים היהודים והערבים באזור לעבד את שדותיהם ולהיכנס לשדות המרעה באזור. זה מקום שיש בו אפשרות לחקלאות משגשגת; שדות מרעה נהדרים שיכולים לפתור בעיה של מחסור בתעסוקה, בעיה של אבטלה באזור, וגם להניב תוצאות פוריות וחיוביות לכלכלת המדינה.

אני חושב, שאחרי 45 שנים הממשלה יכולה להשתחרר היום מהמעמסה הזאת, לשחרר את האזור הזה מהתווית של שטח אש ולפתור בעיה כאובה, שתוכל להביא תוצאות למדינה כולה, לאזרחי האזור, ולהעמקת הדו-קיום בין יהודים לערבים במדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

נאפשר לך לשאול שאלה בתנאי שהיא תהיה קצרה, והתשובה גם-כן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת דראושה, הזכרת את המרעה. בין הילדים, הנערים והמבוגרים שנפגעו, האם זה נכון לומר שרובם היו רועים שיצאו למרעה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כן. חלקם היו רועים, חלקם היו חקלאים וגם תלמידים. כדורים הגיעו אפילו לחצרות בתי-הספר. רכוש נפגע, חיי אדם נפגעו, וזה מגביר את המרידות. לכן יש מקום לבקש מהממשלה לבטל את התווית הצבאית של שטח 105 ו-109.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, הבמה לרשותך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דראושה, הלוואי שאפשר יהיה באמת להגיע למצב שלא צריך להתאמן. תראה מה קורה. בסיני אנחנו כבר לא מתאמנים. ביהודה ובשומרון – משא-ומתן. איפה נתאמן? אני שואל שאלה אמיתית. עברתי די סדרות אימונים, כפי שאנחנו קוראים לזה, ואני יודע עד כמה המרחב הזה של האימון הוא חיוני במיוחד ליחידות היותר-צפוניות. זה לא השטח הכי נעים, שטח עם הרבה אבנים, אבל אין לנו ברירה. זה שטח אש המנוצל לצורכי האימונים, מנוצל על-פי תקנות ההגנה, ועל-פי התקנות האלה הכניסה אליהם מותרת ברשות צה"ל בלבד.

מבחינת כמה פרטים, השטחים שהינם בבעלות פרטית של תושבים ערבים מיישובי ואדי-עארה מהווים לכל היותר כ-20% מסך כל שטחי האש הללו והם מצויים בחלקם הדרומי של שטחי האש. בחלקם הצפוני מתבצעת רעייה ללא היתר של הקיבוצים משמר-העמק ועין-השופט.

הטענה, כי "אזרחים רבים נהרגו או נפצעו ורכוש נפגע כתוצאה מירי או מהתפוצצות באוויר", אינה נכונה. ידוע לי על מקרה בודד שאירע לאחרונה; שני רועים מקומיים נכנסו ללא אישור לשטח האש, מצאו נפל, ולאחר ששיחקו בו נפצעו.

צה"ל מציב שלטי אזהרה בגבולות שטחי האש. מסתבר לא אחת ששלטים אלה מוסרים על-ידי התושבים המקומיים.

אבל הבעיה העיקרית, לאור מצוקת שטחי האש של צה"ל והגידול בצרכים, צה"ל פועל להתאים את שטחי האש בהתאם לצרכיו ובמקביל – למנוע כניסת אזרחים, כדי שניתן יהיה לבצע אימונים בשטחי אש אלה ביעילות ובבטיחות המרביות.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת דראושה, רק כהמחשה, עד כמה אנחנו עוסקים בעניין. בביקור שלי באימון של אחת האוגדות בצפון, לפני שבועיים בערך – אתה יודע איפה התאמנו – נדהמתי ממש. פשוט בגלל המחסור בשטחי אש, האימון השתרע על השטחים המעובדים מרמת-צירין ועד גבעת-המורה ועד הגלבוע, ושם היינו צריכים לנסוע. נסענו כי לא היתה ברירה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה נעשה בתיאום?

סגן שר הביטחון מ' גור:

זאת הנקודה שאני מגיע אליה. האימון היה גם לטעמם של המפקדים, אבל בעיקר לטעמי. אני מדבר על זה, כי אני התאמנתי שם שנים, גם בשטחי האש האלה. האימון הזה שעשינו בשטחים המעובדים, לצערי הרב הוא היה מצחיק. הוא היה טוב בשביל לבדוק חלק מסוים מהנושאים, אבל את ההתנהגות עצמה של המפקדים, של היחידות המסתערות, את זה כמעט לא היה אפשר לתרגל. לא נעים לומר, אבל בארץ הקטנה הזאת צריכים לאמן צבא די גדול. לכן האפשרות שאנחנו נוותר כרגע על שטחי אש היא ממש בלתי אפשרית; היא ממש בלתי אפשרית.

לכן, לדעתנו אין מקום לדון על ביטול שטחי האש הללו, הם חיוניים ממדרגה ראשונה.

אני הייתי מציע להסתפק בהודעה הזאת שלי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון, שם יתקיים דיון מעמיק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא אכפת לי. אני הייתי מציע להסתפק בהודעה שלי, מכיוון שאני מכיר את התנאים ואין לי שום ספק, ולו הקטן ביותר, בתוצאה שתהיה לדיון. אבל אם אתה רוצה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון – נעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני סגן השר.

ובכן, אני רואה שיש הצעה אחרת, של חבר הכנסת דוד מנע, להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת דראושה. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הזה, כפי שהבהיר בצורה מכובדת וברורה סגן שר הביטחון, לא מפלה. אני מקווה שחבר הכנסת דראושה לא טוען שיש פה איזו אפליה או קיפוח של כפרים ערביים, שהרי שטחי האש האלה נוגעים גם לקיבוצים, גם למושבים וגם לכפרים שנמצאים בוואדי-עארה.

הדברים האלה הם מאוד ברורים ומאוד נהירים. אבל דבר אחד צריך להבהיר, שכל שיתרבו יותר ויותר הדברים הללו, צריך פשוט לתאם אותם. אני זוכר שעלו על שטחים מעובדים. בדברים האלה חייבים לנקוט אמצעי זהירות, לתאם דברים מראש עם הרשויות המקומיות, עם המושבים הסמוכים, ולהימנע ככל האפשר מעלייה על שטחים מעובדים.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, יש לנו כעת שתי הצעות להצבעה. האחת של סגן השר והמציע, להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, והאחת של חבר הכנסת מנע, להסיר את הנושא מסדר-היום. מי שמצביע בעד, הכוונה היא להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. מי שנגד, פירושו להסיר את ההצעה מסדר-היום. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד העברת הנושא לוועדה, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון לשם דיון וליבון. תודה.

דוד מגן (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, זה יעבור לוועדת הכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אחרי ההצבעה אי-אפשר להציע.

היו"ר י' עזרן:

אפשר, אפשר.

דוד מגן (הליכוד):

כל זמן שלא הוכרז, אפשר.

היו"ר י' עזרן:

אני אבדוק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא הכריז.

היו"ר י' עזרן:

הכרזתי. הכרזתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוכרז.

היו"ר י' עזרן:

אני מברר. אפשר לבקש ועדה אחרת אחרי שהכרזתי? האמת היא, שאני הצבעתי על העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

זה שטח אש. זה ברור.

היו"ר י' עזרן:

נכון.

דוד מגן (הליכוד):

הנושא שייך גם לאדמות של עין-השופט.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מגן, מה לעשות? חבל שלא הזדרזת. אני מצטער מאוד.

הצעה לסדר-היום העמדתו לדין של רב בבסיס חיל האוויר על שאפשר לחסיד חב"ד

לערוך מבצע

הנחת תפילין

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 2149, של חבר הכנסת הרב שמואל הלפרט. בבקשה, במסגרת עשר דקות. נא להקפיד על הזמן.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כמדומני שזו הפעם הראשונה מאז קום המדינה, שראש הממשלה ושר הביטחון נותן הוראה להעמיד לדין רב צבאי בגין "עבירה", שלפיה אפשר לאזרח לעמוד ליד בסיס חיל האוויר פעם בשבוע ולהציע לחיילים להניח תפילין.

מן הראוי לציין, שאותו אזרח הוא חובש קרבי במילואים, אשר ניצל בנס באסון צור בעת שחילץ פצועים והרוגים. הוא מגיע לבסיס מדי יום שישי זה כ-12 שנים.

העמדת רב לדין בגלל עבירה כזו, על שאפשר לאזרח להציע לחיילים להניח תפילין, מעלה אצלי, ואולי גם אצל רבים אחרים במדינה, אסוציאציות קשות למשטר הקומוניסטי ברוסיה, כשהיה בשיאו, כאשר פעל בצורה נמרצת למחיקת כל זיק של יהדות. האבסורד הגדול הוא, ששם ברוסיה השתנו הדברים לגמרי, כפי שכולנו יודעים, ואצלנו להיפך.

בשיחתי עם שר החינוך והתרבות של רוסיה, לפני כמה חודשים, על האפשרות לשלוח שליחים לפעול בקרב יהדות רוסיה, במטרה לסייע להקים מוסדות חינוך ותרבות יהודיים, הוא הבטיח לי שלא תהיה כל מגבלה והוא יאפשר כל פעולה בכל תחום. הוא אפילו הבטיח לי להחזיר בתי-כנסת ומוסדות דת שהיו שייכים בעבר ליהודים, כדי שניתן יהיה לחדש בתוכם פעילות דתית.

והנה דווקא כאן, בארץ-ישראל הריבונית, חיי נשמות אוויר ארץ, כפי שאומר רבי יהודה הלוי, ישב המטה הכללי של צה"ל ודן בכובד ראש במצב הביטחוני המסובך, ובד בבד בבעיה חמורה ומרכזית נוספת, אשר צריך לפתור אותה ללא דיחוי, והיא פעולתו של יהודי שבא להציע הנחת תפילין לחיילים והעמדתו לדין של רב המאפשר דברים נוראים כאלה, עד כדי כך שאזרח יבוא ויציע לחיילים, מחוץ לשטח הבסיס כמובן, להניח תפילין.

נראה שכל יתר הבעיות החברתיות והרוחניות בצה"ל כבר נפתרו, כמו: מעורבות של חיילים וקצינים, גם מיחידות מובחרות, ב"מסיבות אסיד" ועישון סמים; פעילות כתות הסיינטולוגיה וכתות אחרות בצה"ל; דברי נאצה נגד הציבור הדתי בעיתון "במחנה", כמו: "כל החומרים המוכרים של נפתולי העולם החרדי החשוך", גיליון 42, עמוד 26; הטרדת חיילות ועוד כהנה וכהנה. הכול נפתר. רק בעיה אחת ויחידה, חמורה מאין כמוה, עליה צריך לדון ואותה יש לפתור בדחיפות בדרג הבכיר והגבוה ביותר בצבא – והיא שאזרח מציע לחיילים להניח תפילין.

אני פשוט עומד ותוהה, לאן הממשלה הזו רוצה להוביל אותנו.

הבורות בקרב הנוער בכל הקשור ליהדות ולזיקה שלנו לארץ-ישראל נוראה ביותר. אני לא צריך סקרים המוכיחים זאת שוב ושוב. אפשר לראות זאת אצל רוב בני הנוער בארץ בצורה חיה. למרבה הצער, הנוער מנותק לגמרי מכל ערכי היהדות והמסורת. חסרים לו מושגים אפילו בנושאים בסיסיים ביותר, וזו, אגב, הסיבה העיקרית לירידה ההמונית של הנוער החילוני מהארץ.

חוק קליטת חיילים משוחררים, שהתקבל אתמול בקריאה ראשונה, ואני תמכתי בו והוא בלי ספק חשוב מאוד, לא יפתור את בעיית הירידה. רק חזרה למקורות, לשורשים של העם היהודי, חינוך ליהדות – בכוחם לבלום את הירידה.

כולנו יודעים שזו האמת, גם אלו שלא רוצים להודות בכך בגלוי. אבל לאנשי משרד הקליטה יש פטנטים טובים יותר לקליטת העלייה – מניעת כל פעולה שעלולה להזכיר לעולים נושאי דת או שהם בכלל יהודים.

מחלקת העלייה והקליטה של הסוכנות היהודית, בתיאום עם משרד הקליטה, חוזרים בימים אלו על אותן שיטות שבהן נהגו בעולים החדשים בשנות ה-50 – הכנסת בני נוער שומרי תורה ומצוות,

ששמרו יחד עם אבותיהם ואבות אבותיהם במשך אלפי שנים, במסירות הנפש, על היהדות, למוסדות חינוך מעורבים; מביאים אותם לחוף ים מעורב, חרף התנגדותם התקיפה של העולים.

כאשר מבקשים הקמת מרכז קליטה חרדי עבור עולים חרדים, קמה התנגדות חסרת תקדים, שבראשה עומד מר אורי גורדון, ראש מחלקת העלייה, ונלחמים נגד זה בתוקף.

אדוני היושב-ראש, איזו מדינה יהודית אנו מציעים לעולים חדשים, השואפים לראות כאן את התגשמות שאיפותיהם הרוחניות והיהודיות שהם זוכרים מבית אבא? המדינה מוצפת בנבלות ובטרפות, בשר חזיר משווק בראש חוצות, בתי-קולנוע פועלים בשבת, הממשלה נותנת לגיטימציה לתנועה הרפורמית, שגרמה וגורמת להתבוללות המגיעה בארצות-הברית ל-50%-60% ובארצות סקנדינביה ל-80%, תנועה שגרמה לשואה רוחנית בעם היהודי. כאן, בכנסת, נתקבל חוק תועבה, שלא היה מתקבל ברוב מדינות העולם.

מה עוד צריך לקרות כדי שראשי המדינה יתעוררו ויעשו חשבון נפש אמיתי, לאן הם מובילים את העם הזה?

אדוני היושב-ראש, פעולה רוחנית של הנחת תפילין לחיילים ליד בסיס צבאי יכולה לשמש עילה להעמדת רב צבאי לדין? רק הבוקר קיבלתי העתק מכתב של יחידה מובחרת בחיל האוויר, לרב יעקב גלויברמן, ראש סניף חב"ד בלוד, ובו נאמר: "הנני להודות לכם בשם מפקד היחידה על מבצע חב"ד שערכתם ביחידתי – – – הצלחתם לשמח את חיילי יחידתנו בעזרת הסופגניות הטעימות וחומר ההסברה שחילקתם ביד רחבה, וזיכיתם אותנו גם במצוות הנחת תפילין. להערכתי" – הוא ממשיך – "פעולותיכם המבורכות מקרבות את הציבור החילוני בדרכי נועם אל היהדות. יישר כוחכם".

מכתב זה, כמו רבים אחרים, רק מוכיח שלא זו בלבד שהצעה לחיילים להניח תפילין אינה צריכה לשמש עילה להעמדת מישהו לדין – אלא להיפך, ראוי היה שצה"ל יזמין כל מי שמעוניין לסייע בקירוב החיילים אל היהדות.

מן הראוי להוסיף, כי אותו רב צבאי שהועמד לדין יצא זכאי, שהרי כל הפעולה "הנוראה" של הצעה לחיילים להניח תפילין נעשתה מחוץ לתחום מחנה צה"ל. ובעצם, מה היה נורא כל כך אם זה היה בתוך שטח המחנה, ואולי עוד במחנות רבים? אבל, זהו נושא לדיון.

לכן אני מבקש לדון במליאה על עצם העמדתו לדין של רב צבאי בגין "עבירה" כזו. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה. בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן חלקים בדבריו של חבר הכנסת הלפרט נתנו להבין איזה סוג דיון הוא רוצה לקיים במליאה. אני, ברשותכם, אתייחס קודם לנושא עצמו, שבגינו אני באתי לענות, ואחר כך להצעה הכוללת.

אכן, בעקבות תלונתו של חבר הכנסת רן כהן בעניין זה מונה קצין בודק לבדיקת הנושא, וממצאיו הועברו לפרקליטות הצבאית מחוז שיפוט חיל האוויר. מחוות דעת הפרקליטות לתיק הקצין הבודק עולה, כי רב הבסיס בדרגת רב-סרן נהג לאשר מדי יום ו' את כניסתו למחנה של האזרח שרגא סולדקיץ, שהיה מספק שירותי דת, כגון הנחת תפילין, לחיילים המעוניינים בכך. יצוין, כי האזרח טען, שפעל על דעת עצמו ולא נשלח מטעם אנשי חב"ד.

בעקבות ממצאים אלו הורתה הפרקליטות על העמדתו לדיון, דין משמעת, של רב הבסיס, אשר פעל בניגוד להוראות הקיימות בדבר כניסת אזרחים לבסיסי צה"ל. במקביל רוענו הפקודות לכל הרבנים הצבאים בנוגע לפקודות ולנוהלי הכניסה לבסיסי הצבא.

חבר הכנסת הלפרט, צריך להבדיל פה בין שני תחומים. התחום האחד הוא התחום הנוגע לצבא. והצבא פועל על-פי חוקים ועל-פי תקנות, וגם אם יש אנשים אשר מסוגלים לעשות מעשים טובים, גם המעשים האלה צריכים להיכנס למסגרת, כי הצבא הוא גוף שחי ופועל על-פי מסגרת ועל-פי משמעת, על-פי תקנות ועל-פי חוקים. ואם מישהו עובר על התקנות ועל החוקים, הוא צריך לתת על כך את הדיון.

עובדה היא, שמערכת היחסים בין צה"ל לבין גופים דתיים שונים, לרבות חב"ד, היא מערכת יחסים מתמשכת, המקיפה שטחי חיים רבים מאוד, ואף פעם אחת איש לא עשה ממנה לא פוגרום ולא טרור. ותרשה לי לומר לך, שדי התקשיתי להבין איך אתה יכול לעמוד פה על הבמה בכנסת בירושלים ולהשוות את צה"ל עם מנהגיו, עם דרכי החינוך שלו, לעמים אחרים ולמשטרים אחרים ולתפיסות אחרות. בשביל מה ההשוואה הזאת?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני דיברתי על – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה שאני מבקש ממך: אל תחפש השוואות בחצרות זרים. תסתכל על צה"ל כצבא של העם, על סך כל מנהגיו, על סך כל המשרתים בו, ומשרתים בו אנשים דתיים, אשר עומד לפנייהם מרחב מלא של שירותי הדת, ונשמרת כשרות ונשמרים חגי ישראל. למה אתה צריך להשוות את זה למשטרים זרים?

מדובר בשאלה ארגונית פשוטה, ולא צריך להפוך אותה לוויכוח אידיאולוגי כולל, כי לא בזה מדובר. ברוך השם, חיילי צה"ל שרוצים – מתפללים, והם שייכים לכל היחידות, והם נלחמו והם נלחמים. אני מקווה שאיש לא יצטרך להילחם, אבל אם יצטרכו להילחם, נלחמים גם חיילים דתיים ומקיימים מצוות. יש תקנות מפורטות בצבא המאפשרות לעשות את זה.

פה היה מקרה פרטי של עבירה על החוק, עבירה על החוק כזאת קיבלה את תיקונה. ואני לא יכול לקבל את ההשוואה שעשית פה עם גורמים אחרים.

ברשותך, כאשר אתה מדבר על צה"ל, המופקד על ביטחון העם ונלחם את מלחמתו יום-יום, שעה-שעה, לילה-לילה, אני לא מציע לחבר להצעה לסדר איום בהשמדה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

במה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

בהשמדה, שחם וחלילה התנהגות כזאת או אחרת תביא להשמדה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

הבנת לא נכון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם הבנתי לא נכון, אתך הסליחה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לא אמרתי את המלה הזאת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חושב ששמעתי היטב, כי כתבתי. אם הבנתי לא נכון, אתך הסליחה. אני רק מציין, שלחבר את צה"ל, שהוא צבא העם ונלחם את מלחמתו לילה-לילה, יום-יום, שעה-שעה, לאיזו מערכת שהיא של השמדה – אני לא מקבל. מה עוד, שמה היחס בין המקרה הפרטי שקרה כאן, ומקבל את טיפולו, ובין איזו עטרת כללית לצבא?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

הקשר הוא של האווירה הכללית הקיימת במדינה כיום, "עליהם" נגד הדת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יכול להיות. אנחנו מדברים על מקרה קונקרטי, באחת היחידות בצבא, והפרקליטות מצאה שהיה מקום לתלונה, והיא קיבלה טיפול. אני מתנגד בכל תוקף להפיכת המקרה הזה מנוף לאיזו מתקפה דתית.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

הדבר הזה נמשך 12 שנה על-ידי אותו אדם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הצבא קיים יותר מ-12 שנים, חבר הכנסת הלפרט. בצבא קורים מקרים שונים. העלה מישהו הפעם טענה, הטענה נבדקה, וכאשר אנחנו, במערכת הביטחונית, בודקים אם יש צורך בטיפול – אנחנו מטפלים.

כל מה שאני אומר כרגע לסיכום הדברים הוא, שבין המקרה הפרטי, אשר זכה לקבל את הטיפול, לבין הכללות לגבי כושרו של עם ישראל לעמוד, יכולתו של צה"ל לעמוד – ההשוואות האלה נראו לי לא לעניין. אני לא יכול שלא להשאיר אותן פתוחות. הוויכוחים הדתיים יימשכו. יש עליהם דעות. צה"ל מבצע את חוקי הדת על-פי התקנות שנקבעו לגבי בדיוק מוחלט. כל חייל דתי יכול לשרת בצבא. אנחנו קוראים לכל בני הישיבות לשרת בצבא. בצבא יש תקנות וחוקים, וצריך להישמע להם.

לכן אני מציע להסתפק בדברי אלה. אני לא רואה איזו ועדה יכולה לדון בסוגיה הזאת. הגורמים בצבא כבר טיפלו בעניין. אני מציע להסתפק בהודעתו.

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן השר, אפשר לשאול שאלת הבהרה חשובה מאוד?

סגן שר הביטחון מ' גור:

בבקשה.

היו"ר י' עזרן:

אני מבין מדבריו, שאם חייל בשירות סדיר היה נוקט יוזמה ונותן את שירותי הדת האלה לחיילים אחרים, אז לא היתה שום טענה ומענה.

רן כהן (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

כך הבנתי. אני מבין שיש לך הצעה להסיר את הנושא מסדר-היום, וגם שמעתי שאתה רוצה לטעון לאפליה – למה לא באים להניח תפילין אצל מרצ. אני מבין את זה נכון?

רן כהן (מרצ):

לא. אני בעד המדיניות הצבאית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אענה לך בצורה ברורה. התקנות בכל בסיס של צה"ל מסבירות בדיוק כיצד על החיילים לנהוג; החיילים, לרבות הרב של הבסיס. אילו הוא היה פועל על-פי החוק, לא היתה בעיה. במקרה הזה הוא פעל בניגוד לתקנה – היתה בעיה. אם הוא יפעל בהתאם לתקנות, לא יהיו בעיות.

היו"ר י' עזרן:

אדוני המציע, חבר הכנסת הרב הלפרט, בבקשה, תשומת לבך, האם אתה מסתפק בדברי סגן השר?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

כן, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. מאחר שהמציע מסתפק בדברי השר, ואני מאשר זאת – – –

רן כהן (מרצ):

מה שהמציע הרוויח זה את הנאום שלי...

היו"ר י' עזרן:

סיימנו את הנושא הזה. תם וגם נשלם. חבר הכנסת רן כהן, אנא ממך, מספיק, כבר קיבלת חשיפה בעניין הזה.

רן כהן (מרצ):

אני נגד חשפנות.

היו"ר י' עזרן:

תקשורתית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

הודעה למזכיר הכנסת, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, שהונחו היום על שולחן הכנסת החלטות ועדת האתיקה בדבר קובלנות ארגון "בצלם" נגד חבר הכנסת משה פלד ובדבר מינוי חברי הכנסת לתפקידים ממלכתיים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הערה על הודעתו של מזכיר הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אין דבר כזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני רוצה להבין.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני, אני מצטער, מה אני יכול לעשות? זה בניגוד לתקנון.

מאיר שטרית (הליכוד):

ועדת האתיקה נהייתה בית-משפט של הכנסת? מה זה "בצלם"?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הנכבד והיקר, אנא ממך.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא – שאלות לסגן שר הביטחון. בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון. אני מצטער בכלל שלא הזכרתי לך, כדי שלא תצטרך לרדת מהדוכן.

תאונות במפעלי תע"ש

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הביטחון ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

ביום ראשון, י"ט באייר התשנ"ג, 10 במאי 1993, נתרחשה עוד תאונה קטלנית במפעלי תע"ש ברמת-השרון, ובה קיפד את חייו מאיר מועלם, זיכרוננו לברכה.

ברצוני לשאול:

1. כמה תאונות פיצוץ פקדו את מפעלי תע"ש ברמת-השרון מאז 1975 ועד היום?

2. מדוע הממשלה מתמהמהת מלבצע את התוכנית המפורטת להעברת מפעלי תע"ש לנגב, שאושרה סופית ביוני 1992?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. 18 תאונות.

2. החלטת ממשלה עקרונית בדבר העברת מפעלי תע"ש לנגב התקבלה, ושלב ראשונים של הכנת תוכניות מתאר, היערכות תקציבית ובדיקות כלכליות אף בוצעו על-ידי תע"ש לצורך קידום הנושא. ההחלטה בקשר להקצאת המשאבים לשלב התכנון המפורט טרם התקבלה, והיא תידון בממשלה במסגרת הדיון על התוכנית האסטרטגית הכוללת של תע"ש, לאחר ביצוע תוכנית ההבראה.

היו"ר י' עזרני:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, שוב אנחנו מקבלים אישור כי מעשיה של הממשלה אינם עולים בקנה אחד עם הכוונות המוצהרות בכל מה שקשור בהעברת תע"ש לנגב. אני חושש במיוחד מהסיפא שבדברי תשובתך, לגבי תוכנית ההבראה. לדעתי, ואני חושב שאני בקיא בעניין, חלק מתוכנית ההבראה של תע"ש צריך להיות עצם ההעברה לרמת-בקע בנגב.

אני מבקש לדעת, מה הוא לוח הזמנים הידוע לך והקשור להעברה פיסית לפחות של כוח החלוצ של תע"ש לרמת-בקע?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מודה שמתחיל להיות כבר לא נעים להתייחס לסוגיה של העברת תע"ש לנגב – –

מאיר שטרית (הליכוד):

עוד מעט לא יישאר מה להעביר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

– – מכיוון שהנושא עלה פעמים רבות, ואנחנו חזרנו ודשנו במספרים. אבל אם חבר הכנסת דוד מגן רוצה מספרים קבועים, שלפי דעתי עדיין אינם קיימים, אשתדל לקראת אחד הדיונים הקרובים להביא אותם. האם הגופים אשר ייתנו לי את הנתונים יכולים לעמוד מאחורי הנתונים האלה לאורך זמן – אינני יודע, אבל כיוון שאתה רוצה מספרים עם תאריכים בדוקים, אעשה כמיטב יכולתי להביאם הנה בפעם הבאה.

פנחס בדש (צומת):

בשנה ורבע אפשר להעביר – – –

הגדרת כפר-קרע כ"כפר עוין"

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

בקורסי טירונות של הנח"ל מתקיימים אימונים באזור נחל עירון (ואדי-עארה).

נודע לי כי, במסגרת ההכשרה, מגדירים המפקדים את כפר-קרע כ"כפר עוין", ומכאן שצריך להיזהר בסביבתו, אסור לעבור בתוכו, ויש צורך להיזהר במגע עם תושביו.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הביטחון על פקודה זו?

2. האם ייתכן שיישוב שבו חיים אזרחי מדינת ישראל יוגדר "עוין"?

3. מה יעשה צה"ל?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. הכפר לא הוגדר כ"עוין". אין איסור לעבור בתוכו.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחברת הכנסת חזן, בבקשה. סגן השר השיב בקיצור נמרץ.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה לסגן שר הביטחון על תשובתו. אני מאוד מעודדת מן העובדה שהכפר לא הוגדר כ"כפר עוין", ושאין בצה"ל מגמה להגדיר כפרים ערביים בתוך תחומי מדינת ישראל כ"כפרים עוינים".

אבל יש לי שאלה נוספת על השאלה השנייה. אם אין אישור לעבור בכפר, מדוע?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אין איסור לעבור בכפר.

נעמי חזן (מרצ):

תודה.

מסקנות תאונת האימונים בצאלים

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הביטחון ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

לפני כמחצית השנה אירעה תאונת אימונים בצאלים, ובה מצאו מותם חמישה חיילי יחידה מובחרת. לחקירת האירוע מונתה ועדת חקירה, ועדת-עין, אשר סיימה את חקירתה כשבוע לאחר האירוע; מסקנותיה של הוועדה כללו המלצה על הסקת מסקנות אישיות לגבי שלושה מפקדים בדרגות אלוף, רס"ן וסרן.

במקביל נפתחה חקירת מצ"ח, וזו הסתיימה לפני כשלושה חודשים, ומסקנותיה הוגשו לעיון הפצ"ר.

בפועל לא ננקטו כל צעדים נגד האחראים, אחד מהקצינים אף משרת באופן פעיל ביחידה.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מדוע לא ננקטו כל צעדים משמעותיים נגד הקצינים האחראים?

3. מה הם הצעדים המשפטיים שנקטו בעקבות מסקנות ועדת-עין?

4. מתי יוגשו מסקנות הפצ"ר?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ועדת-עין המליצה, כי הסקת המסקנות האישיות המתחייבת מקביעת האחריות תהיה "בהליך משפטי".
2. בעקבות דוח ועדת-עין הורה הפצ"ר על חקירת מצ"ח. חקירה זו הסתיימה אומנם לפני למעלה משלושה חודשים, ותיק החקירה הועבר להחלטתו של הפצ"ר.
- 3-4. תיק החקירה מורכב ורב-היקף במיוחד. ההערכה היא, כי לימוד הנושא על-ידי הפרקליטות הצבאית יסתיים בתוך כמה שבועות.

העברת מפעלי תע"ש לנגב

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר הביטחון ביום י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993):

נוכח הפיצוץ שאירע במפעל תע"ש ברמת-השרון, שגרם למותו של מאיר מועלם, זיכרונו לברכה, ונוכח העובדה כי זוהי התאונה השנייה במהלך השנה האחרונה שבה נהרג עובד באותו מפעל, ברצוני לשאול:

1. האם יושמו מסקנות ועדת החקירה שהוקמה בעת האסון הראשון?
2. מה הן הבעיות העומדות היום על הפרק, המונעות את העברתם הסופית של מפעלי תע"ש לנגב?
3. מתי יבוצע פרויקט ההעברה, וכמה זמן תארך העברת כל המפעלים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. המלצות ועדת הבדיקה אומצו על-ידי מנכ"ל תע"ש, שהורה לאחראים לפעול מיידית לביצוען. העבודה במתקן לייצור אזיד העופרת הופסקה עד עצם היום הזה ותוכנן תהליך עבודה מחודש, לרבות שיפורים טכנולוגיים, המגבירים את בטיחות המערכת. לתפקיד מנהל המחלקה מונה מהנדס כימי, בעל ניסיון רב בתחום ייצור אבקות פירוטכניות. נערך סקר סיכונים לתהליכי הייצור במפעל, על-ידי צוותי עובדים מיומנים, ועודכנו הוראות העבודה והבטיחות בהתאם לצורך. תוגבר מערך ביקורת הבטיחות במתקנים על-ידי צוותי עובדים ומנהלים.

2. מינהלת תוכנית ההעברה לנגב, שהוקמה בתע"ש בעקבות החלטת הממשלה, הכינה תוכנית – קדם תכנון של ההעברה, ואת המסגרת הכלכלית-הפיננסית הכרוכה בהעברה. מדובר בתקציב כולל של כ-350 מיליון דולר.

אחד השלבים החשובים לקראת מימוש ההעברה הוא ביצוע שלב תכנון המפעלים, שהיה אמור להסתיים בתוך 18 חודשים, ובשביל יישומו הוחלט להקציב סכום בשקלים שלא יעלה על כ-25 מיליון דולר על-פי הערכות תע"ש, וייקבע על-ידי משרד האוצר. הצעת תקציב להוצאת שלב התכנון לפועל הוגשה על-ידי מינהלת העברת המפעלים בתע"ש.

ועדת המעקב לתוכנית ההבראה של התע"ש ביקשה להתרשם כיצד משתלבת תוכנית ההעברה באסטרטגיה הכוללת של התע"ש ובתוכנית ההבראה, וטרם דנה בכך. משום כך טרם אושר תקציב התכנון המפורט.

3. פרויקט ההעברה יצא לדרך עם אישור התקציב לשלב התכנון המפורט, שאמור להימשך כ-18 חודשים לאחר אישור התקציב. פרק הזמן שיידרש להכשרת האתר והתשתית להקמת המבנים, להעברת ציוד העבודה, הכשרת כוח אדם והרצת הקווים, נאמד בחמש שנים.

מגורים לחיילים במגורונים

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר הביטחון ביום י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993):

מקצת מחיילי יחידות החי"ר וחילות השדה היושבים על הגבולות מתגוררים באוהלים ובמבנים ארעיים, בתנאים מכבידים, בעוד ברחבי הארץ מונחים כאבן שאין לה הופכין אלפי מגורונים.

ברצוני לשאול:

1. האם יש לצה"ל נתונים מלאים בדבר רמת המגורים של החיילים בכל הארץ?

2. האם מרוצה צה"ל מרמת המגורים של חייליו ביחידות הקדמיות שבקרבת גבול הלבנון והגבולות האחרים?

3. האם יש מקום להקצות מגורונים ליחידות צה"ל קדמיות על-פי צורכיהן?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2-3. אף שרמת המגורים אינה משביעה רצון, יש קריטריונים למגורים לחיילים, אשר מביאים בחשבון את משך שהיית החייל באותו מחנה.

רמת הבינוי הנדרשת ליחידות צה"ל, בראיית תנאי השימוש, תחלופת האוכלוסייה התדירה ותנאי התשתית של המתקנים השונים מחייבים בנייה קשיחה, בת-קיימא ובאיכות גבוהה בלבד. מגורוני משרד השיכון הם באיכות נמוכה, פגיעים, ופעמים אף דליקים, ולצה"ל ניסיון רע עמם ועם דומיהם, הן בתחום בטיחות האש והן בתחום ההשקעה העצומה באחזקתם השוטפת.

במוצבים בקו הגבול יש להיזהר זהירות משנה, שכן יש סיכוני דלקה נוספים לעומת מחנות עורפיים, ולכן, על אחת כמה וכמה צריך שם בינוי קשיח ומוגן. לפיכך, ככלל אין לנו עניין מיוחד ברכישת מגורונים.

שאלות בעל-פה

היו"ר י' עזרן:

כעת אנחנו עוברים לנושא הבא, שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת עוזי לנדאו, מס' 187, בנושא: נוכחות מנכ"ל בפגישת עדכון ראש הממשלה בחקירת השר דרעי. בבקשה.

נוכחות מנכ"ל בפגישת עדכון ראש הממשלה בחקירת השר דרעי

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, מ"חדשות" של 9 בפברואר 1993: בינואר הציגו ה"ה ליבאי, חריש ובייניש לראש הממשלה ראיות הקשורות לחקירת השר דרעי, בנוכחות מנכ"ל המשרד, מר שבס, שמסר בעבר עדות למשטרה בנושא זה.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – האם הביא מישהו מהמשתתפים לידיעת ראש הממשלה עובדת מסירת העדות על-ידי המנכ"ל? תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העובדות כפי שהן מוצגות בשאילתא שבנדון מגמתיות ואינן נכונות. להלן העובדות כהווייתן: א. מר שמעון שבס שימש בשנים 1984-1990 עוזר שר הביטחון. לפני כשנתיים נתבקש על-ידי המשטרה למסור עדות מקצועית בפרשת עמותת "הר שמואל" שנחקרה על-ידה באותה עת. עדות זו נתבקשה בתוקף תפקידו של מר שבס כעוזר שר הביטחון בתקופה הרלבנטית לפרשה, והיא ניתנה במישור המקצועי גרידא ללא כל זיקה אישית בינו לבין אותה פרשה או לשר דרעי. למותר גם לציין שהעדות ניתנה זמן רב לפני הבחירות לכנסת ולפני מינויו של מר שבס כמנכ"ל משרד ראש הממשלה.

ב. לא היה קשר כלשהו בין מתן העדות לבין הישיבה המוזכרת בשאילתא. יתירה מזאת, מדובר בעדות מטעם התביעה, וודאי שלא היה בה כדי לפסול או למנוע את נוכחותו של מר שבס בדיון, נוכחות שנעשתה בתוקף תפקידו במשרד ראש הממשלה.

ג. לא זו אף זו, באותה ישיבה נכחה פרקליטת המדינה, שידעה היטב על מתן העדות, וחזקה עליה שהיתה מעירה למר שבס שאין מקום לנוכחותו בפגישה, אילו מצאה בכך שמץ של פסול. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, לשואל יש שאלה נוספת. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני תמיד נהנה לשמוע את התשובות של השר רמון, אבל מרוב אינפורמציה הולך לאיבוד הסבר הפגם העיקרי, שעליו ביקשתי תשובה.

אדוני היושב-ראש, עיתון "חדשות" שמדווח על פרשה זו גם לא שוכח לציין, שהמנכ"ל מר שבס נחשב היום לידידו של מר דרעי, ומעבר לכך, הוא אחד העדים האפשריים במשפט, אם יתקיים.

אני אזכיר לנוכחים, שבישיבה הזאת מעבירים מידע מסווג ורגיש ביותר לאוזנו של ראש הממשלה בלבד, ויש אפשרות שמידע כזה יגיע אל האנשים הקשורים בחקירה, בכללם השר דרעי. אני מקווה ומאמין, כמובן, שהמנכ"ל, את הדברים האלה לא עשה, אבל האפשרות הזאת קיימת, ובוודאי למראית העין הציבורית, אם לא גם הנושא המהותי עצמו, לא צריך היה ראש הממשלה, בגלל שיקול הדעת האחראי המחייב אותו, להביא לכך שהמנכ"ל יהיה בפגישה.

אני מבקש לשאול, אדוני השר, האם נוהל תקין הוא שהמנכ"ל נכח בפגישה הזאת? האם בדק ראש המשלה אצל המנכ"ל, האם העביר מידע לשר דרעי? האם המנכ"ל יידע את ראש הממשלה בכך שהוא נחקר? והשאלה האחרונה: אם פרקליטת המדינה ידעה על כך, מדוע לא ביקשה ממר שבס שישב מחוץ לחדר? תודה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, יש עוד שני שואלים. האם אתה רוצה לחכות שכל השאלות יישאלו?

שר הבריאות ח' רמון:

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אתה לא תכעס אם אשאל אותך שאלה כמעט אישית: מי כתב את התשובה המנומקת והארוכה שקראת בשלב הראשון של השאילתא של חבר הכנסת עוזי לנדאו? אני שואל זאת משום שנדמה לי שטביעת אצבעותיו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מושא השאלה, נמצאת על התשובה הזאת. ואני שואל זאת משום שמאות עובדי המדינה, עובדים אשר הצטרפו לשירות המדינה לאחר הבחירות, בשנה האחרונה, כנראה עדיין לא למדו את ההבדל בין מילוי התפקיד הממלכתי לתפקיד הפוליטי, ואנחנו רואים יותר ויותר מעורבות בכל מה שקשור במערכת הבחירות לרשויות המקומיות. אני מדגיש זאת בפניך כהצעה. אולי כדאי לשלוח חוזר למאות עובדים שבאו מהצנרת הפוליטית ולהבהיר היטב את הסכנות במעורבות פוליטית במערכת בחירות. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה. לא ביקש? תודה רבה. ובכן, יש לנו מכסה גדולה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אני שמח שחבר הכנסת עוזי לנדאו נהנה מהתשובות. קשה לי לומר שאני נהנה כל-כך מהשאלות, בעיקר כשהן באות בהחלט להחשיד ולהאשים ללא כל בסיס, בעיקר עובד מדינה שהוא די מוגבל ביכולתו להתווכח ולהשיב לחברי כנסת.

לבוא ולהחשיד עובד מדינה מהרהורי לב, זה דבר שלא ייעשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לנדאו, אנא ממך. אנחנו במו-ידינו הופכים את כל המערכת הפוליטית וכל מי שקשור אליה במישרין או בעקיפין לאנשים שהם אשמים עד אשר יוכח ההיפך, וזה מה שעשית בשאלתך שלך.

באה פרקליטת המדינה, עם שר המשפטים, ביוזמתה אל ראש הממשלה. ראש הממשלה יודע שמנכ"ל משרד ראש הממשלה התבקש לתת עדות על נהלים במשרד הביטחון בנושאים מסוימים, לא קשורים לפרשה, אלא – אילו נהלים היו. פרקליטת המדינה יודעת זאת, שר המשפטים יודע זאת, והוא יושב בישיבה בתוקף תפקידו כמנכ"ל משרד ראש הממשלה כפי שהוא יושב במאות ואולי באלפי פגישות אחרות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא קשור לישיבה כזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

השאלתך שלך היתה, מדוע ראש הממשלה שיתף אותו. אילו שאלת שאלתך כזאת – אני עוד מבין; אז הייתי אומר: שיקול דעתו במסגרת עבודתו הוא כזה, שהוא היה צריך להשתתף בישיבה. אבל לא זאת היתה השאלתך. ואחר-כך אתה מחשיד אותו שהוא יכול להדליף. הרי ראש הממשלה, גם הוא יכול להדליף. גם ראש הממשלה קשור בקשרים קואליציוניים עם השר דרעי. גם זה אתה יכול לומר.

אני מדגיש: היוזמה לפגישה לא באה מראש הממשלה. ראש הממשלה לא ביקש דין-וחשבון מן הפרקליטות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, שמעון שבס בעניין הזה נהג כמו בכל עניין אחר. לא היתה שום סיבה שהוא לא ישתתף ברגע שראש הממשלה חשב שבתוקף תפקידו הוא צריך להשתתף. והעובדה שהוא מסר עדות, שבעיקרה היא עדות טכנית שבאה להסביר לפרקליטות המדינה ולמשטרה, שחקרו את העניין, נהלים מסוימים – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, לא ביקשת רשות. זו שאילתא בעל-פה והופכים אותה לסימפוזיון.

שר הבריאות ח' רמון:

– – אין בה כדי לפסול אותו. אני מצטער, חבר הכנסת לנדאו, שאתה הופך את כולם אשמים כל זמן שלא יוכח ההיפך.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אני מבקש ממך. יש נוהל, ששאילתא יש לה המגבלות שלה, נקבע כמה שואלים יכולים לשאול, וידוע לאדוני: חוץ מהשואל – עוד שני שואלים. הרי אדוני פרלמנטר ותיק, ואתה תופס עוד טרמפ על זה. אני לא יכול. אתם הופכים שאילתא בעל-פה למה? – להצעה לסדר-היום ולדיון פומבי.

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום? תגביל את הזמן.

היו"ר י' עזרן:

אי-אפשר.

דן תיכון (הליכוד):

ודאי שאפשר.

היו"ר י' עזרן:

אני לא הגבלתי אותך, הנוהל הגביל אותך.

דן תיכון (הליכוד):

מה פתאום?

שר הבריאות ח' רמון:

לחבר הכנסת מגן אני רוצה לומר: לפחות לגבי החלק השני של התשובה אתה משוכנע שאין טביעות אצבעות של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, לכן אני מציע לך לקבל את התשובה כפי שהיא.

לגבי החוזר לעובדי המדינה שלא יהיו מעורבים בפעילות פוליטית: אני חושב שזה רעיון מבורך, בעיקר לאחר השנים הרבות ששיבצתם כל כך הרבה אנשים פוליטיים במערכת. ראוי שהם ידעו להתנהג לקראת החינוך.

דן תיכון (הליכוד):

קראת הבוקר את – – – קראת? קראת?

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לשר המשיב.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

שר הבריאות ישיב כעת על שאלתא רגילה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מבין את הסדר, רבותי.

היו"ר י' עזרן:

הסדר שמצאתי פה הוא רשום וממוספר, וזה מה שעשיתי. שנית, ידוע לך שהיה פה סגן שר הביטחון, שהשיב על שתי הצעות לסדר-היום והיו לו שאלות. האם צריך להריץ אותו עוד פעם אחת?

דן תיכון (הליכוד):

יש חברי כנסת – – –

דוד מגן (הליכוד):

ברשותך, אני מוכרח להגיד משהו.

היו"ר י' עזרן:

אני מוכן לשמוע אותך, אבל אתה מוכן לחכות עד אחרי השאלות?

דוד מגן (הליכוד):

לא, לפני השאלות.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

בשלושת השבועות האחרונים נעשיתי הילד הרע של הכנסת ואני עוקב אחר סדר-היום והתמרונים הבלתי ברורים בסדר-היום. רק לפני כשעה, כאשר דב שילנסקי ניהל את הישיבה, פניתי ושאלתי מדוע סגן שר הביטחון לא עונה קודם כול על השאלות ואחר כך על ההצעות לסדר-היום. הוא אמר לי, שהנוהג הוא, שקודם כול עונים על הצעות לסדר-היום, ושאלות – בסוף. התחלף יושב-ראש הישיבה והנוהג התחלף. השאלה היא: מהו הנוהג?

דן תיכון (הליכוד):

אתה מכיר את הנוהל לגבי שאלות בעל-פה?

היו"ר י' עזרן:

אני יודע רק דבר אחד – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה יודע שהן צריכות להיות בפתיחת הישיבה?

היו"ר י' עזרן:

נכון, נכון, את זה אני יודע.

דן תיכון (הליכוד):

ואתה אומר שאתה לא מכיר את הנוהל.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, שאלת אותי? תן לי אפשרות לענות לך. אני לא התחלתי לנהל את הישיבה, אדוני, אני הגעתי כתורן שלישי ומצאתי כאן סדר-יום מפורט. אני נוהג על-פי מה שמצאתי רשום כאן. אם יש לך תלונות, אנא תלין.

דן תיכון (הליכוד):

במשטרה?

היו"ר י' עזרן:

לא, אין צורך. אנא, תלין במקום שאתה רוצה.

דן תיכון (הליכוד):

ברגע זה אתה יושב-ראש הכנסת ואני מלין בפניך.

היו"ר י' עזרן:

אני אעביר את זה הלאה.

דן תיכון (הליכוד):

כשאתה מדבר על הנוהל, אני מסב את תשומת הלב לגבי הנוהל בשאילתא בעל-פה.

היו"ר י' עזרן:

אז למה נתת שישאלו את השאילתות בעל-פה? למה נתת? איפה היית בתחילת הישיבה?

דן תיכון (הליכוד):

כאן הייתי.

היו"ר י' עזרן:

למה נתת שישאלו שאילתות בעל-פה?

דן תיכון (הליכוד):

מה זה, אני נותן?

היו"ר י' עזרן:

היית צריך להעיר.

אדוני, חבר הכנסת מגן, לצערי הרב כבר הייתי כאן יושב-ראש תורן פעמים מספר, אולי זו הפעם הרביעית, והערתי בצדק את ההערות האלה. רשמתי אותן לפני, אעביר אותן לנשיאות – למה משנים את סדר-היום באמצע היום.

דן תיכון (הליכוד):

בלי שחברי הכנסת יודעים על כך.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט.

שירותי רפואת חירום בערד

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הבריאות ביום א' באב התשנ"ג (19 ביולי 1993):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 19 ביולי 1993 פורסם, שהגברת ר"ב, זיכרונה לברכה (שמה המלא מופיע במקור), אשה כבת 60, עולה חדשה ממדינות חבר העמים, לקתה בהתקף-לב שעה שפסעה במרכז המסחרי של ערד הנמצא במרחק של כ-300 מטר מתחנת מגן-דוד-אדום בערד. בתחנת מגן-דוד-אדום ערד חנו באותה עת שלושה אמבולנסים, אולם לא נכח במקום נהג שיוכל להפעילם. האשה

נפטרה במקום מקץ 30 דקות של ייסורים לעיני העוברים והשבים. רק מקץ 50 דקות פונתה האשה מן המקום באמצעות ניידת משטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. אם כן – כיצד ייתכן שעיר בת כ-20,000 תושבים, שרבים מהם סובלים ממחלת הקצרת, נמצאת ללא הבטחת שירותי הצלה?

3. מה יעשה משרדך בעניין זה?

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הבריאות ביום ב' באב התשנ"ג (20 ביולי 1993):

עולה חדשה מרוסיה, תושבת ערד, נפטרה השבוע לאחר שלקתה בלבה. על-פי עדויות אזרחים שתמכו בה בגסיסתה, המתינו כחצי שעה עד שהגיע אמבולנס.

נטען שמוקד מגן-דוד-אדום בערד נסגר לפני שבועות מספר במסגרת ארגון מחדש של תחנות מגן-דוד-אדום, והמוקד הוצב בדימונה. בערד נשארה רק התחנה, ועל כן לא נמצא נהג להסעת האמבולנסים שבתחנה.

ברצוני לשאול:

1. מה העלתה החקירה באשר לפרטי האירוע, מדוע קרה הדבר, ומי אחראי לכך?

2. באילו מקומות נוספים בארץ נסגרו המוקדים של מגן-דוד-אדום, ועל-פי איזה שיקול ואילו קריטריונים נסגרו במקומות אלו דווקא?

3. האם נכון שבמקומות שבהם נסגרו המוקדים ירדה התנדבות המתנדבים הבוגרים לאפס, ושהדבר גורם לפגיעה באזרחים, כאשר אין מי שיזעיק מתנדבים לאיוש צוותי אמבולנסים?

4. האם בעקבות המקרה בערד ייבדק שוב מצב מגן-דוד-אדום במקומות שבהם נסגרו המוקדים?

שר הבריאות ח' רמון:

התשובה היא על השאילתא של חברת הכנסת סלמוביץ יחד עם השאילתא של חבר הכנסת המר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-18 ביולי 1993, בשעה 10:07, נתקבלה בתחנת מגן-דוד-אדום האזורית דימונה, האחראית לתחנת מגן-דוד-אדום בערד, קריאה בדבר אשה כבת 60 שהתעלפה במרכז המסחרי בערד. באותה שעה ביצע האמבולנס שבמשמרת מגן-דוד-אדום ערד פינוי חולה אחר לבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע. כתוצאה מכך הופנתה קריאה לסניף קופת-חולים בערד לשגר למקום רופא. רופאת המרפאה הגיעה בתוך דקות אל החולה, אולם לא נותר לה אלא לקבוע את מותה. מעדות אשה שנזדמנה באקראי למקום וניסתה לטפל בחולה עולה, שהחולה איבדה את הכרתה בתוך שניות מספר. מכאן ניתן להסיק, שהיה מדובר באירוע חריף וקשה במיוחד, וקרוב לוודאי שלא ניתן היה להציל את חייה גם לו היה צוות האמבולנס זמין.

אין המקרה הטרגי שאירע בערד מלמד על לקח כלשהו הקשור בהפיכת מוקד מגן-דוד-אדום בערד לתחנה. אותן תוצאות היו נגרמות, לדאבונו, גם במבנה הארגוני הקודם. אני רוצה להדגיש, שבמשך 20 שנה יש במגן-דוד-אדום ערד אמבולנס אחד בלי שום קשר למוקד, אם הוא שם או איננו שם, וכאשר האמבולנס הזה איננו, אזי אין אמבולנס נוסף. זהו המצב במשך 20 שנה. אני מצטער שאנשים עושים שימוש ציני באירוע טרגי למטרות שאינן קשורות לעניין.

זבולון המר (מפד"ל):

מי עושה שימוש ציני?

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא מתכוון לחברי הכנסת, בפירוש – אם מישהו הבין שאני אומר את זה לחברי הכנסת – אלא לאנשים במקום, והם יודעים זאת. אין שום קשר בין השאלה אם היה מוקד או לא היה מוקד במקום ואיפה מרימים את הטלפון לבין הנושא – אם יש אמבולנס נוסף או אין אמבולנס נוסף.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אמבולנסים היו, נהגים לא היו.

שר הבריאות ח' רמון:

זה המצב 20 שנה. בכל מגן-דוד-אדום ערד יש במשך 20 שנה אמבולנס אחד עם נהג אחד. נקודה. אני משוכנע, שאם היינו הולכים ובודקים 20 שנה אחורה, היינו מוצאים מקרים דומים שאירעו בערד, אני מקווה – מאוד מאוד מעטים ונדירים.

מה שקרה באותו יום: הנהגים הנוספים שנמצאים בדרך כלל בערד – אחד היה חולה ושניים לא היו בעיר. זה היה מקרה של צירוף נסיבות מאוד מאוד נדיר, כי אם הם היו שם, אחד מהם היה בא והופך להיות נהג האמבולנס.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אי-אפשר למצוא פתרון?

שר הבריאות ח' רמון:

מצאו פתרון. אני רוצה לבוא ולומר שמצאו פתרון ויש פתרון. אני רק רוצה לומר שהמקרה איננו קשור למוקד, וזה העניין, שבאו ואמרו: היה איזה שינוי ארגוני והוא השפיע. לא היה ולא נברא, וזה השימוש הציני, כי הם יודעים את זה.

בדיונים שניהלתי באופן אישי עם ראש עיריית ערד סוכם על שיפור השירותים ונקבע שיהיה כונן בערד, כונן אשר יגבה את נהג האמבולנס הקבוע שנמצא שם. 20 שנה לא היה כונן, וזאת מכיוון שערד היא מיוחדת, כי ברגע שיוצא אמבולנס לבית-החולים "סורוקה", משמעות הדבר שהיישוב נמצא כשעתיים ללא אמבולנס. כאשר העלו בפני את העניין אני הוריתי שיהיה כונן. ואכן, עוד לפני המקרה הטרגי הזה ביקשתי מהנהלת מגן-דוד-אדום לשים שם כונן, ואחרי המקרה הזה וידאתי ביתר תוקף שיהיה כונן. עוד נרחיב את שירותי הכונן, וזאת בלי שום קשר לנושא המוקד. בכך חל שינוי ושיפור בתחנת מגן-דוד-אדום ערד לעומת מה שהיה במשך 20 שנה.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, הובא לידיעתי, כי קיימת כוונה לסגור את תחנת מגן-דוד-אדום בכרמיאל, כפי שנסגרה גם זו בנהרייה. אילו פתרונות מציע אדוני לתושבי כרמיאל? אני שואלת שאלה זו בטרם יקרה אסון. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

השואל השני הנכבד, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מציע לשר, ואני אומר את זה בזהירות, לבדוק את הדברים בעצמו. אני לא יודע אם הוא יכול להספיק בתוך זמן קצר כל כך לבדוק אותם בעצמו. השר אומר, שבתוך שניות מתה האשה ובתוך דקות הגיעה הרופאה. העדויות האחרות, של מי שהיו שם, של אנשים תמימים, לא ציניים, שלא קשורים כלל במאבק על מגן-דוד-אדום, אומרות אחרת. אשה: אני החזקתי אותה 20 עד 30 דקות ביד, חיה. יש פה משהו ששווה באיזה מקום בדיקה. השר אומר: יש אמבולנס אחד. בכל העיתונים היה כתוב שיש שלושה, רק לא היו נהגים ואין תורנים ואין מתנדבים כשסוגרים מוקד וכדומה.

כיוון שמגן-דוד-אדום הוא המופקד על חיי אדם בזמן חירום, ואין משהו אחר כמעט שיכול להציל בני אדם שחיהם תלויים להם מנגד ותלויים בשאלה אם ימצא מהר פתרון או לא ימצא פתרון, אני אומר לשר: שווה לבדוק מחדש את המדיניות ואת הביצוע של ביטול מוקדים של מגן-דוד-אדום במקומות קריטיים. האם אתה מוכן לבדוק את זה שוב?

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מוכרח לומר לחברת הכנסת סלמוביץ, שלא סגרנו אף תחנת מגן-דוד-אדום אחת בישראל מזמן שאני שר; לא נסגרה. העובדה שעונים לטלפון בעכו במקום בנהרייה איננה מצביעה על סגירת התחנה. האמבולנסים נמצאים בנהרייה, נהג האמבולנס שם, ניידת הטיפול הנמרץ נמצאת היכן שהיא נמצאת, לא נסגרה אף תחנה אחת.

אם מישהו אומר שבשנת 1993 חייבים להרים את הטלפון דווקא בנהרייה, הרי זה מוזר. כאשר את מחייגת למוקד 101, אין לך מושג איפה מרימים. את כל ניו-יורק הגדולה – קרוב ל-16 מיליון נפש באזור – מנהלים ממוקד אחד ביתר יעילות מאשר בישראל.

צריך להבין אחת ולתמיד מה המשמעות. המוקדים כפי שנוהלו היו בזבז כסף על חשבון שירותי הצלה.

דוד מגן (הליכוד):

בניו-יורק זה שייך לעירייה.

שר הבריאות ח' רמון:

כן.

אנחנו, בכסף שחסכנו, שיפרנו שירותים אחרים. אנחנו הקמנו מגן-דוד-אדום בערבה, אנחנו הקמנו מגן-דוד-אדום ביהודה ובשומרון, דברים שלא היו קיימים. אנחנו שיפרנו.

דן תיכון (הליכוד):

מה קורה בבאר-שבע?

שר הבריאות ח' רמון:

בערד עצמה, שלא היה בה כונן 20 שנה, הרי מכיוון שפינינו משאבים יש עכשיו כונן. זה ההבדל.

אני חוזר ואומר: בעניין של מגן-דוד-אדום אני השקעתי אולי יותר מאשר בכל נושא אחר, אולי באופן יחסי ואולי אפילו באופן מוחלט; אולי רק בחוק ביטוח בריאות ממלכתי השקעתי יותר. המדיניות הזאת נבדקה פעם אחר פעם והוכחה כמדיניות נכונה. במקומות שבהם ביטלנו מוקדים, ראשי יישובים שהתנגדו להתחלה מודים עכשיו, שהמדיניות נכונה והשירותים שופרו.

זבולון המר (מפד"ל):

באילו יישובים אומרים כך?

שר הבריאות ח' רמון:

למשל בקריית-מלאכי.

דן תיכון (הליכוד):

מה קורה במגן-דוד-אדום באר-שבע? אולי תסביר לנו?

שר הבריאות ח' רמון:

תגיש שאילתא, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אולי תסביר בכמה מלים?

שר הבריאות ח' רמון:

תגיש שאילתא.

אסתר סלמוביץ (צומת):

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער, חברת הכנסת סלמוביץ, שאלת שאלה נוספת. את לא יכולה לשאול שלוש שאלות.

שר הבריאות ח' רמון:

לגבי מקרה המוות שקרה בערד, את הפרטים קיבלתי מהנהלת מגן-דוד-אדום על-פי עדויות של אנשים. אני לא מציע להקים ועדת חקירה. הדבר הברור הוא שצריך כונן בערד, על כך אין ויכוח, ועל הכונן הזה הוחלט כחודש לפני המקרה הזה, בהתערבותי האישית. אני מקווה שהכונן יענה על הבעיה.

שוב, היה צירוף נסיבות נדיר שגרם אולי לתוצאה טרגית, וכמובן, כולנו מצטערים על המקרה הזה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

היו"ר י' עזרן:

זכותך לשאול זכותו להשיב. הוא לא חייב דווקא להשיב מה שאת רוצה.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת סלמוביץ שאלה על כרמיאל ונהרייה. אני לא מתכוון לענות. אני רק קובע באופן עקרוני, שאף תחנת מגן-דוד-אדום אחת לא נסגרת בשום מקום.

היו"ר י' עזרני:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, היות שאדוני הוא מהמתמידים, ואני מתייחס אליך בכל כובד הראש כמו לכל חברי הכנסת, כעת הבנתי בדיוק מה קרה. לא היה כאן שום שינוי דרמטי. למעשה, השאלות בעל-פה היו שלוש: אחת לשר המשפטים, אחת לשר המשטרה ואחת לשר הבריאות. את הדיון בשתיים הראשונות סיימנו. לאחר מכן עברנו לכל הנושאים שהיו קשורים לסגן שר הביטחון, ובאופן טבעי עברנו גם לשאלות שהוא היה צריך להשיב עליהן. זה הכול. כל השינוי היה פשוט, היות שהשר היה אמור להשיב על שאלות שבענייני משרדו, השארנו גם את השאלות בעל-פה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שאלתי היא, האם שר משיב בתחילת התורנות שלו או בסופה על השאלות? זו השאלה.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי התקנון.

שר החקלאות י' צור:

מה יקרה אם יש יותר שרים מחברי כנסת?

דוד מגן (הליכוד):

זה לא קרה אף פעם אחת בקדנציה הזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

בשעה 20:00 זה כבר קרה.

היו"ר י' עזרן:

לא נאריך את הוויכוח, אני כבר עניתי לך, חבר הכנסת מגן. עם זאת, אני מתכוון באמת להעלות את הנושא בנשיאות, בכל הכבוד. אני טעיתי בתיאור התמונה, אבל אחרי שבדקתי מה קרה, העניין הוא הרבה יותר פשוט.

אני מודה על מה שאמר חבר הכנסת דן תיכון, אבל זה היה מקרה מיוחד בגלל הקשר בין השרים והנושאים השונים. זה הכול. תודה רבה.

אני מבקש משר הבריאות להשיב על שאלתא מס' 1094 של חבר הכנסת משה קצב. הוא איננו – התשובה תועבר לפרוטוקול.

גירוש מחבלים ומסיתים

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

פורסם באמצעי התקשורת, כי ההחלטה על גירוש מסיתים ומחבלים המסכנים את חיי אזרחי ישראל ואת תהליך השלום היא צעד חריג.

ברצוני לשאול:

1. האם בדעתך להשתמש בעתיד בנשק הגירוש אם יתעורר הצורך לכך?

2. אם כן – באילו תנאים תחליט הממשלה לפעול לגירוש מסיתים ומחבלים?

3. האם נכון שעל-פי חוות דעת גורמי הביטחון הגירוש הוא אמצעי יעיל ומועיל במאבק נגד המחבלים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. א. באפריל 1993, עם חידוש המשא-ומתן לשלום, הודיעה הממשלה כדלקמן: "הצהרנו בעבר כי הגירויים בדצמבר האחרון היו ללא תקדים ובעלי אופי חריג. עתה, עם חידוש המשא-ומתן, אין לישראל תוכניות לנקוט גירויים נוספים, ואולם, מטבע הדברים, על ישראל, כעל כל אומה, לשמור על סמכותה הטבועה לנקוט כל הצעדים החוקיים הנחוצים להגנת אוכלוסייתה". הדברים מדברים בעד עצמם.

ב. אנו מקווים כי המצב הביטחוני יהא כזה שלא יחייב אמצעים מסוג הגירוי או ההרחקה הזמנית. מכל מקום, כבעבר גם בעתיד תשקול הממשלה את הנסיבות הביטחוניות לגופן, מתוך התחשבות בחוות דעתם של גורמי הביטחון על-פי צורכי הזמן והמקום.

יציאת יהודי סוריה

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את ראש הממשלה ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

ב"קול ישראל" נמסר היום, כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993), כי הופסקה לגמרי יציאתם של יהודי סוריה. למרות הבטחות חוזרות ונשנות של נשיא סוריה חאפז אסד, הופסקה כליל יציאת היהודים. בודדים שמקבלים מדי פעם רשיון יציאה הם רק אלה שמשאירים בני משפחה ועירבון בסוריה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. מה תעשה הממשלה כדי לזרז את יציאתם של כל יהודי סוריה?

3. כיצד תפעל הממשלה להקל את מצבם של 1,400 היהודים שנותרו בסוריה?

4. האם נשקל להעלות נושא זה בצורה אולטימטיבית בשיחות השלום עם סוריה, כתנאי ראשון להמשך השיחות?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היציאה לא הופסקה כליל, היא רק נמשכת בקצב אטי מאוד, כתוצאה מצעדים שננקטו על-ידי השלטונות.

2. גופים בין-לאומיים, ארגונים לזכויות האדם, ארגונים יהודיים בארצות-הברית ובאירופה וממשלות ידידותיות פועלות לחידוש אישורי היציאה.

3. אנו מודעים לאורך כל הדרך לשלומה של הקהילה. בשלב זה לא חסרה הקהילה דבר, ומצבה הכלכלי טוב.

4. הנושא נשקל והוחלט שלא להעלותו שוב – הועלה בעבר בשיחות השלום – וזאת לאור הפעילות הענפה של ארגונים יהודיים ולא-יהודיים, תוך הבאה בחשבון שהסורים מתנגדים בתוקף לשלח את יהודי סוריה וכן מעוניינים בתמורות מדיניות בעיקר מצד ארצות-הברית ולא מאתנו, כמחווה עקב שחרור הקהילה היהודית.

חשיפת פרויקט "ארובות השרב"

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את ראש הממשלה ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

ב"ידיעות אחרונות" מיום 25 במאי 1993 התפרסמה ידיעה על פרויקט מהפכני בטכניון ששמו "ארובות השרב", המיועד לספק אנרגיה זולה ומים מותפלים.

על-פי הפרסום, הפרויקט הינו סודי ביותר ונחשף לאחרונה בפומבי על-ידי שר החוץ שמעון פרס שלא במתכוון.

ברצוני לשאול:

1. האם קיבל שר החוץ שמעון פרס אישור מוקדם לחשוף את דבר קיומו של הפרויקט הסודי?

2. האם נגרם נזק למדינת ישראל כתוצאה מהגילוי?

3. האם ננקטו אמצעים בנדון?

שר הבריאות ח' רמון:

1. ה"סודיות" היא מדעית-טכנולוגית ואיננה בגדר סוד לאומי, וודאי שאיננה נוגעת לנושאי ביטחון.

2. הנושא זכה לכתבה בת שלוש דקות בטלוויזיה. לישראל לא רק שלא נגרם נזק, אלא היא זכתה למחמאה על מקוריות בתחום הטכנולוגיה.

כינוס ועדת המנכ"לים בעניין היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים

חבר הכנסת א' אסעד שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

בתאריך 23 ביוני 1993 התכנסה ועדת המנכ"לים ושמעה דיווח מפי המנכ"לים על פעילויות משרדי הממשלה בכל הקשור ליישובי הדרוזים והצ'רקסים.

בכינוס הוועדה, למרות סיכום קודם עם מנכ"ל משרד ראש הממשלה, לא זומנו ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות, וכן חברי כנסת דרוזים, כדי לשמוע ולהגיב על הדיווח.

ברצוני לשאול:

1. האם התכנסה ועדת המנכ"לים, ומה היתה מטרת כינוס זה?

2. מדוע לא מפצים דוח מפורט לראשי הציבור הדרוזי על ישיבת ועדת מנכ"לים?

3. האם לא ראוי שבועדה ישתתפו ראשי המועצות על מנת שישמעו את דיווח המנכ"לים לגבי יישוביהם?

שר הבריאות ח' רמון:

1. ועדת המנכ"לים לענייני דרוזים קיימה את ישיבתה הראשונה ביום ד', 23 ביוני 1993. בישיבה דיווחו מנכ"לי משרדי הפנים, החינוך והתרבות והתיירות וכן נציג משרד הבינוי והשיכון על פעולות משרדיהם בשנת 1993. מנכ"לים של המשרדים האחרים ידווחו על פעולות משרדיהם בישיבות הבאות.

2. מרכז הוועדה נתבקש להעביר לחברי הכנסת ולראשי המועצות הדרוזיות סיכום ישיבת הוועדה.

3. מנכ"ל משרד ראש הממשלה ישב עם כל ראשי המועצות וחברי הכנסת הדרוזים ב-27 בינואר 1993. עם זאת, ראשי המועצות או נציגיהם יוזמנו לישיבות הוועדה לפי הצורך והעניין.

היו"ר י' עזרני:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני אחד היוזמים והדוחפים את ראשי המועצות הדרוזיות, כי בעבר, עם הקמת הממשלה, הם התנגדו להקמת ועדת המנכ"לים לעניינם, כי אמרו שזו בוודאי תהיה ועדה שתבוא ותדווח ולא יצא מזה דבר.

מכיוון שאני רואה חשיבות עליונה לתפקידי המנכ"לים האחראים במשרדיהם לנושאים רבים, ביקשתי ושכנעתי את ראשי המועצות להסכים ולא להתנגד להקמת ועדת המנכ"לים לעניינם.

הסיכום היה, שראשי המועצות וחברי הכנסת יוזמנו לדיונים וישמעו את הדיווחים, כי אם לא שומעים את הדיווחים, המנכ"לים ידווחו האחד לשני ויצאו משם כאילו הכול בסדר. למעשה, לא הכול בסדר כפי שהממשלה תכננה.

לכן אני מבקש, וזאת הפנייה, שראשי המועצות וחברי הכנסת יבואו לדיונים האלה, כדי שהמנכ"לים ידווחו לאנשי הציבור הדרוזי ולא לעצמם.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני, חבר הכנסת אסעד אסעד, אני בהחלט אעביר את פנייתך ובקשתך זו אל יושב-ראש הוועדה. עם זאת, אני חושב שקצת מוגזם להזמין אותם לכל ישיבה. אבל, בהחלט חשוב שיהיו דיווחים לראשי הציבור הדרוזי. יש היגיון בכך, ואני כאמור אעביר את פנייתך עם המלצתי הצנועה אבל החמה שיהגו עד כמה שאפשר על-פי בקשתך וישתפו את ראשי העדה בדיונים של הוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

מי הוא יושב-ראש ועדת המנכ"לים?

שר הבריאות ח' רמון:

מנכ"ל משרד ראש הממשלה שמעון שבס.

היו"ר י' עזרן:

תודה לשר הבריאות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר הערה שאני חוזר אליה בכנסת הזאת כבר הפעם הרביעית, שעל-פי תקנון הכנסת, שאילתות בעל-פה מועלות בתחילתה של ישיבת הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אבל אלה שאילתות בכתב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבין, אבל אני מדבר על שאילתות בעל-פה. הכנסת לא צריכה לזלזל בתקנון שלה.

היו"ר י' עזרן:

הכנסת לא זלזלה, אני כבר השבתי על שאלה בנושא הזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל שאילתות בעל-פה חייבות לבוא בתחילת הישיבה.

היו"ר י' עזרן:

וכך היה. אני הסברתי זאת. הסברתי לחבר הכנסת מגן מה קרה. השאילתות בעל-פה היו בתחילת הישיבה.

מאיר שטרית (הליכוד):

רק אחת היתה.

היו"ר י' עזרן:

לא, לא רק אחת, היו שתיים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני חוזר על זה בבחינת טיפות מים על אבן.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אתם מפריעים לנו. תנו לנו לנהל את הישיבה הזאת. בבקשה, אדוני שר התיירות.

התניית מתן אישורי כשרות באי-חילול שבת

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר התיירות ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

בהודעות שונות יצאת כלפי הרבנות בירושלים בטענה, כי הינה עוסקת בנושאים לא לה כאשר היא מתנה אישורי כשרות באי-חילול שבת ובקניית חסה מחבל-קטיף.

ברצוני לשאול:

1. האם הובא לתשומת לבך, כי לחילול שבת יש השלכות הלכתיות גם על כשרות, ולכן קיימת מניעה מבחינה הלכתית להעניק תעודת כשרות במקום שיש בו חילול שבת?
2. האם הובא לתשומת לבך, שבירקות עליים, כגון חסה וכרוב, יש בעיות כשרות, הנובעות מהופעת חרקים בתוכם, ובחבל-קטיף פותחה שיטה לגידול ירקות אלה העומדים בדרישות ההלכה?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי על השאלות שבנדון:

1. אינני נכנס לשיקולי הלכה, ומעולם לא התיימרתי לעשות כן.

חזרתי והדגשתי, כי אינני מתייחס לכשרות מטבחים וחדרי אוכל, אלא להוראות שאין להן כל קשר לנושא זה.

הפעלת מערכת הגברה באולם אירועים של המלון איננה קשורה לחדר האוכל או למטבח, והתניית הכשרות למלון בתחום זה היא התערבות שלא לצורך וניצול לרעה של סמכות הרבנות.

אילו היה הטיעון ההלכתי נכון כאן, כיצד אפשר להסביר מתן היתרים ואישורים שונים בערים שונות? האם ההלכה של רבנות אילת שונה מזו של רבנות ירושלים?

2. לו גם קיבלתי את הטיעון של ירקות עליים מגוש-קטיף כיחידים הכשרים, אין הדבר עולה עם הוראה גורפת לגבי כל סוגי הירקות שאותה קיבלו מלונות ירושלים ובכתב.

בכל רחבי ירושלים ובשווקים נמכרת תוצרת חקלאית מכל רחבי הארץ, כאשר למקום יש רשיון כשרות, האם יש סיבה כי מה שכשר בשוק מחנה-יהודה בירושלים לא יהיה כשר במלונות ירושלים?

קיום מופע ומכירת כרטיסים בחג

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר התיירות ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

בעיתונות פורסמו מודעות על מופע של אמנים, לונה-פארק וקרקס, לרבות מכירת כרטיסים, בחג השבועות בקיבוץ עין-שמר, בהשתתפות משרד התיירות.

ברצוני לשאול:

1. האם מקובל עליך שמשרד התיירות ישתתף ויממן אירוע המתקיים בחג, נוכח חוק שעות עבודה ומנוחה?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התיירות פועל לגיוון השירות לתייר בארץ על-ידי עידוד אירועי תרבות ברחבי הארץ.

חגי ישראל הם, ללא ספק, אירועים חשובים לתיירות החוץ והפנים.

אין זה ממדיניות משרדנו לקיים פעולות הסותרות את חוק שעות עבודה ומנוחה.

2. מדיניות משרדנו גורסת קיום האירועים השונים על-ידי גופים עצמאיים, והסיוע הניתן על-ידי משרדנו הוא לחלק מפעילות השיווק בלבד.

סיוע משרדנו איננו מהווה תחליף לשמירת החוק המתחייבת על-ידי היזמים עצמם, ואיננו מהווה גושפנקה בדיעבד לפעילותם.

ניתנו הנחיות לבדיקה מדוקדקת של כל אירוע ואירוע בעתיד.

קיום מופע ומכירת כרטיסים בחג

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר התיירות ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

נמסר לי, כי משרד התיירות משתתף במופע בחג השבועות בקיבוץ עין-שמר. המופע כולל הצגת עבודות חקלאיות, הופעת אמנים, לונה-פארק, קרקס ומכירת כרטיסים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון שמשרדך ישתתף ויממן אירוע הכרוך בחילול חג ובהפרת חוק שעות עבודה ומנוחה?

2. האם נכון ששירות עובדי המדינה המליץ בפני עובדי המדינה ליטול חלק באירוע זה תמורת תשלום מוזל?

3. האם תשונה ההחלטה?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התיירות פועל לגיוון השירות לתיר בארץ על-ידי עידוד אירועי תרבות ברחבי הארץ.

חגי ישראל הם, ללא ספק, אירועים חשובים לתיירות החוץ והפנים.

אין זה ממדיניות משרדנו לקיים פעולות הסותרות את חוק שעות עבודה ומנוחה.

2. מדיניות משרדנו גורסת קיום האירועים השונים על-ידי גופים עצמאיים, והסיוע הניתן על-ידי משרדנו הוא לחלק מפעילות השיווק בלבד.

3. סיוע משרדנו איננו מהווה תחליף לשמירת החוק המתחייבת על-ידי היזמים עצמם, ואיננו מהווה גושפנקה בדיעבד לפעילותם.

ניתנו הנחיות לבדיקה מדוקדקת של כל אירוע ואירוע בעתיד.

התנהגות ראש משרד התיירות בצפון-אמריקה

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר התיירות ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

בעיתון "הארץ" מיום י"א בסיוון התשנ"ג (31 במאי 1993) פורסם, כי ראש משרד התיירות של ישראל בצפון-אמריקה תומך בכת המיסיונרית "יהודים למען ישו", ומעודד את פעילות הכומר רוברטסון, המסייע להם ומעודד תיירות נוצרית-מיסיונרית לישראל.

מכיוון שדברי ראש משרד התיירות זכו לתגובות חריפות מפי ראשי הארגונים האורתודוקסיים והרפורמיים כאחד, ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. האם נוכח התנהגותו של ראש משרד התיירות בצפון-אמריקה, המתבטאת בעידוד תיירות מיסיונרית לישראל, תשקול החזרתו המיידית לארץ?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא, הוא לא דיבר על תמיכה במיסיונריות.

2. נציג משרדנו בצפון-אמריקה ציין את פעולתו של הכומר רוברטסון, מראשי התנועה הפונדמנטליסטית הנוצרית בארצות-הברית, ידוע ומוכר כידיד ישראל, אשר פעל רבות למען אינטרסים ישראליים, לרבות בתקופת המאבק למען עליית יהודי ברית-המועצות, עושה רבות להבאת אלפי צליינים נוצרים לישראל מדי שנה.

משרד התיירות וכן"ל נציגנו בצפון-אמריקה פועלים למען קידום הצליינות לישראל, ומעודד תיירות נוצרית מכל רחבי העולם. אין לכך דבר עם נושא המיסיונריות.

לא מתקיימת פעולה כלשהי אצל הכת הנקראת "יהודים למען ישו", וביקוריהם בארץ הם על דעתם ובאחריותם.

נציג משרדנו בצפון-אמריקה ציין בכאב את העובדה הידועה לכולנו, בדבר ממדי ההתבוללות בארצות-הברית, ועל כך יצא קצפם של חלק מהמגיבים מהקהילה היהודית.

לאור כל האמור, אין כל דופי בדברי נציג משרדנו בצפון-אמריקה, המסיים בימים אלו שירות מוצלח של חמש שנים.

חוף רחצה נפרד לדתיים בים-המלח

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר התיירות ביום י"ט בסיוון התשנ"ג (8 ביוני 1993):

נמסר לי, כי בדרום ים-המלח, באזור עין-בוקק ונווה-זוהר, אותר מקום להקמת חוף נפרד למתרחצים דתיים, בשטח המועצה האזורית תמר, ובשליטת החברה לפיתוח חוף ים-המלח של משרד התיירות. באזור מתגורר ציבור דתי גדול, במיוחד בערד, ובעיקר באים למקום אלפי מתרחצים דתיים מהארץ ומהעולם למטרות נפש וריפוי.

משרד התיירות משקיע באזור תקציבי עתק לפיתוח דרום ים-המלח, אולם אף שאשתקד נפתח חוף נפרד לזמן קצר, הוא פורק ולא נפתח מחדש.

ברצוני לשאול:

1. האם ייפתח חוף נפרד לציבור הדתי בדרום ים-המלח?

2. האם תינתן עזרת משרדך לתקציב הדרוש להקמת החוף הנפרד כנ"ל?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התיירות איננו מופקד על פיתוח חופי רחצה לציבור.

האחריות לפיתוח חופי רחצה היא של השלטון המקומי. המשרד המופקד על חופי הרחצה הוא משרד הפנים.

2. משרד התיירות שוקל מתן סיוע לרשות מקומיות לפיתוח חוף, על-פי פניית אותה רשות ובהתאם לשיקולי פיתוח תיירות אזורי.

על-פי בקשת עיריית ערד, הקציטי סך של 70,000 שקל להסדרת חוף רחצה נפרד בים-המלח עוד בתקציב 1993.

תוכניות לפיתוח אתר הטבילה בירדן

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר התיירות ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

אתר הטבילה בירדן, ממזרח ליריחו, הוא קדוש לנוצרים ומהווה מוקד משיכה לתיירים רבים. מאז מלחמת ששת הימים סגור האתר הזה לביקורי תיירים מסיבות ביטחוניות, והירדנים מבצעים כעת פעולות פיתוח בעברו המזרחי של הנהר, כדי למשוך לצדם את תנועת התיירים, בעוד תוכניות פיתוח ישראליות מוקפאות, אף שהן אושרו ויש מימון לביצוען.

ברצוני לשאול:

1. האם היוזמה הירדנית מוכרת למשרד התיירות?

2. האם נעשתה בדיקה עם שר הביטחון והמטכ"ל כדי לקבל את הסכמתם לפיתוח האתר לתיירות בצד הישראלי?

3. מה ייעשה כדי לפתוח בהקדם את אתר הטבילה מהצד הישראלי?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על היוזמה הירדנית לפיתוח אתר הטבילה בירדן ידוע לנו ממקורות לא-רשמיים ומפרסומים בכלי התקשורת בלבד.

2. בביקורי באתר ב-22 ביוני 1993 ביקשתי כי יועברו אלינו תוכניות מפורטות ותוצאות סקר כלכלי לבחינה. הבטחתי לבוא בדברים עם שר הביטחון וגורמי הצבא על אפשרות של סיוע מצדם להפעלת האתר, הנראה כרגע כקסרקטין צבאי לכל דבר.

כך ייעשה לאחר קבלת החומר המבוקש.

שתי המועצות האזוריות, מגילות ובקעת-הירדן, טוענות כי האתר מצוי בשטחן, הנושא נמצא כרגע בבוררות. משתי המועצות נשלחו פניות למשרד הביטחון בעניין זה.

3. השיקול אם לפתוח את האתר מהצד הישראלי כולל כמה מרכיבים: א. נחיצות האתר לאור קיומו של אתר הטבילה בירדנית, אשר משמש את צורכי הצליינים; ב. השפעת פתיחת אתר זה על אתר ירדנית, שהושקעו בו כספים רבים והוא מפרנס את המתיישבים באזור; ג. שיקולי כדאיות כלכלית, הקשורים בהשקעה בהכשרת השטח, וכמות המים בירדן באזור זה, בעיקר בתקופת הקיץ.

חשוב לציין, כי התיירות הצליינית העיקרית הנדרשת לאתר זה היא מהמקורות הדלים של הקהילות האורתודוקסיות – בזו ענייננו קטן יותר מאשר בצליינות המבוססת כלכלית, ואשר מקורה במדינות מערב-אירופה וארצות-הברית. לתנועה זו משמש אתר ירדנית אתר נוח ונגיש.

היות ירדנית ממוקמת בצפון-הארץ מסייעת לפיזור תנועת הצליינות לחלק ארץ זה, בעוד אתר הטבילה בדרום משרת את צלייני ירושלים, הנמצאים בה בכל מקרה.

פיתוח האתר על-ידי הירדנים לא ישפיע על הצליינות לישראל, מאחר שכל מסע צלייני איננו יכול להתקיים ללא ירושלים ואתרי הכינרת, נצרת והגליל. גם אם יבואו צליינים לטבול בשטח ממלכת ירדן, המשך דרכם יהיה לישראל.

תיירות ביהודה ובשומרון

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר התיירות ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

ביום שני, 21 ביוני 1993, הצגת במסיבת עיתונאים מפה של אזורי עדיפות עבור התיירות בישראל. כידוע לך, רוב מוחלט של התיירים לישראל הם לא-יהודים, וביניהם אחוז הבאים לישראל בגלל היותה "ארץ התנ"ך" הוא גבוה ביותר. הם באים לבקר בחברון של מערת המכפלה, בשילה של המשכן ובבית-אל של סולם יעקב. בתמונת המפה שהצגת (המצורפת), אזורי יהודה ושומרון אינם כלולים כלל.

ברצוני לשאול:

1. האם היעדרותם של אזורי יהודה ושומרון מצביעה על אי-התייחסות מצד משרדך למקומות שהם ערש התנ"ך בעבור היהודים והנוצרים?

2. מה הן תוכניות משרדך לעידוד תיירות באזורים אלה השנה ובשנה שעברה?

3. האם ביטל משרדך תוכניות שהיו מיועדות לאזורים אלה ואילו?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המענקים שנותן משרד התיירות לעידוד מפעלי תיירות ניתנים במסגרת החוק לעידוד השקעות הון. חוק זה אינו חל על יש"ע.

ביש"ע פועל קצין מטה ותיירות, עובד המשרד, אשר עובד בשיתוף פעולה הדוק עם המינהל האזרחי. באזור פועלות שלוש לשכות תיירות, בבית-לחם, ביריחו ובגשר-אלנבי, שמטרתן לעודד תיירות ולסייע לתיירים שמגיעים לאזור.

2. הביקוש אצל התיירים הבאים לישראל לביקור בחברון, בבית-אל ובשילה קטן ביותר, וגם לפני תחילת האינתיפאדה לא זכו מקומות אלא לביקוש רב. יש לזכור, כי לאתרים התנ"כיים יש משיכה שונה אצל קהילות צלייניות שונות.

3. משרד התיירות לא ביטל תוכנית קיימת או מסוכמת לגבי אזורים אלו לפיתוח או לעידוד.

מבצע תיירותי להבאת צליינים

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר התיירות ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום ד' בתמוז התשנ"ג (23 ביוני 1993) פורסם, כי ישראל עומדת לפתוח בקרוב במבצע תיירותי ענק, ביוזמת הממשלה, להבאת מאות אלפי צליינים לישראל, במלאת 2,000 שנה לישו, בשנת 2000.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה שפורסמה נכונה?

2. האם נערכו בשנים האחרונות מבצעים או פעילות דומה אחרת להגברת התיירות היהודית לישראל, ואם כן – אילו פעילויות ומתי נערכו?

3. מה הוא האחוז של בתי-כנסת, ישיבות ומקומות קדושים הכלולים בסיורים הרשמיים של תיירים יהודים הבאים לישראל, ומה בדעתך לעשות להגדלת הביקורים במקומות אלו, שבהם בא לידי ביטוי הקשר שבין התייר היהודי לעם ישראל?

4. מכיוון שמדי שנה מגיעים רבבות חסידים ותלמידי ישיבות אל רבותיהם וראשי הישיבות שלהם בישראל, וחלקם אף נשארים בארץ כעולים חדשים, האם שוקל משרדך אפשרות לעודד תיירות זו לישראל?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה שפורסמה נכונה.

2. משרד התיירות פועל כל השנים להגברת תנועת התיירות היהודית לארץ. עיקר הפעילות נעשית בארצות-הברית. לצערי, למרות הפעילות הנרחבת, רק 22% מיהודי ארצות-הברית ביקרו אי-פעם בארץ.

3. משרד התיירות איננו אחראי לארגון סיורים רשמיים לארץ ואיננו קובע באילו מקומות יבקרו תיירים. הדבר נכון לגבי כל התיירים.

לאחרונה נפגשתי בארצות-הברית עם ראשי ועידת הנשיאים, ודנו בין היתר על הגברת תנועת התיירות היהודית לארץ, בעיקר לקראת 1996, בהכרזת שנת ה-3,000 להולדת דוד המלך, ובשנת 1998, שבה נציין 50 שנה להקמת המדינה.

4. כפי שצינתי, פועל המשרד בקרב הציבור היהודי בכללותו פעילות המכוונת גם לחסידים ולתלמידי הישיבות.

היו"ר י' עזרן:

כל התשובות הועברו לפרוטוקול; זה שיא. אני חושב שצריך ממש לרשום את זה. מלאכתו של שר התיירות נעשית – אדוני, כשפונים לשר התיירות – – –

שר התיירות ע' ברעם:

אני מודה לך על העבודה הקשה שהוטלה עלי.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר, כשפונים לשר התיירות, רוצים להוכיח בעליל שעם ישראל מתייר ותר את הארץ.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עכשיו יש לי הערה לגבי השאלות בכתב.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תראה. הנה עכשיו סיים שר התיירות את מלאכתו. חברי הכנסת שהגישו את השאלות מעוניינים לשמוע תשובות. איך הם יכולים לדעת ששר התיירות עולה עכשיו ומשיב?

שאול יהלום (מפד"ל):

כשבלבלתם את כל סדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

שאלת, אני אשיב לך.

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

אבל בחוץ.

מאיר שטרית (הליכוד):

על השולחן.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

רבותי, זה תלוי בחוץ. אתם מחפשים כעת סיפורים?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, אדוני היושב-ראש, אני מצטער. העבודה הפרלמנטרית של הכנסת — — —

היו"ר י' עזרן:

אבל זה מופיע בחוץ.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא מסכים אתך. העבודה הפרלמנטרית של חבר הכנסת מחייבת אותנו להגיש שאילתות, זה מכשיר פרלמנטרי. אני מצטער שבכנסת הזאת עושים צחוק מהמכשיר הזה. רשום בפרוטוקול שתשובות על שאילתות הן אחרי נושא X. אתה מכיר את העניין הזה, ששאלו מישהו מתי הוא נולד, והוא אמר: כשהוא מת. איך אני יכול לדעת מתי? שיגידו שעה, זמן.

היו"ר י' עזרן:

אבל אין היום הצג האלקטרוני?

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

תגיד לי, חבר הכנסת דן תיכון, אתה באת היום ברוח מלחמתית, תוקפנית?

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

מה קרה לך?

טוב, אני מסכים להעביר את כל הנושא הזה לנשיאות. זה בצדק; בדרך כלל אני מוצא את סדר-היום על שולחני ואני מעיין בו. אני מתפלא שהיום – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

נכון, בדרך כלל השאילתות נמצאות.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה מעקר את השאילתות.

היו"ר י' עזרן:

אמת. זו שאלה טובה לגבי השאלות.

הצעה לסדר-היום

מדיניות הממשלה – חוקית אך לא לגיטימית

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אנחנו נעבור עכשיו לנושא הבא, ברשותכם: הצעה לסדר-היום מס' 1792, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, והוא נוכח, בנושא: מדיניות הממשלה – חוקית אך לא לגיטימית.

דן תיכון (הליכוד):

תחשוב על כך שחבר הכנסת דן תיכון היה צריך לדבר בשעה 12:30. תראה מתי זה מגיע.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, מקבלים שכר על שמונה שעות עבודה לפחות.

דן תיכון (הליכוד):

יכולים לשבת 12 שעות – אבל ישיבה מסודרת.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני חבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה חוקית, אך דגל שחור של העדר לגיטימיות בעליל מתנוסס מעל מדיניותה. הממשלה נבחרה כחוק, הליך קביעת מדיניותה הוא חוקי, ולכן מדיניותה היא חוקית. אבל משום שמר רבין הבטיח לציבור לפני הבחירות מדיניות אחת, אך משנבחר הוא מבצע את היפוכה הגמור, היא לא לגיטימית. מר רבין קיבל מנדט למדיניות אחת. אין לו מנדט למדיניות הפוכה.

מפלגת העבודה התחייבה בפני הציבור על פוליטיקה נקייה וגם על תוכנית פוליטית. אתם הבטחתם להמשיך את נוסחת מדריד, לא לוותר על רמת-הגולן, לא לקבוע את תנאי הסדר הקבע ביהודה ובשומרון, והציבור הביע בכם אמון כדי לבצע את המדיניות הזאת. אבל בפועל אתם מפירים את התחייבויותיכם לבוחרים. נוסחת מדריד הפכה אות מתה, הממשלה מוכנה לסגת מכל רמת-הגולן, וביהודה ובשומרון יוצרת הממשלה תהליך הסולל את הדרך להקמת מדינת אש"ף ו"חמאס", שבירתה ירושלים.

אדוני היושב-ראש, הדברים חמורים במיוחד לגבי ירושלים, משום שעל חטא הולכת הציבור שולל לפני הבחירות בעניין ירושלים אתם מוסיפים את פשע הונאת הציבור בעצם ימים אלה. הנה, הבטחתם לפני הבחירות שירושלים אין ויתורים. באילו מלים נחושות השתמשותם: אנחנו נתקש, אנחנו לא נוותר. אבל אחרי הבחירות אתם מאפשרים לערביי ירושלים להצביע על האוטונומיה; צירפתם את פייצל אל-חוסייני למשלחת; הקפאתם את הבנייה היהודית במזרח-ירושלים, בעיר העתיקה, כמעט לחלוטין; והנה השבוע אנחנו שומעים שעיריית ירושלים מתכוונת להפשיר קרקעות במורד הר-הזיתים לבנייה ערבית מסיבית, שמשמעותה היא יצירת רצף ערבי-קרקעי, אדוני היושב-ראש, מיהודה ומשומרון אל לב הר-הבית.

אני רוצה להסב את תשומת לבך, אדוני שר הבריאות, שמשמעות הבנייה הזאת היא, שיווצר רצף משכונת אל-עזרייה, אל מורדות הר-הזיתים, אל גת-שמנים וואדי-ג'וז, אל הרובע המוסלמי, אל הר-הבית – לב-לב, בבת-העין, של העם היהודי.

יש מי שעושים זאת בתמימות, אינם שמים לב להולכת השולל, אבל אצל אחרים אין מדובר במקרה, זו כוונת מכוון להכשיר את הקרקע כדי להעביר את הריבונות לידיים זרות בלבה של ירושלים.

מותר לממשלה להפר את הבטחותיה. הדבר הזה הוא חוקי. שקר ממשלתי, אדוני שר הבריאות, איננו דבר שמנוגד לחוק, אבל המעשה הוא בלתי לגיטימי, כי שקר הוא דבר בלתי מוסרי, ולכן הוא לא לגיטימי.

לפני הבחירות עוד הרחקתם לכת והבטחתם, בשם הרבדים העמוקים ביותר של הקונסנסוס הציוני במדינת ישראל, שתתנגדו למדינה פלשתינית. היום אינכם מתנגדים. לפני שנבחרתם דיברתם על משא-ומתן קשה, עקשני ונחוש. היום מה עושה הממשלה? היא מאמצת קו מדיני שיש בו ויתורים חד-צדדיים. איך אומר מר פרס? הפלשתינים מקבלים, כי הם צריכים לקבל, וישראל נותנת, כי היא צריכה לתת. זה המשא-ומתן שהבטחתם לציבור לפני הבחירות?

עשרה ימים לפני הבחירות עוד עלה מר רבין אל רמת-הגולן והבטיח לתושבי הרמה, כי מי שיפקיר את רמת-הגולן יפקיר את ביטחון ישראל, והם הצביעו בעבורו בהמוניהם, משום שנטע בהם אמונה כי לא ייסוג. לו דיברתם אמת לפני הבחירות, היה הציבור מצביע בעבורכם? האם היו תושבי רמת-הגולן מביעים תמיכה המונית במר רבין? האם היו תושבי אריאל מצביעים במספרים גדולים למפלגת העבודה?

אומנם אמרתם לפני הבחירות שתלכו לויתורים, לא בתחום הטריטוריאלי, לא בקדנציה הזאת, והבטחתם בה בעת להתגבש סביב קונסנסוס לאומי רחב על מה שאין לוותר עליו, במיוחד על דברים שהתקבלו כל השנים בהסכמה לאומית סוחפת. הנה היו החלטות ממשלה, מקובלות על הרוב המכריע בעם, לדוגמה: התיישבות ברמת-הגולן ובמעלה-אפרים, באריאל, במעלה-אדומים, בגוש-קטיף. ברוב מכריע של המקרים לא ממשלות ליכוד התחילו את הדברים האלה. ממשלות של המערך התחילו את הדברים האלה. והנה מה אומר כאן לפני שבועיים השר צור, ממחנה רבין במפלגת העבודה, על יישובי בקעת-הירדן? אומר השר צור, שהוא ייאבק כי הם יישארו במקומם בריבונות כלשהי. אתה מקשיב, אדוני שר הבריאות?

אני יכול להבין, שמה שמתקבל בקונסנסוס לאומי רחב אפשר לשנות, אבל גם אז חייב הדבר להתקבל בקונסנסוס לאומי וציוני רחב. אולם מפלגת העבודה מוכנה עכשיו להביא לשינויים מכריעים כאלה על חודי קולותיהם של האדונים גוז'נסקי, זיאד ודראושה. זמרי יכול להתחפש לפנחס, זה חוקי, אך כמו כל מעשה זיוף, זה לא לגיטימי.

אתם הוניתם את הציבור; בתעמולתכם אפילו שיניתם את הצבעים. הנה, מחקתם את הצבע האדום שאפיין אתכם כל השנים, וכמו התגנבתם אל הצבע הכחול-לבן. מגלגלים עיניים לשמים. איך אומר מר רבין? אני ממשיכו של בגין. צחוק עושה לנו יצחק. מר רבין איננו בגין. הוא בקושי תואם-פרס, עם רוב חסרונותיו, ללא כשרונותיו.

אדוני השר, ראש ממשלה, שכך מוליך שולל את הציבור, יוצר משבר אמון חמור בין העם לבין ממשלתו, ואין לו מנדט.

ואין לו מנדט לדבר נוסף: להגשים מדיניות של ויתורים ברמת-הגולן ובירושלים בעזרת קולות של חברי כנסת המזדהים עם המטרות של אש"ף ושל סוריה, אויבינו.

אני מקשיב לדעותיהם המוצהרות של חברי כנסת מן המפלגות של חבר הכנסת דראושה ושל חבר הכנסת זיאד – –

תופיק זיאד (חד"ש):

חוץ מהתקליט הזה, שכבר נמאס, יש לך משהו להגיד?

עוזי לנדאו (הליכוד):

— אני אלחם בהן, אינני מקבל אותן. הם מצהירים שרצונם הוא לשנות את אופיה היהודי והציוני של המדינה מיסודו.

היו"ר י' עזרן:

רגע אחד, בבקשה. חבר הכנסת זיאד, שמענו אותך. אין שום תקנה בחוק האוסרת להשמיע אותו תקליט כמה פעמים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חברי הכנסת זיאד ודראושה מדברים על מדינה — — —

היו"ר י' עזרן:

רק רגע, בבקשה. רבותי השרים, אני מבקש. חבר הכנסת זיאד, אנא ממך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטט אותם. אני מקשיב לדבריהם. אינני מתווכח אתם. אני איאבק בהם, אבל אלה הדברים שהם אומרים. חבר הכנסת זיאד קצר בפזמון — — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זיאד, אנא ממך. עד עכשיו היה הדיון הזה מאוד רגוע.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני רגוע.

היו"ר י' עזרן:

הערת, קיבלנו את ההערה. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש חברי כנסת שאינם נאמנים למדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית על-פי גישתם ועל-פי מטרות מפלגתם המוצהרות – –

תופיק זיאד (חד"ש):

אתה קובע מי נאמן למדינה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – הצבעתם היא חוקית, והם חברי כנסת לגיטימיים – –

תופיק זיאד (חד"ש):

אתה יודע מי נאמן, ומי לא?

היו"ר י' עזרן:

האם הוא אמר שזה אדוני?

עוזי לנדאו (הליכוד):

– – אבל לא לגיטימי למפלגה ציונית, שבהעדר קונסנסוס לאומי היא תגייס לעזרתה את שוללי הציונות, כדי לכפות את דעתה על אפוזיציה יהודית וציונית בנושא קיומי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אבל בליכוד פסלו את הרעיון – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת טלב אלסאנע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, האם כאשר יעלה, חלילה, נושא ירושלים וויתורים מסוימים בירושלים על שולחן המשא-ומתן, האם חבר הכנסת דראושה וחבר הכנסת זיאד יצביעו בשביל טובתה של ישראל, או בשביל טובת פלשתיין? אני שואל אותך, אדוני שר הבריאות, אם תגיע לכנסת השאלה, האם לוותר או לא לוותר ברמת-הגולן, האם ישראל תיסוג משם, אתם תצביעו כי תאמינו שהדבר הזה הוא אינטרס ישראלי. חבר הכנסת תופיק זיאד לא יצביע משום שהדבר הוא אינטרס ישראלי, אלא מפני שהוא אינטרס סורי.

אדוני היושב-ראש, מדיניות זו של הממשלה היא אומנם חוקית, אך היא נעדרת לגיטימיות מוסרית ודמוקרטית – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

על איזה מוסר אתה מדבר?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לנדאו, אתה סיימת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני כבר מסיים.

– – ואין לגיטימיות מוסרית להתחייבויותיה לוותורים טריטוריאליים.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מבקש הודעה אישית.

היו"ר י' עזרן:

אם אדוני יתאפק עד הסוף, אני אתן לו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מבקש לומר עוד מלה אחת. מר רבין טוען, ש"טענות הליכוד שאין לי מנדט הן שקריות ואוויליות", זה בהמשך לסגנונו של ראש הממשלה – על פרופלורים ועל ביוכים בוועדת הכספים של הכנסת.

הנושא הוא רציני, וצריך להשיב תשובות רציניות, להצביע ולהראות מדוע יש לראש הממשלה מנדט.

הנה הוא שלח אלינו לכאן את השר רמון. זה זמן ניכר אין ראש הממשלה מכבד את הכנסת בנוכחותו. לצערי, השר רמון בהופעותיו כאן נוקט לשון קיצונית, ארסית, תוקפנית, משתלח ביריביו הפוליטיים, ומוריד את הפולמוס בכנסת לרמה של התגוששות, של שוק.

אדוני שר הבריאות, אתה יכול להיות חריף בוויכוח, אל תכפיש. אתה יכול לטעון בעוז רוח, לא בגסות רוח. מה שאני מבקש ממך זה שתדבר לעניין, תנמק ותסביר מדוע ראש ממשלה, שמבטיח דבר אחד לפני הבחירות, ומתכחש להבטחותיו לאחר הבחירות, יכול לטעון שיש לו מנדט מן הציבור. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. מה הנורמה בדרך כלל? האם מקיימים כל שמבטיחים לפני הבחירות? סתם אני שואל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

התשובה היא: כן. ומי שמבטיח פוליטיקה נקייה, בוודאי צריך לתבוע זאת בעצמו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה.

הודעה אישית של חבר הכנסת ת' זיאד

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, סליחה רגע. ברשותך, הבטחתי את רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק זיאד. אתה עצמך אמרת, שהיות שהזכירו את שמו, מגיע לו.

יורם לס (העבודה):

אבל בסוף הישיבה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני, דקה. בלי להתלהב.

תופיק זיאד (חד"ש):

חבר הכנסת עוזי לנדאו תמיד חוזר על אותו סיפור, שכאילו יש חברי כנסת שמתכחשים לקיומה של מדינת ישראל. ברור שכל מי שנמצא בבית הזה התחייב, אפילו בשבועה, לא רק להכיר בזכות קיומה של מדינת ישראל, אלא לעמוד בה. הזכות הזאת כזכות, לא כעובדה דה-פקטו. זה דבר אחד.

דבר שני: סוריה. כל פעם סוריה. מה רוצה סוריה? סוריה רוצה שלום מלא תמורת שני דברים, שהם דבר אחד.

דוד מגן (הליכוד):

את רמת-הגולן.

תופיק זיאד (חד"ש):

חכה רגע. קודם כול להחזיר לה את כל רמת-הגולן, שהיא חלק אינטגרלי מהשטח הסורי. והדבר השני זה פתרון של הבעיה הפלשתינית. אתם, הליכוד, ניסיתם 15 שנים בממשלה, ניסיתם כל מה שיכולתם לעשות, לא הצלחתם ולא תצליחו.

ואני פה שומע אותו תקליט שחוזר עליו חבר הכנסת לנדאו. חוזר עליו, וחוזר עליו, וחוזר עליו.

היו"ר י' עזרן:

סיימנו.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מסיים. אני אומר – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש ממך לסיים. אנא ממך.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני אומר שהדלת הסורית לשלום מלא פתוחה, והדלת הפלשתינית לשלום מלא פתוחה, והדלת היחידה הסגורה בפני השלום היא הדלת של ישראל, ובמיוחד של האופוזיציה הזאת.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הצעה לסדר-היום

מדיניות הממשלה – חוקית אך לא לגיטימית

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת תופיק זיאד.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חכה עד – – –

דוד מגן (הליכוד):

לא הבנת את כוונתי, אדוני היושב-ראש. מה זה היה צריך להיות? הוא רשום להצעה לסדר? גוש חוסם הוא גוש חוסם, אבל הוא צריך לתת גם לנו קצת זכויות.

תופיק זיאד (חד"ש):

תיקחו – – –

היו"ר י' עזרן:

נגמר. בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמעט מדי שבוע בשבוע מעלה חבר הכנסת לנדאו הצעות – הייתי אומר בלשון המעטה: קצת מוזרות. יש לך ויכוח מדיני, חבר הכנסת לנדאו – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה מדבר מבחינה רפואית?

שר הבריאות ח' רמון:

– עם הממשלה – תעלה את ההצעה, וידונו וייתחסו וידברו עליה. יש ויכוח בין הממשלה ובין האופוזיציה. זה לא סוד. אני נותן לך גם עצה, חבר הכנסת לנדאו, שראוי שתלמד את עמדות הממשלה, כי אין שום קשר בין עמדות הממשלה כפי שאתה הצגת אותן לבין עמדות הממשלה כפי שהן.

אתה רואה שדים בכל מקום, ואתה מעלה דברים שאינני יודע מנין אתה לוקח אותם. אגע במלה אחד בעניין ירושלים. אומרת הממשלה, חוזרת ואומרת פעם אחר פעם, שירושלים תישאר מאוחדת בריבונות ישראל. חבר הכנסת לנדאו, אחת הסיבות לכך שהמשלחת הפלשתינית בווינגטון ביקשה להעלות את עניין ירושלים במלוא חריפותו עכשיו היא דווקא משום שהסגר שהממשלה הזאת החליטה עליו המחיש בצורה הכי ברורה ומעשית את נחישותה של הממשלה הזאת בעניין ירושלים. ואתה מספר לציבור סיפורי אלף לילה ולילה, שלא היו ולא נבראו. אבל אני לא רוצה להתווכח אתך על זה.

אתה עושה דבר נורא. מה זה ממשלה חוקית ולא לגיטימית? אם לתרגם את המלה לגיטימית לעברית, הרי אתה אומר: הממשלה חוקית ולא חוקית. את זה אתה אומר. ואתה למעשה מתחכם ומנהל בציבור מערכת הסתה נגד הממשלה, ואתה אומר שמעשיה אינם חוקיים ופעולותיה אינן חוקיות. ומי ששומע אותך, מה הוא צריך להסיק? הוא מסיק מסקנה אחת ברורה: נגד ממשלה לא חוקית מותר לנקוט אמצעים לא חוקיים.

ואתה מסית את הציבור הרחב לפעול בדרכים לא חוקיות נגד ממשלה נבחרת דמוקרטית שנבחרה על-ידי העם. אתה מסית נגד הכנסת הזאת, נגד סמכותה, כי הממשלה שואבת את כוחה מהכנסת. ולכנסת הזאת, מדי שבוע ושבוע – אתם עוזרים לנו – יש אמון. אתם מגישים הצעת אי-אמון, ובכל שבוע הרוב של הממשלה גדול יותר. כל שבוע אתם מוכיחים שיש לכנסת אמון מוחלט בממשלה הזאת. אתם מספרים ומספרים סיפורים.

מה אתה עושה למעשה? אתה רוצה להחזיר את תנועת החרות, או את הליכוד לימיה הראשונים של המדינה, כשתנועת החרות כפרה בסמכותה של הכנסת הזאת? אתה רוצה להחזיר לשוליים הכי סהרוריים של המפה הפוליטית? לשם אתה רוצה לקחת את הליכוד? אני יכול אולי לשמוח על זה, במובן הצר של איש מפלגה. אבל כמי שחרד למבנה הדמוקרטי במדינת ישראל, זה דבר נורא שמפלגה גדולה, שהיא זרם משמעותי בעם, אנשים כמוך בתוכה – אני מקווה שלא יהיה להם רוב – גוררים אותה לשוליים הכי סהרוריים של המפה הפוליטית. למה אתה עושה את זה, חבר הכנסת לנדאו? אתה משרת את מפלגת העבודה. אתה משרת את הממשלה בכך. אתה פוגע ביסודות הדמוקרטיה. הדמוקרטיה במדינה חשובה יותר מממשלה זו או אחרת, גם מממשלת העבודה.

לכן, תפסיק עם זה. אתה שולל מדיניות – תתווכח אתנו, תציג את עמדתך. למה לך? למה לך לבוא ולהגיד שאין לנו מנדט ואנחנו לא יכולים לעשות? זה גם לא נכון מבחינה משפטית צרה. אם אתה רוצה, אני גם אצטט לך, ובכך אני באמת ארצה לסיים אחת ולתמיד את הוויכוח שהוא – איך אמרת: אוילי זו מלה לא יפה – מטופש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה נקרא דלות החומר.

היו"ר י' עזרן:

לא צריך לעזור לו, הוא ירצה לבד.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אצטט את נשיא בית-המשפט העליון. הוא קבע כי הממשלה איננה כבולה אפילו לא לקווי היסוד שלה, מתוך הנימוק: "כל גוף חי ופועל חייב להתאים עצמו דרך קבע לנסיבות המשתנות ולתנאים מתחדשים".

לכן, גם לו היה שמץ של אמת בדבריו, והממשלה צריכה לעשות איזה דבר שהוא מנוגד אולי למה שנאמר בסעיף זה או אחר, למען מטרה אחרת שגם לגביה היא אמרה שעליה למלא אותה, אז יש לכך אפילו הגיבוי המשפטי הקונסטיטוציוני החוקי.

לכן, תרד מהדרך הזאת, מההבל הזה, מהדבר הנורא שמסיט אותנו מהוויכוח הנוקב, הקשה והמסובך שיש בינינו לביניכם.

אינני חושש, ובכך אני מסיים, שאתה, חס וחלילה, תפעל בדרך לא חוקית. אינני חושש שאיש מאנשי הליכוד יפעל כך. אלה שאינם מבינים אתכם ואינם יורדים לסוף דעתכם הפורמלית הם אלה שעלולים להבין מדבריכם, שמותר להם ואפילו הם חייבים לפעול באמצעים בלתי חוקיים נגד ממשלה וכנסת חוקיות.

לכן, אני מציע שתסתפק בדברי אלה, וזאת תהיה הפעם האחרונה בקדנציה הזאת לפחות, אני מציע: בכל הקדנציות, שאנחנו דנים בסוגיה הזאת מעל דוכן הכנסת נגד הכנסת עצמה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. מה אדוני מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע להסתפק. כל כך מתבקש להסתפק. לטובת הליכוד, לא לטובת הממשלה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. האם אדוני מסתפק במה שהשר אמר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסתפק בהודעת השר. אני רק מודיע לו שהוא יציע לי תשובה דומה עם תחילת מושב החורף של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אני שאלתי, האם אדוני חבר הכנסת מסתפק בהודעתו של השר? לא שאלתי אם אדוני מסופק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסתפק.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אין לנו הצבעה.

הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון – אי-מינוי למועצת הפסיכולוגים), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תרמ"ד, הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון – אי-מינוי למועצת הפסיכולוגים), התשנ"ג–1993. ינמק מהמקום חבר הכנסת דוד מגן. ישיב השר רמון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדובר בתיקון קל בסעיף 47 לחוק הפסיכולוגים, להוסיף אחרי סעיף 47 את 47(ב), ובו ייאמר: "מי שהואשם בעבירה כמפורט בסעיף 33 או שתלונה נגדו עומדת ותלויה בפני ועדת המשמעות לא ימונה כחבר המועצה".

הצעת החוק הזאת באה על רקע מקרה מסוים ששר הבריאות מכיר אותו, ואני מטפל בו כיושב-ראש ועדת משנה לנציבות תלונות הציבור.

אני מבקש שהכנסת תאשר זאת ותעביר להכנה לקריאה ראשונה בוועדה לענייני ביקורת המדינה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן, יש מקום לתיקון המוצע, היות שהוא מונע אפשרות של מינוי פסיכולוג לחבר במועצת הפסיכולוגים, על-פי חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977, בעת שהואשם בעבירה לפי אותו חוק ועומדת ותלויה נגדו תלונה בפני ועדת המשמעות, הממונה ופועלת אף היא מתוקף החוק הנ"ל. אין ספק כי יש במינוי כזה משום טעם לפגם ואף סכנה להליכי הבירור התקינים בוועדת המשמעות.

על מנת שלא לטעות ולהטעות את הגופים – משרדי הממשלה, הסתדרות הפסיכולוגים והמוסדות להשכלה גבוהה – אשר שולחים נציגים למועצה, יש מקום לתמוך בהצעת התיקון.

ראוי לציין, כי עד כה התעוררה הבעיה רק פעם אחת, כשהוצע למנות למועצה חבר אשר היה צפוי לבירור בוועדת המשמעות, ללא ידיעת המעורבים במינוי. המינוי נמנע לאחר שאותו פסיכולוג הסיר מרצונו את מועמדותו.

יצוין כי מועצת הפסיכולוגים משלימה בימים אלה הגשת רשימה של תיקונים לחוק הנדון, בעקבות ההתנסות של הפעלתו מאז 1977. התיקונים המוצעים אמורים לעבור את ההליך המקובל של שינוי ותיקון בחוק קיים.

לפיכך, אני מציע להעביר את הצעת החוק בקריאה טרומית ולהכינה לקראת קריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, יש לנו הצעת תיקון והסכמת השר המשיב.

דוד מגן (הליכוד):

אני מסכים לוועדה שהשר מציע.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה מהירה. מי בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק בקריאה טרומית להכנתה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון אי-מינוי למועצת הפסיכולוגים), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

15 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהחוק עבר בקריאה טרומית לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, לשם הכנתו לקריאה ראשונה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה מטעם ועדת הכספים – הצעת חוק הגליל (הוראת שעה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת גדליה גל.

הצעת חוק הקדשות המוסלמים (הווקף המוסלמי), התשנ"ב-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ק"ד, הצעה משותפת לכמה חברי כנסת, חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי. ינמק חבר הכנסת האשם מחאמיד. ישיב שר האוצר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת, להזכירכם, עברה לדיון מוקדם בוועדה ב-29 בינואר 1992, ברוב של 23 קולות, ללא מתנגדים ונמנע אחד. אם תרצו, אני מוכן לקרוא בשמות האנשים שהצביעו אתנו בזמנם. אני מקווה שאין צורך בכך.

החלטתי לומר אותם דברים, כדי שלא תהיה שום סיבה לכך שהפעם ישנה מישהו את דעתו. אני אומר אותם דברים, אשא אותו נאום, בתקווה ובציפייה שהצעת זו תעבור כפי שעברה בכנסת הקודמת.

ההצעה באה לתקן עוול כלפי האוכלוסייה הערבית-המוסלמית בארץ, המונה יותר מחצי מיליון נפש, המהווים כ-70% מכלל האוכלוסייה הערבית בישראל, אשר נכסי ההקדש שלהם הופקעו לפי חוק נכסי נפקדים משנת 1950 והועברו לרשות האפוטרופוס לנכסי נפקדים, וזאת בהתבסס על הטענה, שעם קום המדינה נפקד הוועד המוסלמי העליון מן הארץ.

נכסים אלה, אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, לפי ההלכה המוסלמית מוקדשים לכלל המוסלמים ואינם בבעלות פרטית. כספי הווקף, ההקדש, שימשו לפני קום המדינה לטיפול בבעיות ובמצוקות של המוסלמים בתחומי הרווחה, החינוך, הבריאות, החקלאות והדת. במלים אחרות, הכנסות הווקף היוו חלק אינטגרלי של כלכלת התושבים המוסלמים ורווחתם.

היום, כמובן, המצב בקרב האוכלוסייה הערבית איננו טוב. קו העוני ידוע לכולנו; כ-60% מכלל האוכלוסייה הערבית חיים מתחת לקו העוני. היום אנחנו צריכים את הנכסים האלה יותר מאי-פעם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמרתי, העוני חוגג בקרב האוכלוסייה הערבית. 60%, יש לזכור, מהם ומילדיהם חיים ברמת חיים משפילה, מתחת לקו העוני, והאבטלה הולכת וגוברת. המוסלמים אינם יכולים ליהנות מניהול נכסי ההקדש שלהם, שדווקא כה חיוניים הם למחיייתם ולהווייתם. נכסים אלה אינם רכוש פרטי, כפי שאמרתי. הווקף, לפי ההלכה המוסלמית, שייך לבני כל הדת המוסלמית, לקולקטיב הזה שנקרא מוסלמים, והדת המוסלמית, כמובן, אינה נפקדת. המוסלמים עוד קיימים פה, הדת המוסלמית קיימת פה, והמוסלמים בארץ לא נפקדו.

לידיעתכם, חברי הכנסת, בני הדת היהודית, למשל, מקבלים שירותים ממשרדי הדתות, הפנים והחינוך. בני העדה הערבית-הנוצרית גם הם נהנים מאוטונומיה דתית, ואני מברך על כך. אך בני העדה המוסלמית מופלים לרעה, רכושם הרב מצוי בידי האוצר ופירותיו נטמעים בהכנסותיו של האוצר. על שאלות רבות שהפניתי עוד לפני שנים לא קיבלתי תשובה אחת אשר תיתן, ולו ברמז, פרטים על הכנסות והוצאות רכוש הווקף ומרכיביו.

המוסלמים בונים מסגדים על חשבונם, מתרומותיהם שלהם, ומוזר, אך גם בתי-קברות חסרים להם. ברוב היישובים הערביים המוסלמיים משתמשים באותן חלקות שבהן השתמשו עוד לפני קום המדינה, ואין זה סוד שכבודם וקדושתם של המקומות הקדושים בכל רחבי המדינה זועקים בגלל חילולם, זועקים מההשפלה – ביפו, בעין-הוד, בטבריה, בקיסריה, בבאר-שבע ובמקומות אחרים. הם נרמסים, עזובים, נטושים ומושחתים. מסגדים הפכו מועדונים, מסעדות, אתרי אמנות, בתי-קפה, מוזיאונים ובארים.

הדרך היחידה והדוחקת למנוע מצב זה – שחרור נכסי הווקף המוסלמי והחזרתם לבעליהם, כי זכותם לנהל את ענייניהם ואת נכסיהם באופן עצמאי, על-פי צורכיהם והבנתם.

אבסורד הוא שבני דתות אחרות מנהלים את ענייניהם ואת נכסיהם בעצמם, ללא התערבות של גורם זר, ואצל המוסלמים הווקף נפקד, כאילו האדם המוסלמי שלמענו נוצר הווקף איננו קיים.

המצב הקיים, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דורש לשחרר את נכסי הווקף ברחבי המדינה ולמוסרם לוועדים נבחרים ביישובים השונים, דבר אשר יגרום בוודאי לקידום האוכלוסייה הערבית המוסלמית במדינה ולהפגת המתיחויות והמרירות בקרבה.

על כן הגיעה השעה להחזיר חוב לבעליו וזכויות אלה למוסלמים בארץ. אני מקווה שהכנסת לא תאכזב ותאשר את ההצעה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. שר האוצר, בבקשה. מייד בתום דברי שר האוצר ניגש להצבעה על הצעת החוק.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

נכסי ההקדשים המוסלמיים הוקנו לאפוטרופוס לנכסי נפקדים על-פי החוק. חלק ניכר מהם נמכר על-ידי האפוטרופוס לרשות הפיתוח, המנוהלת מאז 1961 על-ידי מינהל מקרקעי ישראל. לא ניתן להכריז באופן גורף מכוח חוק, כי כל הקרקעות הללו ישוחררו ויימסרו למועצה זו או אחרת, שכן פירוש הדבר ביטול עסקאות שנעשו כדין במשך יותר מ-40 שנים, שלילת זכויות של צדדים רבים שנרכשו כדין בעסקאות אלה והכנסת תוהו ובוהו משפטי לזכויות במקרקעין.

החוק הקיים מאפשר שחרור נכסי נפקדים במקרים מתאימים וכאשר הדבר ניתן, לרבות שחרור נכסי הקדש. כאשר משוחרר נכס הקדש שלא הוקדש לטובת בני משפחה מסוימת, רשאי האפוטרופוס להעביר את הבעלות בו לוועד הנאמנים שמונה לפי חוק. ועד הנאמנים חייב לנהל את הנכסים לפי צורכי התושבים המוסלמים למטרות כגון סעד, חינוך, בריאות ודת.

אכן, מסיבות שונות היו תקופות שבהן פעילות ועדי הנאמנים היתה כמעט משותקת, אולם לאחרונה, ביום 24 ביוני 1993, מונו ועדי נאמנים לערים חיפה, עכו, רמלה ולוד. ועדים אלה יחדשו את הפעילות לטובת האוכלוסייה המוסלמית בערים אלה.

בנוסף, אבקש לציין, כי הממשלה ערה לצורכי הציבור המוסלמי. במסגרת חובותיהן כלפי כלל האזרחים, על הממשלה והרשויות המקומיות לספק גם את צרכיה של עדה זו.

הקמת מועצה מוסלמית וועדים מקומיים על-ידי בחירות כלליות אחת לארבע שנים, שבהן ישתתפו כל המוסלמים תושבי ישראל, כמוצע בהצעה, עלולה להתפרש כהסרת האחריות לסיפוק צורכי דת, חינוך וסעד מן הממשלה והרשויות המקומיות ולהעברתה לגופים נבחרים אלו, דבר שלדעתי אינו לטובת העניין ולטובת הציבור שבו מדובר.

אני מציע אפוא, בשם הממשלה, כי הכנסת תסיר הצעה זו מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ברשותך, אני רוצה לומר כמה משפטים.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. לפי התקנון אתה יכול לדבר חמש דקות, בוא נצל אותן. בלאו הכי הקואליציה לא גייסה את אנשיה. יש לך זמן עד שיגייסו את האנשים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני, אני לא אאריך, אומר כמה משפטים.

אני רוצה לקרוא מי הצביע אתי בזמנו: וליד צאדק, חיים אורון. היו נוכחים 25 חברי כנסת ב-29 בינואר 1992. ואני מדבר פה על אנשים שיושבים דווקא משמאלי.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה מדבר על היושב-ראש.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מדבר על אנשים שלפחות מאמינים שיש להם עקרונות ולא מצביעים כל פעם אחרת, על-פי המקום שבו הם יושבים.

אורי אור (העבודה):

אנחנו מצביעים עם הממשלה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בסדר גמור, תצביעו בשבילה. מחר הממשלה תחליט החלטות גורליות נגד חלק מהאוכלוסייה, גם תצביעו אתה. אני יודע את זה, זה לא מפתיע אותי.

23 הצביעו בעד: חיים אורון ממפ"ם, שושנה ארבלי-אלמוזלינו, צ'רלי ביטון, תמר גוז'נסקי, יוסף גולדברג, מיכה גולדמן, אפרים גור, אריה גמליאל, שלמה דיין, עבד-אלוהב דראושה, שבח וייס, מרדכי וירשובסקי, רן כהן, דוד ליבאי, דוד מגן, האשם מחאמיד, מוחמד מיעארי, נואף מסאלחה, יהושע מצא, מוחמד נפאע, חסיין פארס, אמנון רובינשטיין, שמעון שטרית.

משה פלד (צומת):

אז הם היו באופוזיציה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בדיוק, אז הם היו באופוזיציה. היום משהו השתנה.

אני מבקש מאותם אנשים, לפחות ממפלגת העבודה, שיש להם עקרונות – או לעזוב את האולם או להימנע מהצבעה. אתם לא יכולים להיות אנשים אחרים כל חמש דקות או כל שנה. לפחות קצת מצפון. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. עברו חמש דקות מאז הצלצול?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' עלי:

עברו חמש דקות, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שאם הצעת החוק תועבר לדיון בוועדה, הכוונה היא לוועדת הכספים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כספים.

היו"ר ע' עלי:

שר האוצר? שאלתי את שר האוצר מה הוא אומר. הוא מסכים אתך. יש לפחות נקודת הסכמה אחת, שאם יוחלט על העברה לוועדה, זו ועדת הכספים.

מי בעד העברת הצעת חוק הקדשות המוסלמים (הווקף המוסלמי), התשנ"ב-1992, לוועדת הכספים? נא להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדק-היום – 7

נמנעים – 3

ההצעה להעביר את הצעת חוק הקדשות המוסלמים (הווקף המוסלמי), התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, נגד – 7, שלושה נמנעים. הצעת החוק אושרה ותועבר לוועדת הכספים של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – חבי מס), התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ת"ס – הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – חבי מס), התשנ"ג-1992, מאת חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, נושא מס רכוש מעסיק מאז קבלתו, ב-1961, את הציבור בארץ, במיוחד את ציבור המיעוטים.

מס רכוש התקבל בשנת התשכ"א-1961, כאשר אוכלוסיית המיעוטים בארץ מנתה כ-200,000, והיום קרוב ל-800,000, ועתודת הקרקע נשארה אותה עתודה.

אני חושב שמס רכוש, שנופל ברובו על אוכלוסיית המיעוטים בכפריהם, הוא מס רגרסיבי. אולי הוא היה נכון ב-1961. הוא לא נכון היום. אב למשפחה, שהיו לו 50 דונם בסביבות הכפר, העיר או היישוב ויש לו חמישה, שישה, או עשרה ילדים, הוא חילק את הקרקע הזאת לאותם בנים. רוב האדמות בעצם עברו בירושה מהסבים לאבות, לבנים, לנכדים ולנינים, במשך 45 שנה או 100 שנה אחורה.

לכן, מי שהיו לו 100 דונם לפני 40 שנה, היום נשארה לבן או לנכד שלו בקושי חלקת אדמה שהוא יכול לבנות עליה. יש כאלה שיש להם 600 מטר, יש כאלה שיש להם דונם אחד, ויש כאלה שיש להם פחות.

רבותי חברי הכנסת, אני מסתכל על חלק מהדוגמאות שהבאתי, של אותם אזרחים שמטילים עליהם לשלם מס רכוש. אני מחזיק גם התראה אחרונה, לגבי חלקה בגודל של 3 דונם, שבמקרה נכנסה לתוכנית המתאר של כפר ירכא, שנחשבת אדמה חקלאית. בעל החלקה גם מדווח עליה למס הכנסה, אבל הכפר מתפתח, היישוב מתפתח, תוכנית המתאר של הכפר כוללת יותר שטחים, ואדמה חקלאית, שהיתה חקלאית ועדיין חקלאית, הופכת להיות קרקע לבנייה ואוטומטית המס על הקרקע הזאת עולה לא כפליים אלא פי שלושה, פי ארבעה או פי חמישה.

היו"ר ע' עלי:

זה פטור ממס רכוש.

אסעד אסעד (הליכוד):

לא פטור ממס רכוש. כאשר זו אדמה חקלאית היא פטורה ממס רכוש, אבל ברגע שהיא נכנסת לתוכנית המתאר של הכפר, כאשר היא באזור הבנוי, אוטומטית מוטל עליה מס רכוש.

יש לי כאן דוגמאות מכפר ירכא, משפרעם ומבית-ג'ן; בעלים שיש לו 3 דונם ויש לו חמישה ילדים, שהאדמה זאת מחולקת ביניהם כדי לבנות עליה, אם היא נכנסה לתוכנית המתאר ואפילו היא אדמה חקלאית, מוטל עליה מס.

אני מחזיק פה דוגמאות, תמונות. האדמה נטועה זיתים, אבל רואים גם את הבתים של הכפר שנבנו בשיפולי ההר. זו אדמה חקלאית ויש עליה עצי זית, למרות זאת מטילים עליה את מלוא המס. ואמרתי, יש דוגמאות שעל 3 דונם מבקשים מאדם מסוים מכפר ירכא 183,500 שקל מס רכוש.

אני הבאתי דוגמאות של אנשים שנדרשו לשלם מס על חלקות קרקע קטנות של 3 דונם, 4 דונם או 600 מטר, כי האדמה הזאת נכנסה לתוכנית המתאר, לשטח הבנוי של הכפר. אמרתי, האדמה הזאת עברה בירושה. מאדם ששמו סלמן מחמד עבד מכפר ירכא דורשים לשלם 85,500 שקל.

איש מכל אלה שנדרשים לשלם את המס הזה לא יכול לעמוד בזה. גם אם הוא ימכור את כל אדמתו, ימכור את ביתו – הוא לא יוכל לשלם את המס הזה.

לכן, אני חושב שהיום, נוכח הגידול באוכלוסייה, התרחבות הכפרים, יש מקום שהממשלה תבטל את המס ולא תגבה אותו מאדם שקיבל את האדמה בירושה. כבר אמרתי, זה נוגע לכל משפחה ומשפחה, בכל הכפרים.

יש לי דוגמאות נוספות, משפרעם. אני מחזיק את כל הפתקים האלה, דרשו מאדם, חסון דאוד סלים רק 142,000 שקל על 6 דונם.

לכן, אני מבקש מהממשלה ומשר האוצר לתמוך בהצעה לביטול מס רכוש. אני מדבר על אלה שקיבלו את האדמה בירושה. כל אלה שרוצים לספסר באדמות, למכור ולקנות קרקעות, ושיש להם האמצעים גם בשטח הבינוי, הם יצטרכו לשלם את מלוא המס – 2.5%. אבל מי שקיבל את זה בירושה – לבטל את המס הזה לגביו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. שר האוצר מתבקש להתייחס ולהשיב על ההצעה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מטפלים בנושא מס רכוש. נציבות מס הכנסה ומס רכוש הכינה הצעת חוק שבאה לענות על חלק מהדברים.

בהצעה שלפנינו מוצע לשחרר ממס רכוש את מי שקיבל קרקע בירושה. לדעתנו, אין כל הצדקה לפטור כזה, משום שאין להפלות בין סוגי קרקע ששיעורם דומה. בכל מקרה היא רכוש נשוא למיסוי. אם יורש הקרקע איננו בעל יכולת לשלם עליה מסים, הוא יכול למכור אותה בכל עת בשוק החופשי.

סך ההכנסות ממס רכוש מסתכמות בכ-400 מיליון ש"ח בשנה, חלק ניכר מהקרקעות הוא קרקעות שנתקבלו בירושה. עלות השינוי האמור תביא להפסד הכנסות ניכר ביותר, העלול להסתכם במאות מיליונים, וחבר הכנסת אסעד אסעד לא הצביע על מקור הכנסה אחר המתאים לחוק יסודות התקציב שאושר על-ידי הכנסת.

לפיכך, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת אסעד. יש לך רשות לדבר חמש דקות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אמרתי, אם המגמה, אדוני השר, שאוכלוסיית המיעוטים תמכור את אדמותיה, גם אם ימכרו – הם אינם יכולים לעמוד בתשלום המס הזה. אולי זה היה נכון ב-1961. היום פשוט אין אדמות.

הרי חלק מהאדמות – זה לא סוד, בוא נאמר את זה "דוגרי" מעל דוכן הכנסת – חלק מהאדמות הופקעו בעבר בכל מיני סיבות ואמתלות בכל האזורים. אני אביא לך דוגמה: כפר בית-ג'ן, היו לו 13,000 דונם באזור איילת-השחר, הם הופקעו ב-1950 או ב-1952 בסיפורים שזה קשור לביטחון. אני יודע מה זה ביטחון, כי הייתי הרבה שנים בצבא בדרגה בכירה, אז זה לא ביטחון, אבל הופקעו. יתר האדמות בבית-ג'ן הן בתוך שמורת טבע. גם שם האדמות החקלאיות, אי-אפשר לגעת בהן. היום מה שנשאר זה בכפר ואלו אדמות שהיו חקלאיות, נטועות – או עצי פרי, או גפנים, או ירקות. והיום האדמות האלה בעצם, גם אם תמכור אותן אתה לא יכול לשלם את המס שמס רכוש דורש מהם. לכן אין מקום למכור. גם אם ימכור את ביתו, מי שמבקשים ממנו 185,000 שקל על 6 דונם, גם אם ימכור את ביתו לא יוכל לשלם את המס הזה.

לכן המס הזה הוא פשוט גרסיבי, ואסור להשאיר אותו, כי מפלים אוכלוסייה שלמה בנושא הזה. לכן ראוי היום שהממשלה עצמה תבטל את המס הזה. גם 400 מיליון השקלים שאתה מדבר עליהם, אדוני שר האוצר, לא גובים אותם. אי-אפשר לגבות אותם. לכן אני מבקש שהכנסת תצביע בעד החוק.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה אישור הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון – חבי מס), התשנ"ג-1992, של חבר הכנסת אסעד אסעד. מי שבעד – יצביע בעד, מי שנגד – יצביע נגד, ואם הצעת החוק תאושר היא תועבר לוועדת הכספים.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון חבי מס),

התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד 26, נגד – 7, הצעת החוק אושרה והיא תעבור לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, הנושא הבא – הצעת חוק תשי"ט, הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת יורם לס. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, יש היום במדינת ישראל מצב, שהוא מצב שעורריי, בנושא גמלאות הזיקנה, כאשר קופות-החולים מורידות מס מגמלאות הזיקנה מתוך הסתכלות על אותה גמלה כאילו זו הכנסה.

במדינת ישראל יש כמעט חצי מיליון גמלאים שבוחרים לכנסת. לאחרונה היו בחירות להסתדרות הגמלאים. השתתפו בפועל והגיעו לקלפיות 150,000 גמלאים. ובכל מודעות הבחירות של כל המפלגות הובטח, שהשערוייה הזאת תיפסק.

קצבת הזיקנה היא ביטוי לדמי הביטוח הלאומי שאנשים שילמו כל ימי חייהם, והם מקבלים – לאחר שהם עברו למצב של גמלאים – 16% מתוך השכר הממוצע במשק ועוד 2% לכל שנה נוספת שהם עבדו מעל עשר שנים. לפי ההיגיון שמותר לגבות מס מהגמלה הזו, הרי גם הממשלה היתה יכולה לגבות ממנה מס הכנסה, ואפשר היה גם להביא את זה לאבסורד מוחלט, שהביטוח הלאומי יראה את גמלת הזיקנה כהכנסה ויגבה מתוך הגמלה הזו את דמי הביטוח הלאומי. הרי גם לזה אפשר להגיע.

פה מדובר בעוול נקודתי, אדוני שר האוצר, כי אני יודע מה התשובות. חבל ששר החקלאות הלך. התשובות הן – חוק ביטוח בריאות, ונחכה לחוק ביטוח בריאות. אני הייתי בסרט הזה, קראו לזה – ועדת-נתניהו.

היו"ר ע' עלי:

מה זה שייך לשר החקלאות? זה שייך לשר הבריאות.

יורם לס (העבודה):

שר החקלאות היה פעם שר הבריאות. ואני הייתי בסרט הזה, שכל דבר שרצית לעשות, אמרו: תחכה עד שוועדת-נתניהו תסיים את עבודתה. וזה מה שהולך גם בנושא הזה.

לכן אני מדגיש את העובדה, אדוני שר האוצר – מדובר בעוול נקודתי ובהבטחה מפורשת של מפלגת העבודה במודעות פומביות – – –

קריאה:

אתה בקופת-חולים.

יורם לס (העבודה):

אני לא בקופת-חולים. דרך אגב, זו בעיה בכל קופות-החולים, לא רק בקופת-חולים הכללית, והן מתוך עצמן לא תעשינה שום דבר, אלא אם הכנסת תאכוף עליהן להפסיק להסתכל על גמלת הזיקנה של הביטוח הלאומי כאילו זו הכנסה.

מדובר בקריאה טרומית, העניין הזה בוודאי יגיע לוועדה הראויה, ויהיה מקום להזמין גם את קופות-החולים ולדון בעניין, אולי להרחיב את היריעה, אבל ודאי שלא על הגמלה הזו אנחנו יכולים לבנות את התקציבים של קופות-החולים. ואני פונה אל הכנסת לאשר בקריאה טרומית את ההצעה הנכונה כלפי אוכלוסייה עצומה של אזרחים במדינה, שמתמרמרים בצורה מאוד מאוד בוטה בנושא הזה, ולהעבירה לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ע' עלי:

לאיזו ועדה?

יורם לס (העבודה):

אני הייתי מציע, הואיל ומדובר בנושא שהוא בעיקרו בריאות, להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה, כי זו הוועדה שעוסקת במכלול הדברים בנושא זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה שלא להתחשב בקצבת הזיקנה כהכנסה לצורך חישוב דמי החבר – מס אחיד – הנגבים על-ידי קופות-החולים מהווה התערבות בלתי רצויה של המחוקק בתקנוני הקופות ובדרכי קביעת התעריפים על-ידן.

אין ספק שגם אזרחים מבוגרים החברים בקופות חייבים לשאת בעלות ביטוחם הרפואי, ועל כן הפחתה מלאכותית של בסיס המס תגרום לירידה בהכנסות הקופות וליצירת גירעונות, או, לחלופין, תתבטא בקביעת תעריפים גבוהים יותר לחבריהם בגיל הזיקנה.

הנושא אף אמור למצוא את הסדרו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני מציע להוריד את ההצעה, שכן ההצעה הזאת תגרום לחסר כספי נוסף בקופות ולתביעות חוזרות למימון הדבר על-ידי הממשלה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שחמש הדקות שלפני ההצבעה לא תמו. בינתיים נבקש מיושב-ראש ועדת הכנסת לומר את דברו. יושב-ראש ועדת הכנסת ימסור הודעותיו.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה את הוועדות הבאות לדיון בהצעות חוק ובהצעות לסדר-היום כדלקמן:

ועדת הכנסת תדון בהצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – תקציב הכנסת), התשנ"ג–1993, של חברי הכנסת חגי מירום, גדליה גל וחיים קופמן; ועדת החינוך והתרבות תדון בהצעת חוק רשות השידור (תיקון – מינוי נציב קבילות), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד מגן; ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: התעשייה האווירית – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דוד מנע.

כמו-כן – וכאן אני מבקש את תשומת לב חברי הכנסת, כי נצטרך להביא את הנושא להצבעת המליאה – הכנסת העבירה בישיבתה ביום 29 ביוני 1993 לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אחר דיון מוקדם, את הצעת החוק לביעור נגד הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג–1993, מאת קבוצת חברי הכנסת, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

ועדת הכנסת ממליצה בפני הכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את הצעת החוק הנ"ל לדיון בוועדה המיוחדת למלחמה בנגד הסמים, שכן החוק הוגש מטעמה לכנסת. אני חוזר על המלצה זו שנית במליאה, כי בדיון הקודם לא נתן יושב-ראש ועדת החוקה את הסכמתו לשינוי, וכיום הוא כבר מביע את הסכמתו לשינוי.

יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה הביע אף הוא את הסכמתו לשינוי המוצע, ועל כן אבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זו, וכך יגיע הוויכוח בעניין זה לידי גמר, ונוכל להמשיך בהליך החקיקה.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, עוד דבר קטן. הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדת הכספים מטעם סיעת הליכוד: במקום חבר הכנסת דן תיכון יכהן חבר הכנסת דוד מגן. אני מוכן לנחש שיש דברים בגו. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה. זה קשור לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

יושב-ראש ועדת הכנסת, מעניין שתמיד אתה מביא את הנושא הזה של ההצעה הזאת כשאני מכהן כיושב-ראש הישיבה. זאת הפעם השלישית.

אנחנו ניגשים להצבעה. מכל הסעיפים שיושב-ראש ועדת הכנסת הביא לכאן יש רק נושא אחד שטעון הצבעה של הכנסת. שאר הדברים הובאו לידיעת חברי הכנסת, והם לא טעונים הצבעה. הנושא הוא העברת הצעת החוק על ביעור נגע הסמים מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדה למלחמה בסמים.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לוועדה למאבק בנגע הסמים.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. אז קראנו לזה "למלחמה בנגע הסמים".

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לביעור נגע הסמים לוועדת הסמים, כהצעת יושב-ראש ועדת הכנסת? מי נגד?

חיים אורון (מרצ):

שם מינימום העונש הוא מוות.

הצבעה מס' 8

בעד הצעת ועדת הכנסת – 10

נגד – 1

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר את הצעת החוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג–1993, מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדה למלחמה בנגע הסמים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

10 בעד, נגד – 1, אין נמנעים, הצעת יושב-ראש ועדת הכנסת אושרה, והצעת החוק תועבר לוועדה למלחמה בנגע הסמים להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, תמו חמש הדקות, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת יורם לס, הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה), התשנ"ג-1993.

מי בעד ההצעה? מי נגד? אם ההצעה תאושר, חבר הכנסת לס מבקש להעבירה לוועדת העבודה והרווחה. האם שר האוצר מסכים לכך?

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, האם אני לא זכאי לרשות דיבור נוספת על-פי התקנון?

היו"ר ע' עלי:

כן, אתה יכול לדבר. לרשותך חמש דקות.

יורם לס (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ע' עלי:

לפי התקנון, אם מתנגדים אתה יכול לדבר חמש דקות. אם אתה תנצל זאת עד שיגייסו לך רוב נגד הצעתך – אין בעיה, תעשה זאת.

אנחנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק קופת-חולים (אי-חישוב גמלת זיקנה כהכנסה),

התשנ"ג–1993, מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, נגד – 7, הצעת החוק לא אושרה.

הצעה לסדר-היום

גביית ריבית יתר על-ידי הבנקים

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2085 בנושא: גביית ריבית יתר על-ידי הבנקים – מאת חבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה. הפעם האופוזיציה הצילה את שר האוצר.

סאלח טריף (העבודה):

מכובדי היושב-ראש, מכובדי שר האוצר, הבנקים נהגו ונוהגים לטעות באופן שיטתי בחשבונות הלקוחות ולחייבם בסכומי כסף שונים בניגוד לחוק ולהסכמים. בעיה חמורה זו נוגעת למצב חשבונות הבנק של כולנו, שכירים ועצמאים כאחד, בעלי יכולת ועניים, כלכלנים בני המאון העליון ומקבלי קצבת סעד, יהודים ולא-יהודים. היקפי הבעיה מגיעים למיליארדי שקלים, השייכים לכולנו, לקוחות הבנקים, בני כל השכבות במדינת ישראל.

נשאלת השאלה, אדוני שר האוצר, מדוע אין שומעים על מאות המיליונים האלה, אם לא המיליארדים הללו? מדוע אין מדברים עליהם? מה עושים בעניין זה ארגוני הצרכנים? היכן התקשורת החוקרת?

ובכן, היום אני כבר יודע למה קיים השקט הזה: אני יודע כי קיים קשר של שתיקה, של השתקה, קשר מתוחכם, בעיקר מטעם הבנקים, שמטרתו למנוע מן הציבור את המידע על הטעויות וההטעויות המתבצעות בחשבונות הבנק של הלקוחות.

הרשו לי לקרוא כאן משפט פשוט מתוך הסכם שערך אחד הבנקים עם אחד מלקוחותיו, אשר גילה טעויות ענק שבוצעו בחשבוננו, לרעתו, במאות אלפי שקלים. הבנק, שנתבע בבית-המשפט להחזיר ללקוח את הכספים שנלקחו ממנו במשך שנים רבות בטעות, סירב, כמובן, בתחילה להחזיר את הכסף. רק במהלך המשפט, כשהרגיש הבנק שהקרקע בוערת תחת רגליו, הוא חתם על הסכם פשרה עם הלקוח, שלפיו הוא מסכים להחזיר לו את כספו. אך החלק המעניין ביותר בהסכם הפשרה קובע: "שני הצדדים מתחייבים לשמור על סודיות מוחלטת" וכו'. או, כפי שנכתב, שהלקוח "מצהיר כי לא התלונן ולא יתלונן בטענות אלה כנגד הבנק, בבנק ישראל". אסור שבנק ישראל ידע מה קורה בממלכת טעויות הבנקים. ובנק ישראל כנראה אינו יודע, חבר הכנסת אורון.

הסכמים כאלה, שנחתמים כאשר לקוח כבר מצליח להוכיח את טעויות הבנק בחשבוננו, מסבירים מדוע לא ידועים בציבור היקף הבעיה וחומרתה. הסיבה ברורה: אילו ידע כל הציבור אילו טעויות מסוגלים הבנקים לעשות בחשבונותיו, ועוד לגבות על הטעויות ריבית ועמלות, היו כולם "הופכים שולחן", אדוני שר האוצר, כדי לבדוק מה נעשה בחשבונותיהם. לכן שומרים על פרופיל נמוך. לכן משתיקים. זהו הסגנון הישראלי למונח "סודיות בנקאית".

מה הם סוגי הטעויות בחשבונות הבנקים? אמנה לדוגמה שלושה סוגים של טעויות נפוצות:

1. ימי ערך – כשהבנק מזכה את הלקוח בכסף המגיע לו ביום ערך מאוחר יותר מהנכון, או להיפך, כשהבנק מחייב את הלקוח ביום ערך מוקדם יותר מהיום הנכון, כאשר הכסף הזה שייך ללקוח.

2. פירעון הלוואות צמודות מחשבון עו"ש – עובר ושכ, או חח"ד – חשבון חוזר דביטורי, הנמצא ביתרת חובה – הבנק חייב חשבון עו"ש או חשבון חח"ד של לקוח בהחזרי הלוואות צמודות של הלקוח, והכניס על-ידי כך את הלקוח ליתרת חובה חריגה, המחייבת את הלקוח בתשלום ריבית חובה, שהיא גבוהה יותר מהמותרת על-פי החוק לגבייה מהלוואות צמודות. לבנק זה כדאי, אדוני שר האוצר, כך הוא מקבל ריבית גבוהה יותר. אבל מה עם הלקוח? מה עם שמירת חוק הריבית על-ידי הבנק?

3. מתן אשראי המותנה בפתיחת תוכניות חיסכון, וזה דבר שמנוגד לחוק. יש כאן עבירה פלילית של התניית שירות בשירות.

אלה רק שלוש דוגמאות של סוגי טעויות, אבל קיימים כ-70 סוגי טעויות שעמדתי עליהם ולמדתי אותם.

חומרת הבעיה עולה עשרות מונים כאשר מתברר שחלק גדול של הטעויות של הבנקים נעשו בשנים העליזות של שנות ה-80, שנות האינפלציה הדוהרת. בשנים מטורפות אלה גבו הבנקים בחשבונות של לקוחות שהיו ביתרת חוב חריגה ריביות של 1,400%, 1,500%, ואפילו 1,700%, כאשר כולנו יודעים שהאינפלציה בזמנה הגיעה למקסימום של 400% בלבד.

בהצעה זו לסדר-היום אינני מתכוון להיכנס לשאלה, כיצד נתנו רשויות הפיקוח על הבנקים לגבות ריביות מטורפות כאלה מהלקוחות. בנק ישראל לא ידע על כך, או לא רצה לדעת על כך. לשואלים הוא עונה: הריבית שגובה הבנק על יתרת חוב חריגה, או על פיגור בתשלום הלוואות, היא עניין שבין הבנק ללקוח, ולא מענייניו.

אבל, חשיבות הריביות בשנים אלה לעניין טעויות הבנקים נובעת מכך, שכל שקל שלקח הבנק בטעות מן הלקוח באותה תקופה מטורפת חייב במקרים רבים בריביות הענק הללו. היום, כאשר מתבררת הגבייה המוטעית של הבנק, חייב הבנק להחזיר ללקוח את כל כספי הגביות המוטעות הללו, על ריביותיהם, והסכומים הללו מוערכים היום במאות מיליונים של שקלים, אם לא במיליארדים של שקלים השייכים ללקוחות.

אני רוצה לציין דוגמה אחת של בדיקה של מנהל חשבונות, שבדק את העניין הזה ומצא, כי עבור שקל חדש אחד, שהיה ברציפות מינואר 1978 עד ינואר 1993 ביתרת חובה חריגה בחשבון עו"ש או חח"ד – גבה הבנק סך של 389,493.02 שקל; אני חוזר: שלוש מאות שמונים ותשעה אלף, ארבע מאות תשעים ושלושה שקל. זהו מספר דמיוני, אך אמיתי, ומבוסס בדייקנות על תצהירי בנק לאומי בבתי-המשפט, על גובה הריביות שהוא גבה במשך תקופה זו.

מה עושים הבנקים כדי להקשות על הלקוחות לקבל את המידע הדרוש להם? התרגיל פשוט ביותר. קובעים מחיר שרירותי של 20-25 שקל לדף חשבונות, ולפעמים מגיעים אפילו ל-165 שקל לכל דף חשבונות. אפשר לעשות את החשבון פשוט: 200 דפי חשבונות בנק יעלו ללקוח 5,000 שקל.

אבל, למרות כל התלאות וההשתקות, צריך להבהיר שעד היום אולצו הבנקים להחזיר ללקוחותיהם מאות מיליוני שקלים, אדוני שר האוצר, בגין תביעות של לקוחות על טעויות שנעשו בחשבונותיהם, שנדונו בבתי-המשפט. הכספים הללו הוחזרו אחרי הליכים משפטיים מייגעים, שנמשכו שנים רבות, עלו ללקוחות כספים רבים, ולרוב הציבור קשה, כמובן, לעמוד בכך. לרשות הבנקים, לעומת זאת, עומדת סוללה גדולה של יועצים, כלכלנים, משפטיים ומקורות מימון בלתי מוגבלים כדי להגן על עצמם. השאלה היא, האם מצב מעוות זה צריך להימשך?

אני רוצה לשאול, אדוני שר האוצר, היכן הפיקוח על הבנקים? מדוע הוא מאפשר למצב שערורייתי כזה להימשך? היכן המפקחים על הבנקים? אני רוצה לומר לך, שלפעמים יש תשובות שהן מאוד קשות. המפקח לשעבר על הבנקים, ד"ר מאיר חת, היה לאחר סיום תפקידו יושב-ראש מועצת המנהלים של בנק לאומי. המפקחת לשעבר על הבנקים, גברת גליה מאור, מכהנת היום כמשנה למנכ"ל בנק לאומי. המפקח האחרון על הבנקים, ד"ר גולדשמידט, הספיק בקושי לסיים את תפקידו, וכבר נתן ייעוץ בשכר-טרחה של עשרות אלפי דולרים לבנק האמריקני, בנק לאומי בניו-יורק, ותיווך בעסקה גדולה של העברת מניות בבנק ישראלי אחר, ועוד.

אני מדגיש בכוונה את "הבנק האמריקני, בנק לאומי" משום שזה היה התיווך המשפטי של ד"ר גולדשמידט, בטרם צינן.

וכך עובד מעגל הקסמים של תפקידים ומשכורות. עוד כאשר אתה עוסק בפיקוח, כבר מעריכים בבנקים, בתקשורת ובציבור עד כמה אתה מתאים לעבור בסיום תפקידך לתפקיד בכיר במערכת

הבנקאית ולקבל את המשכורת הראויה. כך זה נמשך כבר הרבה שנים בקשרים בין המערכות, שיש ביניהן, כביכול, ניגודי אינטרסים.

אבל, זה רק קצה הקרחון של השאלה, מי מפקח על מי: בנק ישראל על הבנקים או הבנקים על בנק ישראל?

קחו, למשל, את המצב החוקי האבסורדי, שלפיו במועצה המייעצת ובוועדה המייעצת של בנק ישראל, אדוני שר האוצר, הגופים האמורים לפקח על-פי חוק ולקבוע את מדיניות בנק ישראל, יש נציגות קבועה, נכבדה ביותר, של הבנקים. כלומר, הבנקים מכוונים את מדיניות בנק ישראל, בין השאר, כדי לפקח על הבנקים. אם זה המצב, אין פלא שהפיקוח על הבנקים שותק.

אבל, אני שואל בכל זאת: מדוע הפיקוח על הבנקים, שבידו אמורים להיות כל הנתונים על פעולות הבנקים, אינו פועל לתיקון טעויות הבנקים בחשבונות לקוחותיהם? האם הפרישו הבנקים במאזניהם סכומי כסף ראויים לתשלום הגל הגדל והולך של תביעות בגין טעויות בחשבונות לקוחות?

אני רוצה להזכיר ברמז, אדוני השר, ואני מסיים, שיש למצב הזה השלכות חשובות על ביצוע "חוק גל" ועל ביצוע הסדר חובות הקיבוצים. כבר היום יש מושבים שהצליחו להוכיח משפטית, שבמקום המיליונים שהבנק תבע מהם, חייב הבנק להם מיליונים בגין גבייה מוטעית מחשבונותיהם. וכאן כבר אין מדובר בלקוח קטן, מסכן, שאולי יוותר על הליכים משפטיים נגד הבנק. האם הפיקוח על הבנקים אינו צריך להביא בחשבון במדיניותו, באילו סכומי כסף אדירים מדובר כאן? מי יגן על הלקוחות אם לא הפיקוח על הבנקים?

לכן דרוש, לדעתי, אדוני שר האוצר, דיון ממצה במליאת הכנסת, שיביא אולי להתערורות בציבור ואולי גם יפתח פתח לפתרון הבעיה הקשה הזו. תודה לך, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מבחינה פורמלית יכולה להינתן תשובה, והיא – שלקוחות הבנקים מחויבים בריבית חריגה, אם וכאשר הם חורגים ממסגרת האשראי שנקבעת להם. גביית הריבית החריגה נעשית בהתאם להסכמים שבין הבנקים לבין לקוחותיהם.

אין אמת בטענה, שגביית ריבית זו נעשית בניגוד לחוק.

זאת, כמובן, התשובה הפורמלית היבשה שניתנה במשרדי.

אבל, אולי אגיד כמה מלים בכל אופן. יש לנו בעיה במערכת הבנקאית. כפי שידוע לחבר הכנסת סאלח טריף, הפיקוח על הבנקים נעשה באמצעות בנק ישראל, ואני יודע שגם בנק ישראל, אף שהדברים לא מסתייעים, עושה את כל המאמצים כדי שהמרווחים, שערי הריבית, יהיו יותר נמוכים.

יש בעיה של תחרות במדינת ישראל. מספר הבנקים מצומצם, המערכת קשוחה, ובסיכומו של דבר התפתחו בשנות האינפלציה הרגלים שהם קשים מאוד לצרכן ואין ספק שבחלק מהדברים שאתה אומר יש מן האמת.

עם זאת אני חושב, שיש תהליך מתמשך והולך של השתפרות במערכת הבנקאית, עם כל הוויכוחים שיש. יש אשראים לזמן ארוך שהם בריבית סבירה, יש אשראים לזמן יותר קצר, כאשר אנחנו לוחצים בכל הכיוונים להורדת המרווחים. אם היית רואה סרטוט שמראה את גובה המרווח כפי שהצטמצם עם הזמן, היית נוכח שאכן הבעיה היתה קשה מאוד בשנות האינפלציה הגבוהה, ואילו היום הריבית או המרווחים הפיננסיים של הבנקים קטנים בהרבה, בעיקר בהלוואות לטווח ארוך, אבל גם באשראי השקלי קצר-הטווח שעליו אתה מדבר.

אנחנו מקווים מאוד שהתהליך של הפרטת חלק מהבנקים ויצירת תחרות גדולה יותר יהוו גורם מרכזי בשיפור השירות ובהורדת הריבית.

אני מקווה מאוד שאזרחי מדינת ישראל, אשר נכוו לפעמים בימי ערך או בדברים מהסוג שהזכרת, לא יהיו עדים עוד לתופעה כזאת. אני יודע גם שנעשה, באמצעות חבר הכנסת גל, ניסיון שעלה יפה לטפל בנושא הבנקאות מזווית ראייה של מעבר מבנק לבנק תוך גמישות בביטחונות, דבר שהיה כמעט בלתי אפשרי, והמפקח על הבנקים עסק בעניין ונתן תשובה.

הייתי אומר שאנחנו ובנק ישראל שוקדים ככל האפשר לריבוי תחרות, לבנקים נוספים, למערכת יותר משוכללת, למערכת שמודעת יותר לצרכן, הן באמצעות ריבוי הבנקים, הן באמצעות החקיקה שהעברנו והן באמצעות הנהלים שבהם מטפל המפקח על הבנקים, בעיקר באותו מגזר ובאותו מקטע שעליו יש רוב התלונות, וזה המקטע של האשראי השקלי הלא-צמוד על משקי-בית ועסקים קטנים אשר סובלים מהעניין.

אני מקווה מאוד שמה שהערת, חבר הכנסת סאלח טריף, לא רק שייפול על אוזן קשובה – אני יודע שהדברים נעשים כמיטב יכולתנו – ואני אפנה את תשומת לבם של נגיד בנק ישראל ושל המפקח על הבנקים לאותם קטעים שהם באחריות בנק ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. מה השר מציע?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת טריף, האם אתה מסתפק בתשובתי?

סאלח טריף (העבודה):

אני מבקש שבכל זאת יהיה דיון.

היו"ר ע' עלי:

בוועדה?

שר האוצר א' שוחט:

אין לי בעיה; אפשר להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

ועדת הכספים. אני מבין שאתה מסכים, חבר הכנסת טריף, שההצעה תידון בוועדת הכספים.

סאלח טריף (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת הכספים של הכנסת – יצביע. מי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 8, אין נמנעים, אין מתנגדים. הנושא יידון בוועדת הכספים של הכנסת.

רבותי, חבר הכנסת דן תיכון לא נמצא באולם, לכן אנחנו לא נדון בהצעת החוק שלו.

הצעה לסדר-היום

חשש לביטול הסכמים על-ידי העובדים

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: חשש לביטול הסכמים על-ידי העובדים – הצעה לסדר-היום מס' 2140, של חבר הכנסת גדעון שגיא.

אני רואה ששרת המדע לא נמצאת כאן. חבר הכנסת שגיא, אתה מוכן שהנושא יידון בהיעדרה של שרת המדע והתקשורת?

גדעון שגיא (העבודה):

אני בוודאי מוכן.

היו"ר ע' עלי:

אני רואה את זה בחומרה רבה שהשרה שצריכה להשיב לא נמצאת כאן. זה פשוט זלזול בחבר הכנסת ובכנסת. מה הטעם לדבר על נושא כשהשר לא נמצא?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

לא, מפני שאני ביקשתי מסגנית מזכיר הכנסת, עוד לפני דקות אחדות, להביא לידיעתה של השרה שתורה מתקרב, והיא צריכה להיות כאן.

גדעון שגיא (העבודה):

לפי מיטב ידיעתי, היא יודעת שהיא אמורה להיות כאן.

היו"ר ע' עלי:

טוב, זה עניין שלך, בבקשה.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בסופו של דבר אני אבקש להעביר את ההצעה לוועדה, ואני משער שהשרה תהיה שם ותתמודד עם הנושא, ואני מקווה שהדברים שאני עומד לומר עכשיו יועברו אליה.

חברי הכנסת, היום פורסמו בתקשורת ידיעות, שלפיהן עומדת חברת "בזק", בעתיד הקרוב, לפני שלב נוסף בהליכי הפרטתה. לדברי יושב-ראש "בזק", אמורים משרד התקשורת ו"בזק" להגיש בתוך חודש הצעה לפתיחת ענף השיחות הבין-לאומיות לתחרות, לקראת פרסום מכרז לקביעת מפעיל נוסף לשיחות בין-לאומיות.

ככלל, ההפרטה היא מהלך רצוי, ההפרטה היא אפילו מהלך חיוני אם היא משפרת את השירות לאזרח, אם היא מוזילה את מחיר השירות ואם היא תורמת לצמיחה במשק. אלא שבמקרה הקונקרטי של "בזק" מדובר בשירות ציבורי חיוני ורגיש מכל בחינה, מדובר בתחום טכנולוגיית המידע, שהיא תנאי לפיתוח ולצמיחה, מדובר בענף הטלקומוניקציה, שהוא ענף העתיד. המדינות המובילות באירופה ובמזרח הרחוק רואות בתחום הזה מרכיב מרכזי באסטרטגיה הכלכלית הלאומית שלהן, והקהילייה האירופית מתייחסת לענף התקשורת כתעשייה מובילה.

אין זה אומר שאין מקום להפרטה גם של חברת התקשורת הלאומית, אם יוצאים להפרטת הקטעים שבהם ניתן לקיים תחרות או שניתן לקיים פיקוח אפקטיבי על המונופול בתחום שאיננו פתוח לתחרות, ואם ניתן להבטיח, כאמור, רמת שירות גבוהה ומחיר זול יותר לצרכן.

אבל חשוב לא פחות מכל התנאים שהועלו כאן הוא אם אפשר יהיה, וזה תנאי בל יעבור, לגבש הסדרים להבטחת זכויות העובדים הנמצאים באותה חברה שעומדת לפני הפרטה. ואני מדגיש את הדבר הזה, כי משום-מה זה התחום המוזנח והבלתי נחשב במרבית המהלכים שנעשו עד כה להפרטת התאגידים במשק.

בכל זאת, אני חוזר ומדגיש, שהפרטת "בזק" איננה הפרטה של תאגיד אחר. בתחום התקשורת, בהולנד – אין הפרטה, באירלנד – אין הפרטה, בצרפת, בשבדיה, בבלגיה, באיטליה בגרמניה, בשווייץ ובאוסטריה – אין הפרטה, ובכל זאת אנחנו כבר התחלנו למעשה בתהליך ההפרטה, ובשנת 1984 כבר הפריטה ישראל 24% ממניותיה שנמכרו לציבור.

שלב נוסף בהפרטת "בזק" אפשרי גם כן, ובלבד שהוא לא יפגע כאמור בציבור העובדים. אבל כאן, לצערי, יש ל"בזק" רקורד מאוד מאוד שלילי. ראשית, עם השלב הראשון של ההפרטה הובטח לעובדים כי חלק מהמניות שהונפקו יימכר להם. הדבר לא בוצע. עם הקמת חברת "בזק" נחקק חוק הבזק, שיישמו הותנה בחוק באישור הסכם קיבוצי בדבר זכויות העובדים בחברה, והתנאים הללו, לצערי הרב, גם כן לא קוימו. יתר על כן, עם אישור חוק ההסדרים, שאושר בצד תקציב המדינה לשנת 1993, הובטחו הטבות לעובדים ותנאי פרישה, שגם הם לא מומשו עד עצם היום.

תוסיפו על זה עתה את פתיחת ענף התקשורת הבין-לאומית, שהוא מקור הכנסה עיקרי ב"בזק", ותבינו שחשש העובדים למקום העבודה יש לו על מה להתבסס.

לכן, אני פונה היום אל שרת התקשורת ואליכם, חברי הכנסת, בעיקר אל השרה כמובן, לגלות רגישות מרבית להתחייבויות העבר, להתחייבויות הקיימות שלא מומשו, ובעיקר להבטחת זכויות העובדים, עם פתיחת ענפים נוספים ב"בזק" לתחרות. אם הדבר הזה לא יקרה, עלול מהלך ההפרטה להיתקע ולעלות על שרטון, ואני חושש מאוד – הואיל והענף הזה הוא אחד הענפים הרגישים ביותר – שאנחנו נהיה עדים לאחת השביתות הקשות במשק. לכן, אני מקווה שהשרה תקדים ותגלה רגישות לדרישות המובטחות לעובדים.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להביא את הדבר לדיון בוועדת הכספים.

רפאל איתן (צומת):

אתה לא יכול לבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא יכול לבקש להעביר לוועדת הכספים, אתה יכול לבקש לדון במליאה. היות שהשרה לא נמצאת כאן, אולי אחד מחברי הכנסת יבקש להעביר לוועדת הכספים.

אורי אור (העבודה):

אני מבקש להעביר את זה לוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אור ביקש, וכעת אנחנו נצביע. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שגיא – חשש לביטול הסכמים על-ידי העובדים, לוועדת הכספים? מי שהוא נגד, יצביע נגד, כמובן.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

התוצאות הן: שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא תעבור לדיון בוועדת הכספים.

הצעת חוק רשות השידור (ביטול אגרת רדיו וטלוויזיה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק שי"ב – הצעת חוק רשות השידור (ביטול אגרת רדיו וטלוויזיה), התשנ"ג-1993. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מטרת הצעת החוק היא לבטל את אגרת הטלוויזיה. אני רוצה לציין, שמאז הנחתי את הצעת החוק הזה – – –

היו"ר ע' עלי:

אני רוצה להבהיר, שאחר כך לא תהיה טענה שהשרה לא נמצאת.

אליעזר זנדברג (צומת):

מאז הנחתי את הצעת החוק הזאת והדברים פורסמו קיבלתי עשרות מכתבים של אזרחים שתומכים בהצעה הזאת, קיבלתי עשרות מכתבים נוספים של אנשים שמבכים את מר גורלם שעה שהם נקלעו למכונת הגבייה הזאת, לפעמים שלא בצדק, לפעמים בצדק.

במשך השנים, אני סבור, הפכה אגרת הטלוויזיה למס גולגולת, מס גולגולת בלתי צודק. בעבר היה ערוץ אחד, היתה אגרה, אנשים שילמו וראו את הקשר הישיר בין הדברים, והטלוויזיה, אני חייב לציין, היתה המכשיר שהיה בבתיהם של אלה שיכלו להרשות לעצמם לרכוש אותה. ברבות השנים הפכה הטלוויזיה לאמצעי הבידור הפופולרי ביותר והעממי ביותר. היא נמצאת בכ-95% מהבתים במדינת ישראל, ודווקא השכבות החלשות הן אלו שנהנות משידורי הטלוויזיה כאמצעי הבידור היחיד. האבסורד הוא, שאדם שמחזיק מכשיר טלוויזיה צבעוני, רק צבעוני, שנת ייצור 1980, נדרש לשלם אותו סכום שנדרש לשלם אדם שמחזיק מכשיר טלוויזיה כזה, חדש, מהדגם המשוכלל ביותר, מספר האינצ'ים הגדול ביותר, סטריאו. אין בזה היגיון, אין בזה צדק.

מעבר לזה אני רוצה לציין, שדווקא השכבות העשירות יותר, שמחזיקות אותם מכשירי טלוויזיה יותר יקרים, יכולות להרשות לעצמן גם את אמצעי הבידור האחרים, מה שנשלל מהשכבות האחרות.

לצד העובדה שמדובר במס גולגולת לא צודק, כפי שאמרתי, קיים מנגנון גבייה, מנגנון גבייה נפרד ויקר, ולו גם הוקנו סמכויות, על-פי חוק, שהן חסרות כל פרופורציה לסכום הנגבה, סמכויות יותר בוטות, יותר גורפות מאשר הסמכויות הניתנות, למשל, בחוק ההוצאה לפועל. בעבור 300 שקלים של חוב, אדם יכול להיכנס לדירה, לחטט בדברים, לקחת דברים, לקחת גם את הטלוויזיה, בשביל 300 שקלים. גם משפטים מבקרים את המצב הזה, גם משפטים תוקפים את העובדה הזאת, ואין ספק – כך אני אומר – שהסמכויות האלה אינן עולות בקנה אחד, פרופורציונלית לגובה החוב ולעניין האגרה בכלל.

אבל, אני אומר דבר חשוב יותר: האגרה הולכת והופכת לגזירה שהציבור לא יעמוד בה ולא ירצה לעמוד בה. בעידן הכבלים ובעידן הערוץ השני קשה להסביר מדוע צריך לשלם אגרה דווקא עבור הערוץ הראשון, קשה להסביר מדוע צריך לשלם אגרה בזמן שאני משלם גם דמי מני לטלוויזיה בכבלים וקולט באמצעות הטלוויזיה בכבלים גם את שידורי הערוץ הראשון.

אפילו הממשלה, במשך השנים – ואני מדבר על פרשנות משפטית ועל עמדת ממשלה בפני בית-המשפט העליון – קבעה וטענה שמדובר במס ולא באגרה שנגבית עבור שירות. בעניין הזה יש

התדיינות מסוימת גם היום, ולא ניכנס אליה, אבל אני סבור, וגם בדקתי את העניין, שיש רבים שלא משלמים, ומעגל הלא-משלמים הולך ומתרחב. כפי שאמרתי, הגזירה הזאת שהציבור לא יכול, לא רוצה ולדעתי בקרוב גם לא יעמוד בה, מן הראוי שתעבור מן העולם.

הצעת החוק שלי באה לבטל את האגרה או את חובת התשלום של אגרת הטלוויזיה.

בשלב הזה לא ציינתי את האלטרנטיבות, והן בעצם לב העניין, לדעתי. אני מתכוון לאלטרנטיבות לתשלום. אני רוצה לציין שתי דרכים אלטרנטיביות, ואני חושב כי אחת מהן לפחות יכולה להיות האלטרנטיבה הראויה.

אפשרות אחת היא פרסום. קיימת היום בעיה, או אנשים מצביעים על הבעיות שקיימות, בהתחשב בכך שהערוץ השני, יש התחייבות כלפי זכייניו – לבוא ולתת להם בלבד את הבלעדיות על פרסומת בטלוויזיה.

אבל קיימת דרך אחרת. יש רבים שאומרים, שהאגרה צריכה להיות ממומנת בנפרד מתקציב המדינה, על מנת למנוע את הקשר בין הממשלה לאגרה. אני אומר: בואו נממן אותה בדרכים הדומות לדרך של מימון תקציב הכנסת, מימון תקציב מבקר המדינה וגם מימון תקציב בנק ישראל.

אני סבור שדרכי המימון צריכות להיות נדונות אחרי הקריאה הזאת. לכן אני מבקש לתמוך בהצעה ולהעביר אותה לדין בוועדת הכלכלה. תודה רבה.

רפאל איתן (צומת):

איזה שר משיב?

היו"ר ע' עלי:

השרה לא נמצאת.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להתנגד.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, חבר הכנסת חיים אורון.

דוד מגן (הליכוד):

לא, סליחה, אדוני היושב-ראש. אחרי דיון עם יושב-ראש הכנסת סוכם בהסכמת השרה, שהצעת חוק שלי, שהיא זהה, תועלה במקביל.

היו"ר ע' עלי:

אני לא יודע. אצלי בסדר-היום זה לא מופיע, אני מצטער. אני יכול להוסיף דברים שלא מופיעים בסדר-היום?

דוד מגן (הליכוד):

הם מופיעים, אדוני היושב-ראש, כנראה יש קצר.

היו"ר ע' עלי:

בסדר, אבל אני לא יכול, יש סדר-יום לפני.

חבר הכנסת חיים אורון מבקש להתנגד להצעתו של חבר הכנסת זנדברג. אני מבין שהוא מסתמך על סעיף 137(ב).

דוד מגן (הליכוד):

לא, אדוני היושב-ראש, אני רוצה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד, יש לי סדר-יום לפני. זה לא מופיע בסדר-היום. אני לא יכול בעצמי להוסיף הצעות חוק.

דוד מגן (הליכוד):

אם אדוני היושב-ראש ישמע אותי בשלוש מלים, אני בטוח שהוא יסכים.

מאז הבוקר מתנהל משא-ומתן עם מזכיר הכנסת, עם יושב-ראש הכנסת, עם שרת התקשורת. אחרי מירוצים בלתי פוסקים סוכם סוף סוף, שהצעת החוק שלי תעלה במקביל. אם יש אי-הבנה בדרך בין המזכירות לבין שולחן היושב-ראש, אני מבקש לברר את זה ולאפשר לי להעלות את הצעתי.

היו"ר ע' עלי:

קודם כול, חבר הכנסת אורון, נא לעלות לדוכן.

שנית, חבר הכנסת דוד מגן, אתה בוודאי מבין, שלי אין התנגדות שהנושא שלך יעלה. אני פועל בהתאם לסדר-היום שנמצא כאן לפני. בסדר-היום הזה הצעתך לא נמצאת. אני לא יכול להביא אותה בניגוד לכך.

אם סיכמת עם יושב-ראש הכנסת, אני מציע לך לטרוח לרגע ולראות מה קורה.

סליחה, אני רואה שיש כאן תיקון בסדר-היום. אני אאפשר לך לדבר. האם אתה רוצה לדבר אחרי חבר הכנסת אורון או לפניו?

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה להתייחס להצעת החוק – – –

דוד מגן (הליכוד):

הייתי מבקש לדבר לפניו.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, הואיל וזו אותה הצעה, אפשר יהיה להתייחס לאחר מכן בבת-אחת.

הצעת חוק רשות השידור (תיקון – ביטול אגרת רדיו ברכב), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, נעבור עתה לדון על הצעת חוק תרכ"ב, הצעת חוק רשות השידור (תיקון – ביטול אגרת רדיו ברכב), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

אני מקווה שאתה מבין שאני פועל לפי סדר-יום.

דוד מגן (הליכוד):

בסדר, אמרתי שיש תקלה, ואני שמח שהיא תוקנה.

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק רשות השידור חופפת להצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אני מדגיש את העניין של ביטול אגרת רדיו ברכב.

הנתונים מדברים על כך, שלפי הערכות שונות, למעלה מ-90% מבעלי רכב מנועי לא משלמים את אגרת הרדיו לרכב, משום שהנושא לא נמצא בפיקוח של רשות השידור. אני מבין שחבר הכנסת זנדברג ואני נציע להעביר גם את הצעתי לאותה ועדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שרת התקשורת צריכה להשיב. ברוכה הבאה.

אני רק רוצה להעיר לשרת התקשורת והמדע, זה הנושא השלישי שנדון בתחום משרדה וכבודה לא היתה כאן, וזה לא תקין מבחינת הכנסת. זה מבטא זלזול בכנסת. אנחנו לא יכולים לעבור על כך לסדר-היום. זה לא ייתכן שדנים כאן בנושאים כאשר השרים לא נמצאים. זה דבר בלתי מתקבל על הדעת. אני רואה זאת בחומרה, ואני אבקש להביא זאת לידיעת יושב-ראש הכנסת.

בבקשה, גברתי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוחה על ההערה שלך ואני מוחה עוד יותר על ההתנהגות של נשיאות הכנסת.

הודיעו לי שאני אגיע לכלל דיבור בשעה 18:00. אני לא שיחקתי בגולות ולא יצאתי במחולות, אלא מילאתי את תפקידי ועבדתי. ההודעה היתה שעלי להיות כאן בסביבות השעה 18:00.

לפני שבע דקות בדיוק קיבלתי שיחת טלפון שהקדימו, מפני שמחקו הצעות אחרות. והואיל וכאמור לא שיחקתי בגולות ולא ישבתי במזנון, אלא עבדתי והייתי עם אנשים, הדבר הזה לקח קצת זמן.

אני מתנצלת על כך שלא הייתי כאן בשעה שאנשים דיברו, אבל אני לא מתנצלת בפני נשיאות הכנסת. אני חושבת שנשיאות הכנסת צריכה לדאוג לסדר ולהודעות שהיא מודיעה.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, גברתי שרה, כדי למנוע אי-הבנות, אני לא מתכוון להתנצח כאן. את סדר-היום לא קובעת הנשיאות, אלא יושב-ראש הכנסת. כשדנים בנושאים הנוגעים לשרים מסוימים, רצוי שהם יהיו כאן.

אני חושב שחבר הכנסת שגיא התנהג בצורה מאוד מכובדת. אני במקומו לא הייתי מסכים להעלות נושא בלי ששר יתייחס לדברי. אומנם זה חסך לנו כמה דקות, אבל זה לא נראה דבר סביר.

מכל מקום, אני מבקש גם ממזכירות הכנסת במקרים כאלה להודיע לשרים בעוד מועד, כדי שיגיעו הנה בזמן, אחרת זה לא תקין.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, אני מסכימה שזה לא תקין, ואני מצטערת שחבר הכנסת שגיא דיבר שלא בנוכחותי. אני הייתי מעדיפה להיות כאן ולהשיב לו, כי הדברים נעשים מסובכים שלא לצורך.

היו"ר ע' עלי:

אותו דבר חבר הכנסת זנדברג. יכול להיות שהוא היה משכנע אותך לתמוך בהצעת החוק שלו.

שרת התקשורת ש' אלוני:

טוב, הרי אנחנו לא נפתור פה כרגע את היחסים עם מזכירות הכנסת. על כל פנים, אני מבקשת שלהבא יודיעו לנו בעוד מועד ויביאו בחשבון שלהגיע למקום לוקח יותר מאשר שיחת טלפון. שלוש פעמים הודיעו לי היום, שלפני השעה 18:00 אין לי מה להיות פה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, השאלה של אגרת הטלוויזיה והרדיו היא שאלה המטרידה כמובן את הציבור. כל פנייה לציבור שלא לשלם מסים, אגרה, תשלומי חובה, תמיד תזכה באהדה רבה. אין פלא בכך. למה לשלם? כולם יעדיפו לקבל שירותי חנם.

בכל זאת, אין שום מקור כספי אחר לצורך מימון רשות רדיו וטלוויזיה ממלכתית. כל שירותי הפרסומת ברדיו ושירותי החסות מממנים פחות מ-20% מכלל ההוצאות לצורך החזקת רשות שידור ממלכתית.

אני רוצה לומר, ש-95% ממדינות אירופה מממנות את השירות הממלכתי הבלתי תלוי מאגרות. היתה מדינה אחת, פורטוגל, שביטלה וחשבה שאפשר לעבור לפרסומת, אבל היום הם עושים את שני הדברים גם יחד, וכנראה יחזרו לחלוטין לאגרה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל רוב התושבים משלמים לכבלים.

גדעון שגיא (העבודה):

מה הקשר?

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני חושבת שחבר הכנסת דב שילנסקי יודע היטב, שהכספים שמשולמים לכבלים, אין מהם אגורה אחת לצורך שירות השידור הממלכתי. זה עסק פרטי, על-ידי חברות פרטיות שנותנות שירות מסוג מסוים, ואין הוא רשות שידור ממלכתית על כל רכיביה ומובניה.

השאלה שהעלה חבר הכנסת זנדברג איננה האם אנחנו משלמים אגרה, כן או לא, אלא האם אנחנו רוצים רשות שידור ממלכתית, שתיתן לנו את השידורים באמצעות גוף ציבורי שיהיה מבוקר על-ידי הציבור.

בכל המדינות ידוע, שבמקום שהעדיפו שידורים פרטיים ומתחרים לקח הרבה זמן לחזור ולשקם שירות ממלכתי. כי כל חברה שמכבדת את עצמה זקוקה לשירות שהוא מאוזן, שיש בו גם תוכניות תרבות, גם תוכניות לנוער, גם תוכניות של חדשות מאוזנות, גם תוכניות של דת, חברה, מסורת, על כל גווניהן. דבר זה אינו ניתן על-ידי חברות פרטיות החיות מפרסומת, כשלמפרסמים יש השפעה רבה מאוד על סוג השירות.

יש אפשרות שיבוא חבר הכנסת זנדברג או מי שתומך בו ויאמר, האם הוא מציע היום מתקציב המדינה, שאין בו מספיק, ואתם טוענים כך, לא לעלייה, לא לקליטה, לא לאבטלה ולא לאין סוף של

דברים – לבוא ולהגיד: תקציב המדינה יממן ישירות את רשות השידור, והמסקנות מכאן יהיו גם מבחינת ההשפעה פנימה.

ההצעה שלי היא להוריד את הצעת החוק מסדר-היום. כל מי שיבוא ויציע לבטל את האגרה צריך להוכיח לכנסת, שיש מקורות מימון אחרים בלתי תלויים, שאפשר לתת בהם שירות טוב והגון לציבור.

כאמור, אני מציעה להוריד את הצעת החוק מסדר-היום. תודה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנו עוברים להצבעה. אני מבקש מכולם לשבת במקומותיהם. יושב-ראש ועדת הכספים, נא לשבת במקומך.

אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק של חבר הכנסת זנדברג. מי בעד העברתה לוועדה – – –

קריאה:

למה ועדת הכלכלה?

היו"ר ע' עלי:

אם יש דעה אחרת, נצביע אם להעביר את הצעת החוק בוועדת הכנסת, שתקבע באיזו ועדה היא תידון.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

בעד הצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 15

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (ביטול אגרת הרדיו והטלוויזיה),

התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

23 בעד, 15 נגד, נמנעים אין. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת אליעזר זנדברג תעבור לוועדת הכנסת, שתקבע באיזו ועדה היא תידון.

רבותי, אנו עוברים עתה להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן. גם כאן אנו מצביעים האם להעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, שתקבע באיזו ועדה היא תידון.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 16

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (תיקון ביטול אגרת רדיו ברכב),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה

היו"ר ע' עלי:

22 בעד, 16 נגד, נמנעים אין. אני קובע שגם הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן תועבר לוועדת הכנסת, שתקבע באיזו ועדה היא תידון.

הצעה לסדר-היום פריצת החרם על נגינת יצירות ריכרד שטראוס, על-ידי תזמורת ראשון-לציון

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2152, של חבר הכנסת דב שילנסקי, בנושא: פריצת החרם על נגינת יצירות ריכרד שטראוס, על-ידי תזמורת ראשון-לציון. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנה שעברה התכוננה התזמורת הסימפונית של ראשון-לציון בניצוחו של נועם שריף לנגן מיצירותיו של המלחין ריכרד שטראוס. בעקבות פנייתו של חבר מועצת עיריית ראשון-לציון, עורך-הדין יעקב וסטשניידר, ופניית העמותה לתיעוד, מחקר והנצחת השואה, התקיים דיון ציבורי בראשון-לציון, ורק אחרי לחץ רב ניאותה התזמורת שלא לנגן את יצירות ריכרד שטראוס.

חשבנו, הנה התעורר בלבם רגש אנושי והוא דיכא את התאוה, אך התאכזבו. מלוח המופעים של התזמורת הנ"ל לשנת 1993/94 למדנו, שהם מתוכננים לנגן השנה מיצירות ריכרד שטראוס.

תזמורת ראשון-לציון כבר ניגנה בעבר את וגנר, הרגיזה והכאיבה. אז הם טענו – וראש העיר של ראשון-לציון, ידידי ניצן, שאותו אני בכלל לא מבין – אמרו: מה אתם רוצים? וגנר אומנם היה אנטישמי ידוע, אך הוא נפטר לפני עלות היטלר לשלטון.

זה לא תופס לגבי ריכרד שטראוס. ריכרד שטראוס היה נאצי פעיל ולקח חלק בכל הפשעים. בעלות הנאצים לשלטון היה שטראוס תומכו הנלהב והנאמן של היטלר. הוא קיבל מהיטלר מינוי כנשיא הלשכה המוסיקלית של הרייך השלישי. הוא צידד בכל לבו בתוכנית טיהור המוסיקה הגרמנית מהשפעות "יהודיות", או, כפי שהוסיפו לזה, "מזיקות". היה לו אף חלק מכריע בזריקת יהודים מכל מוסד ובמה בגרמניה. יש מקרים שבהם הוא תפס את מקומם של אלה שנזרקו בשיתופו וגם ללא שיתופו.

ולא רק זאת. כאשר נחלה גרמניה הנאצית תבוסה בשנת 1945 כתב שטראוס יצירה בשם "תמורות" – "מטמורפוזן". היצירה נועדה להיות שיר קינה למפלת גרמניה, גרמניה הנאצית.

הרשע, הפושע הזה לא שינה את גישתו גם אחרי כל הזוועות שהתגלו, כאשר האדמה מעל הבורות עדיין רטטה והדם עדיין היה חם ופרץ החוצה, כאשר עדיין לא נקברו הגופות, שלדי האדם היו במחנות המוות, הערמות שהרטיטו כל לב אנוש, במידה שיש לב אנוש, לב בשר, לאיש הזה, הוא בכה וכתב מוסיקת קינה על ההרג שהופסק.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת שילנסקי, אתה יכול לפנות הנה כאשר אתה מדבר. אין באולם שום חבר כנסת מהליכוד, מלבד היושב-ראש.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מדבר אל כולם. סלח לי, ידידי, זה לא עניין של ליכוד, זה לא עניין של מפלגת העבודה, זה עניין של כל ישראל. אין פה פוליטיקה. אני רוצה לומר לך, שמי שיזם והעלה את הנושא הזה, ואני משבח אותו על כך, הוא חבר מפלגת העבודה, עורך-הדין יעקב וסטשניידר מראשון-לציון. אתם יודעים, אני איש ליכוד, אני איש ארץ-ישראל, אבל לזה אין כל קשר לכך.

חברי הכנסת, אולי אתם ראיתם את התמונות הדוקומנטריות שצולמו מייד לאחר השואה, כאשר האמריקנים לקחו את האנשים שגרו בקרבת המחנות, הובילו אותם להראות את הזוועות, את הערמות של הגופות. והגרמנים אמרו: לא ידענו, איזו זוועה, והם הצטדקו.

הם ידעו, אבל לפחות שיחקו את המשחק שהם מצטערים. הפושע הזה שטראוס, גם הוא ראה הכול, הוא לא ניסה אפילו לומר מן השפה ולחוץ שהוא מצטער. הוא כתב מוסיקת קינה על כך שגרמניה הפסידה את המלחמה; דהיינו, על כך שגרמניה לא הצליחה להשמיד את כל העם היהודי ועוד נשארו ניצולים.

ואת יצירתו הולכים לנגן כאן. אני יכול להבין, מה מריץ את חסידי שטראוס ומה בוער בעצמותיהם? מדוע אין הם יכולים להתגבר על תאוותם, מדוע אינם יכולים להתחשב בכאב אחיהם ואחיותיהם, מעבר ל"הנאה" שבנגינת שטראוס? מדוע אין הם יכולים למדוד בפרופורציה יהודית ואנושית "הנאה" זו מול הפגיעה הקשה ברגשותיהם של האודים המוצלים, שבדרך הטבע הולכים ומתמעטים?

ההתנגדות לנגינת יצירותיו של שטראוס אינה בבחינת התערבות בקביעת רפרטואר מוזיקלי, אלא בקשה להתחשב בפגיעה שתיגרם לתושבים רבים, וביניהם דור ניצולי השואה, אשר אימי המשטר האיום ההוא עדיין חרוטים בבשרם.

אנו נזכרים בנוסטלגיה ובאהבה בתזמורת שהיתה בראשון-לציון בימיה היפים ביותר, בתקופת החלוציות. היא הפיחה רוח טובה ביישוב כולו והכניסה שמחה בלב. יהודים טובים, תמימי דרך, מלאי חזון. קראו לה "האורקסטרה". איזה זיכרון יפה השאירה היא בתולדות ארץ-ישראל – ראשון-לציון.

על שטראוס יש חרם בעם היהודי, ודווקא היורשים של האורקסטרה האהובה והחביבה צריכים להיות אלה שמפירים את החרם היהודי העולמי, מטמאים את ההווה ופוגעים בזיכרון העבר היפה של ראשון-לציון והאורקסטרה שלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי. שרת המדע והתקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

תוסיפו על כך גם את האמנויות.

היו"ר ע' עלי:

אני קורא את מה שלפני. כך נהגתי גם לגבי חבר הכנסת דוד מגן. אני לוקח את הערתך לתשומת לבי ומבקש להעיר למזכירות הכנסת שלהבא תדייק בשם. אפשר להוסיף ולא לגרוע. אני מתנצל.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

זה בסדר. הכול באותה פרסונה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מקבלת את התרגשותו של חבר הכנסת דב שילנסקי כאמיתית, אך איני מסכימה עם דעתו. לא הייתי מגיעה למסקנות שהוא הגיע אליהן, לא בנושא של שטראוס ולא בנושא של וגנר. נכון שוגנר מת כבר במאה הקודמת ושטראוס היה בן 71 כאשר התמנה לתפקידו תחת השלטון הנאצי, לא הבין בין ימינו לשמאלו ורדף כבוד, אך למוזיקה שלו אין קשר לכך.

דעתי בעניין הזה איננה נחשבת. אני מכירה בכך שיש אנשים שיש להם רגישות גדולה. אנו חיים בדור שחילוקי הדעות בו בעניין זה אינם נוגעים רק לערכים אמנותיים, ויש מצבים שבהם ערכים שאינם אמנותיים מותר להם שיהיו קנה-מידה גם לדברים אחרים. לכן אני מציעה להעביר את ההצעה לוועדה, על מנת שתיתן עליה את הדעת.

עם זאת, אני חוזרת ואומרת, שהמוזיקה היא מוזיקה, וכשם שאין אנו גוזרים גזירה שלא לקרוא ספרים אשר נכתבו בזמן שנכתבו ויש בהם אלמנטים בעלי אופי גזעני, אלא מתווכחים אתם, למוזיקה בוודאי אין אופי כזה. מתוך כבוד לרגשותיך, ואתה אינך יחיד, והדור הזה עדיין ישנו אתנו, אני בעד העברת הנושא לוועדה, כדי שתשוחח ותתווכח עם נציגי התזמורת ונציגי ראשון-לציון. תודה.

היו"ר ע' עלי:

לאיזו ועדה?

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ע' עלי:

האם חבר הכנסת זיסמן מסיר את הצעתו?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מוותר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שילנסקי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות?

דב שילנסקי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת דב שילנסקי לוועדת החינוך והתרבות?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ברוב של שישה בעד, ללא נמנעים וללא מתנגדים, הוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

הצעה לסדר-היום

דרישת שלטונות הודו לשנות את שמה של התזמורת

הסימפונית ירושלים של רשות השידור

היו"ר ע' עלי:

הצעה לסדר-היום מס' 2162 בנושא: דרישת שלטונות הודו לשנות את שמה של התזמורת הסימפונית ירושלים של רשות השידור. חבר הכנסת אברהם הירשזון בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, לא היה ישראלי שלא הביע סיפוק מכינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל ובין הודו. ההכרה בזכות קיומה של מדינת ישראל, כוחה ועוצמתה, פשטה בשנים האחרונות ביבשת האסיאתית ובקרב המדינות הקריות מדינות העולם השלישי. ישראל פסקה להיות מחוץ לתחום בעיני מעצמות דמוגרפיות כסין, הודו ואחרות. לא רק כינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לבין מדינות אלה עורר בנו סיפוק, אלא גם הבקיעים שחלו לאחרונה בחרם הכלכלי הערבי על מפעלים וחברות הסוחרות עם ישראל. זהו תהליך מעודד מאוד מבחינתנו.

כל דיפלומט מתחיל יודע, כי להכרה ולשיתוף פעולה בין מדינות יש בראש ובראשונה אינטרסים כלכליים, צבאיים ודיפלומטיים, ורק בתחתית הסולם – אם בכלל – נמצאים האינטרסים התרבותיים. אף לא אחת ממדינות אסיה והמזרח הרחוק שכוננו לאחרונה יחסים עם מדינת ישראל לא עשתה זאת כדי להפיץ בארצה את התרבות היהודית והישראלית. גילוי, אולי בוטה מדי, לסדרי העדיפויות של מדינות המבקשות לכוון יחסים עם ישראל נתן רק לפני שבוע סגן שר החוץ הווייטנמי בהגיעו לירושלים ובהכריזו מיניה וביה, כי ממשלתו מבקשת לכוון יחסים דיפלומטיים עם ישראל, כדי להגיע באמצעות ירושלים לוושינגטון.

גם ממשלת הודו, המקיימת יחסים הדוקים עם מדינות ערב, ובמשך עשרות שנים עמדה לצדם של אויבינו, החליטה – כך נראה לי – לכוון יחסים עמנו, מכיוון שראתה כי הסדר העולמי החדש, אשר הכתיר את ארצות-הברית כמדינה השולטת בעולם, עובר בין היתר דרך מדינת ישראל, בעלת בריתה של ארצות-הברית.

רבותי חברי הכנסת, צר לי שבמקום לנצל עובדות פוליטיות, דיפלומטיות עולמיות אלו לטובת האינטרסים הישראליים, יש ואנשינו מתרפסים, מתבטלים ומרכינים ראש בפני המדינות המצרפות לרשימת המדינות המכירות בנו וחפצות ביחסים תקינים אתנו.

בחודש אוקטובר הקרוב אמורה לצאת התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור – זהו שמה המלא והמדויק – לסיור קונצרטים ראשון בהודו. זו תהיה התזמורת הישראלית הראשונה אשר תנגן בהודו, מאז כינון היחסים הדיפלומטיים בין המדינות. אין ספק שזהו צעד חשוב ומועיל לקירוב בין המדינות ובין העמים, פרט לעובדה אחת: ממשלת הודו, כנראה מתוך רצון שלא להרגיז את מדינות ערב, דורשת להוריד את המלה ירושלים משם התזמורת. במלים אחרות: התזמורת הייצוגית של בירת ישראל – ירושלים, נדרשת בימי ביקורה בהודו להתחשב בהודים הרגישים ובערבים הרגישים עוד יותר, ולמחוק את שמה של ירושלים, והיא תיקרא: התזמורת הסימפונית המסורסת של רשות השידור. זה יהיה שמה המלא לצורך הביקור הזה.

שרת התקשורת. המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

המסורסת בפנים?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני לא בטוח, אולי, אתם מסוגלים גם לזה. אתכם אי-אפשר לדעת לאן נגיע.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מי הסכים לכך? האם השרה שולמית אלוני הסכימה לכך?

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ציפיתי כי מייד אחרי שהגיעה דרישה זו של הודו, תשיב ישראל בלאו. אין אנו מוחקים את שמה של ירושלים מתזמורת ירושלים, כשם שלא נעז לבקשכם למחוק את שמה של ניו-דלהי משמה של תזמורת ניו-דלהי כשזו תצא לסיור קונצרטים ראשון בירושלים.

הייתי מוסיף ואומר להודים: זו חוצפה, זו שערורייה, זה אינו מתיישב עם כינון יחסים דיפלומטיים מלאים בין שתי מדינות חופשיות ועצמאיות.

במקום תגובה זו הודיע – כך פורסם – שר החוץ מר שמעון פרס במברק להנהלת התזמורת בזו הלשון: "ההחלטה בידכם. משרד החוץ רושם לפניו באי-שביעות רצון את תביעת ההודים". איפה רושם, במה רושם, לשם מה רושם? היתה צריכה להיות פה הנחיה חד-משמעית.

ומר טדי קולק, ראש עיריית ירושלים, הגיב באומרו, שאם יצוין בתוכנייה מהיכן באה התזמורת, אין כל בעיה מבחינתו, והתזמורת יכולה לצאת לסיור. לכן אינני יודע אם יהיה שמה "המסורס" בפנים, או לא.

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לגנות בחריפות את ממשלת הודו על תביעתה השערורייתית, אך לא פחות מכך אני מוחה על התגובה הרופסת, החלשה והמעליבה של ממשלת ישראל ושל עיריית ירושלים. ביחסים בין מדינות יש קווים בגוונים שונים שמעבר להם אין להעלות על הדעת המשך היחסים בין המדינות. אינני מציע, כמובן, לנתק את היחסים הדיפלומטיים עם הודו. אך הסכמה של שלטונות ישראל למחיקת שם ירושלים משמה של התזמורת היא מסוג הדברים שמעבר לקו האדום ביחסים בין מדינות. אף ממשלה אחת בעולם לא היתה מסכימה לדרישת ההודים.

חמורה בעיני במיוחד העובדה, שפרשה זו מתרחשת דווקא בעת שהמשא-ומתן על השלום באזורנו נקלע למבוי סתום, בין השאר, בגלל דרישת הפלשתינים לקבוע כבר בשלב זה של המשא-ומתן את עתיד ירושלים, כלומר, את חלוקתה וביתורה מחדש. שר החוץ וראש עיריית ירושלים היו הראשונים שהיו חייבים לשלול את דרישת ממשלת הודו, ולנצל הזדמנות זו כדי להסביר להודים ולעולם כולו, מה חושבת מדינת ישראל על מעמדה של ירושלים, בירת העם היהודי ובירת מדינת ישראל.

אני קורא לממשלת ישראל ולרשות השידור הממלכתית: אם יעמדו ההודים על דרישתם, בטלו את הסיוע. אין לכם מנדט להחביא, להתבייש ולהתכחש לשמה של התזמורת הסימפונית ירושלים – רשות השידור.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה, חבר הכנסת הירשזון. אני מזמינה את שרת האמנויות להתייחס להצעה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

קיצרתי קצת. שרת המדע, התקשורת והאמנויות.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

אם היית אומרת השרה שולמית אלוני, זה היה מספיק.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חבר הכנסת עובדיה עלי אמר שכתוב "שרת המדע". ועכשיו – שרת האמנויות.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

זה אותו דבר. אמרתי שהכי פשוט זה לקרוא בשמי.

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני לא הייתי עושה מהנושא הזה דרמה כזאת. אבל לשיטתי, לא ברור לי למה לא התזמורת תישא את שמה. יש תזמורת, היא בירושלים, היא נושאת את שם ירושלים, ואין שום אלמנט שקובע שהיא לא מוסלמית, או כן מוסלמית, היא כן יהודית או לא יהודית, נוצרית או אחרת. זו תזמורת הפועלת בירושלים, זה שמה, ומי שמבקש לשנות את שמה צריך לנמק היטב על שום מה הוא מבקש לשנות את שמה. לא ברור לי על שום מה, ואני הייתי מציעה לתזמורת שלא לקבל זאת.

התזמורת הזאת היא אומנם תזמורת רשות השידור; היא במעבר, היא עמותה עצמאית, וההחלטה בידיה. ככל שהדבר נוגע לחוות דעתי, אני אינני ממליצה לשנות את השם; גם לא לעשות את מעשה הכלאיים, שבחלק מהפרסומים השם לא יופיע, ואילו בחלק מהפרסומים השם כן יופיע.

עם זאת, אמרתי: א. התזמורת היא אוטונומית; ב. יש פה אולי אינטרס של משרד החוץ, שבא לחזק קשרים שיש להם משמעויות כאלה או אחרות.

לאחר שהבעתי את דעתי, ולאחר שהנושא עלה כאן לסדר-היום, אני מציעה שהנושא יעבור לוועדה. ואלה שחושבים כי חשוב מאוד שהתזמורת הזאת תיסע, אני מניחה שישכנעו את ועדת החינוך לשנות לכאן או לכאן ולקבוע את עמדתה.

עם זאת, חשוב שנזכור, שהכנסת יכולה בעניינים אלה – כמו בעניין הקודם, של תזמורת ראשון-לציון – רק לחוות את דעתה, להביע את משאלתה. הגופים האלה הם גופים אוטונומיים. אני מקווה שהם ייתנו את הדעת על עמדת הכנסת, בייחוד לאחר שהדבר יהיה נדון בוועדה המתאימה. קולם יישמע, תישמענה גם תגובות, ובהתאם לכך תהיה ההחלטה.

את דעתי אמרתי, ואני מציעה להעביר לוועדה, ושם יישמעו כל ה"בעד" וכל ה"נגד", ובייחוד כל ה"למה", איך נוצר מין רעיון משונה כזה לשנות את השם. כאשר הכול גאים בעיר ירושלים בעולם, פתאום נעשה השם ירושלים לרועץ למישהו דווקא בהקשר של אמנות טהורה, ללא קשר של מוצא, של דת ושל גזע, אלא של העיר שיש לה תזמורת. ואין לנו דבר שהוא פחות בעל צבע לאומי, אתני או אחר מאשר מוסיקה.

תודה רבה, גברתי. אני מציעה, כפי שאמרתי, להעביר את הנושא לוועדת החינוך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מודה לשרה. חבר הכנסת הירשזון, האם אתה מסכים להצעה של השרה שולמית אלוני?

אברהם הירשזון (הליכוד):

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה. חבר הכנסת זיסמן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת הירשזון מסדר-היום.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, ביקשתי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת הירשזון, כדי לנצל את האפשרות הזאת, על מנת לחזק את עמדתו של חבר הכנסת הירשזון.

שמעתי את השרה, והיא הביעה עמדה הנוגדת את עמדת שר החוץ ואת עמדת ראש עיריית ירושלים. אני חייב לומר, שאני מופתע בעיקר מעמדתו של ראש עיריית ירושלים.

אני רוצה לומר לשרה, שזאת אומנם עמותה, אבל העמותה הזאת נתמכת על-ידי משרד החינוך והתרבות ועל-ידי עיריית ירושלים וגורמים אחרים הקשורים במשרד החינוך והתרבות. העמותה הזאת עמדה פעמים מספר בפני פשיטת רגל, ואני, בתוקף תפקידי בעיריית ירושלים, סייעתי בידה. העמותה הזאת אינה יכולה להחזיק מעמד בלי התמיכה של משרד החינוך והתרבות ועיריית ירושלים, להבדיל מזו של עיריית ראשון-לציון.

העמותה היא אוטונומית, אבל היא נתמכת על-ידי משרד החינוך והתרבות, והיא לא יכולה להתקיים בלי כסף ממשלתי ובלי כסף עירוני. לכן אמרתי שאני מופתע במיוחד מהתשובה של ראש עיריית ירושלים, שידוע במלחמתו האמיצה בכל מה שקשור לירושלים. ניצלתי את ההזדמנות לומר את הדברים האלה כי לדעתי צריך להפעיל עכשיו לחץ ציבורי מתאים, כדי שהעמותה לא תקבל החלטה. זה לא יביא תועלת למדינת ישראל אם התזמורת תסייר בהודו ותגרום לפגיעה בנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת זיסמן.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

אני רוצה בכל זאת להתייחס להערותו של חבר הכנסת זיסמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

דעתי הרי כדעת שני הדוברים, וכולנו תמימי דעים שלא צריך לשנות את השם של התזמורת. גם אני תממה על עמדתו של ראש עיריית ירושלים בנדון.

ביקשתי להעיר הערה, מפני שאנחנו בעיקרון לא נוטים לומר כי מי שיש לו המאה יש לו גם הדעה. הייתי מנתקת את עניין התלות של העמותה במקורות הכספיים, ומעמידה את הנושא הזה על הבסיס הציבורי הנכון, כי זה פתח לדברים שאנחנו לא מעוניינים בהם.

אני מסכימה עם כל מה שאמרת, חוץ מבעניין התלות הכספית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השרה. מכיוון שכבר קיבלנו את הסכמתו של חבר הכנסת הירשזון להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, אנחנו נעבור כעת להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדה. נא להצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

הצעות לסדר-היום

ילדים חשופים לסרטי אלימות ומין בתוכניות הכבלים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום מס' 2178 ו-2186 בנושא: ילדים חשופים לסרטי אלימות ומין בתוכניות הכבלים – של חברי הכנסת עמיר פרץ וחנן פורת. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, אני מגיש את ההצעה הדחופה אולי בשלב מאוחר מדי, כיוון שההצעה לסדר-היום הזו באה לנסות ולבדוק מה היכולת שלנו להגן על ילדי ישראל מפני חוסר שליטה על הגופים המפעילים היום את הטלוויזיה בכבלים.

ובכל זאת, אני מוכרח לציין, שהצורך להגיש את ההצעה לא הגיע כמשהו מנותק. שר החינוך והתרבות טוען, שיש השפעה קשה של תוכניות טלוויזיה שמשודרות בשעות שבהן ילדים בכל הגילים יכולים לצפות, כאשר הבעיה המרכזית היום הינה האלימות הרבה המשודרת באותן תוכניות.

אני רוצה לומר, גברתי השרה, שעל-פי הנתונים המצויים ביד, 67% מהילדים בוחרים בעצמם את התוכניות שבהן יצפו. רק אצל 19% הבחירה נעשית על-ידי ההורים. 11% עושים זאת בשיתוף עם האחים. 15% צופים עם הילד. 18% צופים עם הילד בצירוף עם אחים או חברים. 70% של ההורים שמים לב במה צופה הילד גם כאשר הם אינם צופים, וזה בהחלט שיעור טוב.

ההערכות של ההורים לגבי השפעת הטלוויזיה השתנו מאוד בין הימים שבהם שידורי הטלוויזיה החינוכית היו החלק המרכזי בצפייה של ילדי ישראל לבין הימים החדשים, שבהם שידורי הטלוויזיה בכבלים תופסים מקום נכבד בעיסוקיו של הילד בזמנו הפנוי.

אני רוצה לתת לך נתונים מסקר שהתקיים בארצות-הברית. הסקר עוסק בהשפעה של הטלוויזיה על ההישגים של הילדים בכמה מקומות בארצות-הברית. הוא פורסם תחת הכותרת: "אומה בסכנה". שם נמסר, שמשנת 1963 עד שנת 1980 חלה ירידה של 50 נקודות במבחנים הבודקים כשרים לשוניים, ושל 40 נקודות במבחנים הבודקים כשרים מתמטיים. כן חלה ירידה גדולה בהישגים בקרב בוגרי בתי-הספר התיכוניים.

אני לא חושב שיש צורך שאנחנו ניכנס לאימה, פחד ובהלה וניקח את הסקרים שבוצעו בארצות-הברית ונאמר: זה מה שצפוי למדינתנו ובואו ניערך בהתאם. אך עם זאת, גברתי, אנחנו נמצאים

בחופשה הגדולה, ואין לי ספק שתרומתה של מערכת הטלוויזיה בכבלים היא תרומה חשובה להתמודדות עם שעות הפנאי של הילדים. אבל, לצערנו הרב, אין היום שום כלל שבאמצעותו ניתן להתערב באיכות השידורים, בסוג השידורים. לשמחתנו, בכל הקשור למין, לסקס, לפורנו – יש נורמות מקובלות. זה לא בחוק, אבל יש נורמות. יש הסכמה כזאת בין האחראים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה מחובר לטלוויזיה בכבלים?

עמיר פרץ (העבודה):

אני לא.

דן תיכון (הליכוד):

נדמה לי שאתה לא בקיא בעניין הזה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני בקיא. שאלתי, ביררתי.

דן תיכון (הליכוד):

צריך לראות את שידורי הטלוויזיה בכבלים כדי לראות שאין בעיה ויש בעיה. אתה מחובר ל-34 תחנות ואתה לא יכול לקבוע שום דבר.

עמיר פרץ (העבודה):

זו שאלה אחרת. נכון מאוד, אני לא יכול לשלוט על לווין שמשדר מגרמניה או משדר מספרד.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

יש שידורים מהונג-קונג; כאשר שם לילה אצלנו יום.

עמיר פרץ (העבודה):

נכון.

דן תיכון (הליכוד):

הוא מדבר על ה-RTL ועל STR-1.

עמיר פרץ (העבודה):

חברי, חבר הכנסת תיכון, בנושא הזה יש נורמה, נורמה שמשתדלים לעמוד בה, משדרים משעות מסוימות. אני לא יודע אם יש צורך להכניס כללים.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אין לנו שליטה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מדבר על מי שיש לנו שליטה לגביו. יש כאלה שרוצים לראות רק עם תרגום עברי.

דן תיכון (הליכוד):

לא צריך תרגום בעניינים האלה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מניח שיש להורים שליטה, והם יכולים למנוע צפייה מילדים בגיל צעיר מאוד. אם האב נכנס הביתה ורואה תמונה אחת מסרט כזה, אני מניח שהוא מייד מבהיר, חד-משמעית, שבערוץ הזה הילד שלו, בן 10 או 11, לא יצפה. כך אני מניח שההורה יהיה הרבה יותר רגיש, הרבה יותר נוקשה.

יש בעיה בקטע הזה של מהו סרט אלים והיכולת שלנו להתערב בזה.

דן תיכון (הליכוד):

אגב, יש סימונים, אם הוא אלים יש סימן שמציין שלא רצוי שהילדים יצפו בסרט.

עמיר פרץ (העבודה):

בסדר. דן, תן לי לנסות לסיים את דברי. אני בא להאיר נושא. הדבר האחרון שאני רוצה להשתמש בו הוא הרצון להיות מומחה ולחבר התאבדות של ילד עם צפייה בטלוויזיה.

דן תיכון (הליכוד):

לכן, אני אומר שיש בעיה, אבל אין מה לעשות.

עמיר פרץ (העבודה):

יש מה לעשות. כאשר אתה מגיע לסרט שיש עליו סימון שלא רצוי שילדים יצפו בו, אותו סימון של צלילית של ילד, זה כבר סרט שהוא אלים מאוד מאוד מאוד. אבל יש הרבה מאוד מדינות, שלא קיים בהן מצב שסרט ייכנס לשידור בלי שיש עליו קטלוג מסוים: האם הוא אלים, האם הוא אלים מאוד, מה הדרגה שבה הוא נמצא.

אני לא רוצה לומר לך, שאני רוצה להיות המומחה, או שאני חושב שמועצת הכבלים לא מסוגלת לעשות זאת בעצמה, אבל אני חושב שיש צורך להגיע אתם להסדר כזה או אחר. אני לא חושב שמיד צריך ללכת לחקיקה. יכול להיות שהשרה צריכה לקרוא להם ולומר להם: חברים יקרים, אנחנו מבקשים שתקימו צוות שיהיו בו גם פסיכולוגים, גם אנשי חינוך, גם אחרים שיחליטו ויגדירו ויקטלגו את הסרטים.

אני יכול לתת לך שמות של סרטים ששודרו בערוץ הילדים והם סרטים אלימים. גם הערוץ עצמו קובע מה משודר. יש ערוץ לילדים ויש ערוץ למשפחה וכו' וכו'. אתה מגביל את הילד שלך ואומר לו: אתה צופה רק בערוץ הילדים. אתה יודע שלפחות כל עוד הוא צופה בערוץ הילד, אתה בטוח שמישהו לא ישדר משהו שלא רצית שיצפה בו.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא שואל אותך.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון, אי-אפשר שאנחנו נחליף את ההורים ונחליף את הסדרים שנמצאים בכל בית ומשפחה, אבל לפחות ניתן בידי ההורים והילדים כלים להגן על עצמם, אם הם רוצים בזאת. אם מראש הם בחרו בערוץ שמשדר את הונג-קונג או משדר את ספרד, ודווקא בשעה 10:00 לחפש סרט פורנו – הוא יכול גם להביא סרט וידיאו ולצפות בו לבד כשאבא שלו לא בבית. מה אני כבר יכול להתערב בעניין הזה, יש גבול להתערבות. אבל אני חושב שיש צורך להגיע בהסדר כזה או אחר להבנה עם הגורמים האחראים, וננסה לעשות כללים כאלה, שכל הורה, כל משפחה תוכל לשלוט במידת האפשר בחומר המשודר לילדיה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת – איננו. גברתי השרה שולמית אלוני, בבקשה.

שרת התקשורת, המדע והטכנולוגיה ש' אלוני:

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני יודעת מה עורר את הזעם, ובצדק. לא מכבר היה סרט קשה מאוד בערוץ-2; אותו סרט גם הוקרן כנראה בעבר בכבלים. הוא היה חמור מאוד, ובצדק יצאה הזעקה, בייחוד שהוא לא הוקרן בשעה שילדים לא רואים.

זה לא נכון שאין מה לעשות; זה לא נכון שאין עושים; אבל יש סוג של דברים שבהם יש קושי.

מה עושים? המועצה לשידורי כבלים, יש לה שירות מיוחד במשרד התקשורת והיא מקיימת פיקוח צמוד על הערוצים ועל הסרטים שמתפרסמים עם דיבוב ועם תרגום עברי, ובעניין הזה גם נקבעו קריטריונים. בערוצים האלה נקבעו קריטריונים.

בוודאי לא ראית בערוץ הילדים סרט אלים, ואני רוצה לשבח אותם על מה שהם עושים, על הפעולות שהם עושים עכשיו בימי החופש הגדול, מפני שזו הצלחה יוצאת מן הכלל עם הקייטנות הפעילות שמפעילות את הילדים.

נקבעו גם קריטריונים, אילו תוכניות אין לשדר בערוצים שיש בהם דיבוב עברי ותרגום. הקריטריונים נוגעים לעירום, לאלימות, לנושאים חברתיים שהם רגישים במיוחד וגם לנושאים שיש בהם רמת מתח גדולה מאוד. שם יש ביקורת, יש קריטריונים כלשהם ויש ועדה שבודקת. אבל זה נכון ביחס לערוצים בכבלים, שיש לנו שליטה עליהם. השמים פתוחים, יש לווינים, כל אחד משדר מה שהוא רוצה והכול יושבים עם הטיק-טיק-טיק. עוד מעט יהיו עוד ערוצים ועוד לווינים. במקומות מסוימים אומנם משדרים את הסרטים האלה בשעת לילה מאוחרת, אבל כדור הארץ הוא עגול, השמש זורחת בשעות שונות וקורה שהדברים מגיעים גם אלינו. הנחמה היא בכך, שזה לא מתורגם לעברית, שאין דיבוב, ולכן לא מבינים.

על מה שיש אצלנו – יש ועדה מפקחת, ואנחנו גם נגביר את הפיקוח בעניין. ברשות השידור הממלכתית הדבר מוסדר מבחינת שעות, מבחינת סימון, מבחינת פרסום וכו'. אני מקווה שגם הערוץ השני יאמץ את השיטה שיש, או בכבלים או ברשות השידור, ותהיה ביקורת. מעבר לזה אין לנו שליטה על הדברים.

לכן אני אומרת: היה פה זעזוע וטוב שהוא היה. זה יגרום גם לערוץ השני, גם לכבלים וגם לאחרים להקפיד יותר. הוועדות שיושבות ומפקחות תפקחנה באופן טוב יותר. מאידך גיסא יש דבר שהוא לא בידינו.

אני לא יודעת אם יש טעם שהוועדה תדון בעניין הזה. אני מציעה שתסתפק בתשובתי מפני שאני אומרת שיש ועדה, יש קריטריונים, אנחנו נתנו להם הוראה לחזק את זה. ומשום שהכבלים ורשות השידור ערים לעניין, אני מניחה שערוץ-2, ששם היתה ה"התחלקות" שהביאה לתגובות האלה, ייתן את דעתו לאותו עניין, ואני מציעה להסתפק בתשובתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לך, גברתי השרה שולמית אלוני.

חבר הכנסת עמיר פרץ, האם אתה מסכים להצעת השרה להסתפק בדברי תשובתה?

עמיר פרץ (העבודה):

— — — אני מסתפק בתשובת השרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

הצעת חוק כרטיסי חיוב (תיקון – עסקה בין לקוח לספק), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק כרטיסי חיוב (תיקון – עיסקה בין לקוח לספק), התשנ"ג-1993, הצעת חוק תר"ע, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שזה לא הוגן. אנחנו הסכמנו שלא תהיה הצבעה על הצעת החוק הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מה שמופיע בסדר-היום.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק כרטיסי חיוב (תיקון עסקה בין לקוח לספק), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא אסכים עוד ל"דילים" כאלה עם חברי כנסת שלא מכבדים "דילים". הסברתי באריכות מדוע התנגדתי להצעת החוק. אמרתי שיש הצעת חוק ממשלתית. מסיבות שונות היא התעכבה. להעביר הצעת חוק פרטית בלי שהצעת החוק הממשלתית תבוא, בנסיבות האלה אני חושב שהתוצאה תהיה להבא שאדרוש הצבעה מיידית. הסכמתי לדחיית ההצבעה מפני כבודו של חבר הכנסת שאקי. הוא

עלה, הוא נימק. סיכמנו שלא תהיה הצבעה. להביא את זה היום להצבעה בלי דיון, בנסיבות האלה אני מתנגד להצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר ליבאי, זה מופיע בסדר-היום.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, זה נפל על כולם פתאום כרעם. אפילו חמש דקות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מופיע אצלי בסדר-היום.

נעמי חזן (מרצ):

לא עברו חמש דקות, משום שאני ראיתי שעברו שתי דקות ושלושים שניות מאז הצלול.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, אני לא אחראית לצלולים. לפני שעברתי להצבעה שאלתי את מזכיר הכנסת, והוא אמר לי שאני יכולה להעמיד להצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אומר לחברי האופוזיציה: אתם תקבלו יחס הולם בהתאם לנסיבות האלה, זה הכול. הגישה תהיה סופר-עניינית.

כבוד היושבת-ראש, מה שעבר, עבר כמובן. אין לי רוב כאן.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מופיע בסדר-היום. ביררתי את עניין שחלף ואמרו לי שחלפו חמש דקות.

נעמי חזן (מרצ):

לא – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מופקדת פה על הצלולים. זה נרשם בפרוטוקול ונעשה את הבירורים אחר כך.

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני קובעת שהצעת חוק כרטיסי חיוב (תיקון – עסקה בין לקוח לספק), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק השימוש בתאריך העברי, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעת חוק תת"ט – הצעת חוק השימוש בתאריך העברי, התשנ"ג-1993. יציג את החוק חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל בעניין ההצבעה הקודמת ולהסביר לידידי שר המשפטים, שאני כל היום ראיתי על הלוח רשום בסוגריים – הצבעה. הייתי משוכנע שזה תואם עם משרדך. הרי לא אני כתבתי שם את המלה "הצבעה". זאת אומרת, זה אושר להצבעה. איך יכולתי לדעת שברגע האחרון יש התנגדות? אני גם לא ידעתי על התנגדות מהותית.

ודאי וודאי שאין פה כוונה לפעול נגד הצעת הממשלה. אדרבה ואדרבה, כשהצעת הממשלה תבוא, אשמח מאוד שיהיה תיאום, על מנת שהצעה זו לא תסתור את הצעת הממשלה. אני לא רואה שהיא סותרת במשהו את הצעת הממשלה.

על כל פנים, איש לא חטף. לא פניתי לאיש, לא ביקשתי מאיש. מצאתי את זה על הלוח. ראיתי שיש הצבעה; העמידו להצבעה. אני, ובוודאי לא איש מסיעתי, לא פנה לנשיאות לבקש משהו. אני רוצה לקבוע זאת בשביל הפרוטוקול.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מדינת ישראל קמה כמדינה יהודית, שרוב תושביה יהודים ודמותה הרוחנית והתרבותית היא יהודית.

בין מרכיבי זהותה הרוחנית-התרבותית של ישראל, הקובעים את ייחודה הלאומי כמדינת העם היהודי, נמנים: הלשון העברית, המשפט העברי החל בתחומים חשובים של חיינו והלוח העברי.

בהבדל מן הלוח הקרוי "אזרחי", שבמהותו הינו לוח נוצרי, שחישבו השנים בו מבוסס על תנועות השמש בלבד, והלוח המוסלמי המבוסס על הירח בלבד, תנועות הירח בלבד, מבוסס חישבו החודשים והשנים לפי הלוח העברי הן על צורות הירח והן על מחזור תקופות השנה – השנה השמשית.

עמנו שמר ושומר על הלוח העברי מדורי דורות, לפיו נקבעו ונקבעים החודשים, השנים ומועדי ישראל. באמצעותו ובזכותו של הלוח העברי חי היהודי את יהדותו וחש את זיקתו לעמו, לעברו ולמסורתו, יום יום ושעה שעה במשך כל ימות השנה.

קידוש החודש ועיבור השנה תפסו מקום נכבד ביותר במשך תקופה ארוכה בתולדות ישראל. למן ימי הלל הנשיא שהחל בכך ועד היום אנו קובעים את הלוח העברי על-פי אותם כללים שקבעם הלל הנשיא.

לכאורה, אין דבר טבעי יותר ומובן יותר מהמשכת חיינו ופעילותנו במדינתנו המתחדשת, לפי הלוח העברי, ומן השימוש בתאריך העברי לכל צורך שהוא, של הכלל ושל הפרט, הן בכתב והן בעל-פה.

ברם, לא זאת המציאות בישראל, למרבה הצער. שכן, לפחות חלק ממוסדות המדינה והציבור וחלק נכבד של אזרחי ישראל ותושביה, בני נוער ומבוגרים כאחד, משכילים ומשכילים-פחות, משתמשים, למרבה התמיהה והפלא, אך ורק בתאריך הלועזי-האזרחי-הנוצרי, תוך התעלמות תמוהה מן התאריך העברי המסורתי המבוסס על הלוח העברי, שלו יתרון, כאמור, על פני הלוח הלועזי.

אל נשכח כי התאריך העברי מזכיר לכל המשתמש בו, יום יום וכעניין שבשגרה, התקרבותו של כל מועד ממועדי ישראל וכל אירוע אחר מבין האירועים – דתיים, לאומיים ותרבותיים רבים ושונים.

פיתוח וטיפוח המודעות ללוח העברי ולתאריך העברי ימנע קביעה אומללה של אירועים חברתיים וציבוריים ולפעמים לאומיים, בערבי מועדים או במועדים עצמם או בימי צום או בערבי ימי צום, מתוך בורות בלוח העברי השוטף או מתוך שכחה בלתי נסלחת של המועדים והאירועים היהודיים המסורתיים ההיסטוריים. כך יימנעו טעויות מצערות ומרגיזות, היוצרות מתח מיותר בקרב הציבור מכבד המסורת, טעויות בקביעת אירועים מוסדיים או ציבוריים שונים בימי חג או בימי צום, קביעה

הנתפסת כהתגרות ופוגעת פגיעה מיותרת בציבור רחב בישראל, המכבד את מועדיו ואת ימי הצום שבמסורת.

יצוין כי בכמה מעשי חקיקה גילה המחוקק הישראלי עירנות-מה ונתן פתרון חלקי לבעיה האמורה. כך למשל, בחוק הפרשנות, סעיף 3, סעיף ההגדרות, נקבע כי כל אימת שמוזכרות בחוק המלים "שנה" ו"חודש", ייקבע הפירוש לפי הלוח הגריגוריאני. אך אם צוינה תחילת תקופת או סופה לפי הלוח העברי בלבד, ייקבע הפירוש לפי הלוח העברי. בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, נקבע בין היתר בסעיף 2, חישוב גילים, כי לעניין חוק זה חישוב גילים יעשה לפי הלוח העברי.

אני סבור, כי לשימוש בתאריך העברי יש ערך חינוכי רב, נוסף על ערכו הלאומי והתרבותי. כשמורי ישראל יפתחו מודעות ללוח העברי ולתאריך העברי וכשתלמידיהם יתרגלו לציין במחברותיהם ובמבחניהם את התאריך העברי, אם לבדו ואם כשהתאריך הלועזי לצדו, הם ידעו בכל יום מימות השנה באיזה חודש עברי ובאיזה יום באותו חודש עברי הם חיים, ולפיהם יתייחסו לימי הולדת, לטקסי בר-מצווה, לאירועים חברתיים שונים, כפי שהם יתייחסו למועדים ולאירועים לאומיים אחרים.

בדרך זו נגיע לכך שהתאריך העברי, שאנו משמרים אותו זה אלפי שנים, יהיה גורם תרבותי מאחד נוסף בתרבותנו המתחדשת.

לכן, אני מציע לקבל את ההצעה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאקי. אדוני כבוד שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, כוונת הצעת חוק זו – חיזוק דמותה של המדינה כמדינה יהודית והשימוש בתאריך העברי – רצויה. אולם מעשה החקיקה המוצע לשם כך אינו רצוי, ואנו מתנגדים לו.

התאריך העברי נוהג במשפט הישראלי בחוקים מספר. לדוגמה, חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות, התשכ"ב-1962, קובע בסעיפים 11 ו-12, שחישוב הגיל וקביעת חזקת תאריך הלידה יהיו לפי הלוח העברי. הוא הדין לגבי חישוב הגיל בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, סעיף 2, וחוקים נוספים שלא אמנה אותם עתה.

לא ניתן לומר, כפי שנאמר בדברי ההסבר, שמוסדות המדינה פועלים תוך התעלמות תמוהה מן התאריך העברי. להיפך, כאשר מבחינה מעשית הדבר אפשרי, הוראות החוק נקבעו בהתאם ללוח העברי.

ההצעה הנוכחית חורגת מן המקובלות האלה והיא למעשה חקיקה הצהרתית. אבאר את דברי: סעיף 2 להצעת החוק מורה, כי על מוסדות המדינה להשתמש בלוח העברי באופן שוטף בכתב ובעל-פה. אולם מוסדות המדינה אינם ישויות שניתן לצוות עליהם להשתמש בלוח העברי. מדובר בבני אדם הפועלים בשמם של המוסדות. האומנם מכוח הוראת חוק זו ניתן לצפות, שאותם רבבות יתחילו להשתמש בלוח העברי מכוח הוראת החוק המוצעת?

יש להניח, כי אם לא ישנו ממנהגם, יש חשש סביר שהחוק יישאר בבחינת אות מתה. לפיכך, אם החוק יקר וחשוב לנו, עלינו להימנע מחקיקה כדוגמת הצעה זו.

לא בכדי לא כלל המציע הנכבד בהצעת חוק זו סעיף הקובע סנקציה במקרה שהוראות החוק לא יקוימו, ואף בכך חורגת הצעה זו מעקרונות החקיקה במשפט הישראלי, שאין מטילים חובה בחוק אלא אם נקבעה סנקציה על הפרתה.

לא רק מבחינה משפטית הצעת החוק לוקה, כאמור, אלא גם מבחינה כלכלית. הוראה זו עלולה לגרום להוצאות מרובות. לדוגמה, הצורך לתקן את לוחות החישוב השונים, או הצורך להתאים את מסמכי מוסדות המדינה עם הלוח האזרחי ולהתאימם גם לגופים אחרים בארץ ובחוץ-לארץ, שמתנהלים כיום על-פי הלוח האזרחי. בכך נבדלת הצעת חוק זו מן החוקים שמניתי לעיל, שהם מתייחסים לנתון ספציפי בלבד, ושם אין מניעה להשתמש בלוח העברי.

לבסוף, נראה לי כי הצעה זו מתעלמת מן העובדה, שההנחיות המינהליות הקיימות מורות על אזכור הלוח העברי בצד תאריך האזרחי. והוראות אלו מקיימות בקפידה על-ידי רשויות המדינה. לכן, גם מבחינה זו אין צורך להוסיף דברים בחקיקה, כאשר ההוראות המינהליות ישנן והוצאו וניתן לאזכר אותן לנוגעים בדבר.

לכן מכל הנימוקים הללו, אנחנו מציעים שלא לקבל הצעת חוק זו, אלא להסירה מסדר-היום. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים. חבר הכנסת שאקי, יש לך זכות תגובה, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, מציאות מצערת היא, שלא מעטים מקרב אישים שונים בישראל, בכל תחומי הפעילות הממלכתית והציבורית, קבעו מפגשים ואירועים אם זה בליל ט' באב, אם זה ביום ט' באב, אם זה ביום חג השבועות ואם זה ביום חג הסוכות, או חג אחר, מפני שלא ידעו שחג באותו יום. המציאות היא, שחלק גדול מבוגרי בתי-הספר והסטודנטים בישראל אינם מסוגלים לנקוב בתאריך העברי של יום כלשהו, מפני שהם לא חושבים בקטגוריות אלה. החוקים המעטים שישנם פותרים אומנם בעיה מקומית, חלקית.

הרעיון והמטרה בחוק הזה הם חינוכיים בראש ובראשונה, כדי שכל ילדי ישראל ידעו מהו החודש העברי שבו הם מצויים, שהם ידעו מתי יהיה חג פלוני, מתי יהיה צום אלמוני, כפי שוודאי הם יודעים את התאריך הלועזי. כל מה שאני מבקש, שלא ירד משקלו של התאריך העברי לעומת התאריך הלועזי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאקי.

אנו עוברים להצבעה בעד או נגד הצעת החוק בקריאה טרומית והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק השימוש בתאריך העברי, התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, שמונה מתנגדים, אין נמנעים.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני הצבעתי וההצבעה לא נקלטה. אני מבקשת להצביע – – –

דוד מגן (הליכוד):

היתה הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אני לחצתי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

את לחצת ולא נקלט, או שלא הספקת ללחוץ?

ענת מאור (מרצ):

אני לחצתי ולא נקלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

תלחצי שוב, אני רוצה לראות.

קריאה:

הנה, זה לא נקלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

עכשיו לא יכול להיקלט.

קריאה:

היתה הצבעה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

המכשיר שלה לא מקולקל, היא פשוט לא הספיקה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מודיעה את התוצאות, ואנחנו נבדוק את המכשיר שלך אחר כך: תשעה תומכים, שמונה מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עברה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

חברת הכנסת מאור, תלחצי עכשיו, בבקשה. זה פועל, אין שום בעיה. תודה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אחרי שהצבענו? אחרי שהצבענו – אני מאוד מצטערת. אנחנו כבר קבענו. לא היתה שום הצעה מול ההצעה הזאת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא ביקשת.

קריאה:

ועדת הכנסת תחליט.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני שומעת ממזכיר הכנסת, שאפשר לאחר מכן לפנות לוועדת הכנסת שתקבע, ואפשר לבקש שינוי. בסדר?

הצעה לסדר-היום

מערך ההסברה בבתי-הספר בנושא האיידיס

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 2065 בנושא: מערך ההסברה בבתי-הספר בנושא האיידיס. אני מזמינה את המציע, חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, הנושא שאני מבקש להעלות היום על סדר-יומה של הכנסת עוסק בבעיה כאובה, שלמזלנו עדיין נמצאת בממדים כאלה, שאפשר להשתלט עליה.

מחלת האיידיס, בניגוד למה שרבים אולי חושבים, היא לא רק בעיה רפואית. בתקופה האחרונה מתגלה צד אחר – נורא ואיום לא פחות – וזו הבעיה החברתית של האיידיס. חולי איידס וכאלה שעוד לא פיתחו את המחלה ורק נושאים את הנגיף נתקלים בעוינות, בניכור ובאנשים שרואים בהם מצורעים. הפחד האיום שתוקף אנשים שרק שומעים את המלה איידס גורם לאנשים להגיב בצורה קיצונית ולא רציונלית. הסיבה העיקרית לפחד הזה היא הבורות.

רבותי, אנשים פשוט לא יודעים את האמת על המחלה הזאת. הבוקר, לקראת הדיון במליאה, נפגשתי עם המומחים העוסקים באיידיס בארץ. אגיד לכם את האמת: למדתי דברים חשובים ביותר שלא ידעתי קודם לכן, וזהו הנושא שעליו אני מבקש שניתן את דעתנו.

בישראל, אף שאנו רואים עצמנו כמדינה מודרנית ומתוקנת, הטיפול בהסברת נושא האיידיס לציבור דורש תפנית של 180 מעלות. שמענו את שר הבריאות, חברי וידידי, השר חיים רמון, מדבר כאן מעל דוכן הכנסת על נושא האיידיס ומסביר את פעולות משרד הבריאות. אבל אני מרגיש, מתוך מפגש עם צעירים ואחרים בציבור, שנדרשות עוד פעולות הסברה וחינוך בהיקף רחב יותר, כדי שתהיה מודעות לנושא בחברה שלנו.

קיבלתי דיווח על מה שנעשה במדינות דומות לנו בעולם. מדהים לראות את ההשקעה התקציבית במניעת האיידיס: תשדירי שירות בטלוויזיה כמעט כל יום, מודעות בעיתונים, הרצאות לקהל הרחב,

חינוך מסיבי בבתי-הספר. בפינלנד, למשל, שלחה הממשלה לבתיהם של כל הנערות והנערים בני 16 ומעלה חוברת הסברה וקונדום.

לפני שבועיים רואיין בטלוויזיה תלמיד חולה איידס. שמו מני, בן חמש-עשרה וחצי. מני נדבק באיידס כשקיבל טיפול במחלת ההמופיליה שבה הוא חולה. זה היה לפני שערכו בדיקות של מנות דם. בריאיון דיברו מני ואביו אלי על היחס של החברים וחלק מקרובי המשפחה, שלא באים לבקר אותו, שמתרחקים ממנו. אחרי הכתבה, הדברים השתנו. החברים התחילו לבוא. לתפנית זו עזר מאוד גם ביקורו של שר החינוך, אמנון רובינשטיין, אצל מני בבית-החולים. ובהזדמנות זו אני רוצה להצטרף לברכות לשר החינוך. אני חושב, אדוני שר החינוך, כי עשית מעשה חשוב ואנושי.

אדוני סגן שר החינוך, אני מברך את השר שלך, ואתה לא מקשיב. אני מצטער, סגן שר החינוך בא כנראה בצורה שבלונית והוא לא מקשיב לנואם. אני חושב שזו בושה וחרפה. כל הכבוד לך. אני מצטער, ברצינות. אולי אני ארד, תגיד את הנאום שלך, ואני אלך.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לא.

רפאל אלול (העבודה):

אני חושב שזו חוצפה. אם אני מחכה ששר החינוך יבוא לכאן, אז אתה יכול לבוא לכאן ולעמוד. למה אני נואם? אני נואם לקירות? זו הפעם הראשונה שאני מרים קולי במליאת הכנסת. זה דבר שלא ייעשה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, יש לך עוד חמש דקות, ואני אתן לך עוד שתי דקות, ואתה בהחלט יכול לחזור על נאומך כי גם אני, לצערי, לא הייתי כאן.

רפאל אלול (העבודה):

לא, אני לא אחזור על הנאום, אבל זה פוגע. עומד כאן אדם ונואם, והאדם שצריך להשיב לא מקשיב.

היו"ר י' עזרן:

תמשיך בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני שר החינוך, אני חושב כי עשית מעשה חשוב ואנושי. אני מקווה שאחרים יאמצו את הדוגמה האישית שנתת, כיצד צריך להתייחס לחולי האיידס: במקום בניכור ובאפליה – בחום ובקרבה, או, לכל הפחות, באופן שוויוני ונורמלי.

חולי איידס אינם מצורעים. הזמנתי את מני והוריו לבוא היום לכנסת, והם בדרך לכאן. מני אומנם חלה הבוקר, אבל הם צריכים להגיע בכל רגע לכאן. מכאן נשלח לו כולנו ברכת החלמה.

הניכור והריחוק של החברים של מני, אדוני שר החינוך, הם תוצאה של בורות התלמידים והוריהם. גם מנהלים ומורים וגם היועצות והאחיות בבתי-הספר לוקים בחוסר ידע בנושא האיידס.

על-פי הנתונים שקיבלתי, בני נוער וצעירים הם הנפגעים העיקריים ממחלת האיידס בעולם. ארגון הבריאות העולמי מסר לפני כחודש, כי מחצית מכלל הנשאים של נגיף האיידס בעולם נדבקו בנגיף האיידס כשהיו בגילים 15 עד 24. מדובר, חברי הכנסת, בכ-6 מיליוני צעירים וצעירות. עוד נמסר לאחרונה, בכינוס העולמי על האיידס בברלין, שנערות צעירות הן בסכנה הגדולה ביותר להידבק באיידס ביחסי מין.

ואני שואל: מדוע אנחנו צריכים לחכות עד שיהיו בישראל אלפי חולי איידס, כדי שנתפקח? למה לא לפעול עכשיו, בטרם יהיה מאוחר מדי, כך שנצמצם את התפשטות מגפת האיידס?

אם הסכנה העיקרית של הידבקות היא בקרב נוער וצעירים, הרי למשרד החינוך צריך להיות תפקיד מרכזי בגיבוש המדיניות ובהפעלת תוכניות מניעה רבות ומגוונות בנושא.

אני רוצה להציע, אדוני השר, כי ניקח דוגמה ממדינות אחרות, שבהן כבר יש מספר גדול של חולי איידס ונשאים. יש להקים, לצד אנשי משרדך ולצד נציגי ארגוני המורים, ההורים ומועצת התלמידים הארצית, קבוצת עבודה מקצועית, בשיתוף נציגות רחבה של מומחים העוסקים בישראל בנושא האיידס. קבוצת עבודה זו תוכל להמציא לך נייר עבודה מקיף ומייצג. מסקנותיה של הוועדה המצומצמת שבדקה את סוגיית היחס לילדים חולי איידס בבתי-הספר יוכלו אולי לשמש נקודת מוצא טובה להתמודדות כוללת יותר עם נושא החינוך למניעת האיידס.

למדתי לדעת, שנושא האיידס מטופל ביחידה לחינוך מיני וחינוך לחיי המשפחה במשרד החינוך. סגל יחידה זו מונה מנהלת אחת ועוד כתריסר מדריכות אזוריות. אין ספק בלבי, שכך לא ניתן להגיע עם המסר החיוני למיליון וחצי התלמידים בישראל. האפשרות היא להגדיל את מצבת כוח האדם ביחידה זו, או לעבוד בשיתוף פעולה עם ארגונים המתמחים בנושא חינוך למניעת האיידס. ידוע לי, כי ארגונים אלה הכינו מערך הוראה לנושא האיידס, בשיתוף סטודנטים לרפואה, אחיות, יועצים ומורים, שעברו הכשרה מיוחדת.

חשוב כי כל המוסדות שמטפלים בנושא יכללו בתוכניותיהם התייחסות רחבה לפיתוח הסובלנות כלפי חולי איידס ונשאים בחברה בכלל ובבית-הספר בפרט.

יש לכלול משחקי תפקידים ודיונים, שבאמצעותם יפתחו התלמידים אמפתיה כלפי חולי איידס, במטרה למנוע הישנות מקרים כמו זה של מני.

אדוני שר החינוך, אני משוכנע שביקורך אצל מני בבית-החולים הביא לתחילתו של תהליך, תהליך שחובה להמשיך בו בעשייה בשטח. יש לשתף את כל אלה שמוכנים לתת מזמנם ומכשרונם למלחמה באיידס.

אני מקווה שתסכים עמי, כי למען חיזוק המודעות למניעת האיידס בארץ, מן הראוי לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת רפי אלול. אני מבקש את ההתייחסות של סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנושא המועלה היום כהצעה לסדר-היום הינו נושא חשוב ורציני, אשר מערכת החינוך נדרשת לו ומטפלת בו. כידוע לכם, גם השר אמנון רובינשטיין כבר נדרש לו מאז כניסתו לתפקיד שר החינוך. הילד מני החולה במחלת האיידס לא זכה, ככל הנראה, לביקורים של מורי בית-הספר שבו למד ושל הילדים בני כיתתו. אין ספק שהדבר נגרם, במקרה זה ובמקרים אחרים, בשל בורות הנוגעת למחלת האיידס ולאופני ההידבקות בה. כפי שאמרתי, השר אמנון רובינשטיין ביקר את מני מייד כאשר הגיעה לידיעתו מחלתו, והכתבה פורסמה ב"יומן אירועים" בטלוויזיה.

אני שב ואומר כאן: יש ללחוץ את ידי החולה ואף לנשקו. כך גם עשה השר רובינשטיין כאשר ביקר בבית-החולים אצל מני. יש לאמץ אל לבנו את מוכי המחלה ולא לנדותם. מי שחלה במחלה – אל לו לסבול פעמיים, הן מן המחלה והן מן הנידוי הבלתי מוצדק.

קודם שאעבור לתיאור הפעילות הנערכת בתחום זה במשרד החינוך ולהנחיות שניתנו על-ידי השר לאחרונה עלי להזכיר, כי קיימת בעיה מיוחדת בכל הנוגע להבחנה בין ילדים חולים לחולים במחלת האיידס. העובדה שילד מסוים, הנעדר תקופה משמעותית מבית-הספר בשל מחלה כלשהי, חולה דווקא במחלת האיידס – ספק אם היא עובדה המחויבת בפרסום. אנו מעדיפים כי נוהלי ביקור ילדים חולים וקשר עמם יהיו נהלים כלליים, לגבי כלל הילדים החולים. נהלים אלה צריך שיופרדו משאלת החינוך והמלחמה בבורות הקיימת בעניין מחלת האיידס.

ואשר למערך ההסברה בבתי-הספר בעניין המחלה – נושא מחלת האיידס הוא חלק מהתוכנית לחינוך מיני וחינוך לחיי משפחה, שהוא נושא חובה במערכת החינוך על-פי חוזר מנכ"ל משנת 1987. נושא מניעת האיידס קיבל תאוצה בחמש השנים האחרונות, בעיקר בבתי-ספר על-יסודיים.

משרד החינוך והתרבות הכין חוברות. יש חוברת על האיידס, יש חוזר מיוחד ותוכנית דו-שנתית בבתי-הספר. הבאתי את החומר הזה אתי – סקר הפעלת החינוך המיני והחינוך לחיי משפחה בבתי-הספר הממלכתיים בשנים התשנ"א והתשנ"ב.

התוכנית עוסקת בידע, במודעות ובהתנהגות של בני נוער בנושא איידס, ומטרתה: הגברת רמת הידע, כך שידעו בדיוק מה הם גורמי הדבקה ומה אינם; שינוי עמדות כלפי נשאים וחולים, והפחתת חרדות ופחדים לא-רציונליים; ושינוי בהתנהגות לטיפול האחריות האישית וההתנהגות המינית האחרת.

מתוך סקר שנערך ובדיקה בשטח, ההערכה היא כי כ-50% מבתי-הספר העל-יסודיים עסקו בנושא. המשרד משקיע מאמצים על מנת שהתוכנית תגיע לכלל התלמידים במערכת, וגם לילדים צעירים יותר, בבתי-הספר היסודיים, ששם האפקט של שינוי עמדות הוא חזק יותר.

ברור כי ההסברה לתלמידים אינה מספקת. חוסר הידע והפחדים קיימים גם אצל המורים. אשר על כן, במסגרת תוכנית ההסברה נערכות גם השתלמויות למורים וניתנים קורסים במכללות לעובדי הוראה ובאוניברסיטאות.

לשאלת ביקורי הבית והיחס לילדים חולים ונשאים של המחלה – על-פי מדיניות המשרד, מחלת האיידס היא ככל מחלה אחרת, והכללים החלים על כל ילד חולה חלים גם כאן. ככלל, ילד מגיע לבית-הספר על-פי הנחיות רופא, לפי סכנת ההידבקות מן המחלה שהוא חולה בה. ההוראות הן לשמור על קשר עם ילד חולה ולבקרו ככל האפשר, ובלבד שעל-פי הוראות הרופא אין מניעה לכך.

ובכל זאת, מפני שמחלת האיידס נתפסת כשונה ממחלות אחרות, ובעיקר גורמת לחרדה רבה בקרב הציבור, ובכלל זה ציבור ההורים, הוקמה ועדה במשרד החינוך ובה אנשי רפואה, משפט וחינוך, לבחינת ההתייחסות לילדים נשאים וחולים באיידס במערכת החינוך. הוועדה התבקשה להתייחס לשאלות הבאות: האם על גורם כלשהו בבית-הספר לדעת על עובדת קיומו של תלמיד חולה איידס? מה דין ביקורי ילד נשא או חולה בבית-הספר והאם הוא מסכן בכך את עצמו או את הסביבה? מה הן ההוראות הצריכות לחול לעניין ביקורי בית אצל הילד החולה במחלה? מה הן ההוראות הקבע הנדרשות לטיפול בדימומים ובהפרשות של כל ילד בבית-הספר? המלצות הוועדה תונחנה על שולחן המשרד בימים אלה, ובעקבותיהן יינתנו הוראות בחוזר המנכ"ל לקראת תחילת שנת הלימודים התשנ"ד.

עם זאת, כבר בעקבות מקרהו של הילד מני וביקור השר אצלו, הונחו הגורמים המקצועיים במשרד החינוך באשר לשני דברים:

א. במסגרת מערכי ההסברה, ההדרכה והשיעורים יש לשים דגש לא רק בדרך להימנע מן המחלה, אלא, ולא פחות חשוב, בדרכים לסייע למי שכבר חלה בהתמודדות עם המחלה. לשם כך חשובה ההסברה, כי אין נדבקים מחיבוק החולה, והכרחית הורדת רמת הבורות ביחס למחלה.

ב. מנהלי בתי-הספר חויבו בשמירת קשר עם כלל התלמידים החולים ולא רק חולי האידס, בכל היעדרות העולה על ימי מחלה רגילה. המנהל עצמו אחראי לביקור ולביקורי מורים ותלמידים, מתוך תפיסה שבית-הספר הוא משפחתו המורחבת של התלמיד.

ברצוני להזכיר כאן גם את פעולתה המבורכת של עמותת תל"ם, אשר מטעם משרד החינוך מסייעת לילדים מאושפזים ומרותקים למיטתם, ובכלל זה ילדים חולי אידס. העמותה מעמידה מורים לרשות הילדים, כיתות לימוד בבתי-חולים וקישור ילדים באמצעות מחשבים ולמרכזי תקשורת ולימוד.

לסיכום, אני מברך על העובדה שנושא חשוב זה זוכה לדיון במליאת הכנסת – גם אם לדעתו של חבר הכנסת אלול כאלו לא הקשבתי לדברים, אני יכול לומר שהקשבתי קשב רב גם באותה דקה שנתפנית לשיחה עם חבר הכנסת מפני שהוא ביקש ממני – כי הפעולות שהוזכרו, העתידות להיעשות בתקופה הקרובה, והשינויים בתוכנית ההסברה הקיימת במערכת החינוך אכן יביאו להפחתת הבורות ולביטול בידודם של הילדים החולים.

ושוב, אני רוצה לאחל למני חזרה מהירה לספסל הלימודים.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני סגן השר. מה אתה מציע?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אדוני המציע מסכים?

רפאל אלול (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, ניגש להצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק רגע, אני מציע להסיר.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב רביץ מציע להסיר הצעה זו, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני משתמש, אדוני היושב-ראש, בזכותי הפורמלית. אני מבקש להסיר את ההצעה, אף כי כנראה אצביע בניגוד לבקשתי.

אני פונה לסגן שר החינוך ושואל, האם במסגרת החינוך לבעיה הזאת הגיע סוף כל סוף משרד החינוך למסקנה הפשוטה והטבעית ביותר, שיש לחנך לחיי משפחה תקינים, לקיום יחסים במסגרת חיי המשפחה? אני חושב שאנחנו נמצאים בעידן שהמשפחה כמשפחה, כיחידה, נמצאת בסכנה, וזו רעה חולה, המתבטאת, בין השאר, במחלת האיידס.

עוד דבר אחד הייתי רוצה לומר לעצמנו, חברי הכנסת. אנחנו בכנסת הזאת, לצערי, מקרינים, ברצון או שלא ברצון, לגיטימציה לקבוצת הסיכון הגדולה ביותר של מחלת האיידס וגם לאותה קבוצה שהיא אכן משמשת כאבן נגף בהפצת המחלה הזאת, וזו הקבוצה של ההומוסקסואלים, שבכל העולם ידוע שהיא קבוצת הסיכון הגדולה ביותר. בבעיה הזאת, במקום לטפל בהם כבעיה, אנחנו כאן, בכנסת הזאת, על-ידי ועדה מסוימת שלה, נותנים להם לגיטימציה בחברה, בזה שאנחנו אומרים שיש להם העדפה מינית, במקום לקרוא לילד בשמו – סטייה מינית.

לכן, אני אומר שאנחנו חייבים לבדוק את עצמנו, האם אנו ככנסת לא מהווים גורם שלילי בהפצת המחלה הנוראית הזאת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני מציע להסיר. ובכן, יש לנו כעת שתי הצעות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, אני מוותר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא שקל בדעתו.

היו"ר י' עזרני:

שקל בדעתו. טוב מאוד.

כעת אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות? מי נגד?

גדליה גל (העבודה):

מה ההמלצה שלך, אדוני?

היו"ר י' עזרני:

אני ממליץ להצביע וגם אני אצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

תכנון מרכז מיסיונרי-נוצרי בהר-ציון

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 2192, תכנון מרכז מיסיונרי-נוצרי בהר-ציון, הצעתו של חבר הכנסת הרב מנחם פרוש. בבקשה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, העיתון "יום השישי" מהשבוע שעבר פרסם פרטים, גילויים נוראים, על תוכניות להקים מרכז מיסיונרי-נוצרי בהר-ציון. איך נאמר באיוב? עוד זה מדבר וזה בא לבשר בשורות איוב כאשר צרה אחת עולה על חברתה. וכך אני רוצה להציג כאן את הנושא ואת הנושאים הכואבים מאוד.

בעומדנו בין המצרים ומעומק לבבנו תתפרץ בתשעה באב זעקתנו על הר-ציון ששם, שועלים הילכו בו. הפעם – שבר על שבר, כאשר לפנינו התוכניות המאיימות עלינו בהר-ציון בהרחבת שטחי הכנסיות הנוצריות-המיסיונריות באלפי מטרים רבועים.

התוכנית, מהפכנית שכמותה עוד לא היתה בירושלים, והר-ציון יהפוך מבצר של מוסדות נוצריים-מיסיונריים. אישרו הקמת שתי כנסיות חדשות אשר תהיינה מהגדולות ביותר בארץ; הקמת מנהרה בין שתי הכנסיות הגדולות. מקימים מגדל פעמונים לקהילה הארמנית ומקימים מרכז פולקלור על שטח 2,100 מטר רבוע.

אני רואה בסכנה גם את אתר התיירות והבילויים הכרוך, ללא כל ספק, לאור התוכניות, בחילול שבת המוני שזה יגרור, שיבטל את אופיו המיוחד, הנעוץ בקדושה של הר-ציון וסביבתו.

מי שמעיין בתוכניות רואה, שבהרחבה ובפיתוח של הכנסיות הנוצריות גורמים להצר את ישיבת התפוצות, שהגדילה לעשות, ואת כל הפעילות הרוחנית התואמת את המקום הרגיש, הר-ציון, שהוא ללא כל ספק אתר מקודש לעם ישראל.

השאלה הנשאלת, למה ומדוע היה צורך לתת יד לתוכנית כזאת במקום הרגיש הזה בהר-ציון? למה היה צורך לשנות את הסטטוס-קוו ולהרחיב ולהגדיל את הכנסיות הנוצריות והמיסיונריות?

עיריית ירושלים, שהיתה צריכה לתת יד לגאול שטחים כאלה לצרכים יהודיים, למה ומדוע היא נוהגת כך, כאשר מוסדות יהודיים מציעים תוכניות, מקבלים תשובות שמוגבלים ולא מרשים לבצע את התוכניות?

עמנואל זיסמן (העבודה):

הרב פרוש, אתה לא בדקת את הנתונים.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

למה ומדוע מה שנאסר על היהודים מתירים בגדול לנוצרים ולמיסיונרים? השאלה, מי עומד מאחורי התוכניות, מי מדרבן, מי מממן את זה?

עוד זה מדבר וזה בא; וכך נמסר בכלי התקשורת, ואני מצטט בתמצית מה שפורסם בעיתונות: ועדת התכנון והבנייה של עיריית ירושלים דנה ביום שני זה על תוכנית רחבת היקף שנועדה להסדיר ולעצב מחדש שטח של כ-1,000 דונם ממזרח לעיר העתיקה של ירושלים ומוצע להפוך מה שקוראים "שטחים ירוקים" בהם אסורה כל בנייה כיום ל"שטחים כתומים", בהם תותר בעתיד הקמת מוסדות פרטיים. משמעות התוכנית היא מתן אפשרות לכ-12 כנסיות ומנזרים שבתחום שטח התוכנית להרחיב בעתיד את מוסדותיהם.

ידוע שהתוכנית עוסקת בשטח שהוא רגיש מכל הבחינות, אבל הוא רגיש ללא כל ספק מבחינה פוליטית. רוב השטח נמצא בבעלות פרטית של כנסיות ולא נעשו לגביו תוכניות בנייה מתחילת המאה, ופתאום כיום זה הועלה על סדר-היום. הוא כולל, בין היתר, את שטח בית-הקברות היהודי על הר-הזיתים; כביש העופל – מרכז הכפר א-טור; בית-החולים "אל-מקאסד"; מלון "אינטרקונטיננטל"; אזור נחל קדרון והמורדות המזרחיים של הר-הבית דרך יריחו; והשטח שממערב לחומת העיר העתיקה באזור שער האריות מחוץ לחומה.

בתוכנית הקמת תחנת שירות לתיירים ליד כנסיית גת-שמנים, הענקת אופציות של תוספת בנייה לכנסיות ולמנזרים באזור, החלטה על שימור עשרות בתים, שבהם מתגוררות כ-500 נפש, אשר נבנו לאורך השנים באזור א-טור. התוכנית מאפשרת לכנסיות ולמנזרים באזור להגדיל, אף להכפיל, את השטח הבנוי שלהם. זה ישנה לחלוטין את פרצוף הר-הזיתים, שטח היסטורי ורגיש מאוד על-פי כל קנה מידה.

בתוכנית גם הגדלת בית-החולים "אל-מקאסד", וידוע לכולנו למה שימש בית-חולים זה בימים רגשים, וכעת מתוכנן עוד להגדילו.

מי שרואה את התוכנית יכול להיווכח, שמתוכנן כאן מחטף באזור רגיש, מן הרגשים ביותר בירושלים. התוכנית הזאת יוצרת למעשה שכונה ערבית חדשה וגדולה וגם תכשיר את הבנייה הבלתי חוקית והפראית שהיתה עד עכשיו. כאשר מתכננים הפיכתו של שטח גדול ורגיש זה לאזור בנייה, למה רק למוסדות המוסלמיים או לכנסיות הנוצריות? בתוכניות אלו בולטות כניעה והתחנפות לערבים.

לשתי התוכניות אשר הצגתי כאן יסבירו אולי שאין תוכנית הר-ציון דומה לתוכנית סביבת הר-הזיתים, אבל השאלה לגבי שתי התוכניות: למה ומדוע עושים זאת? למה מתכננים תוכניות שיש להן השלכות רצחניות על ירושלים היהודית, ירושלים עיר קודשנו, ירושלים כבירת ישראל, ירושלים שבעיותיה כה רגישות, ירושלים שעניי כל העולם מופנות אליה, ירושלים ששונאינו רוצים לשדוד אותה מאתנו, ירושלים זו אשר מונחת כאילו על שולחן הניתוחים? כעת כעת לתכנן תוכניות על מרומי הר-ציון והר-הזיתים, להגדלתן של הכנסיות הנוצריות והמיסיונריות? לתכנן תוכניות אשר לא עלו על הדעת מאז חורבן הבית, מאז גלינו מארצנו, תוכניות החותרות להעמיד אותנו בפני עובדות בירושלים עיר קודשנו?

יודע אני, שלא אחת, כשהציגו תוכניות אלה, הציגו אותן כאילו בתמימות, בלבוש ענייני. אבל כאשר התוכניות מצטברות, כפי שזה התבלט השבוע עם גילוי העיתון "יום השישי" ועם פרסום הדיונים על התוכניות בוועדת התכנון והבנייה של עיריית ירושלים ביום שני זה, אוחזת אותנו חרדה, דאגה, ונשאלת השאלה: מי עומד מאחורי תוכניות מסוכנות אלה, המסכנות את עתידה של ירושלים עיר קודשנו?

מישהו אמר, שבעצם אנחנו מצווים תמיד לדון לקו זכות, אבל מה אעשה שקורה לא אחת, שכאשר אני דן לכף חובה, אני קולע לאמיתו של דבר? וגם בנושא זה מדאיג אותנו – מי עומד מאחורי התוכניות לפגוע בירושלים עיר קודשנו, ציפור נפשנו? זה לא קו מקומי, לא קו לוקאלי, אני לא רוצה לחשוב שקם כוח לוקאלי להביא לנו תוכניות אלה שפוגעות כל-כך קשה. זה משהו יותר עמוק, תוכנית מדינית, תוכנית שמתכננים מאחורי גבנו.

אי-לכך אני אבקש שהכנסת תקיים דיון ותשמיע את הזעקה: הפסיקו את התוכניות החותרות תחת קדושתה, תחת שלמותה של ירושלים עיר הקודש.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כנסת נכבדה, אני אשיב מאוד בקצרה. קודם כול אני מציע, שההצעה של חבר הכנסת הרב פרוש תידון בוועדת הפנים של הכנסת.

אבל אומר רק כמה מלים לשם אינפורמציה. התוכנית המוזכרת בהצעה של חבר הכנסת הרב פרוש, שהונחה לפניכם, לפנינו, אושרה ותוכננה על-ידי הוועדה המקומית של עיריית ירושלים. רק במאמר

מוסגר: בעיריית ירושלים כשליש מחברי המועצה הם דתיים וחרדים, למעלה משליש. אני לא שמעתי התנגדות שלהם ולא שמעתי התעוררות שלהם. דווקא מי שגרם לכך שהתוכנית הזאת לא אושרה – הן הערות של הוועדה המחוזית, שהחזירה את זה לוועדה המקומית לדיון מחדש, והוועדה המקומית צריכה עכשיו לדון מחדש ולתקן את התיקונים שהוועדה המחוזית ביקשה כדי לדון בזה באופן עקרוני.

פרטים נוספים שאני רוצה להוסיף: התוכנית הזאת תואמה עם ישיבת התפוצות, והוגדל שטח הישיבה בצורה משמעותית. לכנסיות יש בעלות חוקית על שטחים שם. בתוכנית הזאת אין שום הגדלה ולו במטר אחד לכנסיות. מדובר על אישורים, על תוכניות שיש להם כבר בעבר. התוכנית מסדרת את האישורים בצורה כוללת, אבל יש פה המון רגישות, שאני לא רוצה לפרט אותה כאן. עשה נכון חבר הכנסת הרב פרוש שהעלה את הנושא הזה, ואני מציע שידונו בזה בוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אדוני המציע מסכים?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת זיסמן מציע להסיר. הוא משתמש בזכותו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, צריך להבחין בין שני דברים. דבר אחד הוא פעילות מיסיונרית, וצריך להילחם נגד כל פעילות מיסיונרית בכלל ובירושלים עיר הקודש במיוחד. אנחנו זוכרים את המאבק סביב המורמונים. לכן אני אומר לחבר הכנסת פרוש: אם יש הוכחות וראיות על פעילות מיסיונרית, נתאחד כולנו, לא רק עיריית ירושלים אלא כנסת ישראל, כדי שלא יהיה דבר כזה בעיר הקודש.

דבר שני הוא מתן שירותים ואפשרות של התרחבות וגידול לא רק לישיבת התפוצות – וכבוד השר דרעי הזכיר זאת, בניגוד מוחלט למה שכתוב בעיתון "יום השישי", שהם מתרחבים ומקבלים את התמיכה המלאה מעיריית ירושלים ומגורמים אחרים – אלא גם זכות קיום לנוצרים. אנחנו ריבונים על הר-ציון גם לפני איחוד ירושלים, מאז עצמאות ישראל. רוב ההר היה בידינו, אבל לתת לנוצרים, שהם חלק מן העיר הזאת – – –

היו"ר י' עזרן:

הרי ברור, ברור.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ולכן הדברים שבעיתון "יום השישי" לא מדויקים, ואני מבקש מחבר הכנסת פרוש לבדוק את הדברים.

ניצלתי את ההזדמנות כדי לחזק לא רק את הדברים של שר הפנים אלא כדי לומר מה צריך לעשות נגד מיסיונריות, לעומת מתן אפשרות לנוצרים להתפתח ולגדול תחת ריבונותנו.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, יש לנו הצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים, והצעה אחרת – להסיר. מי שהצעת בעד חבר הכנסת פרוש – יצביע בעד העברה לוועדה, מי שנגד – נגד.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

תשעה בעד, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהנושא עובר לוועדת הפנים לדיון.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (השבתת מוסדות חינוך)

(הוראת שעה), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר י' עזרני:

כעת אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (השבתת מוסדות חינוך) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה. יציג אותו, בבקשה, שר הפנים.

יש לנו רשימה ארוכה של דוברים, נראה איך אנחנו יוצאים מזה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש בפני הכנסת הצעת חוק בקריאה ראשונה, הצעת חוק ממשלתית, חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (השבתת מוסדות חינוך) (הוראת שעה), התשנ"ג-1993.

בנוגע לבחירות לכנסת קיימת הוראת שעה, שלפיה יום הבחירות יהיה יום שבתון – סעיף 10 לחוק-יסוד: הכנסת. אין הוראה כזו לגבי הבחירות הכלליות לרשויות המקומיות. כל עוד נערכו הבחירות הכלליות לרשויות המקומיות ביום הבחירות לכנסת, היה שבתון מכוח הבחירות לכנסת. משנפרדו מועדי הבחירות, נחקקה בכל פעם הוראת שעה אשר קבעה שבתון ביום הבחירות לרשויות המקומיות. כך נעשה במערכות הבחירות בשנים התשל"ח, התשמ"ד והתשמ"ט. אנו מציעים זו הפעם הראשונה מאז הקמת המדינה, כי יום הבחירות לרשויות המקומיות לא יהיה יום שבתון.

עם זאת, יש להביא בחשבון, כי כמעט כל הקלפיות – כ-5,000 במספר – ממוקמות בבתי-ספר ובגני-ילדים. כדי לאפשר יום הצבעה מלא החל מהשעה 07:00 ועד השעה 22:00 אנו מציעים בזה לקבוע, כי מוסדות החינוך יושבתו, למעט גני-ילדים לגילאי 3 ו-4, טרום-חובה, שאינם שייכים לרשות המקומית. החוק המוצע הוא פתרון המאזן בין שני אינטרסים חשובים: א. אי-השבתת המשק כולו תחסוך את ההפסד הכספי הניכר הכרוך בהשבתה. בחשבון שעשה משרד האוצר, מדובר במאות מיליוני שקלים; ב. השבתת מוסדות החינוך תאפשר יום בחירות מלא ותקין, ללא הפרעות וללא תורים ארוכים בקלפי. השבתת מוסדות החינוך תאפשר להצביע בנוחות ובמהירות גם לעובדים שסיימו את עבודתם בשעות אחר-הצהריים המאוחרות.

חברי הכנסת, אני חושב שיש תמיכה כללית, או תמיכה של רוב חברי הבית, בכך שלא יתקיים יום שבתון ביום הבחירות לרשויות המקומיות. כולם מודעים לבזבז הכספי הגדול אשר קיים. אני חושב שרוב חברי הבית מברכים על המגמה הזו. יש כאלה הרוצים שגם בתי-ספר ומוסדות חינוך לא יושבתו, והבחירות תתחלנה בשעות 14:00-15:00, עד 22:00, כך שבמשך היום יוכלו ללמוד.

הנושא הזה נדון בוועדת שרים וגם במשרד הפנים. ביקשנו לראות אם הדבר אפשרי. אני רוצה להביא לכם את הנתונים אשר הביאו אותנו להצעת החוק כפי שהיא, כלומר לקיים יום שבתון במערכות החינוך. הסטטיסטיקה מראה, שבבחירות לרשויות המקומיות מצביעים כ-35% עד 40% מ-07:00 עד 13:00 או 14:00, כלומר בשעות שבהן רוצים שלא תתקיימנה הבחירות. אם נתחיל את ההצבעה ב-14:00 ונקיים אותה עד 22:00, יש ספק גדול מאוד, על-פי דעת המומחים, אם חלק מהאוכלוסייה יוכל לבחור בגלל העומס הרב והתורים. אז גם אנשים לא יגיעו, מכיוון שאת ה-35%-40% שהיו מצביעים בבוקר אנו דוחים לשעות אחר-הצהריים. ידוע כי מי שמצביע בבוקר עושה זאת מפני שנוח

לו. אלה אנשים שאינם רוצים להצביע בשעות אחר-הצהריים והערב, אנשים שיש להם סידורים אחרים, ויש סכנה גדולה של פגיעה בבחירות ובדמוקרטיה כאשר אנשים לא יבואו לבחור. לכן החלטנו לאזן את זה: מצד אחד לחסוך מאות מיליוני שקלים על-ידי קיום יום עבודה רגיל במשק, ומצד שני לקבוע יום חופש מלימודים ולקיים את הבחירות מ-07:00 ועד 22:00.

בוועדת הפנים של הכנסת, שאליה אני מציע להעביר את הצעת החוק, אפשר יהיה לדון בכך. אני מבין את הטיעון שחבל להפסיד יום לימודים, ויש די ימי חופש במדינת ישראל.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

יש כאן גם ביטול תורה מן הבחינה הדתית.

שר הפנים א' דרעי:

יש הצעה, שאפשר לדון עליה בוועדה, לבטל יום חופש אחר. יש די ימי חופש במדינת ישראל והחופשות ארוכות מדי. במקום יום השבתון, אפשר לקחת יום חופש.

אין אפשרות אחרת להיערך לבחירות. היו הצעות לחפש מקומות אחרים לקלפיות, אך אין אפשרות למצוא מקומות אחרים, ויש סכנה שאם יצמצמו את מספר הקלפיות או את שעות ההצבעה תהיה פגיעה קשה בחופש הבחירות ובמתן הזדמנות שווה לכל אחד לבחור.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני מציע שחברי הכנסת יעבירו את הצעת החוק הזו לוועדת הפנים של הכנסת להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה עם ילדים לאמהות עובדות?

היו"ר י' עזרן:

יש דיון, ויש רשימה ארוכה כאורך הגלות של נואמים. ראשון הדוברים, חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – עומד ומצפה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, אנחנו דנים בהצעת חוק שיש בה התנגשות בין שני נושאים. מקובל עלי שמערכת הבחירות המוניציפליות צריכה להתקיים כאשר הקלפיות ממוקמות במוסדות חינוך, קרי בתי-ספר. אני לא חושב שיש פתרון פיס'י אחר לקיום הבחירות. הנקודה השנייה: כנסת ישראל וממשלת ישראל קבעו בכך שלא חוקקו חוק שבתון, שלא יהיה יום שבתון והבחירות תתקיימנה תוך קיום החיים במסלול הרגיל. יש יום שבתון אחת לארבע שנים, ביום הבחירות לכנסת. אני חושב שיהיה זה נכון שלא לקיים עוד יום שבתון במערכת הבחירות המוניציפליות. התעוררה בעיה קונקרטית, איך מנסים ליישב את העובדה שצריך לקיים את הבחירות ביום שאינו יום שבתון, בבתי-ספר שבהם לומדים תלמידים.

התשובה על כך, אדוני השר, היא פשוטה. הזכרת אותה, אבל שללת אותה. צריך היה קצת להתאמץ, לקיים לימודים, ובשעה 14:00 להתחיל את הבחירות. לא היה קורה שום דבר, ואומר לך זאת אדם שעסק במערכות הבחירות שנים ארוכות ורבות. אני אומר לך לצורך הפרוטוקול: עד השעה 14:00 במערכת הבחירות המוניציפליות לא יצביעו יותר מ-20% מהמצביעים, וגם זה יהיה הישג גדול. פותחים את הקלפיות בשעה 14:00, מוסיפים עוד שעה בלילה, ומראים למערכת החינוך ולעם ישראל, שהדאגה שלנו לחינוך היא לא מן השפה ולחוץ, אלא שני הדברים יכולים לחיות יחדיו. כך יהיה לכם קל יותר לגייס פעילים, כי בשעה 14:00 יש כאלה שיחזרו מהעבודה.

נכון, יש שלב של חיכוך, ויכול להיות שצריך יהיה לקצר את יום הלימודים – לשעה 12:00. צריך לעשות מאמץ, מדוע לוותר בקלות כזו על יום חינוך? גם יום חינוך הוא ערך.

אברהם פורז (מרצ):

לחבר הכנסת זנדברג יש הצעה: שהמורים, אשר ממילא משביתים את הלימודים, ישביתו אותם באותו יום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסכם את דברי. אשמח לשמוע את תשובת השר. גם אם לא אשב כאן, אשמע אותה בחדרי. אני מקווה שאצליח לשכנע אותו. אם לא אצליח לשכנע אותו, אלך בעקבות הצעת החוק אל הוועדה, כדי לנסות לשכנע את חברי הוועדה.

שר הפנים א' דרעי:

הוועדה היא המקום.

מיכאל איתן (הליכוד):

ננסה גם שם לשכנע. לכן אתמוך בחוק, אבל אני מבקש מאוד, יחד עם התמיכה או ההימנעות שלי בקריאה ראשונה, לרשום בפרוטוקול שנחפש את הדרך שבה הדבר יפגע בצורה המינימלית, ואם כבר יהיו קיצורי לימודים – לא תהיה השבתה טוטלית באותו יום.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. באמת חסרות שניות מספר. אבל, לידיעתך, התחלתי לספור דקותיים לאחר שהתחלת, כדי לאפשר לך לומר את דבריך, וכדי שחלילה לא תעבור על דברתך.

הדובר הבא, חבר הכנסת יצחק לוי; איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, איננה. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה מציעה להשבית מיליון ו-200,000 או מיליון ו-300,000 ילדים מלימודיהם ביום הבחירות לרשויות המקומיות, אף שנקבע שיום הבחירות לא יהיה יום שבתון. הנימוק להשבתה – מיקום קלפיות בכיתות בתי-ספר.

אני פונה אל שר הפנים, ואל חברי הכנסת, ללא הבדל דעה או שייכות מפלגתית, קואליציה או אופוזיציה, להתנגד להצעת החוק הזו ולהסירה מסדר-היום.

אם נקבע שיום הבחירות אינו יום שבתון, ניתן להציב קלפיות במקומות העבודה, דבר שבין כה וכה עושים אותו, ובעבור אלה שאינם מועסקים במפעלים צריך לשכור מתנ"סים, בתי-קולנוע, מסעדות, מקלטים ציבוריים, ולמקם קלפיות בבתי-ספר רק לאחר סיום שעות הלימודים. ואם לצורך זה חייבים לשנות את שעות פתיחת הקלפיות וסגירתן, הרי זה עדיף מהשבתת לימודים.

באיזו קלות שולחים מיליון ילדים הביתה. האומנם רק בגלל זה שצריך לשים שם כמה קלפיות? אין פתרון אחר לקלפיות? יש עוד ארבעה חודשים להתארגנות. עם קצת מאמץ ותשומת לב ארגונית, ניתן לפתור את הבעיה.

הנושא צריך להיות מטופל נקודתית. כלומר, בכל רשות מקומית שבה מתנהלות בחירות ימצאו את התשובה הארגונית למיקום קלפיות ולשעות ההצבעה. ואל תיתנו יד להשבתת מיליון ילדים מלימודיהם. על מה, האם מפני שבכיתה צריך לשים קלפי? בושה וחרפה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בקיצור נמרץ, ולעניין.

חבר הכנסת יגאל ביבי, אינו נוכח. חברת הכנסת ענת מאור, לא נמצאת. חבר הכנסת עובדיה עלי, חבר הכנסת אברהם בורג, חבר הכנסת חיים אורון, גם כן אינם. חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת יוסף בא-גד, חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. ערי הפרזות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזו באה בעקבות ההחלטה הנכונה, שהתקבלה למעשה גם בממשלה וגם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, בדבר ביטול יום השבתון בבחירות לרשויות המקומיות.

הצעת החוק, שמגיעה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית מייד אחרי הצעת חוק זו, בדבר מימון הבחירות, איננה כוללת כל הוראה על השבתה ועל שבתון ביום הבחירות, והתוצאה היא, שבהעדר הוראה כזאת – ביום הבחירות לרשויות המקומיות לא יהיה שבתון.

אני מסכים שבעיקרון צריך למצוא פתרון לסבך שנוצר בעקבות העובדה שאין שבתון ובתי-הספר אמורים לפעול. שר הפנים יודע, טוב ממני, היכן ממוקמות הקלפיות. עד כמה שאנחנו יודעים, מרביתן ממוקמות בבתי-ספר ובגני-ילדים. אבל אינני חושב שכאשר יש בית-ספר שבו 30 או 40 כיתות של תלמידים, ולפעמים גם יותר, כאשר בסך הכול רוצים למקם בו שתי קלפיות, חייבים להשבית את כל בית-הספר. ייתכן שאפשר למקם את אחת הקלפיות באולם ההתעמלות, או בחדר הטבע, ואולי אפילו בחדר המורים.

היו"ר י' עזרן:

למה חדר המורים?

אברהם פורז (מרצ):

חדר המורים, כדי שילמדו במקום שיסתובבו בחדר המורים, וישתו באותו יום קפה מהתרמוס. שלא ישבו בחדר, ובאותו יום יבואו עם קופסת פיקניק.

שר הפנים א' דרעי:

זה מה שאתם מציעים, פיקניק? אני נוטה יותר לקבל את הטענה לקבוע את הבחירות לחצי יום.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, אני חושב שאנחנו לא צריכים להתייחס אל כל עם ישראל כאל מטומטמים. יש קושי מסוים אולי בזה שבבית-הספר יש תלמידים שלומדים בצד בחירות. אבל על-ידי שילוט נכון והכוונה נכונה וסדרנים, יגיעו המצביעים אל אותם מקומות שבהם מתקיימת ההצבעה. מה קרה? אני לא חושב שזה דבר כל כך נורא ששני הדברים מתנהלים במקביל. אני מודה שיש קושי בזה – – –

היו"ר י' עזרן:

זה שיעור באזרחות.

אברהם פורז (מרצ):

נכון, זה גם שיעור באזרחות. אבל אני לא רואה מדוע בשעה שבכיתות מסוימות מתנהלים לימודים, לא יהיה אפשר לבחור בכמה מקומות בבית-הספר. אני גם מסכים שמנהל בית-הספר ישבית לצורך זה כיתה, שתיים או שלוש כיתות, אם אין לו ברירה, וביתר הכיתות יתנהלו לימודים. מדוע לא?

אני חושב שהעניין הזה ראוי לבדיקה. אני גם לא בטוח שההשבתה החלקית הזו של בתי-הספר טעונה אקט חקיקתי בכלל. אני חושב שמטבע הדברים למנהל בית-ספר, לפי הנחיה של משרד החינוך והתרבות, או לפי הוראה של הממשלה, יש סמכות שלא לקיים לימודים בכמה כיתות באותו יום, מפני שיש שם בחירות. אבל שמא יטען מי שיטען שיש בעיה משפטית, אני לא מתנגד שהצעת חוק זו תעבור בקריאה ראשונה, תגיע לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ושם נדון בה.

מובן שאולי האלטרנטיבה היא שהיום הזה יומר ביום אחר. נניח שתקוצר תקופת החופש הגדול – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, רבותי, אני מבקש מכם. חבר הכנסת מגן, חבר הכנסת רפאל איתן. חבר הכנסת פורז, נא לסיים.

אברהם פורז (מרצ):

– – – תקוצר תקופת החופש הגדול, או תקוצר התקופה של החופשה שלפני חג הפסח, ואולי יום אחר. אבל אני בהחלט חושב שאנחנו עם מספיק בוגר, ושהתלמידים מספיק בסדר, כדי שאפשר יהיה לקיים הצבעה בבתי-הספר גם כשבאותה שעה מתנהלים בהם לימודים.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רבותי חברי הכנסת, אני מבקש.

דוד מגן (הליכוד):

זה דיון באותו נושא, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

כל הכבוד, אבל אדוני רשום לדיבור. האם אדוני מוותר על זכותו לדבר מעל הדוכן? הוא רשום אצלי. האם הוא רוצה לקיים את הדיון שם? אני מוכן.

ובכן, חבר הכנסת גון שגב, איננו. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. רבותי, אנא מכם, תמשיכו את הדיון בחוץ. חבר הכנסת מצא, רשמתי את כבודו לפנים משורת הדין כאחרון הדוברים, אחרון אחרון חביב, אף שהגיע בסוף הרשימה. אז אני מבקש, בכל הדרך-ארץ והכבוד.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כבוד יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חברי כנסת נכבדים, ביום שני השבוע הגשנו, חבר הכנסת רפאל איתן ואנוכי, הצעה דחופה בנושא, כי חשבנו – כך על כל פנים אני חשבתי – שהחלטה כפי שפורסמה בתקשורת בדבר השבתת מוסדות הלימוד צריכה לזכות, במרכאות או בלי מרכאות, להתייחסות אינטנסיבית של הכנסת. אלא שבמהלך אותו יום הניחה הממשלה את הצעת החוק הזאת, וממילא ההצעות הדחופות לסדר-היום פסקו מלהיות רלבנטיות.

בהצעה מדובר על קו שנתגבש במשרד הפנים, בממשלה ובוועדת הפנים של הכנסת, קו האומר כי יש מושג, גם אם לא משתמשים במונח הזה, של חצי שבתון. בשפת העם, כבוד השר, למושג – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב רביץ, נא לא להפריע לשר.

דוד מגן (הליכוד):

– – המופיע כאן בין השורות קוראים בשפת העם "חצי היריון". הכנסת, הממשלה בוודאי, צריכות להיות מספיק חדות ביטוי כדי לקבוע אחת מן השתיים: או שבתון, או ביטול השבתון בצורה מוחלטת. במלים אחרות, לא להשבית שום חלק באוכלוסייה.

בהזדמנות הזאת אני רוצה להודות ולהתוודות על חטאי. בשנת 1988, לקראת הבחירות לרשויות המקומיות ב-1989, נמיתי עם מי שחשבו כי יש לקבוע את יום הבחירות לרשויות המקומיות כיום שבתון, מתוך מחשבה שהשבתון מעלה את אחוז המשתתפים בבחירות לרשויות המקומיות. והנה הגיעו הבחירות לרשויות המקומיות, בפברואר 1989, מרס 1989, והסתבר, לאכזבתנו הרבה, כי אחוז המשתתפים היה נמוך ביותר, למרות השבתון.

ההחלטה שלא לקיים שבתון ביום הבחירות לרשויות המקומיות היא החלטה חכמה. אבל לאחר שמקבלים החלטה כזאת אנחנו שומעים את הצעת הממשלה, המדברת על כך ש-2 מיליונים מתושבי מדינת ישראל יושבתו. אני מדבר על 2 מיליונים מתוך 5.25 מיליונים. 2 מיליונים ישבתו – אני מדבר על אוכלוסיית התלמידים, אני מדבר על אוכלוסיית המורים, המדריכים וכל מי שיש לו נגיעה בנושאי חינוך. ואילו היתר יעבדו כרגיל.

במשק כמו שלנו, אי-אפשר לראות שכ-40% מהאוכלוסייה מושבתים והיתר עובדים. לדוגמה, מי שגר באזור חקלאי. באזורים החקלאיים, במועצות האזוריות לפי שעה לא מתקיימות בחירות באותו מועד. זהו נושא שאני יודע ששר הפנים וועדת הפנים תומכים בו, והוא בוודאי יגיע לידי תיקון לקראת הבחירות ב-1998, בעזרת השם. אותם ילדים שגרים במושבים ובקיבוצים, שאין להם שום נגיעה לבחירות לעיריות ולמועצות המקומיות, אבל הם לומדים בבתי-הספר בתחום עירוני, ויהיו מושבתים מאונס. ההורים שלהם, שסדר-היום שלהם קשור בפעילות של התלמידים, יהיו מושבתים מאונס.

כך שבקבלת הצעת הממשלה לגרום לכך שמוסדות החינוך יושבתו אנחנו פוגעים בהחלטה המקורית, שנתקבלה רק לא מזמן, על יום שבתון. אדוני שר הפנים, שמעתי שאתה שוקל לבקש היום בתום הדיון את דחיית ההצבעה. אני באמת חושב שההצעה לדחות היום את ההצבעה בגמר הדיון היא הצעה טובה. יש מקום לדון בנושא הזה באורח יסודי, ואפשר למצוא דרך כדי שאותם 2 מיליונים מתושבי מדינת ישראל בגילים השונים, תלמידים, מורים ומדריכים, לא ישבתו בעל כורחם.

היו"ר י' עזרני:

תודה. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו, חברת הכנסת לימור לבנת – איננה, חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו, חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו; חבר הכנסת המתמיד אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות על המחמאה.

רבותי חברי הכנסת, אני סבור שהפגיעה דווקא בציבור התלמידים אינה צודקת ואינה מוצדקת. אפשר וצריך היה מבעוד מועד, לא עכשיו, רגע לפני, לבוא ולבדוק דרכים אלטרנטיביות. חלק מהדרכים האלה תוארו כאן על-ידי הנואמים שלפני, ואני לא אחזור עליהן במסגרת הזמן הקצר שהוקצב לי לבוא ולשאת את דברי.

אני יכול להוסיף על הדברים שאמר חבר הכנסת פורז. לא רק חדר המורים יכול להיות חדר – גם אולם הספורט של בית-הספר. אני באתי ורציתי להציע מעל הבמה הזאת לשר הפנים לשקול את האפשרות לדחות את יום הבחירות, ואם זה לא מתאים לבחירות האלה אז במערכת הבחירות הבאה, ולקבוע אותו בחנוכה או בט"ו בשבט, יום שממילא לא מתקיימים בו לימודים ואפשר לנצל אותו.

שר הפנים א' דרעי:

בחנוכה, במקום פתק אחד ישימו שניים.

אליעזר זנדברג (צומת):

יכול להיות, ואולי גם לכמה אנשים יהיה נס גדול. יש בעיה עם חנוכה, יש פה ארבע אותיות שאם ישתמשו בהן אולי יראו בזה אפילו תעמולת בחירות. על זה לא חשבתי, אני מודה.

אבל ט"ו בשבט הוא יום טוב.

שר הפנים א' דרעי:

גם שם יש שתי אותיות.

אליעזר זנדברג (צומת):

אז נפסול את שתי האותיות האלה.

יש פה אקט דמוקרטי בחג שהוא שבתון או יום חופש, וגם יש פה שילוב מסוים של קשר ליום ההולדת של הכנסת. לכן אני חושב שצריך לשנות, ואם רוצים לתקן את החוק ולשנות – הדרך היא לתקן, לשנות ולדחות את המועד הזה ולא לתקן ולשנות ולפגוע בציבור התלמידים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

אני מודה לך מאוד, גם על הקיצור. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת האחרון, חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה שמליאת הבית הזה תדע, כי מאחורי ההצעה של ממשלת ישראל לביטול יום הלימודים באותו יום עומד נימוק אחד בלבד, והוא ביטול יום השבתון לראשונה בבחירות המוניציפליות.

היה ויכוח עירני בוועדה עם אנשי משרד הפנים, עם הממונה על הבחירות, והיה ברור לנו לחלוטין, שאין לו קלפיות אלא אם כן בתי-הספר יעמדו לרשותו כרגיל, כשיש יום שבתון.

אלה סיפורים לא מעשיים ללכת למפעלי תעשייה, למוסדות ציבור, למפלגות. פירוש לחזור לימים הלא-טובים של ראשית המדינה, כאשר קיימנו מערכות בחירות. אני לא יודע אם אז זה התנהל ככה.

רן כהן (מרצ):

למה לא יתחילו הבחירות ב-13:00?

יהושע מצא (הליכוד):

תיכף אני אגיד לך למה. אני מגיע גם לזאת. עמדה הצעה בוועדה, והיא היתה שלי ושל חברים נוספים, להתחיל את הבחירות בצהריים. זו היתה גם אופציה שעמדה בפני ממשלת ישראל. ואז שמענו שכדי להכין את הקלפיות בצהריים, ההצבעה יכולה להתחיל בשעה 14:00. קמה צעקה לא קטנה על כך שבבחירות מוניציפליות, שבהן ממילא אחוז ההצבעה נמוך ויש אינטרס לכולנו שיהיה אחוז הצבעה גבוה – – –

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מקווה שלכולנו יש אינטרס כזה.

יהושע מצא (הליכוד):

יכול להיות. אהוד, אני חושב שהאינטרס הציבורי של מדינת ישראל הוא שתהיה הצבעה מסיבית.

היו"ר י' עזרן:

אבל כששומעים את ההערה הזאת מהאדם האובייקטיבי ביותר, צריך לכבד אותה.

יהושע מצא (הליכוד):

הצבעה מסיבית – זה האינטרס שלנו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מעוניין באחוז הצבעה גבוה ככל האפשר.

היו"ר י' עזרן:

זה בדיוק מה שאמרת.

יהושע מצא (הליכוד):

מבדיקת הנתונים והמספרים שהובאו בפני הוועדה התברר לנו, שכ-30% מהמצביעים נוהגים להצביע בבוקר. זה כולל פנסיונרים, כאלה שהולכים עם האשה לאטם ומצביעים בנחת. בדוחק שיווצר אחר-הצהריים, אלה עשויים לשבת בבית ולהימנע מהצבעה. על כן קיבלנו שוב את ההחלטה הזאת.

אני רוצה שתדעו דבר נוסף. אם אנחנו הולכים להצבעה רק אחר-הצהריים, הרי כמות הקלפיות צריכה להיות הרבה מעבר לכמות הקלפיות שמעמידים כשיש שעות הצבעה במשך כל היום.

אנחנו כבר בחודש יולי, ועד חודש נובמבר יהיה קשה מאוד לארגן כמות כפולה של קלפיות. לכן השתכנעתי בצורך לתמוך בהצעת החוק הזאת. מוטב להשבית יום לימודים מבוקר עד ערב כדי לקיים הצבעה נכונה, מסיבית, ולאפשר לאזרחים רבים ככל האפשר להצביע.

אינני רוצה שהדברים שלי יישמעו כאזהרה, כי אינני יודע למי זה טוב ולמי לא. אם החוק הזה לא יתקבל, אני כמעט משוכנע שאי שם בסוף חודש ספטמבר, ראשית אוקטובר, על סף מערכת הבחירות, אני אתייצב כאן מעל הבמה הזאת ואנמק מדוע צריך להביא תיקון לחוק מימון הבחירות, שלפיו יש לקיים יום שבתון מלא. אנחנו בלחצים גדולים מצד ציבור אינטרסנטי, לגיטימי, שאומר: תנו לנו את יום השבתון הזה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני כבוד השר, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לעשות סדר בטענות ובדברים שנשמעו, ולהבהיר קודם כול, מה ברור ומה נתון במחלוקת. אני הבנתי מדברי הנואמים, שכולם תומכים בזה שלא יהיה שבתון במשק ביום הבחירות. הכול בירכו על כך שלראשונה בתולדות מדינת ישראל לא יהיה שבתון מלא בבחירות לרשויות המקומיות. על זה אין ויכוח.

אני רוצה להגיד דבר אחר, וקחו זאת כאחריות לפחות מקצועית, כי מי שמנהל את הבחירות זה משרד הפנים. אין אפשרות לערוך בחירות כשבבתי-הספר ילמדו כרגיל ולא יהיה יום שבתון. אין לנו מקום אחר לקלפיות חוץ מאשר בבתי-הספר, בגני-ילדים, במתנ"סים ובמועדונים ציבוריים. את כל אלה אנחנו מנצלים עד תום, 5,000 קלפיות. להציב קלפיות במקומות עבודה, כפי ששמעתי פה, מה פירוש? העובדים מצביעים בקלפי שבמקום עבודתם? כל מי שיודע מה זו מערכת בחירות יודע היכן מוצבת הקלפי. זה נעשה על-פי אזורים. אז מה, ייכנסו אנשים שלא עובדים באותו מקום עבודה לבית-החרושת, ואלה שעובדים יצטרכו לנסוע לבית-חרושת אחר? זה לא רציני, זה לא דבר אמיתי. לכן, אי-אפשר לקיים את הבחירות אלא בבתי-ספר, במועדונים ובמתנ"סים.

חבר הכנסת פורז הציע הצעה, הוא אמר שזה קשה, אני אומר לכם שזה בלתי אפשרי. אני לא מוכן לעשות ניסיון שייכשל, ויגידו שבגלל זה נכשלו הבחירות. לקיים בחירות בבתי-ספר כשהילדים לומדים שם, אי-אפשר. בבתי-הספר היום, 1,000 ילדים, 500 ילדים, 700 ילדים מתרוצצים בין הרגליים. לעשות בחירות באולמות בתי-הספר ובחדרי מורים, זה לא שייך.

ההצעה היחידה שאפשר להתווכח עליה היא, האם אי-אפשר לקיים לימודים עד השעה 12:00 ולהתחיל את הבחירות בשעה 14:00 עד השעה 23:00. חבר הכנסת מצא שמע את הגורמים המקצועיים, שאומרים שאם מתחילים את הבחירות בשעה 14:00, קודם כול פוגעים בציבור מסוים, שיכול להצביע רק בבוקר, כמו עובדי משמרות, פנסיונרים, שלא באים להצביע אחר-הצהריים. דבר שני, 5,000 הקלפיות שפזורות לא יספיקו בגלל העומס, ואז צריך לארגן עוד 2,000-2,500 קלפיות, לפצל ולשלוח הודעות חדשות. אם אפשר או אי-אפשר, אני שמעתי את עמדת אנשי המקצוע של משרד הפנים, שאי-אפשר, ויש סכנה שהבחירות ייכשלו. אבל אני לא פוסל את הדבר הזה, כיוון שגם לי נוח שימשיכו ללמוד עד השעה 12:00 ויתחילו את הבחירות בשעה 14:00.

מי שיצביע היום נגד הצעת החוק הזו, בלי לבדוק בוועדת הפנים האם באמת אפשר לקיים חצי יום לימודים או לא, המשמעות של זה תהיה, שבסוף יהיה יום שבתון מלא, כיוון שאי-אפשר גם לקיים מערכת לימודים וגם לעשות בחירות. בסוף מה שיקרה הוא, שיהיה יום שבתון מלא.

לכן אני מציע לחברי הכנסת, גם למי שתומך בחצי יום לימודים, בואו לוועדת הפנים, תשמעו את המומחים ותנסו שם לתקן את הדברים.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. אדוני השר, שאלה לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני באמת מצטער שאני אומנם ממשיך את הדיון, אבל בתמורה לזה שהפסדתי את רשות הדיבור, אני מעז לשאול שאלה.

כרגע אנחנו נמצאים במצב שבו אין לי דרך אלא להצביע נגד החוק, כי אני חושב שהחוק הזה הוא חוק רע. אין לי זמן ללכת לוועדת הפנים.

אני אומר מה הלבטים שלי. קודם כול, אני לא חושב שזו גזירה משמים, שכל יום הלימודים של מיליון ו-300,000 תלמידים ייפסק רק משום שצריך חלקי בתי-ספר, כיתה בבית-ספר, מקלט בבית-ספר, מקום אחר בבית-ספר; ב. האם נבדק בכלל שיהיה יום לימודים או יום לימודים קצר כדי שאפשר יהיה בכל זאת לקיים גם לימודים וגם בחירות?

כלומר, יש כאן איזה אבסורד, כאשר מדינה צריכה לקיים הליך דמוקרטי, הגורם הראשון שאותו זורקים זה את החינוך ואת הילדים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

רבותי, זה לא מקובל. הוא שואל את השר.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת זיסמן, אפילו אתה תודה שהשאלה הזאת לא נשאלה, האם יש בידיך פסק זמן כדי לדחות את ההצבעה ולבדוק את הדברים הללו או לא. זה לא נשאל.

שר הפנים א' דרעי:

תשובתי אליך, חבר הכנסת רן כהן, יושב-ראש סיעת מרצ, חבר הנהלת הקואליציה של הכנסת הזאת. עמדת הממשלה היא בעד החוק; אם זה אומר לך משהו או לא, אני לא יודע. זה טיעון טכני. קח זאת לתשומת לבך.

טיעון שני, אי-אפשר לדחות את ההצבעה היום, כיוון שצריך לגמור לפני סיום הפגרה ולהביא את החוק לקריאה שנייה ושלישית.

אין מקום טוב יותר מוועדת הפנים. לא לחינם יש קריאה ראשונה, שנייה ושלישית. הרי אי-אפשר לתת לך פה טיעונים עם טבלאות, עם פריסה של הקלפיות, ולהוכיח לך שאין אפשרות אחרת. בוועדת הפנים, זה המקום. אני סומך על חברי ועדת הפנים, שהם לא רוצים לבטל יום לימודים במחי כף יד אחת וגם הם רוצים לקיים יום לימודים. אם הם ישתכנעו שאפשר לקיים את שניהם ביחד – חצי יום לימודים וחצי יום הצבעה, שיבזרכו, ובקריאה שנייה ושלישית ישמע כל אחד את הטיעונים.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. רבותי, אנחנו עומדים להצביע.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר הפנים, בוועדה אנחנו נדבר על פיצוי של מוסדות החינוך ביום לימודים אחר.

שר הפנים א' דרעי:

מה שאתה רוצה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, מי בעד העברה של הצעת החוק לוועדה, כפי שהציעו, ומי נגד?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 9

נגד – 3

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (השבתת מוסדות חינוך), (הוראת שעה), התשנ"ג–1993, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, תשעה בעד, שלושה נגד, שני נמנעים. אני קובע שהנושא עובר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, את הדברים הארוכים שהתכוונתי לומר, אני אנסה לקצר ולקצץ ולומר אותם מהר מאוד.

אני מתכבד להביא בפניכם לקריאה שנייה ושלישית את חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993, אשר נדון במליאת הכנסת בקריאה טרומית בחודשים פברואר ומרס ובקריאה ראשונה ב-13 ביולי 1993, והועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתו לקריאה שנייה ושלישית.

ארגון מערכת הבחירות לרשויות המקומיות על כל הנלווה והקשור בכך מטיל על הרשימות המתמודדות במערכה זו נטל כספי גבוה ביותר. מתוך הכרת הערך הדמוקרטי במתן אפשרות להתמודד על נטילת חלק בשלטון המקומי לכל קבוצה וארגון החפצים בכך, נמצאה הצדקה, החל

מהבחירות המוניציפליות של שנת 1978, לסייע במימון מאוצר המדינה לסיעות ולרשימות המבקשות להשתתף בבחירות הללו.

מיכאל איתן (הליכוד):

להוסיף 2,500 קלפיות? אתה עושה מאתנו צחוק?

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת מיכאל איתן, זה באמת בזלזול. אני מצטער מאוד, באמצע נאום של נושא אחר, מה קורה פה?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

לכן יפה עשו חבר הכנסת אברהם פורז, ובשלב מאוחר יותר חבר הכנסת אלי דיין, שיזמו הסדרת נושא חשוב זה של מימון הבחירות המוניציפליות בחוק של קבע, שיעמוד בתוקפו כל ימות השנה; שיחול בכל מקרה שבו נערכות בחירות למועצת רשויות מקומיות ולראש הרשות, והוראותיו יהיו ידועות ומוכרות לכל הנוגעים בדבר.

חוק זה מסייע אומנם מצד אחד לסיעות ולרשימות המתמודדות בבחירות לרשויות המקומיות לעמוד בנטל הכספי הכבד שמערכת הבחירות מטילה עליהן, אך מצד שני הוא מחייב אותן לנהל מערכת חשבונות מסודרת ומבוקרת על-ידי רואי-חשבון לגבי הכנסותיהן והוצאותיהן.

הוראות החוק הינן מורכבות ומסובכות, והן נקבעו לאחר עמל של שעות מרובות של ועדת הפנים, תוך שיתוף פעולה פורה עם המפקח הארצי על הבחירות במשרד הפנים ועם עובדי משרד מבקר המדינה.

במערכת הבחירות המוניציפליות האחרונה, שהתקיימה בשנת 1989, נקבעה יחידת מימון לכל בעל זכות בחירה בסך 19 ש"ח. הפעם, בהסכמה ובתיאום עם שר האוצר, קבענו יחידת מימון של 33 ש"ח. סכום זה גבוה אומנם במעט מהפרשי עליית המדד מאז מערכת הבחירות של שנת 1989, אולם הוא נקבע בהתחשב בכך שבהבדל מהוראות השעה הקודמות, אין אנו מציעים בחוק זה לקבוע את יום הבחירות כיום שבתון כללי של המשק. יחידת המימון של 33 ש"ח נקבעה אפוא על בסיס ההנחה שלא יהיה שבתון ביום הבחירות ועבודה זו תייקר במידה לא מבוטלת את מערכת הבחירות למפלגות, מפני שהן יצטרכו לשלם סכומים גבוהים יותר לחברי ועדות הקלפי ולפעילים אחרים, שייאלצו להפסיד יום עבודה בשל עיסוקם במערכת הבחירות.

חידוש נוסף שנקבע בחוק הוא, שסיעות ורשימות שלא יגישו למבקר המדינה דוח כספי על הוצאותיהן והכנסותיהן יהיו חייבות להחזיר לאוצר המדינה את כל סכום המימון שקיבלו, זאת בניגוד להוראות בעבר, ששללו במקרה כזה רק את יתרת המימון בשיעור של 15%.

חברי הכנסת, השלמת הכנתו של חוק זה היא ציון דרך חשוב בחקיקה הנוגעת לשלטון המקומי בישראל. אני רוצה לחזור ולברך את חברי הכנסת שיזמו את הצעת החוק, ובייחוד את חבר הכנסת פורז, שהשקיע מחשבה וזמן רב בשלבי הכנתו השונים. כן יעמדו על הברכה כל עובדי המדינה והיועצים השונים, שתרמו רבות מכשרונם וממרצם בהכנת חוק מורכב וחשוב זה.

להצעת חוק זו קיימת הסתייגות של חבר הכנסת פורז לשם החוק בלבד. אבקשכם לדחות הסתייגות זו.

קיצצתי הרבה מן הדברים שרציתי לומר, ולצערי הרב אינני יכול להעבירם לפרוטוקול. אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר י' עזרן:

כל הכבוד. אדוני הבהיר מאוד את כל הנימוקים החשובים.

בבקשה, חבר הכנסת המסתייג, במסגרת של חמש דקות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודיע שאני מנצל את זכות הדיבור רק מטעמים טכניים, ובסוף דברי אבקש שלא להצביע על ההסתייגות. אעשה זאת בקיצור נמרץ, כי אחרי כל כך הרבה שעות בוועדת הפנים בשתי כנסות מגיעות לי חמש דקות של מסך.

אני רוצה לומר בקיצור. יש כמה יתרונות לחוק הזה. היתרון הראשון – מדובר סוף סוף בחוק קבע ולא בהוראת שעה. בבחירות הקודמות לרשויות המקומיות היה מדובר בהוראות שעה שהתחדשו מעת לעת, דבר שיצר קשיים מרובים, בעיקר כאשר נוצר מצב שבו צריך לקיים בחירות בין בחירות לבחירות, בגלל פיזור מועצה וכו'.

ההישג השני של החוק הזה הוא מה שלא נאמר בו. לא נאמר בו שיהיה שבתון, כפי שנאמר בחוקים אחרים. לכן אין שבתון – חיסכון של כ-400 מיליון שקל למשק.

גובה יחידת המימון – דעתי האישית היתה, שיחידת המימון צריכה להיות נמוכה יותר, אבל לאור ההסכמה שהשיגו המפלגות הגדולות עם שר האוצר, לאור העובדה ששר האוצר הסכים ליחידת מימון של 33 שקלים, לא ראיתי לנכון להיאבק על סכום נמוך יותר, כי הבנתי שהמאבק הזה יהיה חסר סיכוי.

בעיני סכום של 33 שקלים לבוחר, אף שמדובר בסך הכול בפחות או יותר הצמדה של הסכומים שהיו בבחירות הקודמות, הוא סכום גבוה מדי, ואפשר היה להסתפק בסכום נמוך בהרבה.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת פורז, האם מובטח עכשיו בחוק, שלאחר הבחירות לא יהיה אפשר להגדיל את יחידת המימון כפי שנעשה בפעם שעברה?

אברהם פורז (מרצ):

לא. אין דבר כזה, חבר הכנסת רן כהן. אני רוצה לומר לך, שגם אין שום אפשרות, כי אתה מציע בעצם חוק שבו הכנסת תקשור לעצמה את הידיים והרגליים ותזרוק את המפתח לים.

הכנסת יכולה, בחוק אחר, לבוא ולעשות כל דבר. היא יכולה גם להקטין את המימון, רטרואקטיבית.

רן כהן (מרצ):

האם זה מחייב חקיקה ראשית?

אברהם פורז (מרצ):

מחייב חקיקה ראשית.

רן כהן (מרצ):

ועדת הכספים לא יכולה לחטוף הצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

יחידת המימון היא לא מכוח החלטה של ועדה. ועדת הכספים לא יכולה, ואף לא ועדה אחרת. זה חוק שצריך לעבור שלוש קריאות.

אנחנו הגבלנו את גובה האפשרות לאיסוף תרומות, והשוונו אותו למצב השורר לגבי בחירות לכנסת. גם פה תרמנו איזו תרומה לניקיון הכפיים הציבורי.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, שאני, יחד אתו, טרחנו והבאנו את החוק הזה. האמת היא שגם בכנסת הקודמת יזמתי חוק דומה. אז הצעת החוק שלי הגיעה עד לקריאה ראשונה, אבל שם היא נעצרה. הפעם הזאת אנחנו מביאים בפני הכנסת חוק של קבע. אני מקווה שהחוק הזה משרת את המטרה. בכל מקרה, החוק הזה צריך היה להיות מאושר בתוך זמן קצר, מאחר שהבחירות לרשויות המקומיות, כפי שידוע לכולנו, הן בתחילת נובמבר, והמפלגות צריכות כבר להיערך.

אני כמובן חוזר על התודות של יושב-ראש ועדת הפנים ליועצים המשפטיים, בעיקר ליועץ המשפטי של משרד הפנים וסגניו, שעזרו לנו הרבה מאוד בקידומו של חוק זה, ובעיקר למר יערי – תודה לך.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה. מי בעד סעיפים 1 עד 38, שהוא הסעיף האחרון? נא להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד סעיפים 1-38 – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיפים 1-38 נתקבלו.

היו"ר י' עזרן:

תשעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים, הצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

מי בעד החוק כפי שהובא, בקריאה שלישית? נא להצביע.

הצבעה מס' 23

בעד החוק – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993, נתקבל.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, תשעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שחוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות), התשנ"ג–1993, נתקבל בקריאה שלישית.

הצעת חוק הגליל (הוראת שעה), התשנ"ג–1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק הגליל (הוראת שעה), בקריאה ראשונה. בבקשה, חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת הכספים אני מתכבד להביא את הצעת חוק הגליל (הוראת שעה), התשנ"ג–1993, לקריאה ראשונה.

זהו תיקון מס' 4 לחוק הגליל, הידוע כחוק הביצים או חוק הפטמים. מטרת התיקון לסגור את הפער שנפער בין חודש מרס 1992 לסוף השנה, פער שיצר מצב שחקלאים בגליל, שקיבלו סובסידיה עבור הביצים ששיווקו או הפטמים, נדרשים היום להחזיר את הסובסידיה הזו, משום שבתיקון מס' 2 – אינני יודע מה הסיבה, אני חושב שבטעות – נקבע שיהיו זכאים לסובסידיה רק אלה שביום שבו חוקק החוק יצרו בפועל, ולא מספיק שהיתה להם מכסה באותה תקופה.

נוצר מצב שמי שהשאיר את העופות שלו ולא היתה הטלה באותה תקופה, או שמסיבת נסיעה לחוץ-לארץ או שירות במילואים או מכל סיבה אחרת לא יצר פטמים באותה תקופה, אף שהיתה לו מכסה, נדרש להחזיר סובסידיה עבור ייצור שהוא כן עשה בין תיקון מס' 2 לתיקון מס' 3, שהיה בסוף השנה, קרי לקראת ינואר 1993.

מאז התיקון השלישי, מינואר 1993, העניין הוסדר והם מקבלים סובסידיה כנדרש. מדובר בסכום של כ-3.5 מיליוני שקלים, שבא לפתור בעיה של כמה מאות יצרנים במושבי הגליל, שכאמור, בגלל תיקון מס' 2, הסובסידיה נשללת מהם.

אין הסתייגויות של חברי ועדת הכספים להצעה זו, ואני מבקש לאשר אותה ולהחזיר אותה לדיון בוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר י' עזרן:

אין הסתייגויות.

דוד מגן (הליכוד):

לא יכולות להיות הסתייגות.

היו"ר י' עזרן:

יש דיון. חבר הכנסת יורם לס, אינו נוכח. חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת חיים אורון, חבר הכנסת עובדיה עלי, חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן, המגן האחרון של הכנסת.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אהיה קצר בדברי. שמעתי את הדברים, קראתי את הצעת החוק. היא נשמעת מאוד הגיונית, היא נשמעת במקום.

השאלה שאני שואל את עצמי היא בעצם כפולה: האחת – מימון. זאת אומרת, עוד כסף אמור להיות מועבר. כמה זה עלה, כמה זה יעלה? ושאלה אחרת, לא פחות חשובה, עם כל הטלאים שהיו, ואני לא הייתי שותף לזה, ואני מודה שגם לא עקבתי בקפידה, אני חושב שלפעמים כדאי לעצור ולבוא ולהגיד: אולי כדאי מלכתחילה לעשות משהו יותר מעמיק, משהו קצת יותר מקיף, משהו קצת יותר רציני במובן זה שימנע אחר כך את הצורך לבוא פעם אחרי פעם ולתקן טלאי על גבי טלאי. ואולי יותר מזה, לגרום ולו זמנית עוול מסוים לציבור, או נזק כספי, או מניעת הטבה מציבור, או דרישה להשבה של כספים מציבור, כאשר אחר כך אתה בא ואומר: טעינו, אנחנו באים ומתקנים – טבע הדברים הוא שצריך תיקונים על גבי תיקונים.

אני אומר: החוק הזה, שנחקק לצורך מקרה מאוד ספציפי, או בצוק העתים, מן הראוי היה לבוא ולנסות להקיף בו את הדברים, ולא ללכת בדרך של תיקון ותוספת של טלאי על טלאי.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח. חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כאשר אנחנו רואים בסדר-היום שמות חבלי ארץ – הגליל, הנגב, יהודה ושומרון, חבל-עזה, אנחנו מצפים לרפורמות אשר יביאו לרווחת התושבים באותם מקומות. וכפי שהזכיר כאן יושב-ראש ועדת הכספים, היוזם, הוא אינו מדבר על שום דבר השייך להתפתחות הגליל אלא לחוק הביצים, לעניין הידוע בכינויו כחוק הביצים. ואני חושב, כי לאחר שהכנסת דנה בחוק הזה חמש פעמים – פעם אחת אישרה את החוק המקורי, והיום אנו מדברים על תיקון מס' 4 – הגיעה העת לשנות את שם החוק.

אגב, השר האחראי ליישום של החוק הזה הוא שר הכלכלה והתכנון. ומי שצריך לפקח על יישומו וביצועו של החוק, לפי תוכן התיקונים 1, 2, 3 ו-4 – צריכים להיות שר החקלאות ושר האוצר. כך שאני פונה ליושב-ראש ועדת הכספים בהזדמנות הזו, אם כבר לערוך תיקונים, שתיקון מס' 4 ישנה סוף סוף את שם החוק, ואולי בעקבות זאת גם את שם השר האחראי, כי המציאות גוברת אפילו על החקיקה. אין שום קשר בין התוכן הערכי של חוק הגליל, כפי שאושר במקורו, ובין כל התיקונים שמלווים את החוק הזה מיום אישורו. בנושא הזה אני מתכוון להגיש לך הסתייגות רשמית בוועדה.

אני חושב שעניין בעלי המכסה, עם כל ההבהרות שחבר הכנסת גדליה גל מסר כאן, אינו ברור מספיק. אנחנו שומעים הרבה מאוד תלונות על מועצת הלול, וכדאי שהגדרה זו תזכה להרחבה ולפירוט במסגרת הדיונים בוועדת הכספים; אני מניח שהחוק יעבור לטיפול. ובמסגרת הדיונים בוועדה אעלה את שאר הנושאים הדורשים עיון, דיון ותיקון.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נאלצתי לצאת לדקה אחת ובדיוק קראת בשמי. אני מבקש לאפשר לי – – –

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני ביקשתי את רשות הדיבור על מנת להביע מחאה על כל ההסדר הזה, שנסחב פעם אחר פעם ומקבל תיקונים שונים בחוק, כאשר הבסיס כולו הוא בסיס רעוע, לא הגיוני, וכתוצאה מכך הוא גם לא עושה צדק ולא משרת את מטרותיו.

במה מדובר? כשבאו הנה אנשי הגליל הם הסבירו לנו פעם אחר פעם, שיש חשיבות לכך שמדינת ישראל, שרוצה שהם ישבו שם, תסייע לתושבי הגליל בנושאי פרנסה, ייצור, עבודה ובכל ההיבטים הכלכליים, כי מההיבטים הביטחוניים הם מוכנים לשאת בנטל הנופל עליהם, בניגוד להעדר נטל כזה במרכז הארץ, והם צודקים. ואנחנו רוצים לסייע לתושבי הגליל. איך לסייע לתושבי הגליל? דרך הביצים. ואני מתכוון לביצים של עופות.

היו"ר י' עזרן:

אף אחד לא הבין אחרת.

דוד מגן (הליכוד):

תזכור שגם חבר הכנסת זיאד מגיע מהגליל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הוא לא התכוון לעופות.

היו"ר י' עזרן:

אני מתפלא על ההדגשות האלה, שאין להן שום טעם והן מיותרות. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר: אנחנו רוצים לסייע לתושבי הגליל, אבל איך לסייע? בדרך הוגנת. למה חיפשו את הדרך הזאת? במה זה מסייע? הרי יודעים בפירוש שחלק מהתושבים שם יש להם מכסות, חלק אין להם מכסות, חלק מתפרנסים מדברים אחרים, מדוע להם לא מגיע הסיוע הזה, שמסתכם בכמה מאות שקלים לכל חודש, ויש כאלה שאחר-כך עשו בזה מניפולציות.

זאת דוגמה קלסית – הממסד רוצה להשיג מטרה מסוימת והוא רוצה לעודד משהו, והוא נוקט את הדרך הכי פחות נכונה, כוונותיו טובות, אבל הוא משיג תוצאות שליליות, כי מתחיל להיות מצב, שחלק נהנים וחלק אחר לא נהנים. לגבי חלק, הסובסידיה הזאת והסיוע הזה מתחילים להיות עבורם רווח נאה, ואפילו יותר מכך, וחלק אחר לא מקבל מאומה. אז מה השגנו?

אני יודע שאשמע מחבר הכנסת גדליה גל תשובות על הדברים האלה. אני, למיטב זיכרוני, זוכר גם אותו מביע מורת רוח מצורת ההסדרים למיניהם. אבל איך אומרים? אנחנו מתחילים וצריך אחר כך להתפשר וצריך לתקן עיוותים. אז עיוות אחד יוצר תיקון, התיקון השני יוצר עיוות שלישי. בשטח הקהל יותר חכם מאתנו, והוא מנצל את כל התיקונים האלה להיווצרות עיוות שלישי ורביעי, ושכל לא יוצא מכל העניין הזה.

אם רוצים לסייע, צריך לחשוב איך לסייע בדרכים אחרות, ולא בדרכים משונות, כגון זו המוצעת כאן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת גדליה גל, בבקשה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר כמה מלים בקצרה בגלל חבר הכנסת זנדברג, שלא היה בכנסת הקודמת ולא מכיר את הוויכוח. חוק הגליל עבר, אף שחבר הכנסת גדליה גל הצביע נגד. אני לא אוהב את החוק הזה. לפי דעתי, הוא חוק מעוות. על כל מה שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן אני יכול להוסיף, אלא שאני נדרשתי לתיקון הזה, משום שקבוצה של כמה עשרות יצרנים, או כמה מאות יצרנים, בגלל אי-מתן תשומת לב נזרקו החוצה מתוך המעגל של המקבלים, והם לתקופה של 10 חודשים נדרשים להחזיר את הכסף.

החוק הזה חוקק – אני לא יודע מה זה ממסד – הוא חוקק על-ידי חברי הכנסת בהתנגדות הממשלה, מתוך רצון להיטיב עם אנשי הגליל.

דוד מגן (הליכוד):

לא החוק, התיקון.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

חבר הכנסת מגן, החוק הזה חוקק על-ידי חברי הכנסת בהתנגדות הממשלה. זה חוק פופוליסטי ממדרגה ראשונה. היו פה כמה חברי כנסת – – –

דוד מגן (הליכוד):

סליחה, יזם את החוק הזה חבר הכנסת לשעבר אהרן נחמיאס.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

לא, אני לא מדבר על חוק הגליל.

דוד מגן (הליכוד):

אתה מדבר על התיקון של החוק.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

לא, אני מדבר על חוק הביצים. חבר הכנסת מגן, אני מסכים אתך, תבוא לוועדה, ואני מניח שנקבל זאת. אני מדבר על חוק הביצים ולא על חוק הגליל. את החוק הזה חוקקו חברי כנסת.

נוצר היום מצב, כפי שתיאר חבר הכנסת מיכאל איתן, שבמושב מרגליות יש, נניח, 60 משפחות שמגדלות ביצים ופטמים, ומקבלות סובסידיה בערך של 20,000 שקל בשנה, וזה הרבה כסף, ועל-ידן יש 20 משפחות שאין להן בכלל לול, לא רק שאין להן הכנסה מלול, הן גם לא מקבלות את הסובסידיה של 20,000 שקל.

החלום שלי הוא לבטל את החוק הזה, אם יהיה לנו אומץ לב לעשות זאת ולמצוא דרך לתת תמריץ למתיישבי הגליל שיש לנו עניין לתת להם, ואני בעד לתת להם, שווה לכולם ולא דווקא למי שמגדל ביצה או מגדל פטם.

אני מקווה שבמרוצת השנה אכן נמצא את התחליף וגם נתקן את התיקון. אבל כרגע מדובר בקבוצת משפחות שנפגעו בין שתי חקיקות. אני מציע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

על כמה משפחות מדובר?

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אמרתי כמה עשרות. אני לא זוכר בעל-פה. מדובר בכ-3.5 מיליוני שקל בגין התיקון הזה, כאשר סך כל ההוצאה הכספית ב"חוק הביצים" הוא כ-60 מיליון שקל בשנה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לאדוני יושב-ראש הוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שהמטילות מטילות ביצים, והאחרים מטילים פתקים לקלפי. כל אחד למה שהוא מתאים.

דוד מגן (הליכוד):

יש כאלה שמטילים ספק בעניין.

היו"ר י' עזרן:

יפה. אני מסכים אתך.

רבותי, נא להצביע. מי בעד החוק כפי שהוגש בקריאה ראשונה? ומי נגד?

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגליל (הוראת שעה), התשנ"ג–1993,

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרני:

ארבעה בעד, אפס נגד – וזה מתאים באמת לחוק הזה, זו בדיוק הצורה, ואחד נמנע. לכן אני קובע שהחוק עובר לאחר קריאה ראשונה לוועדת הכספים, לשם הכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה – אם ירצה השם, ביום רביעי, 28 ביולי, בשעה 14:00. תודה. שבת שלום.

הישיבה ננעלה בשעה 19:54.